بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

زَالِكَ مَتَاعُ الۡحَيٰوةِ الدُّنۡيَا واللّٰهُ عِنۡدَهٗ حُسۡنُ الۡمَاٰبِ (اٰلِ عمران۔١٣)

યે સબ દુનિયા કી જીંદગી કે સામાન હૈ.
ઔર અલ્લાહ કે પાસ તો બહોત હી અચ્છા ઠીકાના હૈ.

મોમિન કા કિંમતી સરમાયા

હિસ્સા -૩

ઈલ્મી, દીની ઔર ઈસ્લાહી ઈર્શાદાત,
મૌજુદા દૌર કે મિજાઝ કે મુતાબિક,
ઈમાન, યકીન ઔર અહેસાની
કૈફીયત પૈદા કરનેકા
કિંમતી સરમાયા

h **મુરત્તિબ** h

(મવ.) શમ્સુલ હક હાશીમ
ચાંગા-૩૮૮ ૪૨૧.
જીલ્લા- આણંદ. (ગુજરાત)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

زَالِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الْمَاٰبِ (اٰلِ عمران-١٣)

યે સબ દુનિયા કી જીંદગી કે સામાન હૈ.
ઔર અલ્લાહ કે પાસ તો બહોત હી અચ્છા ઠીકાના હૈ.

મોમિન કા કિંમતી સરમાયા

હિસ્સા -૩

ઈલ્મી, દીની ઔર ઈસ્લાહી ઈર્શાદાત,
મૌજુદા દૌર કે મિજાઝ કે મુતાબિક,
ઈમાન, યકીન ઔર અહેસાની
કૈફીયત પૈદા કરનેકા
કિંમતી સરમાયા

✻ મુરત્તિબ ✻

(મદ.) શમ્સુલ હક હાશીમ
ચાંગા-૩૮૮૪૨૧.
જીલ્લા- આણંદ. (ગુજરાત)

મોમિન કા કિંમતી સરમાયા હિસ્સા—3

મુરત્તિબ : મવ. શમ્સુલહક હાશીમ

ઈશાઅત : અવ્વલ

સફહાત (પેજ) : ૨૧૪

હદિયા :

ટાઈપ સેટીંગ : ઈમેજ ગ્રાફિક્સ, આણંદ.

-:મીલનેકાપતા:-

મવ. શમ્સુલ હક હાશીમ
મું-પો. ચાંગા-૩૮૮૪૨૧,
જી. આણંદ (ગુજરાત)
ફોન:(૯૯૨૫૫૪૨૩૨૦

કિતાબ એક નજર મેં

(૧) માલ દૌલત
(૨) કનાઅત
(૩) સફર
(૪) સેહત ઔર તંદુરસ્તી
(૫) મૌત
(૬) ક્યામત
(૭) જન્નત
(૮) જહન્નમ
(૯) મેહફિલે ઈર્શાદ
(૧૦) અલ્લાહ વાલોંકી જીંદગી
(૧૧) નાફરમાનોં કી દાસ્તાન
(૧૨) હિકમત કી બાતેં
(૧૩) મુફીદ બાતેં
(૧૪) શેઅર
(૧૫) દીની કિતાબેં

-: ફેહરિસ્ત :-

ઈન્તિસાબ (અર્પણ)

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ
وَصَلِّ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ (ابن حبان)

ઉન સબ દીની અહબાબ કી ખિદમત મેં જો અલ્લાહ તઆલા કે હુકમોં કો બજાલાને ઔર નબીયે ઉમ્મી સૈય્યદીના હઝરત મુહંમદ સલ્લલ્લાહો અલયહી વસલ્લમ કી હિદાયત ઔર ઉસ્વએ હસનહ કી પૈરવીહી મેં અપની ઔર તમામ ઔલાદે આદમ (અલ.) કી નજાતકા યકીન કરતે હૈ.

નોંધ :- કિતાબ મેં કૌંસ કે અલ્ફાઝ કો ઈસ તરહ પઢેં.

મિસાલ :-	(સ.અ.વ.)	સલ્લલ્લાહો અલયહી વસલ્લમ
	(રદી.)	રદીયલ્લાહુ અન્હુ વરદુ અન્હુ.
	(અલ.)	અલયહીસ્સલામ.
	(ર.અ.)	રહમતુલ્લાહી અલયહી.

-: ફેહરિસ્ત :-

(૧) માલ દૌલત.................................. ૧૯

- દૌલત કી હકીકત ૧૯
- મોમિન કી દૌલત.. ૧૯
- માલ મરતબે સે બેનિયાઝી.................................. ૨૦
- માલ ઝીંદગી કા મકસદ નહીં................................ ૨૧
- દૌલત કે બંદે ખુદા કી રહમત સે દુર.......................... ૨૨
- હલાલ હરામ કી તમીઝ.................................... ૨૨
- દુનિયા કી ઝીલ્લત ઔર બુરાઈ.............................. ૨૩
- દુનિયા ઔર આખિરત...................................... ૨૪
- આપને અમલસે ગાફિલ ઈન્સાન.............................. ૨૬
- ગફલત કા ઈલાજ.. ૨૭
- દૌલત કા ફરેબ.. ૨૮
- માલ કો સહી ખર્ચ કરના.................................. ૨૮
- માલ ખર્ચ કરને કા આસાન તરીકા............................ ૨૯
- રહમત ઔર બરકત.. ૩૦
- બરકત કા મતલબ.. ૩૧
- બરકત કી સુરતેં.. ૩૧
- બંદે કા હક અદા કીજીયે.................................. ૩૨
- માલદારોં કા અસર અવામ પર.............................. ૩૨
- જાયદાદ (જમીન) બેચના.................................. ૩૩
- હદીયા તોહફા.. ૩૪
- દસ્તે ગૈબ.. ૩૬
- આઝમાઈશ.. ૩૭
- અલ્લાહ કા ડર.. ૩૯
- જન્નત સે મેહરૂમ.. ૪૧
- આગ કા ટુકડા.. ૪૧
- કર્ઝ કી મુસીબત.. ૪૩
- તુમ ગરીબ નહીં દૌલત મંદ હો.............................. ૪૪
- રોઝગારકે લીયે બૈરૂન કા સફર કરના........................ ૪૫
- રોઝી મીલને કા યકીન.................................... ૪૬
- પટ્રોલ કી દૌલત.. ૪૭
- હર ચીઝ ઈમ્તિહાન કા પરચા હૈ............................ ૪૭
- સુદ કી રૂહાની બિમારીયાં.................................. ૪૯
- બેંક કા ઈન્ટ્રસ્ટ ભી યકીનન સુદ હૈ.......................... ૫૧
- સુદી રકમ કા ઈસ્તિમાલ.................................. ૫૧

-: ફેહરિસ્ત :-

(૨) કનાઅત.......... ૫૨

- કનાઅત (સંતોષ) કા મતલબ.......... ૫૨
- અચ્છી જીંદગી.......... ૫૪
- કનાઅત ઔર તરક્કી.......... ૫૫
- કનાઅત ઉલ્ઝનોં કા હલ.......... ૫૬
- ઝેહની સુકુન.......... ૫૮
- હસના ઔર રોના.......... ૫૯
- અસ્બાબ ઈખ્તિયાર કરના.......... ૫૯

(૩) સફર.......... ૬૦

- સફર કે આદાબ.......... ૬૧
- જીંદગી કા સફર.......... ૬૨
- હવાઈ જહાઝ કી સવારી.......... ૬૩
- બડી મેહરૂમી.......... ૬૪
- નઈ બસ્તીમેં દાખિલ હોતે વકત.......... ૬૫

(૪) સેહત ઔર તંદુરસ્તી.......... ૬૬

- સેહત કે લીયે જરૂરી તદબીરેં.......... ૬૬
- રંજ ઔર ગમ.......... ૬૭
- સાદગી.......... ૬૮
- ખાને કા મઝા.......... ૬૮
- ખજૂર ઔર ઈફતાર.......... ૭૦
- ઝૈતુન ઔર અંજીર.......... ૭૦
- હરામ ગિઝા.......... ૭૧
- અખ્લાક પર અસર.......... ૭૨

(૫) મૌત.......... ૭૪

- મૌત કા મતલબ.......... ૭૪
- અકીદ-એ-આખિરત.......... ૭૪
- મૌત કી યાદ.......... ૭૪
- મૌત નસીહત કે લીયે કાફી હૈ.......... ૭૫
- નફસાની ખ્વાહીશાતસે આખિરત કા નુકશાન.......... ૭૭
- મૌત એક ગિરફતારી હૈ.......... ૭૮
- મૌત કા સબક.......... ૮૦
- અજીબ અંજામ.......... ૮૨
- યે બદન ગલસડ જાયેગા.......... ૮૨
- વો ખુશનસીબ જીન્કા બદન મેહફુઝ રહેગા.......... ૮૩

-: ફેહરિસ્ત :-

- મૌત સે ગફલત.................................... ૮૪
- મૌત કા સફર.................................... ૮૫
- મૌત કે વકત.................................... ૮૭
- મૌત કા મંજર.................................... ૮૭
- સકરાત કે આલમમેં કયા કરે ?.................................... ૮૯
- મૌત કે બાદ કયા હોતા હે ?.................................... ૯૧
- મૌત કે બાદ મુર્દે કી ખાસિયત.................................... ૯૨
- આના ઔર જાના.................................... ૯૩
- અચાનક મૌત.................................... ૯૩
- મૌત કે સામને કીસીકી નહીં ચલતી.................................... ૯૪
- મૌત કા ફૈસ્લા અટલ હે.................................... ૯૫
- મૌત કી તેયારી કરના.................................... ૯૫
- મૌત કી તમન્ના.................................... ૯૬
- અપની ફિકર કરેં.................................... ૯૭
- કયા આપ મૌત કે લીયે તૈયાર હે ?.................................... ૯૭
- હુસ્ને ખાત્મા અઝીમ દૌલત.................................... ૯૭
- હુસ્ને ખાત્મા નસીબ હોના.................................... ૯૮
- હુસ્ને ખાત્મા કે લીયે નવ નુસ્ખે.................................... ૯૮
- હુસ્ને ખાત્મા ઔર ગુનાહોં કા કફ્ફારહ.................................... ૧૦૨
- મૌત મેં ફર્ક.................................... ૧૦૩
- મૌત સિર્ફ હાલત બદલને કા નામ હે.................................... ૧૦૪
- દફન કરને કે બાદ રૂહ અપના વકત કહાં ગુજારતી હે.................................... ૧૦૫
- આલમે બરઝખ.................................... ૧૦૫
- દો અહમ હિદાયતે.................................... ૧૦૯
- મૈય્યત પર રોના ચિલ્લાના.................................... ૧૧૦
- તઅઝીયત.................................... ૧૧૧
- અંજામ કી ખબર ખુદા હી કો હે.................................... ૧૧૨
- જન્નતુલ મઅલા.................................... ૧૧૩
- હુઝુર (સ.અ.વ.) કી વફાત કા હાદેસા.................................... ૧૧૪
- હઝરત અબુ બક્ર (ર.દી.) કી વફાત.................................... ૧૧૬
- હઝરત ઉમર(રદી.)કી વફાત કે વકત દાનિશમંદી.................................... ૧૧૭
- હઝરત ઉસ્માનગની(રદી.)કી મઝલુમાના સહાદત.................................... ૧૧૯
- હઝરતઅલી(ર.દી.)કી શહાદત.................................... ૧૨૦
- હઝરત હસન(ર.દી.)કી વફાત.................................... ૧૨૦
- હઝરત હુસૈન(ર.દી.) કી દર્દનાક શહાદત.................................... ૧૨૧

-: ફેહરિસ્ત :-

- હઝરત ઈમામ અબુ હનીફહ(ર.અ)કી વફાત........... ૧૨૨
- હઝરત ઈમામ માલિક (ર.અ.)કી વફાત............... ૧૨૨
- હઝરત ઈમામ શાફઈ(ર.અ.)કી વફાત કા હાલ......... ૧૨૩
- હઝરત ઈમામ અહમદબીન હમ્બલ(ર.અ.) કી વફાત... ૧૨૩

(૬) કયામત.................................... ૧૨૪

- કયામત કા દીન.................................... ૧૨૪
- કયામત અચાનક આયેગી.............................. ૧૨૫
- આજ કા દૌર ઔર કયામત કી ૭૨ અલામતેં............ ૧૨૬
- ઔરત ઔર તિજારત.................................. ૧૨૮
- ખૈર સે ખાલી લોગો કી ભીડ......................... ૧૨૮
- કયામત કી નફસા નફસી............................. ૧૨૮
- ખતરોં કા ઝમાના.................................. ૧૩૦
- બચાવ કૈસે હો ?.................................. ૧૩૦

(૭) જન્નત.................................... ૧૩૨

- જન્નતકી તિજારત કે લીયે અલ્લાહ તઆલા કી દઅવત.. ૧૩૨
- જન્નત કી તરફ દોડ................................ ૧૩૨
- હુઝુર (સ.અ.વ.) કા દુનિયામે જન્નત ઔર જહન્નમ કા મુશાહીદા... ૧૩૩
- જન્નતકી ઉમ્મીદ રખનેવાલા.......................... ૧૩૪
- દો બડી ચીઝોંકો ન ભુલો............................ ૧૩૫
- સબસે પહેલે જન્નતમેં જાને વાલે...................... ૧૩૫
- જન્નતકી નેઅમતેં.................................. ૧૩૫
- જન્નત કે લીયે તૈયારી............................... ૧૩૬
- જન્નત કે આમાલ.................................. ૧૩૮
- ઝંજીરોમેં બાંધકર જંન્નતમેં દાખિલ કીયે જાયેંગે.......... ૧૩૯
- ઈમાન કા બદલા.................................... ૧૩૯
- અચ્છી તરહ વુઝુ કરને વાલા.......................... ૧૪૦
- ચાલીસ હદીસ કી હિફાઝત કા ઈમાન.................... ૧૪૦
- ઔરત કે ચાર કામોં કા ઈનામ.......................... ૧૪૦
- ચોથા કલ્મા બઝારમેં પઢને કા સવાબ..................... ૧૪૧
- મસ્જીદ કી સફાઈ.................................... ૧૪૧
- ખજુર ઔર રોટી કે ટુકડે કા સદકા........................ ૧૪૧
- જન્નત કા મુખ્તસર નજ્જારહ........................... ૧૪૧
- જન્નત કી ખુંબીયાં................................... ૧૪૨
- જન્નતી તીસ સાલકી ઉમ્રકે હોંગે.......................... ૧૪૩
- શૌહર કી આશિક ઔર મનપસંદ મેહબુબાએ............. ૧૪૩

-: ફેહરિસ્ત :-

- નવખાસ્તા નવજવાન ઔરતેં............................ ૧૪૪
- હુરોં કી ચમક દમક.. ૧૪૪
- હુર કી ખુશ્બુ.. ૧૪૫
- દુનિયા કી ઔરતેં હુરોસે અફઝલ હોગી..................... ૧૪૫
- જન્નતમેં અલ્લાહ કા દીદાર................................. ૧૪૭
- દીદાર કે વકત જન્નત કી સબ નેઅમતેં ભુલ જાયેંગે......... ૧૪૮
- અલ્લાહ સે મોહબ્બત... ૧૪૮
- અલ્લાહ તઆલા કુર્આન સનાયેંગે.............................. ૧૪૯
- જન્નત કે દરવાઝોં કે નામ.................................. ૧૪૯
- હર અમલ કા એક દરવાઝા.................................. ૧૪૯
- આઠોં દરવાઝોં કા ખુલ જાના................................ ૧૫૦
- જન્નત ઔર દૌઝખ કા મુતાલબા............................. ૧૫૦

(૮) જહન્નમ.. ૧૫૦

- કુર્આનમજીદમેં જહન્નમકા બયાન.............................. ૧૫૦
- હદીસ શરીફમેં જહન્નમીયોંકી સઝાઓકા બયાન.............. ૧૫૧

(૯) મેહફીલે ઈર્શાદ.. ૧૫૩

- શાર્ગિદકા ખત.. ૧૫૩
- છુટકારે કે લીયે એક હદીસ..................................... ૧૫૪
- શેખ અ.કાદીર જીલ્લાની (ર.અ.) કા ઈર્શાદ................ ૧૫૪
- દીલકી આંખ... ૧૫૫
- ઈબ્રત... ૧૫૫
- શાહવલીયુલ્લાહ (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત........................ ૧૫૬
- હુન્નર ઔર તિજારત કરનેવાલો કો ખિતાબ................... ૧૫૬
- મશાઈખ કી ઔલાદ સે ખિતાબ................................. ૧૫૭
- તાલીબે ઈલ્મોં સે ખિતાબ...................................... ૧૫૮
- વાઈઝોં ઔર આબિદો સે ખિતાબ............................... ૧૫૯
- આમ મુસલમાનોસેં ખિતાબ..................................... ૧૬૦
- અય આદમકે બચ્ચોં... ૧૬૧
- હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત................ ૧૬૨
- હઝરત મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત.. ૧૬૭
- સાદાતકી જીમ્મેદારી... ૧૬૭
- અપની તારીફ સુનકર... ૧૬૯
- હઝરત થાનવી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત.......................... ૧૭૦
- ખરાબ દિમાગ.. ૧૭૧

-: ફેહરિસ્ત :-

- હઝરત મૌલાના મહંમદ અહમદ પ્રતાપગઢી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત. ૧૭૧
- હઝરત મૌલાના અબ્દુલગની ફુલપુરી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત ... ૧૭૧
- હઝરત મૌલાના અબ્રારૂલહક સાહેબ (દા.બ.) કે ઈર્શાદાત ... ૧૭૩

(૧૦) અલ્લાહ વાલોં કી જીંદગી........................ ૧૭૬

- ઈમામ અબુ યુસુફ (ર.અ.) કી તાલીબે ઈલ્મી... .... ૧૭૬
- નાફરમાની સે ડરના.. ૧૭૭
- ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કી નજાત............................ ૧૭૭
- બુર્ઝુગી કા સબબ.. ૧૭૮
- અમલકી ઈસ્તિકામત.. ૧૭૮
- ઈમાન વ યકીન કી મજબુતી................................ ૧૭૯
- ખાલીક કી કુદરત પર હસના............................... ૧૭૯
- ઝહેર કા અસર ન હોના...................................... ૧૮૦
- ખૈરિયત પુછોતો જરૂરત ભી પુરી કરો......................... ૧૮૦
- ઝિક્રસે ગફલત મૌત હૈ.. ૧૮૦
- મિસાલી સબર ઔર માફી................................... ૧૮૧
- તકવા કી રોશન મિસાલ..................................... ૧૮૧
- શરારત.. ૧૮૨
- ગલત ફેસ્લા દેને સે ઈન્કાર................................... ૧૮૨
- અલ્લાહ તઆલા બંદો કો આઝમાતે હૈ......................... ૧૮૩
- હાજીર જવાબ.. ૧૮૩

(૧૧) ના ફરમાનોં કી દાસ્તાન.......................... ૧૮૫

- ઈબ્ને સબા કા ફિત્ના.. ૧૮૫
- ગાફિલોં કા કિરદાર.. ૧૮૬
- ગુસ્તાખી કા ઈબ્રતનાક અંજામ.................................. ૧૮૭
- ગુસ્લે જનાબત ન કરને કી સઝા.............................. ૧૮૮
- નમાઝ છોડને ઔર જાસુસી કી સઝા.......................... ૧૮૯
- અબુ જહેલ કો અઝાબે કબ્ર.................................. ૧૮૯

(૧૨) હિકમત કી બાતેં.............................. ૧૯૦

- કિત્ને કરીબ કિત્ને દુર.. ૧૯૦
- મેહરૂમ નહીં હોતા.. ૧૯૦
- નમાઝ કી પાબંદી... ૧૯૧
- મસ્જીદ કા સબક.. ૧૯૧
- આસાન શરીઅત... ૧૯૧
- મુનાફિક.. ૧૯૧

-: ફેહરિસ્ત :-

- જંગ કી આગ બુઝાઓ................................ ૧૯૧
- માયુસી સે બચો................................ ૧૯૨
- બિમારીયોં કા મજમુઆ................................ ૧૯૨
- બાત કરને કા ઢંગ................................ ૧૯૨
- તકદીર................................ ૧૯૩
- રાઝ મેં રખના................................ ૧૯૩
- તુફાન કા ખતરા................................ ૧૯૩
- ખુદા સે ડરનાવાલા................................ ૧૯૩
- તકબ્બુર કી અલામત................................ ૧૯૪
- ઈઝઝત હાસિલ કરને કી શર્ત................................ ૧૯૪
- અલ્લાહ તઆલા કે એહસાન................................ ૧૯૪
- ચાર ચીઝેં સખ્ત આમાલ મેંસે હૈ................................ ૧૯૫
- મોમિન કી શાન................................ ૧૯૫
- ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કા હકીમાના કૌલ................................ ૧૯૫
- નીંદ બડી અજીબ ચીઝ હૈ................................ ૧૯૫
- અંબિયા (અ.લ.) કી નીંદ................................ ૧૯૬
- જરા સૌચો તો કૌન બેકાર હૈ ?................................ ૧૯૬
- એક દીલ................................ ૧૯૬
- ઈસ્લાહ મેં નરમી કા બરતાવ................................ ૧૯૭
- ઝટકે સેહના................................ ૧૯૭
- ગુસ્સા ન કરો................................ ૧૯૭
- શરાબ કે બારેમેં જાહીલ કા હકીમાના કૌલ................................ ૧૯૭
- તકવા બડા અમલ હૈ................................ ૧૯૮
- રાઝ કી બાત................................ ૧૯૮
- ગફલત કા નતીઝા................................ ૧૯૮
- બુરાઈ કા ફેલના................................ ૧૯૯
- તાકતવર................................ ૧૯૯
- દીલ કા સખ્ત હોના................................ ૧૯૯
- સરમાયા કી જરૂરત નહીં................................ ૧૯૯
- આખિરત કા યકીન................................ ૧૯૯
- અકલમંદી................................ ૨૦૦
- ઈખ્લાસ................................ ૨૦૦
- હિસાબે મેહશર................................ ૨૦૦
- કૌલ ઔર અમલ કા રેકાર્ડ................................ ૨૦૧

-: ફેહરિસ્ત :-

- જાહીલ કી ખસ્લતેં.................................... ૨૦૧
- અકલ ઔર તજુરબા.................................... ૨૦૧
- બડા બેવકુફ.................................... ૨૦૧
- આદમી કી પહેંચાન કા ઝરીયા.................................... ૨૦૨
- સબસે ઝયાદા હક કીસકા.................................... ૨૦૨
- તિલાવત કા મસ્નુન તરીકા.................................... ૨૦૨
- સુદી કર્ઝ સે પરહેઝ કીજીયે.................................... ૨૦૩
- પેરવી કરના જરૂરી હૈ.................................... ૨૦૩
- સફાઈ પેશ કરના.................................... ૨૦૩
- ગુનાહોં કા કફ્ફારા.................................... ૨૦૩
- જીંદગી કી હકીકત.................................... ૨૦૩
- ઉસ્તાદ કા મરતબા.................................... ૨૦૩
- કમઝોરોં કી વજહ સે રોઝી.................................... ૨૦૪
- અલ્લાહ કી દૈન.................................... ૨૦૪
- થોડે મેં બરકત.................................... ૨૦૪
- કામ્યાબ ઈલાજ.................................... ૨૦૪
- **મુફીદ બાતેં ૨૦૫**

(૧૩) શેઅર.................................... ૨૦૮
- નફસ કી લઝ્ઝત.................................... ૨૦૮
- તોહફા.................................... ૨૦૮
- ગમ હંમેશા નહીં રેહતા.................................... ૨૦૯
- ઈબ્રત.................................... ૨૦૯
- સુબ્હાન તેરી કુદરત.................................... ૨૦૯
- અય બુઢાપા ખુશ આમદીદ.................................... ૨૧૦
- વઅઝ ઔર ઈબ્રત.................................... ૨૧૦

(૧૪) દીની કિતાબેં.................................... ૨૧૧
- કિતાબોં તક પહુંચના.................................... ૨૧૧
- કિતાબોં કા ઝખીરા ઔર ઈશાઅત.................................... ૨૧૨

-: ઈર્શાદે ગિરામી :-

-: ઈર્શાદે ગિરામી :-

-:કાબિલે લિહાઝ:-

કીસ કદર અફસોસનાક બાત હે કે જીંદગી કે સબક હમેં ઉસ વક્ત મીલતે હૈ જબ વો હમારે લીયે બેકાર હો જાતી હૈ. સચ્ચાઈ કી રોશની જહાં ભી દીખાઈ દે ઉસ્કી રોશની સે ફાયદા ઉઠાઓ. યે ન દેખો કે રોશની દીખાને વાલા કૌન હે.? ચાલાક, જાલીમ અબતક ઐસી બેડીયાં ઈજાદ નહી કર સકે જો ઈન્સાની દિમાગ કો જકડ દે.

-:સદા-એ-હક:-

હક ઔર સદાકત કી આવાઝ કો કોઈ તાકત રોક નહી સકતી અગરચે શયતાનકે બડે બડે દાવપેચ જમા હો જાએ. ઔર સચ હંમેશાં સે એક જાહીર હોને વાલા ઔર ઉંચા હોને વાલા જૌહર હે. અગરચે જુઠ કી બડીબડી ચટ્ટાનોં સે દબા દીયા જાયે.

(કિશ્કુલે હસન - ૩૮)

કિતાબ કો કૈસે પઢેં ?

યાદ રખીયે ! મુસલમાન કી નિય્યત બહોત હી ઝયાદા અહમીયત રખતી હે. લિહાઝા પઢને સે પહેલે યે નિય્યત કરલેં કે ઈસ કિતાબ કો ઈસ લીયે પઢ રહા હું કે અલ્લાહ તઆલા મુંઝસે રાઝી હો જાયે ઔર ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસ પર અમલ કરને કી પુરી કોશીશ કરૂંગા ઈસ નિય્યત સે આપ પઢેંગે તો અલ્લાહતઆલા અમલ કી તૌફીક જરૂર અતા ફરમાએંગે. જીસ બાત પર અમલ કરના મુશ્કીલ હોગા. આપકી નેક નિય્યત ઔર તલબ કી બરકત સે ઉસ પર અમલ કરના આસાન ફરમાદેંગે. ઔર જીત્ના વક્ત પઢને મેં ખર્ચ હોગા ઈબાદત મેં શુમાર હોગા. બુઝુર્ગાને દીન ને કુછ નસીહતેં લીખી હે. જો યહાં લીખી જાતી હે.

૧. કિતાબ પઢનેસે પહેલે યે દુઆ જરૂર કરલેં કે યા અલ્લાહ ઈસ કિતાબ કો મેરી હિદાયત કા જરીયા બના લેં.

૨. અપને દિલ દિમાગ ઔર આંખોં કે પરદોં કો ખોલ લીજીયે.

૩. કિતાબ પઢને કે લીયે ઐસા વકત નીકાલા જાયે જો ઉલ્ઝનોં યા પરેશાનીયોં સે ઘીરા હુવા ન હો. કભી ઐસા હોતા હે કે ઉલ્ઝન સવારથી કીસી ઔર વઝહ સે, ઔર ચુંભન મહેસુસ હોતી હે કિતાબ કે મજમૂન સે.

૪. પહેલે તૌબા, ઈસ્તીગ્ફાર જરૂર કરલેં તા કે દીલ પર જો ગુનાહોં કા ગુબાર છાયા હુવા હે વો દુર હો જાયે.

૫. કિતાબ કે મુતાલે કે વક્ત એક કલમ સાથ રખેં ઔર જીન બાતોં મેં ખુદ કો કોતાહી કરનેવાલા મહેસુસ કરેં ઉસ પર નિશાન લગા દેં ઔર ઉસ્કો બારબાર પઢેં. ઔર ઉસ્કી ઈસ્લાહ કે લીયે ખુબ દુઆએં માંગે ઔર અમલ કરને કી કોશીષ ભી કરેં.

૬. કિતાબ પઢને કી દઅવત દુસરોં કો ભી દે. ઔર કિતાબ મેં જો ઈમાની તરકકી, અખ્લાક કી બહેતરી ઔર સિફાતે અવલીયા (રહ.) સે બોઈ બાત મીલે તો ઈન ખુબીયોં ઔર સિફાત કી તરફ દુસરે ભાઈઓં કો ઔર અપને ઘર વાલોં કો તવજ્જુહ દીલાયેં.

જીન બુઝુર્ગો કી કિતાબોં કી મદદસે ફાયદા ઉઠાકર યે મજામીન તૈયાર કીયે હે ઉન્કે હક મેં ઔર ઈસ કિતાબ કો તૈયાર કરને મેં ભી કીસી તરહ શરીક હોને વાલે મદદગારોં કે લીયે ખુસુસી તૌર પર દુઆઓં કા એહતિમામ કરના.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ. وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ.

અપની બાત :-

મુસલમાન વો કૌમ હે જીસ્કી જીંદગી પરહેઝગારી, ખુશહાલી, કામ્યાબી ઔર ઈઝઝત આબરૂ સિર્ફ ઔર સિર્ફ હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કે લાયે હુવે દીન મેં હે. જબ તક યે દીન કામિલ તૌર પર ઈસ ઉમ્મત મેં બાકી રહા યે કૌમ ઈઝઝત આબરૂ સે ઝીંદા રહી, હાકીમ રહી. ઔર ઉસ્કી શાનોં શૌકત દુનિયાભરમેં ફૈલી હુઇ થી. જીસ દીન સે ઉસ્ને અપને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કી તાલીમાત કો હલ્કા સમઝા ઔર ઉસ્સે મુંહ ફીરાયા ઉસી દીન સે ઉસ્કા ઝવાલ શુરૂ હો ગયા. અબ દોબારા ઉસ હાલતકો વાપસ લાને કે લીયે સિવાય ઈસ્કે કોઈ ચારા નહીં કે ઈસ પર મહેનત હો. કે યે ઉમ્મત અપને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.)કી તાલીમાત કો હર મામલેમેં આગે રખકર ચલેં.

હર કૌમ કી તરકકી કે કુછ અસ્બાબ હોતે હે. ઉન્મેં યે ભી હે કે વો અપને બડોં કો યા જીન્કે હાથોં મેં યે પલતી હે યા પરવરીશ પાતી હે ઉન્કી જીંદગીયોં મેં વો પાકીઝા ખુબીયાં દેખતી હે. જીન્સે ઉન્કી તરકકી હુઇ. તો કૌમ ભી જરૂર ઉન્કી ખુબીયોં કે અસર કો કબુલ કરતી હે ઔર યે ખુબીયાં ઉન્કે લીયે ઈસ્લાહકી તામીર મેં પહેલી ઈંટ કા કામ દેતી હે. ઔર યે ખુબીયોં ભરા ઈસ્લાહી માહૌલ કા પહેલા સબક ઘરકે મદરસે મેં પઢાયા જાતા હે ઔર યેહી વો મદરસા હે જીસ્કી પહેલી તરબીયતકા સહેરા મા-કે સરપર આતા હે.

લિહાઝા યે મદરસા (મા-કી ગોદ) અગર ઈમાનકી લહેરોં સે આબાદ હો અખ્લાક ઔર કીરદાર કા ફલદાર દરખ્ત હો ઔર અપને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોં સે આરાસ્તા હો તો ફીર ક્યા મુશ્કીલ હે કે ઉસ્કી ગોદ મેં પલને વાલા ફરઝંદ દીન વ ઈમાન કા પાબંદ ઔર અખ્લાક સે આરાસ્તા ન બને.

અહકર કે દીલ મેં એક અરસે સે યે ઈરાદા હો રહા થા કે કોઈ ઐસી કિતાબ જીસ્મેં ઉમ્મત કી કામ્યાબી ઔર ઈઝઝત આબરૂ હાસિલ

કરને કા કામ્યાબ નુસ્ખા તફસીલ સે લીખા ગયા હો. લિહાઝા અલ્લાહ કે ભરોસે પર કિતાબોં કે મુતાલા કે ઝરીયે ઈલ્મી મજામીન અજીબોગરીબ નુક્તે જમા કરના શુરૂ કીયે. જો એક કિતાબ કી શકલ મેં તૈયાર હો ગયા ઔર મોમિન કા કિમતી સરમાયા હિસ્સા-૧,૨,૩ કે નામ સે આપકી ખિદમત મેં પેશ કીયા જા રહા હે.

હકીકત મેં બંદે કી હૈસિયત ઈસ કિતાબ કી તાલીફ મેં તરજુમાન કી હે. બંદાને અપની તરફસે કુછ નહીં લીખા ઔર ન ઈસ કાબિલ હે અલબત્તા સિર્ફ વોહી બાતેં લીખી હે જીસ્કી સનદ કુર્આનમજીદ, હદીસે પાક, ઔર તસવ્વુફ કી મુસ્તનદ કિતાબોં યા મશાઈખે કિરામ કે અકવાલ સે હો.

ઈસ્કે બાવજુદ કોઈ બાત યા કોઈ જુમ્લા અહેલે ઈલ્મ યા અહેલે કલમ પર ગીરાં ગુજરે ઔર ઉસ્કી તાવીલ ભી ન હો સકતી હો તો બરાહે કરમ ઈત્તિલાઅ ફરમા દેં. બંદા અહેસાનમંદ હોગા.

અલ્લાહ તઆલા સે ઉમ્મીદ હે યે કિતાબ હર તબકે કે મુસલમાનોં ઔર ખાસ કરકે દીન કે આશિક મિજાઝ દોસ્તોં કે લીયે મુફીદ હોગી. જીન હઝરાત કો ઈસ કિતાબ સે નફા હો વો અહકર કે લીયે ઔર ઉસ્કે વાલેદૈન ઔર ઉસ્કે ઉસ્તાઝોં ઔર બુઝુર્ગોં કો અપની દુઆઓ મેં જરૂર યાદ ફરમાવે. વસ્સલામ.

અહકર: શમ્સુલહક હાશીમ.
ચાંગા-જી.આણંદ-ગુજરાત
૧, મોહર્રમ-૧૪૨૪ હીજરી.

(૧) માલ દૌલત

દૌલત કી હકીકત :-

મૌજુદા દુનિયા મેં હર આદમી દૌલત ચાહતા હૈ. તાકે વો અપની મરજીકે મુતાબિક અપને લીયે એક કામ્યાબ જીંદગી તામીર કરે. કોઈ ઈન્સાન ચાહે કીત્નાહીં ઝયાદા દૌલત અપને લીયે હાસિલ કરલે મગર વો મેહદુદ (લીમીટેડ) હોગી. ઈસ લીયે કોઈ શખ્સ ઈસ દુનિયામેં અપની દીલપસંદ જીંદગી નહી બના સકતા.

દૌલતકી કોઈભી મિકદાર આદમીકો ઉસસે નહી બચા સકતી કે વો બિમાર ન હો. ઉસ્કો હાદેસા પેશ ન આયે. એક મુખ્તસર મુદ્દત કે બાદ વો મર ન જાયે ઔર જબ બિમારી ઔર હાદેસા ઔર મૌત પર ઈન્સાનકો કુદરત નહી તો અપને લીયે પસંદીદા જીંદગી બનાને પર વો કૈસે કુદરત રખ સકતા હૈ ?

દૌલત જીંદગી નહી. દૌલત જીંદગીકા એક વસીલા હૈ. વસીલાકી હેસિયત હંમેશા દુસરે દર્જે કી હોતી હૈ. જીંદગી હૈ તો વસીલેકી ભી અહમિયત હૈ ઔર અગર જીંદગી નહી તો વસીલેકી કોઈ અહમિયત નહી. મગર અક્સર ઈન્સાન ઉસ્કો ભુલ જાતે હૈ. વો દુનિયા કી દૌલત હાસિલ કરનેમેં ઈત્ના મશગુલ હોતે હૈ જૈસે કે દુનિયા કી દૌલત હી મક્સુદ હો. ઔર દુનિયાકી દૌલત હી કા દુસરા નામ જીંદગી હો.

ઈન્સાન કે લીયે કામ્યાબ જીંદગીકા કોઈ નકશા આખિરતકો શામિલ કીયે બગૈર નહી બન સકતા. ઈન્સાનકો દો મેં સે કીસી એક કો પસંદ કરના હૈ. યાની મૌજુદા દુનિયાકો સબકુછ સમજકર નાકામી કી મૌત મરના. યા મૌજુદા જીંદગીકો આખિરત મેં કામ આનેવાલે આમાલ સે જોડકર અપને લીયે કામ્યાબ જીંદગીકા રાઝ માલુમ કરના.

મોમિન કી દૌલત :-

દૌલત વો હૈ જો જીંદગી કે મસાઈલ મેં કામ આયે. મોમિન કે લીયે સબસે બડા મસ્અલા આખિરત કા મસ્અલા હોતા હૈ. ઈસલીયે વો ઈસી ચીઝકો દૌલત સમજતા હૈ જો આખિરત મેં કામ આને વાલી હો. આખિરત મેં જો ચીઝ કામ આને વાલી હૈ વો યે હૈ કે વો હર હાલમેં અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરનેવાલા હો ઉસ્કા દીલ અલ્લાહકી યાદમેં અટકા

હુવા હો. જો શખ્સ આખિરત વાલી જીંદગી પસંદ કરે વો અપની જીંદગી મેં દીનદાર સાથી કો દોસ્ત બનાયેગા. ઐસે આદમી કે લીયે ઐસી બીવી બહોત બડી દૌલત હૈ જો દુનિયાકે બજાયે આખિરતકો ચાહતી હો ઔર આખિરતકી તરફ ચલનેમેં મદદ કરે. લોગ સોના ચાંદી કો દૌલત સમજતે હૈ. મગર મોમીનકી દૌલત ખુદા હૈ. વો ઈન ચીઝોં કો સબસે ઝયાદા અહમિયત દેતા હૈ. જો ઉસ્કો ખુદા સે કરીબ કરનેવાલી હો ઔર આખિરતમેં ઉસ્કો ખુદાકી રહમતોંકા મુસ્તહીક બનાયે.

(અલ રિસાલા - ૭/૧૯૯૧/૪૩)

માલ-મરતબે સે બે નિયાઝી :-

અસલ બે નિયાઝ (બેપરવા) તો અલ્લાહકી જાત હૈ.

فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ (پ٤ ع١)

"બેશક અલ્લાહતઆલા સારે જહાનોંસે બેનિયાઝ હૈ."

(પારા-૪,રૂ-૧)

ઈન્સાનકી બે નિયાઝી યે હૈ કે વો ઈસ ગની જાત (અલ્લાહ) કે સિવા પુરી દુનિયા સે બે નિયાઝ હો જાયે ઔર યે સમજલે કે જો કુછ મીલેગા ઉસીસે મીલેગા. ગૈર કે આગે હાથ ફેલાના બેકાર હૈ. ખુદાકી કારસાઝી (કામ બનાને) કા યકીન દીલોંકો ઈત્મિનાન ઔર કનાઅત કી દૌલતસે માલામાલ કર દેતા હૈ. કનાઅત (સંતોષ) કરનેવાલા શખ્સ કીસીકે માલ-દૌલત પર ગલત નિગાહ ભી નહી ડાલતા. બલ્કે હંમેશાં પરવર દિગારે આલમકી શાને રબુબીયત પર નજર રખતા હૈ. માલ-દૌલત સે લાલચકા ખાત્મા નહી હોતા. બલ્કે કનાઅત કી વજહસે સુકુન ઈત્મિનાન નસીબ હોતા હૈ. હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ.

"તવંગરી માલ-અસ્બાબ કી કસરત કા નામ નહી હૈ. બલ્કે અસલ તવંગરી તો દીલકી તવંગરી હૈ"

શેખ સઅદી (ર.અ.) ને "તવંગરી બ દીલ અસ્ત ન બમાલ" કેહકર હદીસે નબવી (સ.અ.વ.) કે મફહુમ કો પેશ કિયા હૈ.

હઝરત સુહૈલ બીન સઅદ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલ.) ને રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કો બતાયા કે મોમિન કી શરાફત રાત કી નમાઝ મેં ઔર મોમિન કી ઈઝઝત ઈન્સાનોંસે બે નિયાઝ હો જાના હૈ.

ઈસ્લામી તારીખમેં ખુદાકે સિવા તમામ દુનિયાસે બે નિયાઝીકે કિસ્સે કસરતસે મીલતે હૈ. સેંકડોં ઉલ્માએ હક હૈ જીન્હોંને ગેર મામુલી ઈલ્મ ઔર બુઝુર્ગી ઔર અપને મકબુલ અસરકે બાવુજુદ સારી જીંદગી તંગીમેં ગુજારદી ઔર કભી સોના ચાંદી ઔર મોતીયોંકી (માલ-અસ્બાબ) કી તરફ નજર નહી ડાલી.

કાઝી હફસ બીન ગયાસ (ર.અ.) બગદાદ ઔર કુફાકે ચીફ જસ્ટીસ થે. દુનિયાકી હર તરહકી રાહત ઔર એશ કી ચીઝેં ઉન્કે કદમોં મેં થી. લેકીન ઉસ્કે બાવુજુદ ઉન્કી બેપરવાઈકા યે આલમ થા કે સરકારી ખઝાનેસે ઉન્કો તીનસો (૩૦૦) દીરહમ માહાના અપની ખિદમતકે મીલતે થે લેકીન ઉસ્મેસે અપને તમામ ખર્ચ કે લીયે સિર્ફ સો (૧૦૦) દીરહમ રખકર બાકી રકમ મુસ્તહીક લોગોં મેં તકસીમ ફરમા દેતે થે.

(અલફુરકાન - ૧૧/૧૯૯૯/૩૫)

માલ જીંદગી કા મકસદ નહી :-

માલ જીંદગી કી જરૂરત હૈ. માલ જીંદગી કા મકસદ નહી. માલ કો અગર ઈસલીયે હાસિલ કીયા જાયે કે ઉસસેં જીંદગી કી જરૂરી હાજતેં પુરી હો તો માલ ઈન્સાન કે લીયે બેહતરીન મદદગાર હૈ. લેકીન અગર માલકો જીંદગી કા મકસદ બના લીયા જાયે ઔર ઝયાદા સે ઝયાદા માલ કમાને હી કો આદમી અપના સબસે બડા કામ સમજલે તો ઐસા માલ એક મુસીબત હૈ. વો આદમીકો દુનિયામેં ભી તબાહ કરેગા ઔર આખિરતમેં ભી.

ઈન્સાન કો દુનિયામેં એક મુદ્દત તક જીના હૈ. ઈસલીયે ઉસ્કો દુન્યવી ચીઝોંકી જરૂરત હે જો ઉસ્કે લીયે જીનેકા સહારા બન સકે. યે સામાન માલકે ઝરીયે હાસિલ હોતા હૈ. ઈસ લીયે હલાલ કમાઈ કરકે માલ હાસિલ કરના હર આદમીકે લીયે જરૂરી હૈ. ઈસ એઅતિબારસે માલ હર ઈન્સાન કે લીયે કીંમતી મદદગાર કી હૈસિયત રખતા હૈ.

મગર ઈન્સાની જીંદગી કા દુસરા પહેલું યે હૈ કે ઉસ્કો ઈલ્મ હાસિલ કરના હૈ. ઉસ્કો રૂહાની તરક્કી કે લીયે કોશીષ કરના હૈ ઔર દીનકી દઅવત કે ઝરીયે ઉસ્કો ઈન્સાનીયત કી તામીર ઔર તરક્કી મેં અપની જીમ્મેદારી અદા કરના હૈ. તાકે અપનેકો સમાજકા મુફીદ આદમી બના સકે.

યહી વો ચીઝ હૈ જીસ્કો મકસદે જીંદગી કહા જાતા હૈ. ઈસ

મકસદકો હાસિલ કરના ઉસ વક્ત મુમ્કીન હૈ જબકે આદમી અપની તાકતકા એક હિસ્સા ઉસ્મેં લગાયે. માલ કમાનેકી મશ્ગુલીયોંકો એક હદમેં રખકર વો ઈન કામોં કે લીયે અપને વક્તકો ફારીગ કરે.

માલ ઈન્સાન કી જીસ્માની ઔર ચીઝોં કી જરૂરતોંકો પુરા કરતા હૈ. મગર માલ ઉસ્કી રૂહાની ઔર દીની જરૂરતોંકો પુરા કરનેકે લીયે કાફી નહી. જો આદમી માલ હી કો અપની જીંદગી કા મકસદ બનાલે ઉસ્કા બદનતો મુસલસલ ગીઝા પાતા રહેગા. મગર ઉસ્કી રૂહ ફાકા કર રહી હોગી ઔર ઉસ્કા દીલ વ દિમાગ અપની અસલી ખોરાક સે મેહરૂમ હો કર ઐસા હો જાયેગા જૈસે ઉસ્કા કોઈ વુજુદ હીં ન હો.

ઈસલીયે માલકો ફિત્ના કહા ગયા હૈ. યાની વો ઈન્સાન કે લીયે આઝમાઈશ હૈ. માલકા સહી ખર્ચ કરના ઈન્સાનકો હર કિસમકી તરક્કીયોંકી તરફ લે જાતા હૈ. ઔર માલકા ગલત ઈસ્તિમાલ ઈન્સાનકો તબાહી કે ઘડે મેં ગીરા દેતા હૈ.

દૌલત કે બંદે ખુદા કી રહમત સે દુર :-

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયાઃ-

બંદ એ દીનાર ખુદાકી રહમતસે મેહરૂમ હો ઔર બંદએ દીરહમ ખુદાકી રહમત સે દુર રહે. **(તિમીઝી)**

જો લોગ માલ-દૌલત ઔર દીનાર ઔર દીરહમોં કે પરસ્તાર હૈ ઔર ઉન્હોનેં દૌલત હી કો અપના મઅબુદ ઔર મેહબુબ ઔર મતલુબ બના લીયા હૈ. ઈસ હદીસમેં ઉનસે બેઝારીકા એલાન ઔર ઉન્કે હકમેં બદદુઆ હૈ કે વો ખુદાકી રહમતસે મેહરૂમ ઔર દુર હૈ.

માલ-દૌલતકી પરશ્તીસ ઔર બંદગી યે હૈ કે ઉસ્કી ચાહત ઔર તલબમેં બંદા ઐસા ગિરફ્તાર હો કે અલ્લાહ કે અહકામ ઔર હલાલ વ હરામ કી હુદુદકા ભી પાબંદ ન રહે. **(મઆરિફુલ હદીસ - ૨/૮૪)**

હલાલ હરામ કી તમીઝ :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને યેભી પેશીનગોઈ ફરમાઈ હૈ કે આઈન્દા એક ઝમાન ઐસા ભી આને વાલા હૈ, કે લોગ હલાલ વ હરામ કી તમીઝ નહીં કરેગેં ઔર તમામ ચીઝોં કા ઈસ્તિમાલ શુરૂ કર દેગેં.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા લોગોં પર એક ઝમાના ઐસા આયેગા કે આદમી ઊસ્કી બિલકુલ પરવા નહી કરેગા કે વો હલાલ ખા રહા હૈ. યા હરામ ખા રહા હૈ. **(મિશ્કાત-૨૧)**

હાલાં કે હલાલ વ હરામ જાહીર હોગા. ઊલ્મા ઊસ્કી નિશાન દેહી કર ચુંકે હોગે. લેકીન કુછ લોગ ઊસ્કી પરવા નહી કરેંગે.

યે બાત ઝેહન મેં રખ્ખી જાયે કે હર ગીઝા કી તાસીર હોતી હૈ. હરામ સે જો ગોશ્ત ઔર ખુન તૈયાર હોતા હૈ. ઊસ્મે વો તમામ બુરાઈયાં પેદા હોતી હૈ જો ખાને વાલોં કો નેકી કે કામ પર આમાદા નહી હોને દેતી. ઔર ઐસે હી લોગ મુલ્ક વ મિલ્લત મેં ફિત્ના ફસાદ કો જન્મ દેતે હૈ. ઔર મુલ્ક કા અમન ઔર સુકુન ઔર ઈત્મિનાન બરબાદ કરતે હૈ. ઔર ઊન્કી હી વજાહ સે કત્લ ઔર ખુનરેઝી, ચોરી, ડકેટી, આમ હોતી હૈ. ઔર મુલ્ક તબાહી ઔર બરબાદી કે કિનારે પહુંચ જાતા હૈ. ઔર પબ્લીક આરામ કી નિંદ નહી સો પાતી.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ઐસે લોગ જહન્નમ કે ઈંધન બનેગેં.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જીસ બદન કી પરવરીશ હરામ ગીઝાસે હુઈ હો વો જન્નત મેં દાખીલ નહી હોગા.

યે બાત અપની જગા દુરૂસ્ત હૈ. કે તમામ કાઈનાત ઈન્સાનોં કે લીયે પૈદા હુઈ હૈ ઓર ઈન્સાનોં કો ઊસસે ફાયદા ઊઠાને કા પુરા હક હૈ. મગર ઊસ્કા મતલબ યે નહી હૈ કે હલાલ હરામ કી તમીઝ ઊઠાદી જાયે ઔર જાઈઝ ના જાઈઝ કી રાહ છોડ દી જાયે.

મૌજુદા દૌર માદ્દી દૌર હૈ. રૂહાનિયત કરીબ ખત્મ કે હૈ. લોગોં મેં સહી અકાઈદ, મામલાત કી સફાઈ ઔર અખ્લાક ઔર આમાલ કી પાકીઝગી ખત્મ હોતી જા રહી હૈ. નફરત કરનેકા ફિત્ના પુરી બુલંદી પર હૈ. ઈસ લીયે જરૂરત હૈ કે દીની મસાઈલ કી ઈશાઅત પર તવજ્જુહ દી જાયે ઔર હરામ હલાલ કો બયાન કિયા જાયે તાકે યે મસાઈલ મુસલમાનોં કી નિગાહોં સે ઓઝલ ન રહે.

દુનિયા કી જીલ્લત ઔર બુરાઈ :

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને દુનિયા કી બુરાઈ ઔર જીલ્લત બયાન

ફરમાતે હુએ બતલાયા હે કે અલ્લાહકે નઝદીક ઔર આખિરતકે મુકાબલેમેં યે દુનિયા કીસ કદર હકીર ઔર બે કિંમત હે.

હમારે ઈસ ઝમાનેમેં દુનિયાકે સાથ લોગોં કા તઅલ્લુક ઔર મશ્ગુલી હદસે ઝયાદા બઢ ગયા હે. ઔર દુન્યવી ઔર માદ્દી તરક્કી કે મસ્અલે કો ઈત્ની અહમિયત દી ગઈ હે કે ઈસસે પેહલે કભી ભી ઈસ્કો ઈત્ની અહમિયત કા મુકામ હાસિલ ન હુવા હોગા.

ઈસલીયે અબ હાલત યે હો ગઈ હે કે દુનિયા કી જીલ્લત ઔર બુરાઈ કી બાત બહોત સે મુસલમાનોં કે દીલોં મેં આસાની સે નહી ઉતરતી. બલ્કે નૌબત યહાં તક પહુંચ ગઈ હે કે બાઝ વો લોગ ભી જો મુસલમાનોં કે રેહનુમા ઔર મુસ્લેહ સમઝે જાતે હે ઔર દીન કે નામ સે ઉન્કા શુમાર અવામ મેં નહી બલ્કે ખવાસ મેં હોતા હે. દુનિયા કી બે સુબાતી ઔર ફાની હોને કી નસીહતકો બેતકલ્લુફ. ''રહબાનિયત ઔર ગલત તસવ્વુફ કી તબ્લીગ'' કેહ દેતે હે ઔર જબ ઉન્કે સામને ઈસ હકીકત કી હદીસે બયાન કી જાયે તો હદીસ કા ઈન્કાર કરનેવાલોં કી તરહ ઈન સહી હદીસોં કે બારે મેં શક જાહીર કરને લગતે હે.

દુનિયા ઔર આખિરત :

યે દુનિયા જીસ્મેં હમ જીંદગી ગુજાર રહે હે ઔર જીસ્કો હમ અપની આંખો સે દેખકર કાનોંસે સુનકર મેહસુસ કરતે હે જીસ તરહ યે એક વાકેઈ હકીકત હે. ઈસી તરહ આખિરતભી જીસ્કી અલ્લાહકે સબ પયગંબરોંને ખબર દી હે વો ભી એક યકીની હકીકત હે ઔર અપની જીંદગીકે ઈસ દૌર મેં હમારા આખિરતકો ન દેખના બિલકુલ ઐસા હી હે જૈસા મા કે પેટમેં હોનેકે ઝમાનેમેં હમ ઈસ દુનિયાકો નહી દેખતે થે. ફીર જીસ તરહ હમને દુનિયામેં આકર ઈસ દુનિયાકો દેખ લીયા ઔર જમીન ઔર આસ્માનકી વો હઝારોં લાખોં ચીઝેં હમારે મુશાહીદે (નજરોંકે સામને) મેં આગઈ જીસ્કા હમ મા કે પેટમેં ખ્યાલભી નહી કર સકતે થે. ઈસી તરહ મરનેકે બાદ આલમે આખિરતમેં પહુંચકર જન્નત દૌઝખ કો ઔર ઉસ આલમકી ઉન તમામ ચીઝોંકો દેખ લેગેં ઔર પા લેગેં, જીન્કી ખબર અલ્લાહકે પયગંબરો ઔર કિતાબોંને દી હે.

મતલબ કે હમારી યે દુનિયા જીસ તરહ એક હકીકી આલમ હે ઈસી તરહ આખિરત ભી મરનેકે બાદ સામને આ જાનેવાલા એક હકીકી

ઔર બિલકુલ વાકેઇ આલમ હૈ. ઇસપર હમારા ઇમાન હૈ ઔર નકલ ઔર અકલકી રોશનીમેં હમકો ઇસ્કે બારેમેં અલહમ્દુલિલ્લાહ પુરા ભરોસા ઔર યકીન ઔર ઇત્મિનાન હૈ.

દુનિયાકે બારે મેં હમકો યકીન હૈ કે દુનિયા ઔર ઉસ્કી હર ચીઝ ફાની હૈ ઔર આખિરતકી હર ચીઝ ગેરફાની ઔર જાવેદાની (હંમેશા રહેનેવાલી) હૈ. વહાં પહુંચને કે બાદ ઇન્સાન કો ભી ગેરફાની બના દીયા જાયેગા. યાની ઉસ્કો કભી ખત્મ ન હોનેવાલી હંમેશાકી જીંદગી અતા ફરમા દી જાયેગી.

ઇસી તરહ વહાં અલ્લાહકે નેક ઔર ખુશનસીબ બંદોકો જો નેઅમતેં અતા હોગી ઉસ્કા સિલસિલા ભી હંમેશા હંમેશા જારી રહેગા. કભી ન ટૂટેગા - ઇસીકો કુર્આનમજીદમેં ફરમાયા ગયા હૈ.

વો અતાએ ખુદાવંદી જીસ્કા સિલસિલા કભી ભી નહી ટૂટેગા.

عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوْذٍ (پ ٢٧ . ع ١٢) **(પારા-૨૭-૩-૧૨)**

ઇસી તરહ બગાવત ઔર સરકશી ઔર કુફ્રો તકબ્બુરકી વજહસે અલ્લાહતઆલાકા ગજબ ઉન પર હોગા. ઉન્કી તકલીફેં ઔર અઝાબોંકા સિલસીલા કભી ખત્મ નહી હોગા. જૈસાકે જહન્નમીયોં કે બારે મેં જગા જગા ફરમાયા ગયા હૈ.

૧ વો હંમેશા ઉસી જહન્નમ મેં પડે રહેગેં. - - **(સુરએ તૌબા-૨૨)**

૨ વો દોઝખી કભી જહન્નમ સે નિકલ ન સકેગેં. **(સુરએ બકરહ-૧૬૭)**

૩ ઔર દોઝખીયોં કો મૌત ભી ન આયેગી કે મરકર હી અઝાબસે છુટ સકે ઔર ઉન્કે અઝાબ કો કભી હલ્કા ન કીયા જાયેગા. **(સુરએ ફાતિર-૩૬)**

ઇસી તરહ અલ્લાહ કે પયગંબરોં ઔર અલ્લાહકી કિતાબોં કી બતલાઇ હુઇ ઇસ હકીકત પર ભી ઇમાન હૈ કે દુનિયાકી નેઅમતોં ઔર લઝઝતોં કે મુકાબલેમેં આખિરતકી લઝઝતેં ઔર નેઅમતેં બેહદ બુલંદ હૈ. બલ્કે અસલી નેઅમતેં ઔર લઝઝતેં આખિરત હી કી હૈ. ઔર દુનિયાકી ચીઝોંકો ઉન્સે કોઇ નિસ્બત હી નહી હૈ.

ઇસી તરહ દુનિયાકી સખ્તસે સખ્ત તકલીફ ઔર બડે સે બડે દુઃખકો દોઝખ કે હલ્કે સે હલ્કે દર્જે કે અઝાબ સે ભી કોઇ નિસ્બત નહી.

જાહીર હૈ કે ઇન સબ બાતોં કા તકાઝા યે હૈ કે ઇન્સાન કી ફિકર ઔર કોશીષ બસ આખિરત હી કે લીયે હો ઔર દુનિયાસે ઉસ્કા તઅલ્લુક સિર્ફ સખ્ત જરૂરતકે મુતાબિક હો.

યે ભી ખ્યાલમેં રહે કે કુર્આન ઔર હદીસ મેં જીસ દુનિયાકી બુરાઇ બયાન કી ગઇ હૈ. વો આખિરત કે મુકાબલે વાલી દુનિયા હૈ. ઇસલીયે દુનિયાકે કામોંકી મશ્ગુલી ઔર દુનિયાસે નફા ઉઠાના અગર આખિરતકી ફિકર કે સાથ હો ઔર આખિરત કે રાસ્તે સે વો ભટકતા ન હો તો વો બુરા ઔર મના નહી હૈ. બલ્કે વો તો જન્નત તક પહુંચને કી સીડી હૈ.

અલબત્તા ઉસ્મેં શક નહી કે દૌલત કે સાથ તકવા યાની ખુદાસે ડરના ઔર ફિકરે આખિરત ઔર ઇત્તિબાએ શરીઅત કી તૌફીક કમ હી લોગોં કો મીલતી હૈ. વરના દૌલત કે નશે મેં અક્સર લોગ બહેક જાતે હૈ.

(મઆરિફુલ હદીસ -૨/૬૦)

અપને અંજામ સે ગાફિલ ઈન્સાન :

ઇન્સાન અશરફુલ મખ્લુકાત હૈ ઔર ઇન્સાન કો દુસરી મખ્લુક પર ફઝીલત ઇસલીયે હાસિલ હૈ કે ઉસ્મે મઅરીફતે ઇલાહી કી સલાહીયત હૈ. ગોયા યહી ખુદાકી મઅરિફત ઉસ્કા જમાલ ઔર કમાલ હૈ ઔર યહી મઅરિફત આખિરતમેં ઉસ્કા ઝખીરા ઔર સામાન હૈ.

લેકીન જીસ ઇન્સાન કો અલ્લાહ તઆલાને ઇસ સલાહીયતસે નવાઝા હૈ ઉસ્કા હાલ આજ જાનવરોંસે બદતર હૈ. જાનવર ભી અપને માલિક કો પહેચાનતા હૈ. ઔર જીસ કામ કે લીયે ઉસ્કે માલિક ને ઉસ્કો પાલા હૈ. વો ઇસ કામકો ખુબીસે અંજામ દેતા હૈ. એક કુત્તે કો અગર ઉસ્કે માલિકને ઘરકી હિફાઝત ઔર પેહરાદારી કે લીયે પાલ રખા હૈ તો વો અપની જીમ્મેદારી નિભાતા હૈ. બૈલ કો અગર ઉસ્કે માલિકને ખેતી બાડી કે કામકે લીયે પાલા હૈ તો ઇસ કામકો બરાબર અંજામ દેતા હૈ ઔર હદ તો યે હૈ કે ઉસ્કા માલિક ઉસે જબ ઔર જીસ વક્ત કામ પર લગા દે વો અપને કામમેં લગ જાતા હૈ. મગર વો અશરફુલ મખ્લુકાત ઇન્સાન જીસે ઉસ્કે માલિકને અપની ઇબાદત કે લીયે પૈદા કીયા હૈ વો ઇબાદત સે ગાફિલ હી નહી. બલ્કે અપને માલિક કો ભી ભુલ બેઠા હૈ.

આપ શામકે વક્ત કીસી ચૌરાહે પર ખડે હોજાયે. ગાડીયોં કી

આમદો રફ્ત. ઇન્સાનોં કી ચહેલ પહેલ. દુકાનોંકી આરાઇશ ઔર ઝેબાઇશ. ફલક બોસ ઇમારતેં, બીજલીકે કુમકુમે, યે સબ ચીઝેં દેખકર આપ ખ્યાલ કરેગેં જૈસે તમામ ઇન્સાનોંકા અસલી મકસદ યહીં ચીઝેં હૈ. યાની દુનિયાકે સાથ લોગોંકા તઅલ્લુક હદસે ઝયાદા બઢ ગયા હૈ. ઔર ખાલીસ દુન્યવી ઔર માદ્દી તરક્કી કો તમામ ઇન્સાનોં ને અપની જીંદગીકા અહમ મકસદ બના લીયા હૈ.

ઔર જીસ શખ્સકો દુનિયાકી જરાસી દૌલત મીલ ગઇ વો દૌલતકે નશેમેં ઐસા ચુર નજર આતા હૈ જૈસે ઉસસે બઢકર કોઇ નહી. હાલાકિ જીસ દૌલત પર વો ઇતરા રહા હૈ ઉસ્કી હકીકત ઉસ્કે માલિક કે નઝદીક મચ્છરકે પર કે બરાબર ભી નહી.

ગફલત કા ઈલાજ :

ઈમાન કે બાદ ઈન્સાન કો કામ્યાબ કરને કે લીયે ચુંકે સબસે બડા દખલ અલ્લાહકા ખૌફ ઔર ફિકરે આખિરત કા હૈ. ઈસલીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને અપની ઉમ્મત મેં ઈન દો ચીઝોં કે પૈદા કરનેકી ખાસ કોશીષ ફરમાઈ. ચુંનાચે આપને કભી ખૌફ ઔર ફિકર કે ફઝાઈલ બયાન ફરમાયે ઔર કભી અલ્લાહતઆલા કે કેહર ઔર જલાલકો ઔર આખિરતકી સખ્ત સઝાઓં કો યાદ દીલાયા તાકે દીલોંમેં અલ્લાહકા ખૌફ ઔર ફિકરે આખિરત પૈદા હો.

લેકીન દુનિયા હર વક્ત નજરોં કે સામને હૈ ઔર આખિરત આંખોંસે ઓજલ હૈ. ઈસલીયે અકસર દુનિયા હી કી ફિકર ઔર તલબ ગાલિબ રેહતી હૈ. યે ઈન્સાનકી બડી કમઝોરી હૈ. ઉન્કા હાલ ઈસ મામલે મેં બિલકુલ ઉન છોટે બચ્ચોં જૈસા હૈ જીન્કો બચપનમેં અપને ખેલ, ખિલોનોંસે દીલચસ્પી હોતી હૈ ઔર આગે આનેવાલી મુસ્તકબીલ કી જીંદગીકો ખુશ ગવાર બનાને કે લીયે તાલીમી ઔર તરબિયતી મામલા ઉન્કે લીયે સબ ચીઝોંસે ઝયાદા નાપસંદ બલ્કે સખ્ત હોતા હૈ. જીન બચ્ચોંકે મા-બાપ સમજા બુઝાકર ઉન્કો અચ્છે કામોંકી તરફ રગબત દીલાતે રહેતે હૈ જીન્મે લગકર વો એક કામ્યાબ ઈન્સાન બન સકતે હૈ. ઔર અપની કૌમકે લીયે મુફીદ હોતે હૈ. અપની જીંદગી સંવારને કે સાથ દુસરોં કો ભી નફા પહુંચાતે હૈ.

અલ્લાહતઆલાને અપને પયગંબરોં ઔર ઉન પર નાઝીલ હોનેવાલી કિતાબોં કે ઝરીયે હંમેશા ઈન્સાનોંકો ઈસ ગલતી ઔર કમઝોરીસે બચનેકા ઈન્તિઝામ કિયા. મગર ઈન્સાનોંસે ઈસ બારેમેં હંમેશા બચ્ચોં વાલી ગલ્તી હોતી રહી.

ઈન્સાનોં કો ચાહીયે કે વો હદસે ઝયાદા દુનિયા સે દીલ ન લગાયે ઔર ઉન્કો અપના અસલી મકસદ ન બનાયે બલ્કે આખિરતકો અપની અસલી મંઝીલ ઔર હંમેશાકા વતન યકીન કરતે હુએ વહાં કી કામ્યાબી હાસિલ કરને કી ફિકર કરે. ઔર અપની દુન્યવી ફિકરોં પર આખિરતકી ફિક્ર કો ગાલિબ રખે. ઈન્શાઅલ્લાહ આખિરત કી નેઅમતોં સે નવાઝા જાયેગા ઔર હંમેશાકી ચૈન ઔર સુકુન નસીબ હોગા.

દૌલત કા ફરેબ :

દુનિયા મેં આદમી કે પાસ દૌલત હો તો ઉસ્કા હર કામ પુરા હોજાતા હૈ. ઈસલીયે આદમી સમજતા હૈ કે દૌલત સબકુછ હૈ. દૌલત મીલ જાયે તો આદમી સમજતા હૈ કે ઉસ્ને સબકુછ પા લીયા. હાલાંકે સબકુછ પાના યે હૈ કે આદમી આખિરત મેં ખુદાકી રહમતોં કો પાલે.

મૌતસે પહેલેકી જીંદગી મેં આદમી જીન મસાઈલ સે દો-ચાર હૈ. ઈન્સે બિલકુલ મુખ્તલીફ વો મસાઈલ હોગેં જીન્સે આદમી મૌતકે બાદ કી જીંદગીમેં દો-ચાર (મુબ્તલા)હોગા આજ દૌલત કી અહમિયત હૈ. ઉસ વક્ત ઈમાન ઔર નેક અમલ કી અહમિયત હોગી. આજ ચીઝેં બાઝાર સે હાસિલ હોતી હૈ. ઉસ વક્ત તમામ ચીઝેં ખુદાકી રહમતકે ખઝાને સે મીલેગી. ઉસ વક્ત ખુદા યે ફૈસ્લા કરેગા કે આદમીકો ક્યા મીલે ઔર ક્યા ન મીલે. (અલરિસાલા - ૧૨/૧૯૮૪/૧૨)

માલ કો સહી ખર્ચ કરના :

હઝરત અલી (રદી.) ફરમાતે હૈ કે : અલ્લાહતઆલા જીસ્કો માલ દે. ઉસ્કો ચાહીયે કે વો ઈસ માલ સે અચ્છી મેઝબાની કરે. રિશ્તે જોડે, કૈદી ઔર ગિરફતાર લોગોંકો છુડાએ. મુસાફિરોં, મિસ્કીનો, ફકીરોં ઔર મુજાહિદોંકી મદદ કરે. ઔર અચાનક પેશ આને વાલી જરૂરતોં કે લીયે કુછ રખલે. ઈન નેક ખસ્લતોંકી વજહસે દુનિયાકી ઈઝઝત ઔર આખિરતકા શર્ફ (બુઝુર્ગી) હાસિલ હોગી.

જલ્દબાઝી સે બચો. ક્યું કે વો શરમીંદગી કી જડ હે. જલ્દબાઝ આદમી જાનને સે પહેલે બોલતા હે ઔર સમજનેસે પહેલે જવાબ દેતા હે. સોચનેસે પહેલે ઈરાદા કરતા હે. અંદાઝેસે પહેલે કાટ દેતા હે. તજુરબા કરનેસે પહેલે તારીફ કરતા હે. પસંદ કરનેસે પહેલે બુરાઈ બયાન કરતા હે. જીસ્મે યે ખસ્લતેં હો વો શરમીંદા હોકર પછતાતા હે. ઔર વો સલામતી સે દુર રેહતા હે.

હુસ્ને અખ્લાક યે હે કે આદમી નરમ તબીયત હો. ચેહરા ખીલા હુવા હો. પાકીઝા બાતચીત હો. ઐસે શખ્સકી મોહબ્બત લોગોંકે દીલોંમેં બાકી રહેતી હે. ઉસ્કી દોસ્તી પક્કી હોતી હે.

જબ ઈન્સાન કે અખ્લાક અચ્છે હો તો ઉસ્કે દોસ્ત ઝયાદા હો જાતે હે ઔર દુશ્મન કમ હો જાતે હે. ગજબનાક દીલ ઉસ્કે લીયે નરમ હો જાતે હે. ઉસ્કે મુશ્કીલ કામ આસાન હો જાતે હે.

ઔર જીસ્કે અખ્લાક બુરે હો ઉસ્કી રોઝી તંગ હો જાતી હે. લોગ ઉસસે મુસીબત મેં પડ જાતે હે ઔર ખુદ ભી પરેશાની ઔર મુસીબતમેં ગિરફ્તાર રહેતા હે.

જો શખ્સ મખ્લુક કે લીયે અપના પેહલું નરમ રખે. સાથીકી બાત બરદાશ્ત કરે. મુઆશરે કો પાકીઝા બનાયે. બાતચીત અચ્છી કરે. તો મખ્લુક ઉસ્કી તરફ ઝુંક જાતી હે ઔર ઉસ્કી રોઝી કુશાદા હો જાતી હે. ઉસ્કા નફ્સ આરામ પાતા હે. લોગ ઉસસે સલામત રેહતે હે. વો મતલુબ ચીઝ કો પા લેતા હે.

જબ કૌમ કે અખ્લાક મેં કુશાદગી ન હો તો બડા શહેર ભી લોગોં પર તંગ હો જાતા હે. **(મઝાહિરે ઉલુમ - ૮/૨૦૦૦/૨૭)**

માલ ખર્ચ કરને કા આસાન તરીકા :

અલ્લાહ કી રાહમેં ખર્ચ કરનેકી આદત ડાલને કે લીયે એક આસાન તરીકા નજરસે ગુજરા જો હઝરત મૌલાના મુફ્તી મુહંમદ શફી સાહબ (ર.અ.) કા મામુલ થા.

આપકા મામુલ થા કે ઝકાત અદા કરને કે અલાવા આપકે પાસ જો રકમ આતી તો ઉસ્કા એક ખાસ હિસ્સા ખૈર કે કામોં મેં ખર્ચ કરનેકે લીયે અલગ રખ લેતે ઔર યે તય કિયા થા કે આમદની અગર મહેનતસે હાસિલ

હુઈ હે તો ઉસ્કા બિંસવા હિસ્સા (૫%) ઔર અગર હદીયા-તૌહફા વગેરહ હોતા તો દસવા હિસ્સા ફૌરન અલગ નિકાલ લીયા જાતા. ઈસલીયે આપકે પાસ અલગ અલગ કામોં મેં ખર્ચ કરને કે લીયે રકમ મુકર્રર થી. જો એક સંદુક (પેટી) મેં મુખ્તલીફ થેલે યા લિફાફોં મેં રખે રહેતે થે. જીસ પર લીખા રેહતા થા કે યે ખાનગી ખર્ચ કે લીયે. યે સફર ખર્ચ કે લીયે, એક થેલી હંમેશા આપકે પાસ રેહતી જીસ પર સદકા કરનેકે લીયે લીખા રેહતા થા. તંગદસ્તી હો યા ફરાખી (કુશાદગી) આમદની કા ખાસ હિસ્સા નિકાલ પર આપ ફૌરન થેલી મેં રખ લેતે થે. જબતક સદકા કે થેલે મેં ન ડાલ લેતે ઉસ વક્ત તક આમદની ઈસ્તિમાલ નહી કરતે થે. અગર દસ રૂપીયે ભી આ જાતે તો એક રૂપિયા થેલીમેં રખનેકા એહતિમામ ફરમાતે ઔર ફરમાતે થે કે ઈસ તરીકે પર અમલ કરનેમેં બરકત યે હોતી હે કે જબ કોઈ ખર્ચ કા તકાઝા સામને આતા હે તો ઉસ વક્ત સોચના નહી પડતા થા કે રકમ કહાં સે દી જાયે. બલ્કે યે થેલીયા ઔર લિફાફે હર વક્ત યાદ દીલાતે હૈ કે ઉસ્કો ખર્ચ કરનેકા કોઈ હકદાર તલાશ કીયા જાયે.

આજકલ હમારા હાલ યે હે કે ખર્ચ કરનેકા શોક ઔર જઝબા હી પૈદા નહી હોતા ઔર કભી હોતા હૈ તો હાથ ખાલી હોનેકી વજહસે તમન્ના દીલ હી મેં રેહ જાતી હે અગર હમ ભી ઈસ તરહ આમદની કા કુછ હિસ્સા અલગ નિકાલ કર અલ્લાહકી રાહમેં ખર્ચ કરનેકા અપને કો આદી બનાલે તો બડી બરકત કી ચીઝ હોગી. અગર ઈરાદા કર લે તો યે કોઈ મુશ્કીલ કામ નહી. ઈસ્કે બડે ફાયદે હે જો બયાનસે બાહર હે. અપને માલમેં સે સદકએ જારિયહ કે કામોં મેં ભી હિસ્સા લેના ચાહીયે. કહી મસ્જીદ મદ્રસાકી તામીર હો રહી હો તો જરૂર કુછ ન કુછ હિસ્સા લેના ચાહીયે. દીની કિતાબે ખરીદ કર વકફ કરના ચાહીયે. જીસ્કા સવાબ મરનેકે બાદ ભી જારી રેહતા હે.

(નિદાએશાહી-૩/૧૯૯૭/૪૬)

રહમત ઔર બરકત :

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હે : ''અગર ઈન બસ્તીયોં કે રેહનેવાલે ઈમાન લેઆતે ઔર પરહેઝ કરતે તો હમ ઉનપર જમીન ઔર આસ્માન કી બરકતેં ખોલ દેતે. લેકીન ઉન્હોંને જુઠલાયા, તો હમને ઉન્કે આમાલ કી વજહ સે ઉન્કો પકડ લીયા.'' (સુરએ અલઆરાફ-૯૬)

ઈસ આયતમેં બતાયા ગયા હૈ કે અગર વો લોગ ઈમાન ઔર તકવા ઈખ્તિયાર કરતે તો ઉન્કો જમીન વ આસ્માન કી નેઅમતોં સે રહમત ઔર ઈનાયત કે તૌર પર સરફરાઝ કિયા જાતા.

બરકત કા મતલબ :

કીસી ભી ચીઝ મેં ખૈર કા મૌજુદ હોના ઔર બરકત કે માઅના ઝયાદતી ઔર ઈઝાફે કે ભી હૈ.

આસ્માન ઔર જમીન કી બરકતોં સે મુરાદ યે હૈ કે હર તરફ સે ભલાઈકે દરવાઝે ખોલ દીયે જાતે હૈ. જૈસાકે જરૂરત કે મૌકે પર બારીશ કા હોના. જમીનસે ખ્વાહીશ કે મુતાબિક ચીઝોંકા પૈદા હોના - ફીર ઈન ચીઝોં સે ફાયદે હાસિલ કરનેકે તરીકે ઈલ્હામ કર દીયે જાતે હૈ. તાકે રાહત કે અસ્બાબ હાસિલ હો.

બરકત કી સુરતે :

૧. કભી કીસી ચીઝ મેં હકીકત મેં ઝયાદતી હો જાતી હૈ - કે પહેલે કમ થી બાદમેં ઉસ્મેં ઈઝાફા હો ગયા. જૈસાકે હુઝુર (સ.અ.વ.) કે મોઅજીઝોં મે યે બાત હૈ કે થોડાસા ખાના એક બડી જમાઅતને સેર હોકર ખાયા. ઔર એક મામુલી બરતન કે પાની સે પુરે કાફલે ને અપની પ્યાસ બુજાઈ.

૨. જાહીરી તૌર પર કોઈ ઈઝાફા નહી હોતા. મગર ઉસસે હાસિલ હોનેવાલે ફાયદોંમેં ઈઝાફા હોજાતા હૈ ઔર એક ચીઝસે ઈત્ને ફાયદે હાસિલ હોતે હૈ કે ઈસસે કઈ ગુના ચીઝોંસે હાસિલ નહી હો પાતે જૈસાકે બાઝ ચીઝેં બરતન, કપડે, ઘરેલું સામાન ઐસે મુબારક હોતે હૈ કે ઉન્સે આદમી ઉમર ભર ફાયદા ઉઠાતા હૈ ઔર જુ કી તું બાકી રહેતી હૈ. જબકે બાઝ દુસરી ઈસ તરહ કી ચીઝોં મેં બરકત નહી હોતી વો ફોરન ટૂટ ફૂટ જાતી હૈ. યા ઉન ચીઝોંસે નફા નહી ઉઠા સકતા.

૩. ઉમ્ર ઔર વક્ત મેં બરકત હોતી હૈ કે એક કમઝોર આદમી થોડેસે વક્તમેં વો કામ અંજામ દેતા હૈ જો એક અંજુમન, કમીટી ઔર એકેડેમી અંજામ નહી દે સકતી.હઝરાતે અવલિયાએ કિરામકી તસ્નીફાત ઈસ્કા મઝહર હૈ.

૪. માલ મેં બરકત હોતી હૈ. જાહીર મેં પહેલે કે મુકાબલે મેં માલ બઢ

જાતા હૈ ઔર બાતીની બરકત યે હોતી હૈ કે મામુલી રકમ સે વો કામ હો જાતે હૈ જો બડી રકમેં ખર્ચ કરકે ભી વો કામ નહી હોતે. એક લુકમેં સે વો તાકત હાસિલ હો જાતી હૈ. જો તાકતવર ગીઝા ઔર દવા ભી વો કામ નહી દેતી. **(મઝાહિરે ઉલુમ - ૮/૨૦૦૦/૭)**

બંદો કે હક અદા કીજીયે :

(મૌલાના મહંમદ આશિક ઈલાહી બુલંદ શેહરી (ર.અ.) (મદીના મુનવ્વરહ)

બંદો કે હુકુક કા મામલા બહોત અહમ હૈ. આમ તૌર પર લોગોં કો ઉસ્કી પરવા નહી હોતી. દીનદારી બસ કુર્તા નમાઝ મેં રેહ ગઈ હૈ.

હઝરત સુફ્યાન સૌરી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ અલ્લાહતઆલા કી ૭૦ નાફરમાનીયાં લેકર કયામત કે મેદાન મેં પહુંચે તો યે ઉસસે હલ્કા ગુનાહ હૈ કે કીસી બંદેકા એક હક માર કર મેદાને કયામતમેં હાજીર હો. ક્યું કે અલ્લાહતઆલા બેનિયાઝ હૈ. ઉસ સે માફી કી ઉમ્મીદ રખી જાયે. લેકીન બંદે ચુંકે મોહતાજ હૈ. ઈસ લીયે ઉન્કે હુકુક કી અદાયગી કા ધ્યાન રખના ઔર ઉન્કો અદા કરકે જાના બહોત અહમ ઔર જરૂરી હૈ. બંદોસે વહાં માફ કરાને કી ઉમ્મીદ રખના બેવકુફી હૈ. બંદે વહાં મોહતાજ હોંગે. બેચેની કા આલમ હોગા. મામુલી સહારા તલાશ કરતે હોંગે ઔર હક વાલા અપના પુરા પુરા હક વસુલ કરના ચાહેગા.

મિરાસ (વારસા વહેંચણી) કે બાબ મેં તો દીન દારી કે દાવેદાર પીર, ફકીર, આલિમ, જાહિલ આમ તૌર પર મુસીબત મેં ગિરફ્તાર હૈ. મરને વાલા મર જાતા હૈ ઔર ઉસ્કા માલ શરીઅત કે ઉસુલ કે મુતાબિક વારિસોં મેં તકસીમ નહી કીયા જાતા. યતીમોં ઔર બેવાઓં કે હિસ્સે દુસરેહી લોગ ખા જાતે હૈ. ઔર મરનેવાલે કી બીવીયોં ઔર બેટીયોં કો મિરાસ કે શરઈ હિસ્સે નહી દીયે જાતે.

હા - બિદઅત કે કામોં મેં મિરાસ કે મુશ્તરક (સહીયારા) માલ સે ખર્ચ કરતે રહેતે હૈ ઔર શરીઅત કે મુતાબિક મિરાસ તકસીમ કરને સે જાન ચુરાતેં હૈ. **(અલફુરકાન-૨/૧૯૯૯/૧૭)**

માલદારોં કા અસર અવામ પર :-

કુદરતી તૌર પર અવામ અપને માલદારોં ઔર હાકિમોં કે અખ્લાક ઔર આમાલ સે અસર લેતે હૈ. જબ યે લોગ બદ અમલ હો જાતે હૈ તો

કૌમ ભી બદ અમલ હો જાતી હૈ. ઈસ લીયે જીન લોગોંકો અલ્લાહતઆલાને માલ દૌલત દીયા હૈ. ઉન્કો ઈસ્કી ઝયાદા ફિક્ર હોની ચાહીયે કે અપને આમાલ ઔર અખ્લાકકી ઈસ્લાહ કરતે રહે. ઐસા ન હો કે એશપરસ્તીમેં પડકર ગાફિલ હો જાયે ઔર પુરી કૌમ ઉન્કી વજહસે ગલત રાસ્તે પર પડ જાયે તો કૌમકે બુરે આમાલકા વબાલભી ઉન પર પડેગા. (મ.કુ.પ. - ૪૫૯)

જાયદાદ (જમીન) બેચના :

મકાન, બાગ યા ખેતી કી જમીન જૈસી ગેર મન્કુલ (સ્થાવર) ચીઝોં કી ખાસીયત યે હૈ કે ન કોઈ ઉસ્કો ચોરી કર સકતા હૈ ઔર ન ઉન પર દુસરી આફતેં આતી હૈ. જૈસા કે ઔર જાયદાદોં (જંગમ મિલકત) પર આફતેં આતી રહેતી હૈ.

ઈસલીયે અકલમંદી કા તકાઝા યે હૈ કે બગૈર કીસી ખાસ જરૂરત ઔર મસ્લેહત કે ઈન ચીઝોં કો ન બેચા જાયે. અગર બેચા જાયે તો બેહતર યે હોગા કે ઉસ કિંમત સે દુસરી કોઈ ગેર મન્કુલ (સ્થાવર મિલ્કત) હી ખરીદી જાયે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કો ઉમ્મત પર જો શફકત ઔર પ્યાર હૈ ઈસ બીના પર આપને ભી ઈસ તરહ કા મશ્વરા દીયા હૈ. હદીસ શરીફ મેં હૈ.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા. તુમમે સે જો કોઈ અપના ઘર યા જાયદાદ બેચે તો સઝાવાર હૈ કે ઉસ્કે ઈસ અમલમેં બરકત ઔર ફાયદા ન હો. અલબત્તા અગર વો ઉસ્કી કીંમત કો ઈસ તરહકી દુસરી જાયદાદમેં લગા દેં તો ફીર ઠીક હૈ. **(ઈબ્ને માજા)**

હુઝુર (સ.અ.વ.) કે ઈસ ઈર્શાદ કી હેસીયત એક હમદર્દાના હિદાયત ઔર મશ્વરે કી હૈ. યે શરઈ મસ્અલા નહી હૈ.

(અલફુરકાન - ૪/૧૯૭)

અપની જાયદાદ કા ઈન્તિઝામ નિહાયત બેદારી ઔર જફાકશી સે કીજીયે, તાકે કર્ઝા ભી અદા હો ઔર સરમાયા કી તરક્કી હો. કારકુનોં ઔર મુલાઝિમોં પર ભરોસા કરકે ગાફિલ હો જાના. બહોત સે રઈસોં કો બરબાદ કર ચુંકા હૈ. **(સુલુકે તરીક્ત - ૧૯૮)**

હદીયા, તોહફા :-

આદાબે જીંદગી કી લેન-દેન મેં એક શકલ યે ભી હે કે અપની કોઈ ચીઝ હદીયા ઔર તોહફા કે તૌરપર કીસીકો પેશ કી જાયે. રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને અપને ઈર્શાદાત મેં ઉસ્કી બડી તરગીબ દી હે. હદીયા કી લેન દેનસે દીલોં મેં મોહબ્બત ઔર તઅલ્લુક મેં ખુશગવારી પૈદા હોતી હે. જો દુનિયા મેં બડી નેઅમત આફિયત, સુકુન ઔર આફતોં સે હિફાઝત કા ઝરીયા હે.

હદીયા ઉસ દેનેકો કેહતે હે જો દુસરોંકા દીલ ખુશ કરને કે લીયે ઔર અપના દીલી તઅલ્લુક જાહીર કરનેકે લીયે દીયા જાયે ઔર ઉસ્કે ઝરીયે અલ્લાહતઆલા કી રઝામંદી મતલુબ હો.

અગર યે હદીયા કીસી છોટે કો દીયા જાયે તો ઉસ્કે સાથ અપની શફકત કા ઈજહાર હે. અગર કીસી દોસ્ત કો દીયા જાયે તો મોહબ્બત કા વસીલા હે.

અગર કીસી કમઝોર કો દીયા જાયે તો ઉસ્કી ખિદમત કા ઝરીયા હે ઔર ઉસ્કે દીલકો ખુશ કરને કા ઝરીયા હે.

અગર અપને કીસી બુઝુર્ગ યા મોહતરમ કો પેશ કીયા જાયે તો ઉન્કા ઈકરામ હે ઔર નઝરાના હે.

અગર કીસી જરૂરતમંદ કો અલ્લાહ કે વાસ્તે ઔર સવાબ કી નિય્યત સે દીયા જાયે તો યે હદીયા ન હોગા બલ્કે સદકા હોગા. હદીયા જબ હી હોગા જબકે ઉસ્કે ઝરીયે અપની મોહબ્બત ઔર દીલી તઅલ્લુક કો જાહીર કરના મકસુદ હો ઔર ઉસ્કે ઝરીયે અલ્લાહતઆલા કી ખુશ્નુદી મકસુદ હો.

હદીયા અગર ઈખ્લાસ કે સાથ દીયા જાયે તો ઉસ્કા સવાબ સદકે સે કમ નહીં બલ્કે બાઝ અવકાત ઝયાદા હોગા. હદીયા ઔર સદકા કે ઈસ ફર્ક કા નતીજા યે હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) હદીયા શુક્રિયહ ઔર દુઆ કે સાથ કુબુલ ફરમાતે ઔર ઉસ્કો ખુદ ભી ઈસ્તિમાલ ફરમાતે થે.

ઔર સદકા અગરચે શુક્રિયહ કે સાથ કુબુલ ફરમાતે ઔર દુઆ ભી દેતે થે. લેકીન ઉસ્કો ખુદ ઈસ્તિમાલ ન ફરમાતે થે. દુસરોં કો મરહમત ફરમા દેતે થે.

અફસોસ હૈ ઉમ્મત મેં આપસ મેં ખુલુસ સે હદીયોં કા લેન-દેન કા રિવાજ બહોત કમ હો ગયા હૈ. બાઝ ખાસ હલ્કો મેં બસ ! અપને બુઝુર્ગો ઔર આલિમો ઔર મુર્શિદોં કો હદીયા પેશ કરનેકા કુછ રિવાજ તો હૈ. લેકીન રિશ્તેદારોં, પડોસીયોં વગેરહ કે યહાં હદીયા ભેજને કા રિવાજ બહોત કમ હો ગયા હૈ. હાલાંકે દીલોં મેં મોહબ્બત ઔર તઅલ્લુકાત મેં ખુશગવારી ઔર ઝીંદગી મેં સુકન ઔર ચૈન પૈદા કરને ઔર અલ્લાહતઆલા કી રઝામંદી હાસીલ કરનેકે લીયે રસુલે અકરમ(સ.અ.વ.) કા બતલાયા હુવા નુસ્ખએ કિમીયા થા.

હઝરત આયશા (રદી.) બયાન ફરમાતી હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કા દસ્તુર થા કે આપ હદીયા, તોહફા કુબુલ ફરમાતે થે ઔર ઉસ્કે જવાબમેં ખુદભી અતા ફરમાતે થે. (બુખારી શરીફ)

મતલબ યે હૈ કે જબ કોઈ મોહબ્બત કરનેવાલા હદીયા પેશ કરતા તો આપ (સ.અ.વ.) ખુશી સે કબુલ ફરમાતે થે ઔર અલ્લાહતઆલાકે ઈર્શાદ هَلْ جَزَآءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ (پ ۲۷. ع ۱۲) કે મુતાબિક હદીયા દેને વાલે કો ખુદભી હદીયા ઔર તૌહફા સે નવાઝતે થે. (ચાહે ઉસી વક્ત યા દુસરે વક્ત મેં)

ઈસ હદીસ સે માલુમ હુવા કે જીસ્કો કીસી મોહબ્બત કરનેવાલે કી તરફ સે હદીયા - તૌહફા દીયા જાયે ઔર હદીયા પાનેવાલા ઉસ્કે જવાબ મેં હદીયા, તૌહફા દે સકે તો ઐસા હી કરે ઔર તાકત ન હો તો ઉસ્કે હકમેં કલ્મએ ખૈર કહે. ઔર ઉસ્કે અહેસાનકા દુસરો કે સામને તજકેરા ભી કરે. અલ્લાહતઆલા કે યહાં ઉસ્કોભી શુક્ર સમજા જાયેગા.

એક હદીસ મેં હૈ કે ''જઝાકલ્લાહ'' કેહને સે ભી હક અદા હો જાતા હૈ. ઔર જો શખ્સ હદીયા, તોહફા પાનેકે બાદ ઉસ્કો છુપાયે. ઝબાનસે ઝિક્ર તક ન કરે ''જઝાકલ્લાહ'' જૈસા કલ્મા ભી ન કહે તો વો ના શુક્રી કરને વાલા શુમાર હોગા.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જીસ્ને કીસી શખ્સકે લીયે (કીસી મામલેમેં) શિફારિશ કી ઔર શિફારિશકી બીના પર શિફારિશ કરને વાલે કો કોઈ હદીયા પેશ કિયા ઔર ઉસ્ને વો હદીયા કુબુલ કર લીયા તો વો સુદ (વ્યાજ) કી એક બડી ખરાબ કિસ્મ કે ગુનાહ કો કરનેવાલા

શુમાર હોગા.

ઈસ હદીસસે માલુમ હુવા કે હદીયા વહી કુબુલ કરનેકે કાબીલ હે જો ઈખ્લાસકે સાથ હો ઔર ગલત કિસ્મ કી અગરાજ કા શુબા ઔર શાયેબા (સંકોચ) ન હો. **(અલફુરકાન - ૭/૧૯૭૮/૧૧)**

દસ્તે ગૈબ :-

દુનિયા મેં ઐસે શખ્સ કા ઈકરામ હોતા હે જો કીસી સે ઉધાર લેકર વકત સે પહેલે અદા કર દેતા હે. ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા સમાજ મેં ઉસ્કી ઈમાનદારી ઔર મામલાત કી સફાઈ મશ્હુર હો જાતી હે. આખિરકાર એક વકત ઐસા આતા હે કે સમાજ કે તમામ લોગ ઉસ્કે ઉપર ભરોસા કરતે હે. ઔર બહોતસે લોગ ઉસ્કો કર્ઝ દેનેકી પેશકશ કરતે હે. ઐસે લોગ દુનિયાકે અંદર સબસે બડે અકલમંદ ઔર સમજદાર હોંશિયાર આદમી હે. ઉન્કો આઈન્દા કી ભી ફિકર હોતી હે. ક્યું કે દુનિયામેં મામલા એક બાર નહી હોતા બાર બાર કરનેકી જરૂરત પેશ આતી હે.

શૈખુલ હદીસ હઝરત મૌલાના ઝકરીયા સાહબ (ર.અ.) કા વાકેઆ હે કે ઉન્કે યહાં એક વકતમેં બાઝ મરતબા કઈ હઝાર મેહમાન હોતે થે. ખાસ તૌર પર રમજાન મેં મેહમાનોં કી અજીબો ગરીબ ભીડ હોતી થી. ઔર રમજાનકે અલાવાભી દોનોં વકત સેંકડોંકી તઅદાદમેં ઉન્કે યહાં મેહમાન હુવા કરતે થે. ચલતા ફીરતા આદમી ભી ખાના ખાને કે લીયે શેખ કે યહાં પહુંચ જાતા થા. કીસીને હઝરત શૈખ સે પુછા કે ક્યા આપકે યહાં દસ્તે ગૈબ હે ? જાહિરમેં કોઈ ઐસા કારોબાર નહી હે ઔર ન કોઈ બડી જાયદાદ હે. આખિર યે પૈસા કહાંસે આતા હે ? તો હઝરત શૈખને જવાબ દીયા મેરે પાસ દો દસ્તે ગૈબ હે.

૧. એક દસ્તે ગૈબ તો યે હે કે જબ મેરે પાસસે પૈસા ખત્મ હો જાતા હે તો મૈં કીસીસે વકત તય કરકે કર્ઝ લે લેતા હું ઔર વકત આને સે પહેલે દુસરે સે કર્ઝ લેકર ઉસ્કા કર્ઝ અદા કર દેતા હું. ઔર દુસરે કા વકત આનેસે પહેલે તીસરે સે લેકર અદા કર દેતા હું. તો ઈસ તરીકેસે મેરે કર્ઝ કા સિલસિલા લોગોંકે દરમ્યાન ઘુંમતા રેહતા હે. કીસીકો મુઝસે કોઈ તકલીફ નહી હોતી. વાઅદે સે પહેલેહી અદા કર દેતા હું ઔર આજ યે હાલત હે કે લોગ મુઝે કર્ઝ દેને કે લીયે પેશકશ કરતે હે. મગર મૈં હર શખ્સ સે લેતા નહી. મૈં તો ચંદ

અહબાબ સે ઈસ્કા મામલા રખતા હું.

૨. દુસરા દસ્તે ગૈબ યે હે કે મૈં ખર્ચ કરતે વક્ત ગીનતા નહી ઔર ખર્ચ કરતા રેહતા હું . જબ બિલકુલ ખત્મ હો જાતા હે તો દુસરા ઈન્તીઝામ કરતા હું ઔર હર વક્ત અબ મૈં અપને ભાઈયોં સે દરખાસ્ત કરતા હું કે આપ લોગ હોશિયાર ઔર અકલમંદ બન જાયે ઔર અપને મામલાત કો દુરૂસ્ત ફરમાલે. અગર કીસીને અપની જીંદગીમેં મામલા ખરાબ કર રખા હે વો ફોરી તૌર પર દુસરોંકે હુકુક અદા કર દે ઔર પીછલી જીંદગીમેં અપને કિયે હુએ પર અફસોસ કરતે હુએ તૌબા કર લે.

(નિદાએ શાહી - /૨૦૦૦/૩૪)

આઝમાઈશ :-

નઈ નઈ ચીઝેં ઔર બેશુમાર નયે સામાન આજ કા સબસે બડા ફિત્ના હે. ઈસ માદ્દી તેહઝીબ ને દુનિયા કી જીંદગી કો ઈત્ના ઝયાદા પુરકશીષ બના દીયા હે કે હર આદમી ઉસ્કે જાદુ કે જાલમેં ફસા હે. હર આદમી ઉસ્કી તરફ દોડા ચલા જા રહા હે. હર મર્દ ઔર ઔરત ઉસ્કો હાસિલ કરને મેં અપની તમામ તાકત લગાયે હુએ હે. અબ લોગોંકા મરકઝે તવજ્જુહ ''ખુદા'' નહી બલ્કે માદ્દી તરક્કી હે. આજ કા ઈન્સાન ઈસી દુનિયા મેં અપની જન્નતકી તામીર કરના ચાહતા હે. નઈ તેહઝીબ કા યે જાદુ ઈત્ના બઢા હુવા હે કે આજ એક મઝહબી ઈન્સાનભી ઈત્નાહી ઝયાદા માદ્દા પરસ્ત હો ગયા હે જીત્ના કોઈ ગેર મઝહબી ઈન્સાન

(દીન-વ-શરીઅત-૧૯૫)

હદીસમેં આયા હે કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તુમ્હારે બારેમેં મુઝે સબસે ઝયાદા જીસ ચીઝકા ડર હે વો ખ્વાહીશ ઔર લંબી ઉમ્મીદેં હે. ખ્વાહીશ હકસે રોકતી હે. ઔર લંબી ઉમ્મીદેં આખિરતકો ભુલા દેતી હે. **(મિશ્કાત-૩/૧૪૩૮)**

એક ઔર હદીસમેં આયા હે કે હર ઉમ્મતકા એક ફિત્ના હોતા હે. ઔર મેરી ઉમ્મતકા ફિત્ના માલ હે. **(મિશ્કાત-૩/૧૪૩૪)**

યહાં યે સવાલ હે કે ખ્વાહીશોં ઔર આરઝુંઓં મેં જીના યા માલકા તલબગાર બનના. યે ઐસે ફિત્ને હે જીન્મેં હર ઝમાનેકે લોગ મુબ્તલા રહે હે.

આખીર ક્યા વજહ હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈન ચીઝોંકો અપની ઉમ્મત કા ફિત્ના બતાયા ઔર ખાસ તૌર પર ઉમ્મતકો ઈસસે ખબરદાર ફરમાયા.

ઈસ્કા સબબ યે હૈ કે ઈસ ઉમ્મતકા ઝમાના આખરી ઝમાના હૈ. યાની વો ઝમાના જીસ્મે જદીદ સાયન્સી ઔર ટેકનીકી ઈન્કીલાબ વુજુદમેં આયા. જીસ્કી વજહસે મૌજુદા દુનિયા ઈન્સાન કે લીયે ઝયાદા હસીન હો ગઈ. જો પહેલે કભી નહી થી.

આજકા ઈન્સાન જબ ઈસ નઈ દુનિયાકો દેખતા હૈ તો ઉસ્કે દીલમેં આરઝુંઓ ઔર તમન્નાઓંકા એક તુફાન બરપા હોતા હૈ ઔર ઉસ્કે અંદર ઈસ બાતકી બેહિસાબ ખ્વાહીશેં પૈદા હો જાતી હૈ કે ઝયાદાસે ઝયાદા માલ હાસિલ કરે. તાકે વો નઈ દુનિયાકી રોનકોંકો ઝયાદાસે ઝયાદા અપને આસપાસ જમા કર સકે.

ઈસ નયી સુરતે હાલને આદમીકી ખ્વાહીશોં ઔર આરઝુંઓ કો બે પનાહ હદ તક બઢા દીયા હૈ. ઔર હર ખ્વાહીશ ઔર આરઝુંકો પુરા કરનેકે લીયે માલ કી જરૂરત હોતી હૈ. ઈસ લીયે હર આદમી બસ માલ કે પીછે દોડ રહા હૈ. હર આદમી બસ ! કમાને વાલા જાનવર બન ગયા હૈ. નયે નયે ખુબસુરત સામાનોં કી કોઈ હદ નહી. ઈસ લીયે ચીઝોંકી દુનિયાકી તરફ ઈન્સાનકે દોડ કી ભી કોઈ હદ નહી-

ઈસ નયે દૌર ને પુરે હાલાત કો બદલ ડાલા હૈ. અખ્લાકી ઔર રૂહાની સિફતોંકી કિંમત કી જગા ચીઝોંકો કિંમતી સમજા જાને લગા હૈ. કિંમતી ઔર બેહતરીન જીંદગી કે અવકાતકો સિર્ફ દૌલત કમાનેમેં લગાયા જાને લગા હૈ. જીંદગીકા અસલ મક્સદ ખત્મ હો ગયા હૈ ઔર ઉસ્કી જગા ફાયદા પરસ્તીને લે રખી હૈ. ઈન્સાનોંકી કિંમતી સલાહીયતે બાઝાર કા માલ બન ગઈ હૈ. હર આદમી તૈયાર રેહતા હૈ કે જીસ દુકાન પર ઉસ્કી કિંમત ઝયાદા લગે વહાં વો અપને આપકો બેચ દે. ઈન્સાનોં કે આપસકે તઅલ્લુક દુન્યવી ગર્જકે તાબે હો ગયે હૈ. દુન્યવી અહમિયતકી ચીઝેં આરઝું ઔર તમન્નાઓંકા મરકઝ બન ગઈ હૈ. ઈન મક્સદોંકો પુરા કરને કે લીયે હર આદમી ઈત્ની ઝયાદા દૌલત જમા કરના ચાહતા હૈ કે ઉસ્કે બેટોં ઔર પોતોં તક કે લીયે એશો આરામકી જીંદગી યકીની હો જાયે.

યે હૈ વો માહોલ જીસ્મેં આજકા ઈન્સાન જી રહા હૈ. ઉમ્મતે મુસ્લિમહ ભી અપના સફર તય કરતે હુએ ઈસી ઝમાનેમેં પહુંચને વાલી થી ઈસ લીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને પેશગી તૌર પર અપની ઉમ્મતકો આગાહ ફરમાયા તાકે ઉમ્મત જબ નયે ફિત્નોંસે ભરે હુએ ઈસ દૌરમેં પહુંચે તો વો ઈસ્કે બારેમેં ખબરદાર હો જાયે ઔર અપનેકો ઉસ્કી ખરાબીયોંસે બચા સકે.

આજ ઉમ્મત ઈસી તુફાની ફિત્ને કે દૌર મેં હૈ. હર મર્દ-ઔરત હર જવાન-બુઢા ઈસ બડે ફિત્નેકી ઝદ મેં હૈ. દેહાતોં સે લેકર શેહરોં તક કોઈ ભી ઈસસે બચા હુવા નહી હૈ.

ઉપરકી હદીસકી રોશનીમેં યે કેહના સહી હોગા કે મૌજુદા ઝમાનેમેં કીસી મુસલમાનકો જાંચનેકા યહી સબસે બડા તરીકા હૈ. જો મુસલમાન ઈસ નયે માદ્દી સેલાબમેં ડુબનેસે અપને આપકો બચાલે વો કામ્યાબ હુવા- ઔર જો ઈસ માદ્દી સેલાબમેં ફસ જાયે વો હલાક હો જાયેગા-

(દીન-વ-શરીઅત-૨૯૭)

અલ્લાહ કા ડર :-

જબ લોગોં કે દીલોમેં આખિરતકી પકડ કા ખૌફ હો તો વો નિકાહ યા તલાક યા માલ ઔર જાયદાદ કે ઝગડે અદાલતમેં નહી લે જાયેગેં જીસ્કે બારેમેં ઉન્કા યે યકીન હો કે યે મેરા હક નહી હૈ. મગર જબ દીલોમેં આખિરતકા ખૌફ ન રહે તો અપને ફાયદે કે લીયે ઐસે મામલેકો લેકર ઈન્સાની અદાલતમેં પહુંચ જાતે હૈ. ક્યું કે ઉન્કો યકીન હોતા હૈ અદાલતમેં જુઠે અલ્ફાઝ બોલ કર વો પરાઈ ચીઝકો અપની ઠેહરા સકતે હૈ.

જમીર (દીલ) કી અદાલતકે સામને ઝૂંક જાના ઈસ બાતકી અલામત હૈ કે ઉમ્મત ઝીંદા દીન પર કાયમ હૈ. ઔર જબ લોગ જમીર(દીલ)કી અદાલતસે મુંહ ફેરકર અપને મુકદદમેં ઈન્સાની અદાલતોં મેં લે જાને લગે તો સમજના કે ઉમ્મત અપને દૌરે ઝવાલમેં પહુંચ ગઈ.

જીસ શખ્સકે સીનેમેં અલ્લાહ કા ડર હો ઔર આખિરતકી પકડ કા અંદેશા રખતા હો વો અદાલતમેં સિર્ફ અપના જાઈઝ હક લેનેકે લીયે જાતા હૈ. અદાલત કે જોર પર ઐસી ચીઝ પર કબ્જા કરનેકી કોશીષ કરના બડા જુર્મ હૈ. જો હકીકતમેં ઉસ્કી ન હો.

અગર કોઈ ચીઝ ઉસ્કે કબ્જે મેં હો ઔર ઉસ્કા દીલ યે કેહ રહા હો કે યે ચીઝ ઉસ્કી નહી હૈ. તો અદાલતી ફેસ્લેંકા ઈન્તિઝાર કીયે બગૈર વો ઐસી ચીઝકો હકદાર કે હવાલે કર દેગા. ક્યું કે ઉસ્કો યકીન હોગા કે જો ચીઝ હકીકતમેં મેરી નહી હૈ વો કીસી અદાલતકે ફેસ્લેંકી બીના પર મેરી નહી હો સકતી. ચાહે અદાલત કીત્ની હી બડી ક્યું ન હો.

(દીન-વ-શરીઅત-૨૭૧)

જબ કભી માલ યા જાયદાદમેં ઝઘડા પૈદા હો તો ઐસે મૌકે પર ઈન્સાનકા જમીર હી યે બતાને કે લીયે કાફી હોતા હૈ કે ઉસ પર કીસકા હક હૈ. ઐસી હાલતમેં ચાહીયે કે વો અપને જમીર કે મુતાબિક મામલા કરે જો અપના હક હૈ ઉસ્કો અપને પાસ રખે. ઔર જો દુસરે કા હક હૈ ઉસ્કો દુસરોં કે હવાલે કર દે.

ફીર ભી બાઝ હાલાતમેં જમીર (દીલ) કી રેહનુમાઈ પુરે તૌર પર સાફ નહી હોતી ઐસી હાલતમેં શરીઅતકે કાનુનકે મુતાબિક જો ફેસ્લા હો રહા હો ઉસ્કો ખુદાઈ ફેસ્લા સમજકર ઉસ પર રાજી હો જાયે- અગર મામલા દોનોં ફરીક (પાર્ટી) કે આદમી ખુદ ન કર સકે તો દોનોંકા ફર્ઝ હૈ કે ઈસ મામલેકો શરઈ અદાલતમેં લે જાયે અગર શરઈ અદાલત ન હો તો ઈસ મામલેમેં ઉલ્માએ કિરામકી તરફ રૂજુઅ કિયા જાયે ઔર ઉલ્માએ કિરામ શરઈ ઈલ્મકે મુતાબિક જો ફેસ્લા દે ઉસ્કો બહસ કીયે બગૈર માન લીયા જાયે. યહી તરીકા ખુદાકા પસંદીદા તરીકા હૈ.

મૌજુદા ઝમાનેમેં અકસર મુલ્કોમેં દો કિસમ કે ફેસ્લેં હાસિલ કરનેકે ઈન્તિઝામ હૈ. એક તરફ ઉલ્માએ દીન હૈ. અગર લોગ અપને મસાઈલમેં ઈન ઉલ્માસે રૂજુઅ કરે તો વો શરીઅતકી રોશનીમેં ઉન્કે મામલાતકા ફેસ્લા દેગેં- દુસરી તરફ સરકારી અદાલતે હૈ. જહાં દુન્યવી કાનુન ચલતે હૈ વહાં વકીલોંકો બડી બડી ફીસ દેકર ઉન્કે ઝરીયે ગલત તૌર પર અપને હકમેં ફેસ્લા હાસિલ કિયા જા સકતા હૈ.

જો મુસલમાન અપને ઈખ્તિલાફ ઔર ઝઘડોં કે મામલોંકો ઉલ્માએ કિરામકે પાસ ન લાયે બલ્કે વો સરકારી અદાલતોંમેં જાકર હર કીમત પર અપને હકમેં ફેસ્લા લેનેકી કોશીષ કરે- ઐસે લોગોં પર બેશક કુર્આન મજીદકી યે આયત સાદિક આતી હૈ. યાની વો ખુદા ઔર રસુલકો

છોડ કર શયતાન કે પાસ જા રહે હૈ. ઐસે લોગોં કે લીયે સખ્તખતરા હૈ કે વો નમાઝ રોઝા કે બાવુજુદ ખુદાકે નજદીક મુજરીમ કરાર પાયે ઔર આખિરતમેં ઉન્કા અંજામ ઐસા હો જો ના ફરમાનોં કે લીયે મુકદદર હૈ.

ઉમ્મતકે લોગ જબ ઝવાલ કે શિકાર હોતે હૈ તો ઉન્કા હાલ યે હોજાતા હૈ કે જાહીરી અકીદેકે મુતાબિક વો ખુદાકી કિતાબ કો માનતે હૈ. મગર ઉન્કી અમલી જીંદગી કિતાબે ઈલાહી સે આઝાદ હો જાતી હૈ. વો ખુદાકી કિતાબકા ઝબાની ઈકરાર કરનેકે બાવુજુદ અપની જીંદગીકો પુરી તરહ ખ્વાહીશાત કે રાસ્તે પર ચલા દેતે હૈ.

યે હાલત તમામ મુસલમાનોં કે લીયે એક સખ્ત આઝમાઈશ હૈ. જો લોગ અપને ઈખ્તિલાફી મામલોંમેં ફેસ્લા ખુદાકી શરીઅતકે મુતાબિક લે ઔર ઉસ્કો રાજી હોકર કુબુલ કર લે. વો આઝમાઈશમેં પુરે ઉતરે. ઐસે લોગ ખુદાકે યહાં મુખ્લીસ મુસલમાન સાબિત હોગેં. ઔર ખુદાઈ ઈનામોં કે હકદાર હોગેં.

(દીન-૧-શરીઅત-૨૭૪)

જન્નતસે મેહરૂમ :-

હઝરત અનસ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :-

જો શખ્સ અપને વારીસકો ઉસ્કે વિરાસતકે હકસે મેહરૂમ કરેગા. અલ્લાહતઆલા ઉસ્કો જન્નતકા વારીસ નહી બનાયેગેં- હાં ! અગર તૌબા કર લે ઔર વારીસકો ઉસ્કા હક અદા કર દે તો માફી હો સકેગી.

(ઈબ્ને માજા)

આગ કા ટૂકડા :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ :

હઝરત ઉમ્મે સલ્મા(રદી.)સે રિવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૈં એક ઈન્સાન હું તુમ અપને મુકદદમેં મેરે પાસ લાતે હો. હો સકતા હૈ કે તુમ મેં સે કોઈ શખ્સ દુસરે શખ્સકે મુકાબલેમેં ઝયાદા અચ્છે અંદાઝમેં અપના દાવા પેશ કરે ઔર મેં અપને સુનને કે મુતાબિક ઉસ્કે હકમેં ફેસ્લા કર દું તો મૈંને જીસ શખ્સકો ઉસ્કે ભાઈકા હક દીયા ઉસ્કો મૈંને આગકા એક ટૂકડા દીયા. **(બુખારી-મુસ્લિમ)**

યે હદીસ બતાતી હૈ કે હર હાલમેં વો હક ઉસીકા હૈ જો ઉસ્કા

સચ્ચા હકદાર હે. યહાં તકકે અગર પયગંબર કીસી વજહસે ગેર હકદાર કે લીયે ઉસ્કા ફેસ્લા કર દે તબ ભી વો ઉસ્કી નહી હો સકતી પયગંબરકે ફેસ્લેકે બાવુજુદ વો આખિરતમેં ઉસ્કે લીયે આગકા ટૂકડા સાબિત હોગી.

મૌજુદા ઝમાનેમેં નાજાઈઝ કબ્જા બહોત આમ હે. મૌજુદા બિગડે હુએ નિઝામને લોગોંકો મૌકા દીયા હે કે વો રિશ્વત ઔર ધમકી કે જોર પર અપની નાજાઈઝ ખ્વાહીશ પુરી કર સકે. ચુંનાચે આજ હર બસ્તી ઔર શહેરમેં ઐસે લોગ મીલેગેં જીન્હોંને ગલત કારવાઈ કરકે કીસી દુસરે શખ્સકી જમીન યા ઈમારત પર કબ્જા કર લીયા હે.

ઐસે લોગોં કે લીયે યે હદીસ બહોત ઝયાદા ડરાને વાલી હે. જાહીર હે કે જબ રસુલે ખુદા (સ.અ.વ.) કે ફેસ્લે કે બાવુજુદ એક જાયદાદ કીસી ગેર હકદારકી નહી હોતી તો વો ઉન લોગોંકી કૈસે હો જાયેગી. જો ફરજી (બનાવટી) રજીસ્ટરી ઔર જુઠે સરકારી કાગઝોંકી બુન્યાદ પર દુસરોંકી જાયદાદ પર કબ્જા કરકે બેઠ ગયે હો.

દુનિયામેં આદમી દુસરેકી ઈમારત પર કબ્જા કરકે ખુશ હોતા હે. આખિરતમેં ઉસ્કા ક્યા હાલ હોગા જબ ઈસ પુરી ઈમારતકો આગકી ઈમારત બનાકર ઉસ્કે અંદર ઉસે બંદ કર દીયા જાયેગા.

(અલ્લાહ કી પનાહ) **(અલરિસાલા-૨/૧૯૮૮/૩)**

કીસી મોહલ્લેકે ચંદ બેવકુફ નવજવાન અગર અપને હી ઘરમેં આગ લગાને લગે તો આસપાસ કે પડોશી ખામોશ તમાશાઈ નહી બનેગેં- કે હમેં ક્યા ? વો જાને ઉન્કા કામ ? બલ્કે ઈન બેવકુફ નવજવાનોંકો ઈસ હરકતસે બાઝ રખનેકે લીયે તંબીહ - ખુશામદ, પોલીસ કી મદદ વગેરહ તમામ મુમ્કીન કોશીષોંકો કામમેં લાયેગેં. ક્યું કે માલુમ હે કે ઉન્કી ગલ્તી સે ઉન્કે ઘરમેં આગ લગી તો પડોશભી ઉસસે મેહફુઝ નહી રહેગા.

જલાનેમેં આગ યે ખ્યાલ નહી કરેગી કે લગાને વાલા કૌન હે ? ગલ્તી કીસકી હે ? મુજરીમ કૌન હે ? આનકી આનમેં તમામ ચીઝોંકો જલાકર રાખમેં તબ્દીલ કર દેગી.

ઈસી તરહ અગરચે ચંદ સરફીરે નવજવાન ખુલે તૌર પર ગુનાહોંમેં મુબ્તલા હો. અખ્લાક કો બાલાએ તાક રખકર બેશરમી ઔર નાલાયકી કા બાઝાર ગરમ કરે - જુલ્મ પર ઉતર આયે - યા ચંદ ઔરતેં બે પર્દા -

બનઠન કર ગલી કુચોંમેં દઅવતે નજ્જારહ દેતી ફીરે. ઔર અપને ઈસ તર્ઝે અમલસે દુસરી ઔરતોંકો ભી બે પર્દા હોનેકી દઅવત દે ઔર ઈસ્લામી અહકામકી ખુલી પાયમાલી કરે ઔર જીમ્મેદાર તબ્કા ઉસપર ચુપકી સાધ લે તો જો આફતેં ઔર બલાયેં આયેગી વો આમ હોગી. નેક ઔર બુરા ઉસસે બચ નહી સકેગા.

ઈસલીયે કૌમ કે બા અસર ઔર હોંશ રખનેવાલે તબ્કેકી જીમ્મેદારી હે કે વો અપને આસપાસ કે પડોશ પર નિગાહ રખે ઔર સમાજમેં મૌજુદ ઔર પૈદા હોનેવાલી તમામ બુરાઈયોંકો ખત્મ કરનેમેં અપની પુરી તાકત ખર્ચ કરે. ક્યું કે ચંદ અફરાદકી અય્યાશી. બદઆમાલી પુરી કૌમકી તબાહીકા સબબ બન સકતી હૈ. અલ્લાહ અપને ફઝલોં કરમસે દુનિયાકી આફતોં ઔર અઝાબે આખિરતસે હિફાઝત ફરમાયે-આમીન..

(મઆરિફુલ કુર્આન - ઈબ્ને કસીર - ૧૦૭૧)

કર્ઝ કી મુસીબત :-

કર્ઝ બુરી બલા હૈ. અકાબિરકા મકુલા હૈ. કર્ઝ મોહબ્બતકી કૈંચી હૈ. કર્ઝકા લુગ્વી (અસલી) તરજુમા કાટનેકા હૈ. બહોતસે લોગોંકો કર્ઝ લેનેકી આદત હોતી હૈ. જરૂરત ઔર બગૈર જરૂરતકે કર્ઝ લેતે રેહતે હૈ. ઔર જબ કર્ઝ બહોત બઢ જાતા હૈ તો યે અડીયલ આદમી હર ઐસે આદમીકે તાકમેં રેહતે હૈ. જીસસે કર્ઝ મીલ સકતા હૈ. જહાં કહીં નયે આદમીસે મેલ જોલ હુવા બસ ઉસે દાગ દીયા. અબ વો બિચારા આગે પીછે ફીરતા હૈ. અદાયગી કા નામ નહી. જબ કર્ઝ લીયા થા તો દુસરા મુંહ થા. આજીઝીકે સાથ માગ રહે થે ભીગી બિલ્લી બને હુએ થે. લેકીન જબ કર્ઝ દેને વાલા માગનેકો આતા હૈ તો ઉસ્કી શકલ દેખના ભી ગવારા નહી કરતે. ઉસ્કો દેખા ઔર બુખાર ચઢ ગયા. ઔર બાઝ તો બડી બે બાકીસે કેહ દેતે હૈ કે મૈં નહી દેતા જો ચાહે કર લે.

કર્ઝ તો બહોત મજબુરીમેં લીયા જાયે ઔર જૈસેહી ઈન્તિઝામ હો જાયે ફૌરન અદા કર દે. પૈસોંકી આમદની પર કર્ઝ કી અદાયગી મૌકુફ ન કરે ઘરકી ચીઝ બેચ કર, મહેનત મઝદુરી કરકે જીસ તરહ મુમ્કીન હો જલ્દીસે જલ્દી કર્ઝ અદા કર દે. ઔર કર્ઝ દેનેવાલેકે માગનેસે પહેલે હી ખુદ જાકર અદા કરદે.

કર્ઝ કી અદાયગી કા ઈન્તિઝામ હોતે હુએ અદા ન કરના. ઉસ્કો હદીસમેં ''મતલ'' ફરમાયા હૈ. હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જીસ્કે પાસ અદાયગીકા ઈન્તિઝામ હો ફીર ભી ટાલમટોલ કરના, કર્ઝ અદા ન કરના જુલ્મકી બાત હૈ- જો શખ્સ તુમ્હારી જરૂરત કે વક્ત કામ આયા ઔર ઉધાર દે દીયા ઉસ્કો યે સઝા દે રહે હૈ કે વો વસુલ કરનેકે લીયે બાર બાર આયે ઔર વાપસ જાયે ઔર ઈન્તિઝામ હોતે હુએ ભી ન દીયા જાયે. શરીઅત ઔર દુન્યવી મામલાત કે હિસાબ સે જુલ્મકી બાત હૈ.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે કર્ઝ કે અલાવા શહીદકા હર ગુનાહ બખ્શ દીયા જાતા હૈ. **(મુસ્લિમ શરીફ)**

તુમ ગરીબ નહી દૌલતમંદ હો :-

એક ફકીરને ભીખ માગને કે લીયે આવાઝ લગાઈ. સુનને વાલેને દેખાકે તો ફકીર કે હાથ પાંવ દુરૂસ્ત થે. ઉસ્ને કહાં તુમકો પૈસા ક્યું દીયા જાયે ? ફકીરને કહા મૈં ગરીબ હું. આદમીને કહા તુમ ગરીબ નહી હો - બહોત દૌલતમંદ હો. ફકીરને કહા બાબુજી મજાક ન કીજીયે મેરે પાસ દૌલત કહાં ? મેરે પાસ તો કુછ ભી નહી. મૈં તો બિલકુલ ગરીબ હું - આદમી ને કહા અચ્છા તુમ્હારે પાસ જો કુછ હૈ મુંઝે દે દો. મૈં ઉસ્કે બદલે મેં તુમ્હે ૫૦ હઝાર રૂપિયે દેતા હું. ફકીરને અપની જોલી કંધેસે ઉતારી ઔર કહા મેરે પાસ તો બસ યહી હૈ. ઉસ્કો આપ લે લીજીયે. આદમીને કહા નહી તુમ્હારે પાસ ઈસ્કે અલાવા ભી બહોત કુછ હૈ. તુમ્હારે પાસ દો પાંવ હૈ. એક પાંવ તુમ મુઝકો દે દો. ઔર મુઝસે દસ હઝાર રૂપિયે લે લો. ફકીરને દેને સે ઈન્કાર કર દીયા. અબ આદમી ને કહા તુમ્હારે પાસ દો હાથ હૈ એક હાથ મુઝકો દે દો ઔર મુઝસે ૨૦ હઝાર રૂપિયે લે લો. ફકીરને અબ ભી દેનેસે ઈન્કાર કર દીયા. આદમીને કહા દેખો તુમ્હારે પાસ દો પાંવ-દો હાથ- ઔર દો આંખે હૈ. મૈંને સિર્ફ એક એક કે દામ લગાયે તો ૫૦ હઝાર રૂપિયે હો ગયે. અગર દોનોં પાંવ-દોનોં હાથ ઔર દોનોં આંખોકા દામ લગાયા જાયે તો ઉન્કી કિંમત એક લાખ રૂપિયા હો જાયેગી. ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે યે જો તુમ્હારે પાસ બદન હૈ જીસ્મે બેશુમાર ચીઝેં હૈ. ફીર તુમ ગરીબ કૈસે હો તુમ તો બડે દૌલતમંદ હો. તુમ ભીખ માગના છોડ દો ઔર અપની ઈસ કિંમતી દૌલતકો ઈસ્તીમાલ કરો. તુમસે ઝ્યાદા કામ્યાબ દુનિયામેં કોઈ

નહી હોગા.

ઈન્સાન કો અલ્લાહતઆલાને બડી અજીબ સલાહીયતોં કે સાથ પૈદા કીયા હે. આમ હાલાતમેં ઉસ્કા અંદાઝા નહી હોતા. અલબત્તા જબ કોઈ ચીઝ ન રહે તો ઉસ વક્ત માલુમ હોતા હે કે વો કૈસી કિંમતી થી.

બાઝ મરતબા આદમી કી કીડની ફેલ હોજાતી હે. તો ઉસ્કી તંદુરસ્તીકે લીયે સિર્ફ એક બાત હોતી હે કે વો કીસી દુસરે શખ્સસે એક કીડની હાસિલ કરે. કીડની એક ખાલીસ કુદરતી પૈદાવાર હે. કીસી ઈન્સાની કારખાનેમેં કરોડોં રૂપિયા ખર્ચ કરકે ભી કીડની નહી બનાઈ જા સકતી. ફીર અગર કોઈ શખ્સ એક કીડની ભેટમેં દેદે તો ડૉક્ટરોંકી ફીસ દો- તીન લાખ રૂપિયે ઔર દવાએં વગેરહકા અલગ ખર્ચ કરકે કીડનીકો બદનમેં ફીટ કીયા જા સકતા હે.

હકીકત યે હે કે આદમીકે પાસ કુછ ન હો તબ ભી ઉસ્કે પાસ બહોત કુછ હોતા હે. યે બદન ઔર યે દિમાગ જો હમકો મીલા હે. યે તમામ કિંમતી ચીઝોંસે ઝયાદા કિંમતી હે. આદમી અગર અપને બદન ઔર દિમાગકી સલાહીયતોંકો ભરપુર ઈસ્તિમાલ કરે તો વો દુનિયાકી હર કામ્યાબી હાસિલ કર સકતા હે. કોઈ ચીઝ ઉસ્કે લીયે નામુમ્કીન નહી.

અગર આપકે પાસ હાથ હે. જીસસે આપ પકડે ઔર પાંવ હે જીસસે આપ ચલે. આપકે પાસ આંખ હે જીસસે આપ દેખે ઔર ઝબાન હે જીસસે આપ બોલે તોગોયા આપકે પાસ સબકુછ હે. ઔર ઉસ્કે ઝરીયે દુનિયાકી તમામ ચીઝેં હાસિલ કી જા સકતી હે. કોઈ ચીઝ મુશ્કીલ નહી.

(અલરિસાલા-૪-૧૯૮૦/૧૪)

રોઝગારકે લીયે બેરૂનકા સફર કરના :-

આજ કલ નવજવાનોં મેં યે બાત બઢ રહી હે કે વો તાલીમ હાસિલ કરકે બેરુન જાના ચાહતે હૈ. યે રૂજહાન ગલત હે. અપના વતન કીસી આલા મકસદકે લીયે છોડના તો જરૂર દુરૂસ્ત હે. મગર સિર્ફ ઝ્યાદા કમાઈ કે લીયે બાહર જાના હરગીઝ દુરૂસ્ત નહી.

હદીસમેં હે કે જીસ્કી હિજરત અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે લીયે કી હે તો ઉસ્કી હિજરત અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) હી કે લીયે હોગી. ઔર જીસ શખ્સને કીસી

દુન્યવી ગર્ઝ યા કીસી ઔરતસે નિકાહ કરને કે લીયે હિજરત કી તો ઉસ્કી હિજરત ઉસી ગર્ઝ કે લીયે સમજી જાએગી. (બુખારી શરીફ)

હિજરત ઈસ્લામમેં એક બહોત બા બરકત અમલ માના ગયા હે મગર ઈસ્લામકે મુતાબિક મતલુબ હિજરત વો હી હે. જો મકસદે હક કે લીયે કી ગઈ હો. ઉસ્કે ખિલાફ જો આદમી દુનિયાકો પાને કે લીયે હિજરત કરે વો મુમ્કીન હે કે દુનિયા કો પાલે મગર વો ખુદાકી રઝાકો નહી પા સકતા. ઈસ હદીસમેં સાફ તૌર પર મઆશી ઔર માદ્દી હિજરત કી હોંસ્લા શીકની કી ગઈ હે. યે કોઈ સાદા બાત નહી હે. ઉસ્કે અંદર નિહાયત ગેહરી હિકમત છુપી હુઈ હે. ઈસ્કા નમુના પાકિસ્તાનમેં દેખા જા સકતા હે. પાકિસ્તાન બનને કે શુરૂ ઝમાનેમેં વહાં બડી તઅદાદમેં આલા તાલીમ યાફ્તા લોગ જમા હો ગયે થે. મગર જલ્દ હી માદ્દી તરક્કી કે શોકમેં લોગ પાકિસ્તાન છોડકર બાહરકે મુલ્કોમેં ચલે ગયે. યહી સબસે બડા સબબ હે કે પાકિસ્તાન ૫૦ સાલસે ઝયાદા મુદ્દત ગુજર જાને કે બાવુજુદ અબતક તરક્કી યાફ્તા મુલ્ક ન બન સકા.

એશિયાઈ લોગ મગરીબી મુલ્કોમેં ઝયાદા કમાને કે લીયે જાતે હે. ઈસ્કી કોઈ ઝયાદા અહેમીયત નહી હે. મેહનતી આદમી અપને મુલ્કમેં ભી કાફી કમાઈ કર સકતા હે. અગરચે ફર્ક જરૂર હે કે બાહર જો કુછ મહેનત કરો મીલ જાતા હે. ઉસ્કો અપને મુલ્કમેં પાને કે લીયે ઝયાદા મહેનત કા સુબુત દેના હોગા.

અલબત્તા મગરીબી મુલ્કોમેં એક ખાસ ચીઝ હે જો હિંદુસ્તાન જૈસે મુલ્કોમેં મૌજુદ નહીં. ઔર વોહે મામલાતમેં દીયાનતદારી.

(અલરિસાલા-૫-૨૦૦૩/૧૨)

રોઝી મીલનેકા યકીન :-

એક મરતબા મીરઝા ગાલિબકે પાસ ઉન્કા એક તાજીર દોસ્ત આયા ઔર કહા કે મૈ દીલ્હી છોડકર કલકત્તા જા રહા હું આપસે રૂખ્સતી કી મુલાકાતકે લીયે હાજીર હુવા હું. મીરઝા ગાલિબને પુછા કે આપ દીલ્હી છોડ કર કલકત્તા ક્યું જા રહે હો ઉન્હોંને કહા કે દીલ્હીમેં મેરા કારોબાર નહીં ચલ રહા હે વહાં જા કર કોશીષ કરૂંગા મીરઝા ગાલિબને કહા કે જબ આપ કલકત્તા પહુંચે તો વહાં કે અલ્લાહસે હમારા સલામ કહેના ઉસ પર દોસ્તને કહા કે કયા વહાંકે અલ્લાહ અલગ હે ? મીરઝા ગાલિબને જવાબ દીયા કે અગર વહાંકે અલ્લાહ

અલગ ન હોતે તો આપ દીલ્હી છોડકર કલકત્તા નહીં જાતે. ઉસ્કે બાદ દોસ્ત લાજવાબ હો ગયે ઔર ઉન્હોંને કલકત્તા જાનેકા ઈરાદા છોડ દીયા.

પેટ્રોલકી દૌલત :-

હમારે માલદાર તબ્કેકી એશ પરસ્તી ફુઝુલ ખર્ચી ઔર નામવરીકે જઝબેને અવામ કો ગલત રાહ પર ડાલ દીયા હે. જીસ્કી વજહ સે પુરે મુઆશરેમેં બેચેની કી લહેર ફેલી હુઈ હે. સુકુન ઔર ઈત્મિનાનકી દૌલત ગોયા છીન લી ગઈ હે. ઔર આખિરકાર યે કહા જા સકતા હે કે ઈસ સુરતે હાલકા અસલ જીમ્મેદાર યહી માલદાર તબ્કા હે.

હમેં કેહને દીજીયે ! પુરાને રઈસોં ઔર ઉન્કી જાગીરદારી કા નિઝામ તો ખત્મ હો ગયા. મગર પેટ્રોલ કી દૌલત કી નાલી જો યહાં પહુંચી હુઈ હે ઔર જીસ ઘર તક ઉસ્કા રાસ્તા હે. તમામ "નયે નવાબ" "પુરાને નવાબ" કી યાદ તાઝા કર રહે હે. વોહી ફુઝુલખર્ચી વોહી શાનો શૌકત ઔર ઠાઠ બાઠ ઉન્કી પેટ્રોલ કી "બેહનેવાલી દૌલત" જુતોંસે લે કર આલિશાન મકાનોં તક ઔર ખત્નાસે અકીકા તક ઔર ફાતિહા ઔર મૈય્યત તક કી તમામ રસ્મોં મેં સૈલે રવાં (તુફાની મૌજ) કી તરહ બેહ રહી હે. ઔર યે લોગ ઉસ્કે દુન્યવી ઔર આખિરતકે અંજામસે બિલકુલ ગાફિલ ઔર બેખબર હે. શાઈર હાલીને અમીરોં કે હાલકી તસ્વીર તઅ્‌ને કે અંદાઝ મેં કીસ કદર સચ્ચી ખીંચી હે.

અમીરોંકા આલમ ન પુછો કે ક્યા હે,
ખમીર ઈન્કા ઔર ઉન્કી તીનત જુદા હે.
સઝાવાર હે ઉન્કો જો ના સઝાવાર હે,
રવાં હે ઉન્હે સબકો જો ના રવાં હે.
શરીઅત હુઈ હે નેકો નામ ઉન્સે,
બહોત ફખ્ર કરતા હે ઈસ્લામ ઈન્સે

(નિદાએ શાહી- ૧૨-૧૯૯૧/૩૦)

હર ચીઝ ઈમ્તિહાન કા પરચા હૈ :-

અક્સર મકાન ઔર દુકાન મેં યે જુમ્લા લીખા હુવા દેખા હે. هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّیْ (پ ۱۹ . ع ۱۶) (યે મેરે ખુદાકા ફઝલ હે) ક્યા ?

ઈસ તરહકી ચીઝેં ઘરોં ઔર દુકાનોમેં ટાગના ચાહીયે ?

મજકુર કુર્આની આયત જીસ તરહ અધુરી શકલમેં - મકાનોં ઔર દુકાનોંમેં લીખી જાતી હે. ઉસસે ઉસ્કા અસલ મકસદ નહી ખુલતા. અસલ યે હે કે હઝરત સુલેમાન (અ.લ.) કો અલ્લાહતઆલાને જો ખુસુસી તાકત અતા ફરમાઈથી ઉસ્કા ઝિક્ર કરતે હુએ આપને ફરમાયા.

قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّیْ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّیْ غَنِیٌّ" كَرِيْمٌ (پ ۱۹ . ع ۱۷)

હઝરત સુલેમાન (અ.લ.) ને ફરમાયા કે યે મેરે રબકા ફઝલ હે. તાકે મુઝે જાચેં કે મૈં શુક્ર કરતા હું યા ના શુક્રી ઔર જો શુક્ર કરે તો વો અપને હી લીયે શુક્ર કરતા હે. ઔર જો ના શુક્રી કરે તો મેરા રબ બેનિયાઝ હે. કરમ કરનેવાલા હે.

અપની દુકાનોં ઔર મકાનોમેં જો લોગ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّیْ (پ ۱۹ . ع ۱۷) લીખ કર લગાતે હે. વો ઈસ તરહ યે જાહીર કરતે હે કે યે દુકાન ઔર મકાન જો ઉન્હે મીલા હે વો ફઝલ ઔર ઈનામ કે તૌર પર મીલા હે હાલાંકે પુરી આયત સામને રખીયે તો માલુમ હોગા કે ઈસ કીસમકી માદ્દી ચીઝેં અલ્લાહકી તરફસે જીસ્કો દી જાતી હે. વો ઉસ્કો બતૌરે ઈમ્તિહાન દી જાતી હે ન કે બતૌરે ઈનામ.

હકીકત યે હે કે દુનિયાકી હર ચીઝ ઈમ્તિહાન કા પરચા હે. જહાં તક ઈનામે ઈલાહી કા તઅલ્લુક હે વો કીસી બંદેકો આખિરતમેં મીલેગા. મૌજુદા દુનિયામેં નહી. **(અલરિસાલા - ૯/૨૦૦૨/૪૪)**

કુર્આન મજીદકે મુતાબિક ઘર યા સાઝો સામાન જો ઈસ દુનિયામેં કીસીકો મિલતા હે વો નવાઝને કે તૌર પર નહીં હોતા બલ્કે જાંચ કે તૌર પર હોતા હે. ઈસ દુનિયામેં હર ચીઝ ઈમ્તિહાન કા એક પર્ચા હે. ઉસ્કે ઝરીયે ખુદા યે દેખના ચાહતા હે કે આદમી ઉસ્કો પા કર ખુદા કા શુક્રગુજાર બના યા સરકશ હો ગયા ?.

હકીકત યે હે કે હર ઈન્સાન પર ખુદા કા યે સબ સે બડા હક હે કે વો હર મીલી હુઈ ચીઝ કો ખુદા કી નેઅમત સમજે. ઔર ઉસ પર ઉસ્કા શુક્ર અદા કરેં. જો આદમી દીલ ઔર અમલ સે ખુદા કા શુક્ર અદા કરે વહ ઈમ્તિહાન મેં કામ્યાબ હુવા ઔર જીસ્કે અંદર શુક્ર કા જઝબા નહીં વો અપને ઈમ્તિહાન મેં નાકામ હો ગયા. જો ચીઝેં નહી મીલી ઉસ્કો પાના

ચાહતે હો તો પહેલે મીલી હુઇ ચીઝોં પર ખુદા કા શુક્ર અદા કરો. શુક્ર અસલમેં ઝયાદા નેઅમતે પાને કા હકદાર બનાને કી હૈસીયત રખતા હૈ.

સુદ કી રૂહાની બિમારીયાં:-

અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હૈ કે અલ્લાહતઆલાને સોદાગરીકો હલાલ ઔર સુદકો હરામ કીયા હૈ. (પારા-૩ રૂ-૫)

اَحَلَّ اللّٰهُ الْبَیْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا (پ ۳ . ع ۵)

અલ્લાહતઆલાને જબ સુદકો હરામ કરાર દીયા હૈ તો ઉસ્મે જરૂર ખબાસત ઔર નુકશાન હૈ.

સુદખાને વાલે સુદ ઔર સોદાગરીકો એક બતાતે હૈ કે જીસ તરહ કારોબારમેં કમાના ઔર નફા કરના દુરૂસ્ત હૈ ઈસી તરહ સુદ મેં ભી ઝયાદતી ઔર નફા ઔર ઉસ્કા લેન દેન દુરૂસ્ત હૈ. જાહીરમેં સોદાગરી ઔર સુદ મેં નફા કમાના હોતા હૈ. ઈસલીયે દોનોં બરાબર હૈ.

લેકીન સુદખોરોંકા દોનોં (સોદાગરી ઔર સુદ) મેં ફર્ક ન કરના ઐસા હૈ જૈસા કે બીવી ઔર બહેન, દોનોં ઔરત હૈ. મગર એક સે નિકાહ જાઈઝ ઔર દુસરીસે હરામ હૈ. યા જૈસે કુતિયા ઔર બકરી દોનોં જાનવર હોનેમેં બરાબર મગર બકરીકા ઈસ્તિમાલ જાઈઝ ઔર કુતિયા હરામ હૈ.

તો સુદ ઔર સોદાગરી કો બરાબર સમજના ઔર ઉસ્કે હરામ હલાલ હોનેકા યકીન ન કરના. હક ઔર બાતિલમેં ફર્ક ન કરના, ખરે ખોટે કો એક જૈસા બતાના. પાગલોંકા કામ હૈ.

સુદસે અગરચે માલ બઢતા નજર આયેગા મગર વો રંજ ઔર ગમ બઢનેકા સબબ બનેગા- જૈસા કીસીકે બદન પર વરમ (સોજા) કા આના કે ઉસ્મે બદન કા બઢના નજર આતા હૈ. મગર યે ઝયાદતી તકલીફ ઔર મુસીબત હૈ. ઈસલીયે કોઈ અકલમંદ વરમકો પસંદ નહી કરતા. સુદખૌર કે પાસ બંગલા, ફેક્ટરી, કાર તો હોગી મગર ઉસ્મે રાહત ન હોગી ઔર આખિરતકા અઝાબ અલગ.

સુદમેં અગરચે જાહીરમેં માલકી ઝયાદતી નજર આતી હૈ. તો દુનિયાકી કૌનસી ચીઝ ઐસી હૈ જીસ્મે કોઈ ભલાઈ ઔર ફાયદા ન હો.સાપ, બિચ્છુ, શેર, ચિત્તા, ઝેહરીલી ચીઝેં, ઈન તમામ ચીઝોંમેં કુદરતને ફાયદે ભી રખે હૈ. ઈસી તરહ ચોરી, ડકેટી, રિશ્વત, ઝિનાકારી,

મક્કારી, ધોકાબાઝી, કીસી ન કીસીકે લીયે કુછ ન કુછ તો ફાયદા ઔર લઝઝતકા સામાન હે.

મગર અકલમંદ તો હરચીઝ કે નફા નુકશાન પર નજર રખતા હે. અગર નફા ઝયાદા હો તો ઈખ્તિયાર કરતા હે ઔર નુકશાન ઝયાદા હો તો છોડ દેતા હે. ઈસી તરહ સુદકે હંગામી નફે કે મુકાબલેમેં રૂહાની નુકશાન બહોત સખ્ત હે.

સુદ ઈન્સાનકો ઈન્સાનિયતસે નિકાલ દેતા હે. સુદકી નહુસતસે આદમીકા દીલ સખ્ત ઔર બેરહમ હો જાતા હે. સુદસે સિલા રહમી, ઈન્સાની હમદર્દી ઔર અખ્લાક કા દરવાઝા બંદ હોજાતા હે.

સુદસે દુનિયાકી મોહબ્બત પૈદા હોતી હે. ફીર યહી દુનિયાકી લાલચ સુદખોરકો હર ઐબ ઔર બુરાઈ ઔર પાપસે ઈન્સાનકો અંધા બના દેતા હે. સુદમેં સરાસર બદઅખ્લાકી ઔર ગરીબોં પર ઝયાદતી ઔર જુલ્મ હે.

હદીસ શરીફમેં સુદ લેને વાલે, દેને વાલે, લીખને વાલે ઔર સુદકી ગવાહી દેનેવાલે સબ પર લઅનત ફરમાઈ હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને શબે મેઅરાજમેં કુછ ઐસે લોગભી દેખે જીન્કે પેટ ફુલ કર ઔર ફેલકર મકાનોં કી તરહ હો ગયે થે ઔર ઉસ્મે સાપ, બિચ્છું ભરે હુએ બાહરસે નજર આ રહે થે ઔર યે સુદખોર થે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા - સુદ કા એક દિરહમ ખાના છત્તીસ મરતબા ઝીના કરનેસે બદતર હે. **(અલ્લાહકી પનાહ)**

જીન્કે સીનોંમેં દર્દમંદ દીલ હે વો જાનતે હે કે ગરીબોં ઔર તંગદસ્તોંકી મદદ કરના ઈન્સાની કમાલ ઔર ઈન્સાની ફરીઝા હે. ઔર કીસી નાદાર ઔર ગરીબકી મજબુરીકા ગલત ફાયદા ઉઠાના જુલ્મ ઔર બુજદીલી કી બાત હે.

ઔર કીસી કર્ઝદાર કા ખુન ચુસ કર (સુદ લેકરે) ઉસ કમાઈ પર મહેલ તામીર કરના બડી બે શરમી ઔર હમદર્દી ઔર રહમ કે ખિલાફ હે.

શરીઅતમેં સુદી કારોબાર, લેનદેન, ના કાબિલે માફી જુર્મ હે. ઈસલીયે મુસલમાનોંકો ઈસસે પુરે તૌર પર બચના ચાહીયે.

(મઝાહીરે ઉલુમ - ૬/૧૯૯૭/૮)

બેંક કા ઈન્ટ્રસ્ટ ભી યકીનન સુદ હૈ :-

કુછ આઝાદ ખ્યાલ અકલમંદો ને કાફી અરસે સે યે ગલત ફેહમી ફેલા રખી હૈ કે બેંક મેં રકમ રખને પર જો ઝાઈદ રૂપિયા મીલતા હે વો તો શિર્કત હે. બેંક ઈસી રકમસે કારોબાર કરતા હે. ફીર અપને નફામેં સે કુછ હિસ્સા રૂપિયા રખનેવાલોંકો ભી દે દેતા હે. લિહાઝા ઈસે સુદ નહી કહા જાયેગા. હાલાંકે યે બાત ગલત હે.

ઈસ્લામી ફિકહમેં બેંક સે જો ઝયાદા રકમ મીલતી હે વો બેશક સુદમેં દાખીલ હે. જીસ્કે હરામ હોને પર તમામ ઉલ્મા ઔર ફુકહા મુત્તફીક હે. ક્યું કે બેંકમેં જો ભી ઈઝાફા (ઝયાદા) મીલતા હે વો સિર્ફ મુદ્દત ગુજરને પર મિલતા હે. બેંકકે કારોબાર મેં શિર્કતકા વહાં વહેમો ગુમાન ભી નહી હોતા. ઈસલીયે યે ફાસિદ તાવીલ હે કે બેંકોમેં જારી સુદકો સુદ ન સમજતે હુએ જાનબુઝકર શિર્કતમેં ડાલ દીયા જાયે. યે સુદખોરોંકે શયતાની વસ વસે હે. જીન્હે ઉમ્મત બાર બાર રદ કર ચુંકી હે.

(અલ્લાહ સે શરમ કીજીએ -૧૨૧)

સુદી રકમ કા ઈસ્તિમાલ :

સુદ (વ્યાજ) હરામકા માલ હે.જીસ્કા અસલ હુકમ (માલીક કી તરફ લૌટાના હે) ઈસલીયે અગર હુકુમતકા સેલટેક્સ, ઈન્કમટેક્સ, ઓક્ટ્રોઈ વગેરહકા કોઈ ગેરશરઈ મુતાલિબા હો - તો ઉસ્મે યે રકમ અદા કર દી જાયે. અગર ઈસ તરહકા કોઈ મુતાલિબા ન હો તો ઉસ્કે વબાલસે બચને કે લીયે સવાબકી નિય્યત કીયે બગૈર ગરીબ, મોહતાજ લોગોં પર સદકા કરદીયા જાયે. કયું કે જબ માલિક કી તરફ લોટાને કા મુતાલેબા ન હો તો ઐસી સુરતમેં હરામ માલ ફકીરોં પર સદકા કરના શરીઅતમેં વાજીબ હોતા હે. **(રદ્દે મુહતાર -૫/૨૪૭)**

ઈસ સુદ કી રકમકો ખુદ ઈસ્તેમાલ કરના જાઈઝ નહીં. જૈસાકે અપને કામ કરાને કે લીયે રિશ્વત દેના યા બયતુલખલા કી તામીરમેં ખર્ચ કરકે અપની જરૂરતમેં ઈસ્તિમાલ કરના હે ઈસ લીયે જાઈઝ નહીં. યે બાત ભી ધ્યાનમેં રહે કે રિફાહી (સાર્વજનિક) કામોં મે યે રકમ ખર્ચ કી જાયે તો યે એક દર્જે મેં સદકા તો હે મગર સદકએ વાજીબાકો અદા કરનેકા યે તરીકા દુરુસ્ત નહી કે સુદી રકમ સે સીધા માલ ખરીદકર સાર્વજનિક કામોં મેં ખર્ચ

કરદે. બલ્કે વાજીબ સદકે કો અદા કરનેકે લીયે ઝકાત કી તરહ ગરીબ મુસ્તહીક કો ઉસ્કા માલિક બનાના જરૂરી હોતા હૈ.

સાર્વજનિક કામોં મેં ખર્ચ કરનેમેં કીસી કો ઉસ રકમ કા માલિક બનાના નહી હોતા ઈસલીયે જાઈઝ નહી- હા અગર કીસી ગરીબ મોહતાજ કો યે રકમ દેકર માલિક બના દીયા જાયે. ફીર વો ગરીબ યે રકમ અગર ઈસ્તિમાલ કરને કે લીયે દે તો જાઈઝ હૈ-

(કવાઈદુલ ફિકહ-૮૦) (મઝાહિરૂલ ઉલુમ-૧૧/૧૯૯૭-૩૯)

બેંક કી સુદ કી રકમ ઈન્કમટેક્ષ કી તરહ દુકાનકે ટેક્ષ મેં દેના જાઈઝ હૈ. જમીન લગાન (મેહસુલ) મેં ઔર નહેરકે ટેક્ષમેં દેના જાઈઝ નહી. ક્યું કે યે મુતાલિબા શરીયતકે ખિલાફ નહી હૈ. હા. અગર નેહરકા પાની ઈસ્તિમાલ ન કીયા હો ઔર ફીર ટેક્ષ આજાયે તો ઉસ્મે સુદી રકમ દી જા સકતી હૈ. **(ફતાવા મઝાહિરૂલ ઉલુમ જાન્યુ. ૧૯૯૮/૩૭)**

(૨) કનાઅત

કનાઅત (સંતોષ) કા મતલબ :-

કનાઅતકા મતલબ યે હૈ કે બંદે કો જો કુછ મીલે ઉસ પર વો રાજી ઔર મુતમઈન હો જાયે ઔર ઝયાદા કી લાલચ ન કરે. અલ્લાહતઆલા અપને જીસ બંદે કો કનાઅત કી યે દૌલત અતા ફરમાયે બેશક ઉસ્કો બડી દૌલત અતા હુઈ ઔર વો બડી નેઅમત સે નવાઝા ગયા.

કનાઅત કી વજહસે ઈન્સાન અલ્લાહતઆલાકા મેહબુબ હોજાતા હૈ ઔર ઈસ દુનિયામેં ભી ઉસ્કી ઈઝઝત હોતી હૈ. ઔર દીલકી બેચેની પરેશાનીકી સખ્ત તકલીફસે ઉસ્કો નજાત મીલ જાતી હૈ.

હકીકત યહી હૈ કે તવંગરી ઔર મોહતાજી ખુશહાલી ઔર પરેશાની કા તઅલ્લુક રૂપિયે પૈસે સે ઝયાદા આદમી કે દીલસે હૈ. અગર દીલ ગની ઔર બેનિયાઝ હૈ તો આદમી કો ચેન ઔર ખુશહાલી નસીબ હોતી હૈ ઔર અગર દીલ લાલચ મેં ગિરફતાર હૈ તો દૌલતકે ઢેરોં કે બાવુજુદ વો ખુશહાલીસે મેહરૂમ ઔર મોહતાજ ઔર પરેશાન હાલ હૈ.

(મઆરિફુલ હદીસ-૨/૨૯૨)

"તવંગરી બ દીલ અસ્ત ન બમાલ"

કનાઅતકા સબસે બડા ફાયદા યે હૈ કે વો આદમી કો દુનિયાકે મસાઈલમેં બેકાર ઉલઝને સે બચાતા હૈ. ઔર વો વક્ત ઔર કુવ્વતકો ઝયાદાસે ઝયાદા આખિરતકે કામોંમેં લગાનેકા મૌકા દેતા હૈ. આખિરતકે મુસાફીર કે લીયે કનાઅત ઈત્ની હી જરૂરી હૈ જીત્ના દુનિયાકે મુસાફીર કે લીયે લાલચ. જીસ આદમીકે અંદર લાલચ ન હો વો દુનિયાકે માલકા માલીક નહી બન સકતા. ઈસી તરહ જીસ્કે અંદર કનાઅત ન હો વો આખિરતકી નેઅમતોંકો પાને સે મેહરૂમ રહેગા.

કનાઅતકી ઈન ખુબીયોંકી બીના પર ઉસ્કી બડી ફઝીલત આયી હૈ. અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

વો શખ્સ કામ્યાબ હો ગયા જીસ્ને અપને આપકો અલ્લાહકે હવાલે કર દીયા. જીસ્કો જરૂરતકે મુતાબિક રોઝી મીલી ઔર અલ્લાહને ઉસ્કો જો કુછ દીયા ઉસ પર ઉસ્ને કનાઅત કી.

(મુસ્લિમ શરીફ - તિમીર્ઝી) (ઈમાની તાકત-૩૮)

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ,

અલ્લાહતઆલા અપને અતા કીયે માલ કે જરીયે અપને બંદેકો આઝમાતા હૈ. બસ ! જો શખ્સ અલ્લાહતઆલાકી તકસીમ પર રાજી રહે અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કો કુશાદગી અતા ફરમાતા હૈ. ઔર જો શખ્સ ઊસ પર રાજી ન રહે (બલ્કે ઝયાદાકી લાલચ કરે) તો ઉસ્કો બરકતસે મહેરૂમી રહેતી હૈ. **(મજઊઝ્ ઝવાઈદ -૧૦/૨૫૭)**

ઈન્સાનકી ખ્વાહીશેં બે હિસાબ હૈ ઔર દુનિયાકી ચીઝેં મેહદુદ. આદમી દુનિયાકી ચીઝેં કીત્નીહી ઝયાદા હાસિલ કર લે વો ઉસ્કી તસ્કીન કે લીયે હંમેશા ના કાફી હોતી હૈ. યહી વજહ હૈ કે ઝયાદા પાનેવાલા ભી ઈસ દુનિયામેં ઈત્નાહી પરેશાન રેહતા હૈ. જીત્ના કમ પાનેવાલા. ઈસલીયે ઈસ દુનિયામેં અગર કોઈ ચીઝ આદમીકી તસ્કીન કા ઝરીયા બન સકતી હૈ તો વો કનાઅત હૈ. ક્યું કે કનાઅત કરનેવાલા હર હદ પર મુતમઈન હોજાતા હૈ. જબ કે લાલચ કરનેવાલા કીસી હદપર મુતમઈન નહી હોતા.

કનાઅત આદમીકો બેસબરી સે બચાતી હૈ. વો કડવી યાદોંકો

ભુલા દેતી હે. વો નાખુશગવાર જીંદગીકો ખુશગવાર જીંદગી બના દેતી હે. **(અલ રિસાલા-૧/૧૯૮૧/૪૨)**

દુનિયામેં ઈન્સાનોંકે દરમ્યાન ઉંચ-નીચ રેહતી હે. ઈસલીયે અક્સર ઈન્સાન સુકુનસે મેહરૂમ જીંદગી ગુજારતે હે. વો ઉન લોગોંકો દેખતે રહેતે હે જીન્કો ઉન્સે ઝયાદા મીલા હુવા હે. ઈસ તરહ વો અફસોસ કરતે હુએ ઈસી હાલમેં મર જાતે હે.

ઈસ્કા હલ ઈસ્લામ મેં કનાઅત બતાયા ગયા હે. કનાઅત આદમીકો ઈસ કાબીલ બનાતી હે. વો મીલે હુએ પર રાજી રહે ઔર ન મીલી હુઈ ચીઝોંકે ગમમેં અપને આપકો હલ્કા ન કરે. ઈસલીયે કે ખુદાકે ફેસ્લેંકે મુતાબિક દુનિયામેં હર એક કો વોહી મીલતા હે જો ખુદાને ઉસ્કે લીયે મુકર્રર કર દીયા હે ઔર જીસ્કો કમ મીલા વો ભી ખુદાકે હુકમ સે થા. ઔર જીસ્કો ઝયાદા મીલા વો ભી ખુદાકે હુકમ સે થા.

યે અકીદા આદમીકો હંમેશા સુકુન અતા કરતા હે. ફીર વો ઈસ યકીનમેં જીને લગતા હે કે ઉસ્કો જો કુછ મીલા વો અચાનક નહી મીલા બલ્કે વોહી મીલા જો ઉસ્કી બેહતરી કે લીયે ઉસ્કો મીલના ચાહીયે થા.

અચ્છી જીંદગી :-

મુતવક્કીલ અલલ્લાહ એક અબ્બાસી ખલીફા થા. ફત્હ બીન ખાકાન એક રોઝ ખલીફાકી ખિદમત મેં હાજીર હુવા ઔર કહા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન ! આપ કુછ ફિકરમંદ માલુમ હોતે હે. હાલાં કે આપ વો શખ્સ હે જીસ્કો દુનિયામેં સબસે ઝયાદા આરામકે સામાન હાસિલ હે. ખલીફાને ફત્હ બીન ખાકાનકી બાત સુનકર અપના સર ઉઠાયા ઔર કહા :

અય ફત્હ ! મુઝસે ઝયાદા અચ્છી જીંદગી ઉસ શખ્સ કી હે જીસ્કે પાસ એક કુશાદહ મકાન હો. નેક બીવી હો. જરૂરતકે મુતાબિક રોઝીકા ઈન્તિઝામ હો. ન હમ ઉસ્કો જાનતે હો કે ઉસ્કો તકલીફ દે. ઔર ન વો હમારા મોહતાજ હો કે હમ ઉસ્કો રૂસ્વા કરે. **(તારીખુલ ખુલફા - ૨૪૧)**

''અચ્છી જીંદગી'' ઉસ્કા નામ નહી કે આદમી કે પાસ જીંદગીકે સાઝો સામાન ઝયાદા હો. અચ્છી જીંદગીકા રાઝ ''કનાઅત'' હે ઔર કનાઅતકી દૌલત ઉસ્કો મીલતી હે જો જરૂરતકી ચીઝેં મીલને પર રાજી

હો જાયે ઔર શોહરત ઔર ઈઝઝત સે બેનિયાઝ હોકર જીના જાનતા હો.

કીસીકો જરૂરતકે મુતાબિક રોઝી મીલે તો ઉસસે બઢકર કોઈ નેઅમત નહી. જરૂરતકી રોઝી પર રાજી ન હોના સિર્ફ લાલચકી બીના પર હોતા હે ઔર લાલચી આદમી કો કભી ઈત્મિનાન નહી હોતા.

નેક બીવી ઈસલીયે હે કે વો જીંદગીકી રફીક (સાથી) બને ઔર આદમીકે લીયે ઘરેલું સુકુનકા ઝરીયા બને. મગર યે ફાયદા સિર્ફ નેક બીવીસે હાસિલ હોતા હે. દુસરી ખુબીયાં ઔરતમેં જો તલાશ કરતા હે વો ખુબીયાં ફના હોને વાલી હે. ઔર નયે મસાઈલ ભી પૈદા કરતી હે.

કીસી કે પાસ કુશાદા મકાન હો તો ઉસ્કા મતલબ યે હે કે ઉસ્કો ખુદ અપની એક દુનિયા હાસિલ હે. જહાં વો અપની રાહતકી જીંદગી ઉસ્કે અંદર ગુજાર સકતા હે. દીનદાર અકલમંદ આદમી કે લીયે કુશાદહ મકાન ગોયા તુફાને નુહ કે દરમ્યાન એક "કશ્તી એ નુહ" હે.

ગુમનામી આદમી કે લીયે સબસે બડી આફીયત હે કયું કે જો શખ્સ નામવારી હાસિલ કરલે ઉસ્કો હસદ કરને વાલોં કે હસદ સે બચના મુશ્કીલ હે.

ઈસી તરહ જીસ શખ્સકો ખુદાને દુસરોં કી મોહતાજી સે બચાયા હો ઉસસે બડી ખુશકિસ્મતી ઔર કોઈ નહી. કયું કે લોગોંકા હાલ યે હે કે વો ઐન મૌકે પર આદમીકો જલીલ કર દેતે હે. જબ વો હાજતમંદ બનકર ઉન્કે સામને ગયા હો. **(ઈમાની તાકત - ૨૯)**

કનાઅત (સંતોષ) ઔર તરક્કી :-

અક્સર ખબરેં આતી હે કે ફલાં બડી કંપની દેવાલીયા હો ગઈ. ઐસા કયું હોતા હે ? કે બડી બડી કંપનીયાં દેવાલીયાપન કા શિકાર હો જાતી હે. ઈસ્કા સબબ સિર્ફ એક હે. ઔર વો હે. અપની તાકતસે ઝયાદા બડી છલાંગ લગાના. આમ તૌર પર ઐસા હોતા હે કે એક કંપની કે પાસ અપના જાતી સરમાયા ચંદ મીલીયન ડૉલર હે. મગર વો એક ઐસે કારોબાર કા મનસુબા બનાતી હે જીસ્કો કાઈમ કરનેકે લીયે કંઈ મીલીયન ડૉલર કી જરૂર પડતી હે. અબ વો બેંકસે સુદી કર્ઝ લેતી હે ઔર યે કર્ઝ સુદ કે સાથ કિસ્તોંમેં અદા કિયા જાતા હે. અબ અગર કંપનીકી કમાઈ સહી અંદાઝ મેં ચલતી રહી તો કર્ઝ ભી અદા હોતા રહેગા. લેકીન અગર કીસી વજહસે

આમદનીમેં ખલલ (ગરબડ) પડ જાયે તો કંપની ઈસ કાબિલ ન રહેગી કે કર્ઝકો અદા કર સકે. ઈસી નિઝામકે ટૂટનેકા નામ દેવાલીયાપન હૈ. યે એૈસા મામલા હૈ જો હર દુનિયાપરસ્ત ઈન્સાન કો કીસી ન કીસી શકલમેં પેશ આતા હૈ.

ક્યું કે હર આદમી પૈદાઈશી તૌર પર ઝયાદાકી તલબ રખતા હૈ. અપની તલબમેં કીસી હદ પર રૂકના ઈન્સાની મિજાઝકે ખિલાફ હૈ. ઈસી લીયે ઈન્સાન ઝયાદા તલબકી કમઝોરીસે બચ નહી સકતા. ફીર જો તકલીફેં પેશ આયે ઉસ્કા કોઈ હલ ભી નહી નિકલતા.

ઈસ મામલે કા હલ સિર્ફ એક હૈ ઔર વો હૈ ''આખિરત પસંદ'' મિજાઝ. આખિરત પસંદી કે મુતાબિક ઈસ મસ્અલેકા હલ યે હૈ કે આદમી દુનિયામેં જરૂરત પુરી કરને પર રાઝી હો જાયે ઔર આખિરતમેં ઝયાદા મીલનેકા યકીન પૈદા કરે ઔર ઉસ્કા તલબગાર હો. યાની દુનિયા મેં જરૂરત કે પુરા હોને કો કાફી સમજના ઔર ઝયાદા કી તલબ કો આખિરત પર છોડના.

હઝરત ફારૂકે આઝમ (રદી.) કે આમિલોં (ગવર્નરોં) કે પાસ સે જબ કોઈ કાસીદ આતે તો ઉન્સે આમીલોંકી ખૈરિયત પુછતે ઔર ઉન્કે હાલાત માલુમ કરતે લેકીન ઉસ્કા મતલબ દીની ખૈરિયત ઔર દીની હાલ પુછના હોતા થા ન કે આજ કલ કી રિવાજી મિજાઝ પુર્સી.

ચુંનાચે એક આમીલકે પાસ સે આનેવાલે કાસીદ સે જબ આપને આમીલ કી ખૈરિયત પુછી તો ઉસ્ને કહા.

''વહાં ખૈરિયત કહાં હૈ ? મૈંને તો ઉન્કે દસ્તરખ્વાન પર દો-દો સાલન જમા દેખે. ગોયા રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) જીસ તર્ઝે ઝીંદગી પર સહાબા (રદી.) કો છોડકર ગયે થે. બસ ! ઉસ પર કાયમ રહેનાહી ઉન હઝરાતકે નઝદીક ખૈરિયતકા મેઅ્યાર થા.

(હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ (ર.અ.) ઔર દીની દઅવત -૧/૧૯૯૫/૫૨)

કનાઅત ઉલઝનોં કા હલ :-

જીન લોગોંકે પાસ પૈસા કમ હોતા હૈ. વો બહોતસી પરેશાનીયોંમેં મુબ્તલા હોતે હૈ. વો સમજતે હૈ કે પરેશાનીયાં પૈસોં કી કમી કી વજહસે પૈદા હોતી હૈ. અગર પૈસે ઝયાદા આ જાયે તો ઉન્કી તમામ પરેશાનીયાં

ખત્મ હો જાયેગી. મગર હકીકત યે હે કે જીસ તરહ પૈસેકી કમીસે પરેશાનીયાં હે. ઈસી તરહ પૈસે ઝયાદા હો તો ભી પરેશાનીયા આતી હે. જીસ શખ્સકે પાસ પૈસે ઝયાદા હોજાયે ઉસ્કી ઉલ્ઝને બઢ જાતી હે. યહાં તકકે ઉસ્કો સુકુન કે સાથ રાતકે વક્ત સોના ભી મુશ્કીલ હોજાતા હે.

ઈસ દુનિયામેં સુકુનવાલી જીંદગી કા રાઝ સિર્ફ એક હે ઔર વો વહી હે જીસ્કો શરીઅતમેં ''કનાઅત'' (સંતોષ) કહા જાતા હે. યાની જો કુછ ખુદાને દીયા હે ઉસ પર સબર ઔર શુક્રસે રહેના. અગર કનાઅત નહી હે તો બેચેની કી સઝા હર આદમી કો ભુગતની પડતી હે. ઈસલીયે કે કનાઅત ન કરનેવાલા ખુદાકી તકસીમ (અપની તકદીર) પર રાજી નહી હુવા.

આમ આદમી સિર્ફ યે જાનતા હે કે મેરા અસલ કામ હે મૈં દૌલત કમાઉ. હાલાંકે દૌલત કમાના હી અગર સબ કુછ હો તો દૌલતમંદ આદમી કભી કીસી પરેશાની મેં મુબ્તલા ન હો. હકીકત યે હે કે દૌલત હાસિલ કરને સે ભી ઝયાદા જરૂરી યે હે કે જીંદગી કા ઈલ્મ હાસિલ કીયા જાયે આદમીકો જીના આ જાયે તો વો હર હાલમેં સુકુન કે સાથ જી સકતા હે. ચાહે ઉસ્કે પાસ પૈસા ઝયાદા હો યા કમ.

પીછલે દૌર કા ઈન્સાન સુકુન કી જીંદગી ગુજારતા થા. આજ કીસીકો સુકુન હાસિલ નહી. ક્યું કે ઉન્કે પાસ દીન ઔર અખ્લાક કે લીયે કાફી વક્ત હોતા થા મગર આજકા ઈન્સાન દુનિયાકી ચીઝોં કે પીછે ભાગ દોડ મેં ઈત્ના મશ્ગુલ હે કે દીન ઔર અખ્લાક જૈસી ચીઝોં કે લીયે ઉસ્કે પાસ કોઈ વક્ત નહી.

કનાઅત કા હર શખ્સકો યે પૈગામ હે કે દુન્યવી નુકશાન કા ગમ ન કરો અગર વો હો ચુકા હે તો વો એક હોનેવાલી બાતથી જો હુઈ. ઔર અગર ઉસ્કા સિર્ફ અંદેશા (ડર) હે તો બહોતસે અંદેશે ઐસે હૈં કે આદમી ઉન્કે લીયે અપને આપકો પરેશાન કરતા હે. હાલાંકે વો કભી પેશ નહી આતે.

કનાઅતકા સબસે બડા ફાયદા યે હે કે વો આદમી કો દુનિયાકે મસાઈલમેં ગેરજરૂરી તૌર પર ઉલઝને સે બચાતા હે. ઈસ તરહ ઉસ્કો મૌકા દેતા હે કે વો અપની કુવ્વત ઔર વક્ત કો ઝયાદાસે ઝયાદા આખિરતકે

કામોં મેં લગા સકે.

કનાઅતકી ઈસી અહમિયતકી બિના પર હદીસમેં ઉસ્કી બડી ફઝીલત આઈ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. વો શખ્સ કામ્યાબ હો ગયા જીસ્ને અપને આપકો અલ્લાહ કે સુપ્રુદ કર દીયા. જીસ્કો બકદરે જરૂરત રોઝી મીલી ઔર અલ્લાહને ઉસ્કો જો કુછ દીયા ઉસ પર ઉસ્ને કનાઅત કી.

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ اَسْلَمَ وَرُزِقَ كَفَافًا وَقَنَّعَهُ اللّٰهُ بِمَا اٰتَاهُ (مسلم و ترمذی)

ઝેહની સુકુન :-

મૌજુદા ઝમાનેકા શાયદ સબસે બડા મસ્અલા યે હૈ કે આજ કીસી ભી ઈન્સાનકો ઝેહની સુકુન હાસિલ નહી. અકસર આદમી ઝેહની તનાવ ઔર ફિકરી ઉલ્ઝનોં મેં મુબ્તલા હૈ. ચાહે વો અમીર હો યા ગરીબ. સામાન વાલા હો યા બગૈર સામાન વાલા.

પીછલે સાલ બેંગ્લોર મેં એક કોમ્પ્યુટર એન્જીનીયર કો ઉસ્કી એક ઈજાદ (નવી શોધ ખોળ) પર અમરિકા કી તરફસે ૭૫૦ મીલીયન ડૉલર અચાનક મીલ ગયે. મગર ઈસ બહોત બડી દૌલતને ઉસ્કો ઝેહની પરેશાનીમેં મુબ્તલા કર દીયા. યહાં તક કે એક સાલ કે અંદર ઉસ્કા યે હાલ હુવા કે ઉસ્કી નિંદ ખત્મ હો ગઈ. ઔર રાતકો ગોલીયાં ખાકર સોને લગા. મૌજુદા દુનિયાકે અકસર લોગોંકા હાલ યહી હૈ. ચાહે વો બડે હો યા છોટે.

આમ તૌર પર આદમી અપની ઉલ્ઝનોં કા હલ ઈસ્મેં સમજતા હૈ કે ઝયાદા સે ઝયાદા દૌલત કમા કર ઝયાદા સે ઝયાદા રાહત કા સામાન હાસિલ હો. મગર તજુરબા યે બતાતા હૈ કે મૌજુદા દુનિયામેં બહોતસે લોગ હૈ. જીન્હોંને બેશુમાર દૌલત કમાઈ ઔર રાહત ઔર આરામકે તમામ સામાન જમા કર લીયે. મગર ઈસ્કે બાવુજુદ સુકુન ઔર ચૈનસે મેહરૂમ રહે. યહાં તકકે વો ઈસ દુનિયાસે ચલે ગયે-

ખુદાકા યે કાનુન હૈ કે સિર્ફ દુનિયા કે રાહત કે સામાનમેં ઝેહની સુકુન તલાશ કરના એક ઐસા બેફાઈદા અમલ હૈ. જો કભી કામ્યાબ હોનેવાલા નહી.

ઝેહની પરેશાની વાલોં કો હંમેશા મેહરૂમી કા ડર સતાયા કરતા હૈ. ન દીન કો સુકુન રેહતા હૈ ન રાત કો.ઉન્કો યે સમજના ચાહીયે કે ''એક શખ્સ આપકા રોઝગાર છીન સકતા હૈ. મગર વો કભી આપકી કિસ્મત કો છીન નહી સકતા.

હસના ઔર રોના :-

લોગ દુનિયાકી કામ્યાબી કો કામ્યાબી સમજતે હૈ ઈસલીયે વો ઈસ્કો પાકર હસતે હૈ. વો ભુલ જાતે હૈ કે થોડે દીનોં કે બાદ યે કામ્યાબી ઉન્કા સાથ છોડ દેગી. ઈસી તરહ જો લોગ કામ્યાબીસે મેહરૂમ હોતે હૈ વો રોતે હૈ. વો ભુલ જાતે હૈ કે થોડે દીનોં કે બાદ ઉન્કે લીયે હંમેશાકી કામ્યાબીકા દરવાઝા ખુલા હુવા હૈ. શર્ત યે હૈ કે વો ઈસ હંમેશાકી કામ્યાબી કે લીયે વહી મેહનત કરે જો ઉન્હોંને થોડે દીનોંકી કામ્યાબી કે લીયે કી થી.

મૌજુદા દુનિયા મેં ઈન્સાનકા હસના ઔર રોના દોંનો બે માઅના હૈ. ક્યું કે ઉસ્કા હસના ભી ગેર હકીકી (બનાવટી) ચીઝકે લીયે હૈ. ઔર ઉસ્કા રોના ભી ગેર હકીકી (બનાવટી) ચીઝ કે લીયે ઈસ દુનિયા કો પાના ઔર ઉસસે મેહરૂમી દોનોં હી બિલકુલ ગેર હકીકી હૈ.

ઈન્સાનકો ચાહીયે કે વો હકીકી ચીઝ કો અપના મકસદ બનાયે ઔર આખિરતકી હંમેશાકી કામ્યાબી કે લીયે અમલ કરે. જો લોગ ઐસા કરે વોહી લોગ હસનેવાલે દીન હસેગે. ઔર જો લોગ ઐસા ન કરે ઉન્કે લીયે સિર્ફ એક અંજામ મુકદદર હૈ... દુનિયામેં ભી રોના ઔર આખિરતમેં ભી રોના. **(અલરિસાલા - ૪/૧૯૮૯/૫)**

અસ્બાબ ઈખ્તિયાર કરના :-

અકલમંદ મુસલમાનકા કામ યે હૈ કે હર કામમેં અસલ ભરોસા તો અલ્લાહ તઆલા પર રખે. મગર જાહીરી ઔર માદ્દી અસ્બાબ કો ભી નજર અંદાજ ન કરે. જીસ કદર જાઈઝ અસ્બાબ અપને મકસદ કે હાસિલ કરનેકે લીયે ઉસ્કે ઈખ્તિયારમેં હો ઉન્કો બરૂએ કાર લાનેમેં કોતાહી ન કરે ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ભી ઈસ્કી તાલીમ ફરમાઈ હૈ. ઔર યહી પયગંબરાના તવક્કુલ ઔર સુન્નતે રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ.

(મ-કુ-૫- ૧૧૨)

(૩) સફર

સફર :-

હદીસમેં આયા હે કે ''સફર અઝાબ કા એક જુઝવ હે.''

ઈસ હદીસકા યે મતલબ નહી કે સફર કોઈ બુરી ચીઝ હે. ઔર એહલે ઈમાનકો સફર નહી કરના ચાહીયે. ઈસ હદીસ મેં ''અઝાબ'' દર અસલ થકન ઔર મશક્કત કે માઅના મેં હે. યે બાત ખુદ રિવાયત કે અગલે અલ્ફાઝ સેં સાબિત હે. ચુંનાચે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા સફર આદમીકો ખાને ઔર પીને ઔર સોને સે રોક દેતા હે. ઈમામ નવવી (ર.અ.) ને ઉસ્કી યહી તશરીહ કી હે.

(સહી મુસ્લિમ શર્હે નવવી - ૭૦/૧૩)

થકાન ઔર તકલીફ ઈસ્લામ કે દુસરે આમાલ મેં ભી હે. જૈસા કે રોઝા હજ્જ, જિહાદ વગેરહ. વાકિઆત બતાતે હૈ કે ખુદ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને બાર બાર સફર ફરમાયા. નબુવ્વત સે પહેલે આપ (સ.અ.વ.) ને તિજારત કે લીયે સફર કીયે. નબુવ્વત કે બાદ ભી યે સિલસીલા જારી રહા. જૈસાકે દઅવતી સફર, હિજરત કા સફર, જિહાદ કા સફર, હજ્જ ઔર ઉમરહ કા સફર વગેરહ.

હકીકત યે હે કે સફર બેહદ અહમ ચીઝ હે. અગર વો સહી ઝેહનકે સાથ કીયા જાયે તો સફર ઐન ઈબાદત બન જાતા હે. ઈસલીયે કુર્આન મેં એહલે ઈમાનકી એક સિફત (پ۱۱. ع۲) اَلسَّائِحُوْنَ બતાઈ ગઈ હે. યાની સફર કરને વાલે. **(સુરએ તૌબા-૧૧૨)**

મૌજુદા દુનિયામેં હર અચ્છે કામકે સાથ તકલીફ જુડી હુઈ હોતી હે. ઈસી તરહ સફર ભી એક તકલીફ કા મામલા હે. મગર કીસી ચીઝકા તકલીફ વાલા હોના યા કઠીન હોના કોઈ બુરાઈ કી બાત નહી. યે કઠીનાઈ હી વો ચીઝ હે જો કીસી અમલમેં જાન પેદા કરતી હે.

મુશ્કીલાત ઈન્સાન કે દીમાગ કો જગાતી હે ઔર આદમી કે તજુરબાત મેં ઈઝાફા હોતા હે. ઔર યહી આદમી કો નયે તજુરબાત તક પહુંચાતી હે.

હકીકત યે હે કે ઈલ્મ કા પચાસ ફીસદ ૫૦% હિસ્સા અગર મુતાલા કે ઝરીયે હાસિલ હોતા હૈ તો ઉસ્કા બાકી ૫૦% સૈર ઔર સફર કે

ઝરીયે હાસિલ હોતા હૈ. કિતાબી મુતાલા અગર માલુમાત કો બઢાતા હૈ તો સફર તજુરબાત મેં ઈઝાફા કા ઝરીયા હૈ.

(અલ રિસાલા - ૨/૧૯૯૮/૨૪)

સફરકે આદાબ :-

- સફરમેં રવાના હોતે વક્ત ચાર રકાત નફીલ નમાઝ પઢ લેના ચાહીયે. **(મજમઉઝઝવાઈદ)**
- હમારે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) જુમેરાતકે દીન સફરમેં જાને કો પસંદ ફરમાતે થે. **(બુખારી શરીફ)**
- તન્હા સફર કરનેસે આપ (સ.અ.વ.) ને મના ફરમાયા. ઔર ઉસ્કી તરગીબ દી કે કમઅઝકમ તીન આદમી સાથ હો. **(તિમીઝી)**
- ઔર ફરમાયા સફરમેં તીન આદમી સાથ હો તો એક કો અમીર બના લે. **(અબુ દાવુદ)**
- ઔર ફરમાયા કે સફર મેં જીસ્કે પાસ અપની જરૂરતસે ઝયાદા ખાને-પીનેકી ચીઝેં હો તો ઉન લોગોં કા ખ્યાલ કરે જીન્કે પાસ અપના તોશા ન હો. **(મુસ્લિમ શરીફ)**
- આપ (સ.અ.વ.) કી આદતે શરીફહ થી કે જબ સફર સે વાપસ તશરીફ લાતે તો ચાશ્ત કે વક્ત મદીના મેં દાખિલ હોતે ઔર પહેલે મસ્જીદમેં જાકર દો રકાત પઢતે ફીર (કુછ દેર) લોગોંકી મુલાકાત કે લીયે વહીં તશરીફ ફરમા રહેતે. **(બુખારી શરીફ)**
- ઔર ફરમાયા સફર મેં અપને સાથીયોં કા સરદાર વો હૈ જો ઉન્કા ખિદમત ગુજાર હો.
- જો શખ્સ ખિદમતમેં આગે બઢ ગયા તો ઉસ્કે દુસરે સાથી ઉસસે આગે નહીં બઢ સકેંગે. હા ! અગર કોઈ શહીદ હો જાયે તો વો આગે બઢ જાયેગા. **(બયહકી શરીફ)**
- સફરમેં જીન લોગોં કે પાસ કુત્તા યા ઘંટી હો ઉન્કે સાથ (રહમતકે) ફરિશ્તે નહી હોતે. **(મુસ્લિમ શરીફ)**
- જબ કીસી મંઝીલ પર ઉતરો તો સબ સાથમેં કિયામ કરો. ઔર એક હી જગા રહો ઔર દુર દુર કિયામ ન કરો. **(અબુ દાવુદ)**
- સફર અઝાબકા એક ટૂકડા હૈ. તુમ્હે નિંદ ઔર ખાને પીનેસે રોકતા હૈ.

લિહાઝા જબ વો કામ પુરા હોજાયે જીસ્કે લીયે ગયે થે તો જલ્દી ઘર વાપસ આ જાઓ. **(બુખારી શરીફ)**

જીંદગી કા સફરઃ-

બાઝ મરતબા આદમી અપને કામ કે લીયે સફર મેં જાતા હે ઔર સવારી પર સવાર હોકર અપની મંજીલ કી તરફ આગે બઢતા હે. અચાનક કોઈ હાદેસા પેશ આ જાતા હે ઔર આદમી કા ઈન્તિકાલ હો જાતા હે.

ઈસ તરહ કે વાકેઆત મુખ્તલીફ શકલોં મેં હર રોઝ હોતે રહેતે હે. હર દીન બેશુમાર લોગ મૌત કે દરવાઝે મેં દાખિલ હો જાતે હે. હર રોજ લાખોં આદમીયોંકે સાથ યે વાકેઆ પેશ આતા હે. વો અપને મુકામ સે નિકલ કર કીસી મંઝીલ કે લીયે રવાના હોતે હે મગર દરમ્યાન મેં હી ઉન્કો ખુદાકે ફરિશ્તે પકડ લેતે હે ઔર ઉન્કો અપની મંઝીલકે બજાયે આખિરતકી મંઝીલ પર પહુંચા દેતે હે.

હર આદમી ઉમ્મીદોં ઔર તમન્નાઓં કી એક દુનિયા અપને ઝેહનમેં લીયે હુએ હે. વો સમજતા હે કે મૈં અપની ઉમ્મીદોં કી દુનિયા કી તરફ બઢ રહા હું. મૈં અપને ખ્વાબોંકો પુરા કરને જા રહા હું. મગર બહોત જલ્દ ઉસે માલુમ હોતા હે કે વો અપની તમન્નાઓં વાલી દુનિયા કે બજાયે ખુદાકી દુનિયાકી તરફ બઢ રહા થા. વો દુનિયાકી મંઝીલકી તરફ નહી બલ્કે આખિરતકી મંઝીલ કી તરફ ચલા જા રહા થા. આદમી કહાં જા રહા હે ? ઔર કહાં પહુંચ રહા હે ? મગર કીસી કો ઉસ્કી ખબર નહી.

આદમી અપને બચ્ચોં કે મુસ્તકબીલ કી ખાતિર અપના સબ કુછ લગા દેતા હે મગર ઉસસે પહેલે કે વો અપને બચ્ચોં કે મુસ્તકબીલ કો દેખ કર ખુશ હો વો ખુદ અપને ઉસ મુસ્તકબીલ કી તરફ હાંક દીયા જાતા હે જીસ્કે લીયે ઉસ્ને કોઈ તૈયારી નહી કી થી. આદમી અપને આરામ કે લીયે એક શાનદાર મકાન ખડા કરતા હે મગર અભી વો વકત નહી આતા કે વો અપને મકાનમેં સુખ ચૈન કે સાથ રહે. કે મૌત ઉસ્કે ઔર ઉસ્કે મકાન કે દરમ્યાન ખડી હોજાતી હે.

આદમી અપને મઆશ (રોજગાર) કો બઢાતા હે વો સમજતા હે કે મૈં ઈઝઝત ઔર તરક્કીયોંકી બુલંદી પર અપને આપકો બિઠાને જા રહા હું. મગર બહોત જલ્દ ઉસ્કો માલુમ હોતા હે કે આને વાલા દીન

ઉસ્કે લીયે જીસ ચીઝકા ઈન્તિઝાર કર રહા થા વો એક સુન્સાન કબ્ર થી. ન કે ઈઝઝત ઔર તરક્કી કી રૌનકે.

ખુદા હર દીન કીસી મંઝીલ કે મુસાફિરકો કબ્ર મેં પહુંચા રહા હૈ. મગર આદમી ઈન વાકેઆતસે અસર નહીં લેતા. હર આદમી અપને લીયે યહી સમજતા હૈ કે વો અપની મંઝીલ કી તરફ જા રહા હૈ. ઔર કબ્રકી મંઝીલ ઉસ્કે લીયે કભી આને વાલી નહી.

હવાઈ જહાઝ કી સવારી :-

હવાઈ જહાઝ કી સવારી આજ બહોત ઝયાદા આમ હો ચુકી હૈ. ઈસલીયે લોગોં કો ઉસ્કે ગેર મામુલીપન કા એહસાસ નહી હોતા. હકીકત યે હૈ કે હવાઈ જહાઝ અલ્લાહ તઆલા કી એક અજીમ નેઅમત હૈ. હવાઈ જહાઝને આજ લંબે સફરોં કો હર આદમી કે લીયે મુમ્કીન બના દીયા હૈ. પહેલે કે ઝમાને મેં બહોત કમ લોગ લંબે સફર કા હૌંસ્લા કર સકતે થે.

લાર્ડ કરઝન એક બેહદ અમીર ખાનદાન સે તઅલ્લુક રખતા થા. વો ૧૯ વી સદી કે આખીરમેં હિંદુસ્તાન કા વાઈસ રૉય બના. મગર ઈ.સ. ૧૮૯૮ મેં જબ વો હિંદુસ્તાન કા વાઈસ રૉય હોકર રવાના હુવા તો લંડનસે કલકત્તા તક કા સફર તય કરનેમેં ૧૭ દીન લગ ગયે ઉસ વક્ત હવાઈ જહાઝ કા સફર ચાલું નહી હુવા થા.

આજ એક આદમી હવાઈ જહાઝમેં બેઠકર ચંદ ઘંટોમેં એક મુલ્કસે દુસરે મુલ્ક ઔર એક બર્રેઆઝમ સે દુસરે બર્રેઆઝમ મેં પહુંચ જાતા હૈ. હવાઈ જહાઝ અપને અંદર સેંકડો મુસાફીરોં કો બિઠા કર હવા મેં ઉડાતા હૈ ઔર ખુશ્કી ઔર સમંદર, પહાડ કી હર રૂકાવટ કો પાર કરતે હુએ નિહાયત તેઝી કે સાથ લોગોં કો ઉન્કી મંઝીલ પર પહુંચા દેતા હૈ.

યે કિત્ના હૈરત નાક વાકેઆ હૈ. આજ બેશુમાર લોગ ઈસ સફરી સહુલત સે ફાયદા ઉઠા રહે હૈ. મગર શાયદ હી કોઈ હો જીસ્કા હાલ યે હો કે ખુદાકી ઈત્ની બડી નેઅમતકો સોચકર ઉસ્કી જીસમ કે રોંગટે ખડે હોજાયે. ઔર વો તઅજ્જુબ કે સમંદર મેં ગરક હોકર કેહ ઉઠે.

فَبِاَیِّ اٰلَآءِ رَبِّکُمَا تُکَذِّبٰنِ (پ ۲۷۔ ع ۱۰)

"તુમ અપને રબ કી કૌન કૌનસી નેઅમતેં જુઠલાઓગે."

બેશુમાર લોગ રોઝાના હવાઈ જહાઝ સે સફર કરતે હૈ. મગર મુસાફીરોં કે ચ્હેરે ઔર ઉન્કી બાતચીત બતાતી હૈ ઈસ કુદરતી મોઅજીઝા કો સોચકર કીસીકે અંદર ઈબ્રત કી લેહર પૈદા નહી હોતી. મઝહબી ઈન્સાન હો યા સેક્યુલર ઈન્સાન. દોનોં કિસમકે લોગ હવાઈ જહાઝ કા સફર તો કરતે હૈ. મગર સફરકે દરમ્યાન ઉન્કી અકલ રબ્બાની સફર તય નહી કરતા. ઉન્કા હાલ તકરીબન ઉસ જાનવર જૈસા હૈ જીસ્કો એક મુકામ પર જહાઝ મેં બિઠાયા જાયે ઔર લેજાકર ઉસ્કો દુસરે મુકામ પર ઉતાર દીયા જાયે.

આજ અલ્લાહત આલા ને હર આદમી કે લીયે જમીન કી તુન્નાબેં (દુરકે ફાસ્લેકી રસ્સી) ખીંચ કર સફર કો મુખ્તસર બના દીયા હૈ. મગર કુર્આન મજીદ કે ઈર્શાદ કે મુતાબિક وَقَلِيلٌ "مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ (پ ٢٢ ع ٧) મેરે બંદોં મેં શુક્ર ગુજાર કમ હી હોગેં - ઉસ્મેં મોમીન કે લીયે તન્બીહ ઔર સબક હૈ શુક્ર ન કરને પર.

હવાઈ જહાઝ ફીઝા મેં ટેક ઓફ (Take off) કરતા હૈ. ઔર ઉડતે હુએ ૮ સે ૧૦ કિ.મી કી ઉંચાઈ તક પહુંચ જાતા હૈ. ઔર ફીર આહિસ્તગી કે સાથ નીચે આકર જમીન પર ઉતરતા હૈ. ઈસ કિસમકી બાતોંકો ટેક્નોલોજી કા કારનામા સમજા જાતા હૈ. મગર હકીકત યે હૈ કે વો وَاٰتَاكُمْ مِّنْ كُلِّ مَاسَاَلْتُمُوْهُ (سبا. ١٣) કા કરીશ્મા હૈ.

(સુરએ ઈબ્રાહીમ-૩૪)

બડી મેહરૂમીઃ-

ટ્રેન કે **A.C.** કોચ મેં ઝયાદા તર ખુશ હાલ તબ્કે કે લોગ સફર કરતે હૈ. દેખને મેં હર મુસાફીર કે ચેહરે પર ફખ્ર ઔર ખુશીકે જઝબાત નુમાયા હોતે હૈ. કોઈ આરામ વાલી સીટ પર બેફિકરી કે સાથ દરાઝ હોતા હૈ. કોઈ અપને મોબાઈલ ફોન પર ફાતિહાના લેહજે મેં અપને દોસ્તસે બાત કરતા હૈ. કોઈ હંસ હંસ કર અપને સાથી કે સાથ બાત ચીતમેં મશ્ગુલ હૈ. ઈસ મંજર કો દેખકર ઐસા મેહસુસ હોતા હૈ જૈસે હર આદમી અપની ઝબાને હાલસે યે કેહ રહા હો કે યે જો કુછ મુજે મીલા હૈ યે કીસીકી દૈન નહી. યે મૈંને ખુદ અપની મેહનત ઔર અપની સલાહીયત સે હાસિલ કીયા હૈ. ગોયા યે વોહી સોચ હૈ જો કારૂન કી ઝબાનસે નિકલી થી જીસ્કો કુર્આન મજીદમેં ઈન અલ્ફાઝમેં નકલ કિયા ગયા હૈ.

اِنَّمَا اُوْتِيْتُهٗ عَلٰى عِلْمٍ (پ ٢٠. ع ١٠)

યે મંજર દેખકર દીલ તડપ ઉઠતા હે કે લોગ હકીકતસે કિત્ના ઝયાદા દુર હે. જો ચીઝ સરાસર અલ્લાહ કી દૈન હે. ઉસ્કો વો અપની જાતી મિલ્કીયત સમજ રહે હે. જીન ચીઝોં કો પાકર ઉન્હે ખુદાકે શુક્રમેં ડુબ જાના ચાહીયે થા. ઉસ્કે બજાયે વો સિર્ફ ફખ્ર ઔર બરતરી કી ગીઝા લે રહે હે. યે યકીનન ઈન્સાન કી સબસે બડી મેહરૂમી હે.

ટ્રેનકે જીસ કોચ મેં એરકન્ડીશન હોતા હે. ઉસ્મેં સવાર હોકર સફર કરનેવાલા જબ ઉસસે નિકલ કર બાહર પ્લેટફોર્મ પર આતા હે તો અચાનક ઠંડક કે બજાયે ગરમ મૌસમ હોતા હે. એક તરફ ઠંડા દુસરી તરફ ગરમ. ગરમી કા યે માહોલ દેખકર કુર્આન મજીદકી વો આયત યાદ આતી હે. بَاطِنُهٗ فِيْهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهٗ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ (پ ٢٧ ع ١٧

એક તફસીરકે મુતાબિક રહમત ઔર અઝાબ કે અલ્ફાઝ તાબીરી તૌર પર ઈસ્તિમાલ હુએ હે. ચુંનાચે યહાં રહમત સે મુરાદ મોમીનોં કા નુર ઔર અઝાબસે મુરાદ મુનાફિકીન કી જુલ્મત મુરાદ હે.

(કુર્તુબી - ૧૭/૨૪૬)(અલરિસાલા - ૮/૨૦૦૧/૪૯)

નઈ બસ્તી મેં દાખિલ હોતે વક્ત :-

કીસી નઈ બસ્તી મેં દાખિલ હોને કા ઈસ્લામી તરીકા યહી હે કે અગર નમાઝકા વક્ત હો ગયા હો તો પહેલે મસ્જીદમેં દાખિલ હોકર મુકામી મુસલમાનોં કે સાથ બાજમાઅત નમાઝ અદા કીજાયે. ઔર અગર નમાઝ કા વકત નહી હે તો દો રકાત નફીલ પઢકર અપને લીયે ઔર બસ્તી વાલોં કે લીયે દુઆ કરે. ઉસ્કે બાદ બસ્તી કે અંદર જાયે.

હિજરતે મદીના કે વકત અલ્લાહતઆલાને રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો ઈસ દુઆ કી તલ્કીન ફરમાઈ. તાકે મક્કા સે નિકલના ઔર ફીર મદીના પહુંચના દોનોં ખૈર ખુબી ઔર આફીયત કે સાથ હો. ઈસી દુઆ કા નતીજા થા કે હિજરત કે વકત પીછા કરનેવાલે કુફ્ફારકી ઝદ સે અલ્લાહતઆલાને આપકો હર કદમ પર બચાયા ઔર મદીના મુનવ્વરહ કો હર તરહ આપકે ઔર સબ મુસલમાનોં કે લીયે સાઝગાર બનાયા.

ઈસી લીયે બાઝ ઉલ્માને ફરમાયા હે કે યે દુઆ હર મુસલમાનકો

તમામ મકસદોં કે શુરૂઅ મેં યાદ રખના ચાહીયે કે હર મકસદ કે લીયે યે દુઆ મુફીદ હે. દુઆ યે હે.

وَقُلْ رَّبِّ اَدْخِلْنِیْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِیْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّجْعَلْ لِّیْ مِنْ لَّدُنْکَ سُلْطَانًا النَّصِیْرًا (ب ۱۵

''વકુલ રબ્બી અદખીલ્ની મુદખલ સિદકીવ વઅખરીજની મુખરજ સિદકીંવ વજઅલલ્લી મીલ લદુંન્ક સુલતાનન નસીરા.''

(મ-કુ-૧૫/૧૨૧)

ઈસ દુઆ કા તઅલ્લુક કીસી બસ્તીમેં દાખિલ હોને ઔર નિકલને દોનોંસે હે. ઈસ્કા મતલબ યે હે કે અય મેરે ખુદા ! નિકલનેમેં ભી તું મેરી મદદ ફરમા. ઔર દાખિલ હોનેમેં ભી તું મેરી મદદ ફરમા. હર વક્ત ઔર હર લમ્હા કે લીયે તું મેરા તાકતવર મદદગાર બન જા.

(૪) સેહત ઔર તંદુરસ્તી

સેહત કે લીયે જરૂરી તદબીરેં :-

સેહત કી હાલત મેં પરહેઝ કરના બિમારી કે વક્ત દવા પીને સે બેહતર હે. અકલમંદ વો હે જો બિમાર હોને સે પહેલે સેહતકા ખ્યાલ કરકે ઉસ્કી તદબીર કર લેતા હે. સેહતકી હિફાઝતકે લીયે જીન ચીઝોંકા ખ્યાલ રખના જરૂરી હે ઉન્મેં ખાના પીના, કામ કરના, સોના, જાગના, સોહબત, રંજ ઔર ગમ ઔર બદનકે દુસરે આઝા કી દેખભાલ જરૂરી હૈ. પહેલી તદબીર ખાને કી હે. કે જરૂરત કે મુતાબિક ખાના ચાહિયે ખુબ સેર હોકર ન ખાયે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે ઈબ્ને આદમ કે લીયે પેટ ભરકર ખાને સે ઝયાદા કોઈ ચીઝ નુકશાન કરને વાલી નહી હે. ઈન્સાન કે લીયે ઈત્ને લુકમેં કાફી હે જો ઉસ્કી પીઠ કો સીધા રખ સકે. યાની પેટકા એક હિસ્સા ખાને કે લીયે. ઔર એક હિસ્સા પાની કે લીયે. ઔર એક સાંસ કે લીયે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે. પેટ તમામ બિમારીયોંકા ઘર હે. ઔર પરહેઝ તમામ દવાઓં કા સર હે. ઔર હર બિમારી કી જડ ઠંડક હે. બસ ! હર બદન કા ઈલાજ ઈસ ચીઝસે કરો જીસ્કા વો આદી હો.

અકસર ઈન્સાનોં કો દેખા ગયા હૈ કે વો ઝયાદા ખાતે હૈ. રદ્દી ખૌર ગંદે ખાનોં કે આદી હોતે હૈ. અગર યે વો તંદુરસ્ત ભી હો ફીર ભી બિમારીયાં ઉન્મેં પોશીદા રેહતી હૈ. ઈસલીયે બેહતર યે હૈ કે ખાને પીનેમેં દરમ્યાનીપન કા ખ્યાલ રખા જાયે.

ઐસે લોગ જીન્કો ઝયાદા મેહનત વાલા કામ નહી હોતા ઉન્કો હલ્કી ગીઝાએં ખાના મુનાસિબ હૈ. મેહનતી લોગોં કે લીયે ભારી ગીઝાએ ઝયાદા નુકશાન નહી કરતી. ફીર ભી દરમ્યાની ખૌરાક હી મુવાફિક ઔર મુનાસિબ હૈ- ક્યું કે ઉસ્મે આરામ ઔર આફિયત હૈ.

ખાને કે વાસ્તે ઉલ્માને અવકાત તય કીયે હૈ. બાઝોં ને કહા કે રાત-દીન મેં તીન મરતબા ખાના ચાહીયે. બાઝોંકા ખ્યાલ હૈ કે એક રાત-દીન મેં એક મરતબા ખાના ચાહીયે.

ઈન અવકાત કે અલાવા અગર સુબ્હ શામ યા ચાશત કે વક્ત થોડાસા ખા લેનેકી આદત કર લી જાયે તો કુછ હરજ નહી. ગીઝા ખુબ ચબાકર ખાની ચાહીયે તાકે હજમ હોને મેં આસાની હો. ખાના બેઠકર ખાના ચાહીયે. બિસ્મિલ્લાહ પઢકર શુરૂ કરના ચાહીયે. ઔર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ પર ખત્મ કરના ચાહીયે. નુકશાન કરનેવાલી ચીઝોંસે પરહેઝ કરના ચાહીયે. બાસી ખાના જબકે તબીયત પસંદ ન કરે ન ખાના ચાહીયે ઔર જબ તક પહેલા ખાના હજમ ન હોજાયે દુસરા ખાના દાખિલ ન કરના ચાહીયે ઈસસે બિમારી પૈદા હોનેકા ખતરા હૈ.

રંજ ઔર ગમ :-

રંજ ઔર ગમ ઝયાદા હો તો બદન કમઝોર હોજાતા હૈ. જીસ્કો રંજ ઔર ગમ પેશ આયે વો સબર કરે ઔર મસ્નુન દુઆઓં કો પઢને કા એહતિમામ કરે.

ઈન્સાન કો ચાહીયે કે વો ઐસી ચીઝ કે લીયે કોશીષ કરે જીસ્કા હાસિલ હોના મુમ્કીન હો. બડી ખ્વાહીશોં સે પરહેઝ કરે. તાકે રંજ ઔર ગમ પેશ ન આયે અગર કોઈ કામ ઔર ચાહત પુરી હો તો હદસે ઝ્યાદા ખુશ ન હો. હદસે ઝયાદા ખુશી ઔર ઝયાદા ગમ ઔર ગુસ્સા દોનોં શયતાન કી તરફસે હૈ.

ગુસ્સા :-

હદીસમે હે કે ગુસ્સેકી હાલતમેં યા તો પાનીસે ગુસલ કર લે યા વુઝું કરકે દો રકાત નમાઝ પઢે ઔર યે દુઆ પઢે.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِیْ ذَنْبِیْ وَاذْهِبْ غَيْظَ قَلْبِیْ وَاَعِذْنِیْ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمُ

''અલ્લાહુમ્મગફીરલી જન્બી વઅજહીબ ગયજ કલ્બી. વઅઈઝની મિનશશયતાનીર્રજીમ''.

ઈસ તદબીરસે ગુસ્સા ઠંડા હો જાયેગા.

સાદગી :-

મૌજુદા ઝમાને કે મુસલમાનોં મેં એક દીની સિફત બિલકુલ ઊઠ ગઈ હે. ઔર વો સાદગી હૈ. હાલાં કે સાદગી કી ઈત્ની ઝયાદા અહમિયત હે કે ઊસ્કો ઈમાન કા એક જુઝવ (હિસ્સા) બતાયા ગયા હે.

એક સહાબી (ર.દી.) ફરમાતે હૈ કે હમકો તકલ્લુફ સે મનાકિયા ગયા હૈ. હરમામલેં મેં સાદગી કા તરીકા ઈસ્લામ કા તરીકા હે. ઔર તકલ્લુફ કા તરીકા ગેર ઈસ્લામી હે. મૌજુદ ઝમાને કે મુસલમાનોં મે યે બિમારી ઈત્ની આમ હે કે હર મુલ્ક મેં ઊસ્કા મંજર દીખાઈ દેતા હે.

લિબાસ ઔર તેહવાર ઔર દુસરી રસ્મોં ઔર ખાનદાની રીવાજો મેં ઔર બચ્ચોંકી નાઝ બરદારી મેં બહોતસે મુસલમાન ઈત્ના ઝયાદા પૈસા ખર્ચ કરતે હે. જો ફુજુલ ખર્ચી કી હેસિયત રખતા હે. ફુજુલ ખર્ચી કરનેવાલોકો કુર્આન મજીદ મેં શયતાનકા ભાઈ કહા ગયા હે. યે બેહદ ખતરનાક બાત હે.

ઐસે લોગોંકા ઉસવક્ત ક્યા હાલ હોગા ? જબ આખિરત મેં ઉન્કે બારેમેં એલાન કીયા જાયેગા કે યે લોગ શયતાન કે ભાઈ હે. ઉન્કો ઉસ મકામ પર લે જાઓ જીસ્કો શયતાનોં કે લીયે ખાસ કીયા ગયા હે.

ખાને કા મઝા :-

ઈસી તરહ હર સાલ રોઝે કા તજુરબા ઈમાનવાલોં કો ઈસલીયે કરાયા જાતા હે. કે વો યે જાને કે ખાને કી અસલ લઝઝત મસાલા જૈસી ચીઝોં મેં નહી હે. બલ્કે ઊસ્મે હે કે આદમી કો ભુક કા તજુરબા હો ઔર ફીર વો ખાના ખાયે ઔર પાની પીયે. ઈસ હકીકત કો કીસી ને ઈન અલ્ફાઝ મેં બયાન કિયા હે.

દુનિયા મેં સબસે અચ્છી ચટની ભુક હૈ.

મુસલમાન અભી તક ખાને કે ઊસુલ કો નહી જાનતે વો સિર્ફ લઝીઝ ખાને કો ખાના સમજ તે હૈ. હાલાં કે ખાને કા અસલ મકસદ તાકત હાસીલ હોને વાલી દરમ્યાની ખોરાક લેના હૈ.

મગર બદ કિસ્મતી સે મુસલમાન બિરયાની ઓર મુર્ગ કો ખાના સમજતે હૈ. ખાને કી હિકમત વાલી બાતોં સે વો અભી તક વાકિફ નહીં.

ખાના સેહત કે લીયે હૈ. સેહત બખ્શ ખાના વોહી હૈ. જો સાદા ખાના હો. મગર મુસલમાનોં ને સારી દુનિયા મેં ખાને કો લઝઝત કી ચીઝ સમજ લીયા હૈ. હર મુસલમાન કી કમાઈ કા બડા હિસ્સા ઈસ પર ખર્ચ હોતા હૈ.કે ખાને કો ઝયાદા સે ઝયાદા લઝીઝ બનાયા જાયે. યે લઝીઝ ખાના ફુઝુલ ખર્ચી ભી હૈ. વો સેહત કો ભી ખરાબ કરતા હૈ. ઔર સાદગી કે મિઝાઝ કો ખત્મ કરતા હૈ. જબ કે સાદગી ઈમાન કી પરવરીશ કે લીયે બેહદ જરૂરી હૈ.

હકીકત યે હૈ કે જો આદમી લઝીઝ ખાના ખાયે વો ન સિર્ફ અપની સેહત કો ખોતા હૈ. બલ્કે વો ઈસસે ભી મેહરૂમ હો જાતે હૈ કે ઊસ્કો આલા ઈમાનકી કૈફીયત કા તજુરબા હો. લઝીઝ ખાના ગેહેરે ઈમાની એહસાસ કે લીયે ઝેહરે કાતિલ કી હેસિયત રખતા હૈ. જો લોગ લઝીઝ ખાને સે ઊપર ન ઊઠ સકે વો એક કિસ્મ કે ખુશ પોશ (અચ્છે લિબાસ મેં) હયવાન હૈ. ઊન્હે કભી બુલંદ ઈન્સાનિયત કા તજુરબા નહી હો સકતા.

કોઈ મેઝબાન પુછે આપ ક્યા ખાયેગેં ? તો યે જવાબ ઝયાદા બેહતર હૈ ‘‘સાદા જીંદગી ઔર ઉંચી સોચ’’

ખાનેકે મામલે મેં કોઈ ખાસ શૌક ન હો. દઅવતી ખાનોં સે ઝયાદા દીલચસ્પી ન હો. જો ખાના સબસે ઝયાદા આસાની સે મીલ જાયે વોહી સબસે ઝયાદા પસંદીદા ખાના હૈ.

અજીબ બાત હૈ મૌજુદ ઝમાને મેં લોગ સાદા ખાનેકી સુન્નત કો બિલકુલ ભુલ ગયે હૈ. લોગોં કે સફરનામોં મેં અકસર પુર તકલ્લુફ ખાને ઔર શાનદાર નાશ્તોંકા ઝિક્ર હોતા હૈ. ઔર ઐસી દઅવતોંસે લઝઝત હાસિલ કરના એક બડા કારનામા સમજ લીયા ગયા હૈ.

ખાને કે મેઝ પર દોસ્તોં કે સાથ ચેહ ચેહાતે હુએ ચ્હેરે કો દેખકર ઈકબાલ કે ઈસ શેઅર કી યાદ તાઝા હોતી હે.

નિશાને મર્દે મોમિન બા તું ગોયમ - ચું મુર્ગ આયદ તબસ્સુમ બરલબે ઉસ્ત.

મર્દે મોમિનકી પહેચાન યે હે કે જબ ઉસ્કે સામને ભુના હુવા મુર્ગ પેશ કિયા જાયે તો મારે ખુશી કે ઉસ્કા ચ્હેરા ચમક ઉઠે.

બિચારે મુર્ગ કી મૌત હી કે સદકેમેં દોસ્તોંકો ચેહ ચેહાને કા મૌકા મીલતા હે. **(અલરિસાલા - ૧/૧૯૯૮/૨૪)**

ખજુર ઔર ઈફતાર :-

જબ શુગર લેવલ કમ હોતા હે તો આદમીકો ભુક લગતી હે. ઈસીલીયે રોઝે કી હાલતમેં ઈસ્લામને મુસલમાનકો ખજુર ખાનેકી તરગીબ દી હે. દો ખજુર હી સે શુગર લેવલ બરાબર હોકર બદનમેં કીમ્યાવી તબ્દીલી હોકર જીસ્મકો મતલુબા ખોરાક મીલ જાતી હે.

ઝૈતુન ઔર અંજીર :-

અલ્લાહ તઆલા ને કુઆનિ મજીદમેં ઈન્સાન ઝૈતુન ઔર અંજીરકા કા નામ એક સાથ ઝિક્ર ફરમાયા હે.

وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنَ وَطُوْرِسِيْنِيْنَ (پ ٣٠ ع ٢٠)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ઝૈતુન કે તેલ અપને ખાનોં મેં ઈસ્તેમાલ કરો. ઔર ઉસ્કી માલીશ કરો.

યે તેલ જીસ દરખ્ત સે હાસિલ હોતા હે વો નેઅમતોં સે ભરપુર હે. તિબ્બી તહકીકને ભી સાબિત કિયા હે કે ઝૈતુન કે તેલ કો ખાનેમેં ઈસ્તેમાલ કરનેસે ખુનમેં કોલેસ્ટ્રોલ કી મિકદાર કમ હોજાતી હે. ઝૈતુન કા તેલ ખુનમેં મકાઈ કે તેલસે ભી ઝયાદા ફાયદામંદ હે.

અંજીર કા ખાના હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં પેશ કિયા ગયા. આપ (સ.અ.વ.) ને અપને સહાબા (ર.દી.) કો ખાને કે લીયે કહા ઔર ફરમાયા કે અગર મુંઝે યે કેહના પડતા કે યે ખાના જન્નતસે આયા હે તો મૈં જરૂર કહેતા કે યે અંજીર હે. અંજીર બવાસીર ઔર જોડોંકે દર્દોમેં બહુત મુફીદ હે. કબ્જકી વજહસે ભી બવાસીર હોતી હે. ઔર અંજીર મેં ઐસી ખુબીયાં પાયી જાતી હે. જો આંતોકો સાફ કરતી હે. શરબતેં અંજીર બ્રિટીશકી ખાસ દવાઓંમેં શામીલ હે. ઔર યે કબ્જ કે

લીયે બહોત મુફીદ હે. અંજીરકા ઈસ્તેમાલ ઘઠયા(વા) ઔર જોડોં કે દર્દ મેં તહકીકી તૌર પર બેહદ મુફીદ હે. (સુન્નતે નબવી (સ.અ.વ.) ઔર જદીદ સાયન્સ - ૪૩૮)

હરામ ગિઝા :- (સુવ્વર કા ગોશ્ત)

સુવ્વરકા ગોશ્ત ખાના ઈસ્લામ મેં હરામ હે. હવાલે કે લીયે કુર્આન મજીદકી આયતેં **(સુરએ બકરહ - ૧૭૩/અલમાઈદહ-૩ અલ ઈન્આમ-૧૪૫/ અલ નહલ -૧૧૫)** મેં મૌજુદ હે.

મૌજુદા ઝમાને કે ઈસાઈ અગર યે સુવ્વરકા ગોશ્ત ખાતે હે મગર ઉન્કે મઝહબ મેં ભી સુવ્વર કા ગોશ્ત ખાના મના હે. બાઈબલ કા હવાલા યે હે.

સુવ્વર તુમ્હારે લીયે નાપાક હે. તુમ ઉન્કા ગોશ્ત ન ખાના. ઔર ઉન્કી લાશોં કો ન છુના. વો તુમ્હારે લીયે નાપાક હે. **(અહબાર-૧૧:૭)**

હલાલ જાનવર ગોયા કુદરત કે જીંદા કારખાને હે. વો ઈન્સાન કે લીયે પ્રોટીની ખોરાક ફરાહમ (જમા) કરનેકા કિંમતી ઝરીયા હે. યે જાનવર ગેર ગીઝા (Nonfood) કો ગીઝા (food) મેં તબ્દીલ કરતે હે.

બકરી ઘાસ ખાતી હે ઔર ઉસ્કો દુધ ઔર ગોશ્તમેં તબ્દીલ કરતી હે. ચીડીયા કીડે મકોડે ખાતી હે. ઔર ઉન્કો ગોશ્તમેં તબ્દીલ કરતી હે. મછલીયાં પાની કે મામુલી જાનવર ખાતી હે. ઔર ઉન્કો કિંમતી સફેદ ગોશ્તમેં તબ્દીલ કરતી હે.

મગર સુવ્વર કે અંદર યે ખુબી નહી હે. સુવ્વર ન ઘાસ ખાતા હે ઔર ન કીડે મકોડે. ઉસ્કી ખોરાક ગંદકી હે. ઉસ્કા ગોશ્ત ગંદકીસે બનતા હે. યહી વજહ હે કે સુવ્વર કે ખાનેકા અસર આદમીકે મિજાઝ પર પડતા હે. ઔર ઉસ્કે અખ્લાક બીગડ જાતે હે.

સુવ્વર હમારી બિમારીકા ભી સબબ હે. ક્યું કે અપની ગંદી ખોરાકકી વજહસે વો અકસર બહોતસી (ચેપી) બિમારીયોં મેં મુબ્તલા રહેતા હે.

સુવ્વરકા લફ્ઝ અકસર ઝબાનોંમેં બુરા મફહુમ રખતા હે. ઉસ્કી વજહ યે હે કે સુવ્વર આમ તૌર પર ગંદકી ખાતા હે. ઈસ બીના પર ઉસ્કે નામકે સાથ ગંદગીકા ખ્યાલ વા બસ્તા હોગયા હે. અંગ્રેજીમેં કેહતે હે. Pig turns man into a pig યાની સુવ્વરકા (ગોશ્ત) આદમીકો

ભી સુવ્વર બના દેતા હે.

માલુમ હુવા કે સુવ્વર યા તો ગંદગી ખાતા હે યા ઈન્સાની ખોરાક. સુવ્વરકો ખુદાને ઈસલીયે બનાયા થા કે વો ગંદગીકો અપના ખોરાક બનાકર ''સફાઈ કર્મચારી'' કા કામ અંજામ દે. મગર ઈન્સાનને ઉસ્કો અપની ખોરાક બના લીયા. ઔર ઉસ્કે ખાતિર બડે બડે ફાર્મ બનાયે. ઔર કુદરત કે ઈન્તિઝામમેં ખલલ પૈદા કીયા. સિર્ફ ઈસ કિંમત પર કે ઈન્સાન અપની ખોરાક કા ઝયાદા હિસ્સા ઉસ્કો ખીલા કર ઉસસે અપને લીયે કમ ખોરાક હાસિલ કરે.

અખ્લાક પર અસર :-

જાનવરોં કા ગોશ્ત સિર્ફ એક ખોરાક નહીં હે. બલ્કે અખ્લાક સે ભી ઉસ્કા ગેહરા તઅલ્લુક હે. બકરી કા ગોશ્ત ખાનેસે બકરી વાલી સિફત બનતી હે. ઔર ભેડીયાકા ગોશ્ત ખાનેસે ભેડીયાવાલી સિફાત બનતી હે. ઈસી તરહ સુવ્વરકા ગોશ્ત ખાનેસે આદમીકે અંદર ખાસ કિસમકી અખ્લાકી ગિરાવટ પૈદા હોતી હે. ઈસલીયે શરીઅતમેં સુવ્વરકે ગોશ્તકા ખાના હરામ કરાર દીયા ગયા હે.

ઈસ મામલે કો સમજને કે લીયે યે એક હકીકત હે કે સુવ્વરકા ગોશ્ત ઝયાદાતર મગરબી કૌમોં મેં ખાયા જાતા હે. મશરીકી (એશિયાઈ) કૌમોંમેં ઈસ્કા રિવાજ બહોત હી કમ હે. મગરબી કૌમોંમેં સુવ્વર કી હેસિયત એક આમ ગીઝાકી હે. ઉસ્કે ખિલાફ મશરીકી કૌમોંકી આમ ગીઝા ગલ્લા, સબઝી, દુધ - જૈસી ચીઝે હે. મગરબી કૌમોં મેં જો મુસલમાન હે વો સિર્ફ હલાલ ગોશ્ત ખાતે હે. સુવ્વર કા ગોશ્ત ઉન્કે ખાનેમેં શામિલ નહી.

અબ દોનોં કૌમોંકા અખ્લાકી હેસિયત સે મુકાબલા કીજીયે. મશરીકી કૌમોંમેં મઝહબ ઔર રૂહાની ઉલુમ કી તરક્કી હુઈ. ઔર દુસરી તરફ મગરીબી કૌમોંમેં ઐસે ઉલુમ કી તરક્કી ન હો સકી ઉન્કે દરમ્યાન ઝયાદાતર ટેકનીકલ ઉલુમ કો તરક્કી હાસિલ હુઈ. ઈસસે જાહીર હોતા હે કે હલાલ ગીઝા આદમી કે અંદર પાકીઝા મિજાઝ પૈદા કરતી હે. ઔર હરામ ગીઝા ગંદા મિજાઝ પૈદા કરનેકા સબબ બનતી હે.

ઈસી તરહ પુરાને ઝમાનેમેં ઝયાદાતર મશરીકી કૌમોં કો સિયાસી ઔર ફૌઝી ગલ્બા હાસિલ થા. અબ મૌજુદા દૌરમેં સિયાસી ઔર ફૌઝી

ગલ્બા મગરીબી મુલ્કોકો હાસિલ હે. ગેહરાઈ કે સાથ દેખીયે તો મશરીકી કૌમોંકા ગલ્બા ઝયાદા પુર અમન નજર આયેગા. મશરીકી કૌમોને કભી બેરહમાના દરીન્દગી કા સુબુત નહી દીયા. જીસ્કા નમુના મૌજુદા મગરીબી કૌમોંમેં દીખાઈ દેતા હે.

મગરીબી કૌમોં ને તારીખકી સબસે ઝયાદા ભયાનક લડાઈયાં છેડી હે. ઉન્હોંને ખતરનાક હથિયારોંકો પહેલી બાર ઈન્ડસ્ટ્રીકી હેસિયત દે દી. આજ યે લોગ આલમી સતહ પર કૌમોંકો સિર્ફ ઈસલીયે લડાતે હે તાકે યે કૌમેં ભારી કિંમત પર ઉન્સે હથિયાર ખરીદે ઔર ઉન્કી ઈન્ડસ્ટ્રી કામ્યાબીકે સાથ ચલતી રહે વગેરહ.

ઈસસે જાહીર હોતા હે કે હલાલ ગીઝા આદમીકે અંદર અમનવાલા મિજાઝ પૈદા કરતી હે ઔર હરામ ગીઝા આદમીકે અંદર સખ્તીવાલા મિજાઝ પૈદા કરનેકા સબબ બનતી હે.

(અલ-રિસાલા - ૧૧/૧૯૯૧/૨૫)

یَا رَبِّ صَلِّی وَ سَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا ۔ عَلٰی حَبِیْبِكَ خَیْرًا الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૫) મૌત

મૌત કા મતલબ :

“અમલ કરને કી જગહસે હંમેશા કે લીયે રૂખસતી
ઔર બદલા પાનેકી જગહમેં હંમેશા કે લીયે દાખલા”

અકીદ એ આખિરત :-

આખિરત કા યકીન એક આમ ઈન્સાન કો ઐસે મુકામ પર લાકર ખડા કર દેતા હે જો બડે બડે આરિફીન ઔર અવલિયા અલ્લાહ કા મુકામ હે. આખિરત કે યકીન મેં ઐસી તાકત હે કે બડી સે બડી તાકત ઉસ્કા મુકાબલા નહીં કર સકતી.

ઈન્સાન કે અંદર જબ યે ધ્યાન પૈદા હો જાયે કે હમેં મરના હે. અલ્લાહ કે દરબાર મેં હાજીર હોના હે. અપને કિયે કા બદલા પાના હે તો બડે સે બડા ઐશ કા સામાન ભી ઉસ્કે લીયે કોઈ હેસિયત નહીં રખતા. ઉસ્કા ધ્યાન હર વકત ઈસ બાતકી તરફ લગા રેહતા હે કે મૌત કી તલવાર સર પર લટક રહી હે. મૌત કા ફરિશ્તા ઉસ્કી તાક મેં હે.

મહીનોં ઔર સાલોં કી ઈશરત કદે (જન્નત) મેં કદમ ભી ન રખ સકા ઔર મૌત કે ફરિશ્તેને ઉસ્કો દબોચ લીયા. આદમી બરસોં કી જરૂરીયાત કા ઈન્તીઝામ કરતા હે ઔર ઉસ્કો પલ કી ખબર નહીં.

બડી બડી તાકત ઔર શાન શૌકતવાલે હુકુમત ઔર ફૌજ વાલે, એશો આરામ કે દીલદાદહ આજ જમીન કે પેવન્દ બને હુએ હે.

મૌત કા ધ્યાન ઈન્સાન કે અંદર આખિરત કી ફિક્ર પૈદા કરને કે લીયે હે. યે લઝઝતોં ઔર બેફિકરી કો તોડનેવાલી એક હકીકત હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે. લઝઝતોંકો ખત્મ કરદેને વાલી ચીઝ યાની મૌત કો કસરત સે યાદ કરો.

મૌત કી યાદ :-

હુઝુરે અકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે :

“મૌત કો બહોત ઝયાદા યાદ કરો. જો લઝઝતોકોં તોડ દેનેવાલી હે”

ઈસસે માલુમ હુવા કે મૌત કી યાદ ભી એક “ઝિક્ર” હે. વો એક ઈબાદતી અમલ હે. મૌત કી યાદ એક સવાબ હે. જો ઈન્સાન કે આમાલ

નામા મેં દર્જ કિયા જાતા હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે ''જબતક જી ચાહે દુનિયામેં રેહલે આખીર એક દીન તુઝે મરના જરૂર હે. ઔર જીસસે ચાહે મોહબ્બત કરલે આખીર ઉસસે જુદાઈ લાઝમી હે. ઔર જો જી ચાહે અમલ કરલે બદલા ઉસ્કા જરૂર મીલ કર રહેગા. **(ઈમામ ગઝાલી (રઅ.)કા ખત)**

એક ફારસી શાઈર બુઢા હો ગયા. ઉસ્કી દોનોં આખેં જાતી રહી. ઉસ વકત ઉસ્ને યે શેઅર કહા કે મૌત કે હાથ ને રવાનગી કા નક્કારા (નગારા) બજા દીયા હે.

અય મેરી દોનોં આંખેં અબ તુમ સર કો અલ વિદાઅ કહો.

''મૌત આકર રહેગી'' યે બાત ઉન લોગોં સે કેહનેકી હે જો અભી જવાની કી ઉમ્ર મે હો. લેકીન જો લોગ બુઢાપે કી ઉમ્ર કો પહુંચ ચુકે હે. ઉન્કે લીયે ઝયાદા સહી બાત યે હે કે ઉન્સે યે કહા જાયે કે ''મૌત આના શુરૂ હોગઈ''

જવાન આદમીકે લીયે મૌત જાહીરમેં મુસ્તકબીલ કી એક ખબર હે લેકીન બુઢે આદમીકે લીયે મૌત હાલમેં પેશઆને વાલા એક વાકેઆ.

હકીકત યે હે કે જવાન આદમી અગર મૌતકો યાદ ન કરે તો યે ઉસ્કે લીયે ગફલતકી બાત હોગી. લેકીન જો લોગ બુઢાપે કી ઉમ્ર કો પહુંચ કર ભી મૌતકો ભુલે હુએ હો. ઉન્કી યે ગફલત બેહદ સંગીન હે. ગોયા યે એક સરકશી હે ઔર અલ્લાહકે નજદીક સરકશી સે ઝયાદા સંગીન જુર્મ ઔર કોઈ નહી.

હર દીન યે મંજર દીખાઈ દેતા હે કોઈ બચપનમેં મર ગયા તો કોઈ જવાનીમેં ઔર કોઈ બુઢાપેકી ઉમ્ર કો પહુંચ કર મરા. ઈસ તરહ હર ઉમ્ર કે લોગ અપને જૈસી ઉમ્ર કે મર્દ ઔર ઔરતકો હરરોજ મરતે હુએ દેખતે હે.

એસી હાલતમેં હર અકલમંદ કો ચાહીયે કે વો અપને આપકો મૌત કે કિનારે મેહસુસ કરે. કીસી ભી ઉમ્ર કા ઈન્સાન અપનેકો મૌતસે મેહફુઝ ન સમજે. **(અલરિસાલા-૫/૨૦૦૧/૪)**

મૌત નસીહત કે લીયે કાફી હે :-

હઝરત અબુ દરદા (રદી.) ફરમાતે હે કે મૌત નસીહત કે લીયે બહોત અહમ ઝરીયા હે. લેકીન ઈસસે ગફલત બહોત ઝયાદા હે. મૌત

વાઅઝ કે લીયે કાફી હે. ઔર ઝમાના લોગોં મેં જુદાઈ પૈદા કરને કે લીયે તૈયાર હે. આજ જો લોગ ઘરોં મેં હૈ. વો કલ કો કબ્રમેં હોંગે.

રઝાબિન હયાત (ર.અ.) ફરમાતે હે કે જો શખ્સ મૌત કો કસરત સે યાદ કરેગા ઉસ્કે દીલસે હસદ ઔર ઈતરાહટ (બડાઈ) નિકલ જાયેગી. યાની ન તો વો કીસી દુન્યવી નેઅમત કી બીના પર ઉલ્ઝનમેં મુબ્તલા હોગા. ઔર ખુશી ઔર એશમેં મસ્ત હોકર ગુનાહ નહી કરેગા.

ઔસ બીન અબ્દુલ્લાહ (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે જીસ શખ્સકે દીલમેં મૌત કી યાદ જમ જાતી હે. વો અગલે દીન તક ભી અપની જીંદગીકે રેહનેકા યકીન નહી રખતા. કીત્ને લોગ કલ કી ઉમ્મીદ રખનેવાલે હૈ મગર કલ તક નહી પહુંચ પાતે. **(ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) કા એક ખત)**

હઝરત ઉમર બીન અ.અઝીઝ (ર.અ.) ફરમાતે થે કે મૌત કી યાદ જીસ્કે દીલમેં જગા બના લે વો અપને માલકો હંમેશા ઝયાદા હી સમજેગા. (યાની ઝયાદા માલ બઢાનેકી ફિકર નહી કરેગા)

હઝરત કઅબ બીન અહબાર (ર.અ.) સે રિવાયત હૈ કે જો શખ્સ મૌત કો પહેંચાનલે ઉસ્કે લીયે દુનિયાકી તમામ મુસીબતેં ઔર રંજ - ગમ હલ્કે હો જાયેંગે.

એક ઔરતને હઝરત આઈશા (ર.દી.) સે અપને દીલકી સખ્તી કી શિકાયત કી તો આપને નસીહત ફરમાઈ કે તુમ મૌત કો કસરતસે યાદ કીયા કરો તુમ્હારા દીલ નરમ હો જાયેગા.

હઝરત અલી (રદી.) સે નકલ કિયા ગયા હે કે કબર અમલકા સંદુક (પેટી) હે. મૌતકે બાદ ઉસ્કી ખબર મીલેગી. **(શરહુસ્સુદુર - ૪૬)**

અલ્લામા તયમી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે દો ચીઝોંને મુઝસે દુનિયાકી લઝઝત છીન લી હે. એક મૌત કી યાદ દુસરા મૈદાને હશરમેં અલ્લાહ તઆલાકે સામને હાજરી કા ધ્યાન ઔર યકીન.

હઝરત ઉમર બીન અ.અઝીઝ (ર.અ.)કા મામુલ થા કે વો ઉલ્માકો જમા ફરમાકર મૌત-કિયામત ઔર આખિરતકા બયાન દીયા કરતે થે ઔર ફીર ઈન બાતોંસે અસર લેકર સબ લોગ ઐસે ફુટ ફુટ કર રોતે થે ગોયા ઈન્કે સામને કોઈ જનાઝા રખા હુવા હે.

(અત્તજકેરહ-૧૦)(નિદાએ શાહી-૩/૨૦૦૦/૩૯)

નફસાની ખ્વાહીશાત સે આખિરત કા નુકશાન :-

''ભરોસા કુછ નહીં નફસે અમ્મારાહ કા અય ઝાહિદ
ફરિશ્તાભી અગર હો જાયે ઈસસે બદગુમાં રેહના''

નફસાની ખ્વાહીશાતોં કી પેરવીને ઈબ્લીસ ઔર બલઅમ ઈબ્ને બાઉરા જૈસે કિત્નોંકો ડુબા ચુકી હૈ ઔર ડુબાતી રેહતી હૈ. દીન કો ''રાહીબ'' નજર આનેવાલે બાઝ લોગ નફસાની ખ્વાહીશોંકી પેરવીમેં રાત કો બલઅમ હો જાતે હૈ.

અલ્લાહ તઆલાને એક શખ્સ કા અપની નફસાની ખ્વાહીશાત કી પેરવી કરને કી વજહસે મરદુદ હોને કા વાકેઆ સુરએ અઅરાફમેં બયાન ફરમાયા હૈ. કુર્આન મજીદમેં અગરચે ઉસ્કા નામ ઝિક્ર નહીં કીયા ગયા. લેકીન જમહુર કે નઝદીક વો બલઅમ બીન બાઉરા હૈ. વો દુન્યવી લાલચ કી વજહસે અપની ખ્વાહીશોં કી પેરવીમેં લગ ગયા ઔર અપની કૌમ કે કેહને પર હઝરત મુસા (અલ.) કે લીયે બદ્દુઆ કરના ચાહી લેકીન ઉસ્કી જુબાન બાહર નિકલ આયી ઔર મરદુદ હુવા.

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ. ઔર ઉન્કો ઉસ શખ્સકા હાલ સુનાદે જીસ્કો હમને અપની આયતેં દી થી. સો વો ઉન્સે નિકલ ગયા. ઔર હમ અગર ચાહતે તો ઉસ્કો આયતોં કે સબબ બુલંદ મરતબા કર દેતે. લેકીન વો દુનિયાકી તરફ માઈલ હો ગયા ઔર અપની ખ્વાહીશોં કી પેરવી કી.

નફસ લઝઝતોં કો પાને કે લીયે ખ્વાહીશોંકી પેરવી કરતા હૈ. મૌત કા ધ્યાન ઉસ્કો તોડ દેતા હૈ. ઈસી લીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે **''લઝઝત કો તોડ દેને વાલી ચીઝ યાની મૌત કો કસરત સે યાદ કરો''** **(મિશ્કાત)**

લિહાઝા બુઝુર્ગોને ખુદ ભી ઉસ્કો ઈખ્તિયાર ફરમાયા હૈ ઔર અપને મુરીદોં કો ભી મૌત કા ધ્યાન રખને કે સાથ સાથ રાતકો સોતે વકત કુછ દેર મૌત કા ઔર મૌત કે બાદ કબર ઔર આખિરત કે હાલત કો સોચનેકી વસીયત ફરમાઈ.હઝરત થાનવી (ર.અ.) કે નશીસ્ત (બેઠક) કે સામને એક તખ્તીપર યે અશઆર લીખે હુએ સામને રેહતે થે. તાકે મૌત કી યાદસે ગફલત ન હો.

રેહ કે દુનિયામેં નહીં ઝેબા બશર કો ગફલત.
મૌત કા ધ્યાન ભી લાઝીમ હે કે હર આન રહે
જો બશર આતા હે દુનિયામેં યે કેહતી હે કજા
મૈં ભી પીછે ચલી આતી હું જરા ધ્યાન રહે.
(તરીકે અવલીયા-૨-૧૬)

મૌત એક ગિરફ્તારી હૈ :

મૌત એક કીસ્મ કી ગિરફતારી હે. મૌત વો દીન હે જબ કે ફરિશ્તે કીસી આદમીકો પકડ કર ઉસ્કે માલીક કે પાસ પહુંચા દેતે હે.

ગિરફતારી કા યે દીન હર શખ્સકી તરફ તેઝીસે દોડા આ રહા હે. મગર લોગોંકા હાલ યે હૈ કે વો દુસરોંકી ગિરફતારી કો તો ખુબ જાનતે હે મગર ખુદ અપની ગિરફતારીકી ઉન્હે ખબર નહી. વો દુસરોંકે પકડે જાનેકા તો બહોત ચર્ચા કરહે હૈ. મગર અપને લીયે આનેવાલે ઉસ દીન કો યાદ નહી કરતે જબકે ખુદાકે ફરિશ્તે બે રહમીકે સાથ ઉન્હે પકડકર માલીકે કાઈનાત કી અદાલતમેં પહુંચા દેગેં.

મૌત યે સાબિત કરતી હૈ કે હર આદમી અકેલા હે. દુનિયામેં આદમી દુસરોંકે સાથ હોતા હે. અપને ખાનદાન વાલોંમેં હોતા હૈ. મગર મૌત બેરહમીકે સાથ આદમીકો હર ચીઝસે અલગ કર દેતી હૈ. જહાં ઉસ્કા કોઈ સાથી ઔર મદદગાર નહી.

દુનિયાકી ઝીંદગીમેં હર મૌકે પર બહોતસે સાથી ઉસ્કી મદદ કે લીયે ખડે હોનેવાલે થે. મગર મૌત કે બાદ ઝીંદગીમેં વો તન્હા અપની કબરમેં હોતા હે. વો ફરિશ્તોંકે મુકાબલે મેં અકેલા હોતા હે. વો ખુદાકે સામને ઈસ તરહ પહુંચતા હે કે ઉસ્કે આગે પીછે કોઈ દુસરા નહી હોતા.

હર આદમીકા ચલના મૌત પર બંદ હોજાતા હે. મૌત કીસીકે લીયે જન્નતકા દરવાઝા હે ઔર કીસીકે લીયે દોઝખકા દરવાઝા . વો આદમી બડા ખુશ કિસ્મત હે જીસ્કી મૌત ઉસ હાલમેં આયે કે વો અપનેકો જન્નતકે દરવાઝે પર ખડા હુવા પાયે. ક્યું કે ઉસ્કે બાદ વો ઐસી દુનિયામેં હોગા જહાં હંમેશા ખુશીયાં હૈ. ઉસ્કે બાદ ઉસ્કે લીયે ન કોઈ રંજ હે ન કોઈ ડર.

ઔર જીસ આદમીકી મૌત ઉસ્કો જહન્નમ કે દરવાઝે પર પહુંચાયે

ઉસ્કી બદબખ્તીકા કોઈ ઠીકાના નહી. ક્યું કે વો અપને આપકો ઐસી દુનિયામેં ગિરફ્તારી પાયેગા. જહાં હંમેશા કે લીયે ઉસ્કો ઈસ તરહ રહેના હોગા કે વહાં ઉસ્કે લીયે આગ ઔર ધુંએ કે સિવા કુછ ન હોગા.

કલ કી જન્નતમેં ઉસ આદમી કો દાખલા મીલેગા જો આજ ખુદાકી બડાઈ કો માનકર ઉસ્કે આગે ઝૂંક જાયે. જો આજ હકપસંદ ઔર ખૈરખ્વાહ બનકર દુસરે ઈન્સાનોંકે દરમ્યાન રહે.

જહન્નમ ઉન બદ નસીબ ઈન્સાનોં કા કૈદખાના હૈ જો દુનિયામેં ખુદાકી બડાઈકો ન માને. જો અપને મામલો મેં બે ઈન્સાફી કો છોડના ગવારા ન કરે. જો જુલ્મ ઔર ઘમંડ કરે.

મૌતસે પહેલે આદમીકો બહોત સે કામ નજર આતે હૈ. મગર મૌતકે બાદ આદમીકે સામને સિર્ફ એક હી કામ હોગા. વો યે કે ખુદાકે ગજબસે વો કીસ તરહ બચે. જબ આદમીકે પાસ વક્ત ઝયાદા હોતા હૈ તો વો બહોતસે કામ શુરૂ કર દેતા હૈ મગર જીસ શખ્સકો વકતકે ચંદ લમ્હે હાસિલ હો વો સિર્ફ વો હી કામ કરતા હૈ. જો ઈન્તિહાઈ જરૂરી હો.

દુનિયામેં હર આદમી મહેનત કરતા હૈ. વો તમામ ઉમ્ર મહેનત કરકે એક કામ કરતા હૈ. મગર જબ વો વક્ત આતા હૈ કે વો દુનિયામેં અપની ઈસ મહેનતકા આખરી ઈનામ પાયે તો મૌત ઉસ્કો મૌજુદા દુનિયાસે જુદા કર દેતી હૈ. વો મહેનતકે બાવુજુદ અપની મહેનતકા ઈનામ પાને સે મેહરૂમ રહેતા હૈ.

જો લોગ આખિરતકે લીયે મહેનત કરે. જો દુનિયાકો અમલ કરનેકી જગા સમઝે. ઔર આખિરતકો બદલા પાનેકી જગા. ઐસે લોગોં કે લીયે મેહરૂમી ઔર માયુસી કા કોઈ સવાલ નહી.

યે દુનિયા ઈમ્તિહાનકી જગા હૈ. યહાં હર આદમી અપના અપના ઈમ્તિહાન દે રહા હૈ. વો ચાહે તો દુરૂસ્ત અમલ કરકે ઈમ્તિહાનમેં કામ્યાબ હો સકતા હૈ. ઔર અગર વો ગાફિલ રહે તો નાકામી કે અંજામસે દો ચાર હોગા- નાકામી કે અંજામકો પાનેકે લીયે કુછ કરનેકી જરૂરત નહી હૈ. વો અપને આપ હર આદમીકી તરફ દોડી ચલી આ રહી હૈ.

ઈસ મામલેમેં આદમીકી મિસાલ બરફ બેચનેવાલે દુકાનદાર કી તરહ હૈ. બરફ હર ઘડી પીઘલતા રહેતા હૈ. ઈસ લીયે બરફકે દુકાનદારકી

કામ્યાબી ઈસ્મે હે કે વો બરફ કે પીઘલને સે પહેલે અપને બરફ કો બેચકર કિમતમેં તબ્દીલ કર લે. અગર ઉસ્ને દેર કી તો આખીરમેં ઉસ્કે પાસ કુછ ન હોગા. જીસસે વો અપની તિજારત કર સકે. વો અપની મુડી ઔર નફા દોનોં ખો ચુકા હોગા.

યહી મામલા ઈન્સાનકી જીંદગીકા હે ઈન્સાન ઉમ્ર ગુજરનેકે સાથ તેઝીસે એક સખ્ત અંજામકી તરફ ચલા જા રહા હે. ઉસ અંજામકા આના યકીની હે. ઉસસે બચનેકી સિર્ફ એક શકલ હે. ઔર વો યે કે, ઉસ વક્તકે આને સે પહેલે અપની જીંદગીકા સહી ઈસ્તિમાલ કરનેકા તરીકા તલાશ કર લીયા જાયે.

બરફ કા કામ્યાબ તાજીર વો હે જો બરફ કે પીઘલને સે પહેલે અપને બરફ કો બેચ ડાલે. ઈસી તરહ કામ્યાબ ઈન્સાન વો હે જો અપની ઉમ્ર કે ખત્મ હોને સે પહેલે અપની ઉમ્રકો સહી કામોંમેં ઈસ્તિમાલ કર લે. આખિરતકા મંજર સામને આનેસે પહેલે આખિરત કે લીયે તૈયારી કર લે.

મૌત કા સબક :-

મૌત હમારી જીંદગીકી સબસે બડી મોઅલ્લીમ હે. મૌત હર આદમીકો એક ઐસે સવાલ કે બારે મેં સોચને પર મજબુર કર દેતી હે જીસ્કે જવાબમેં જીંદગીકા તમામ રાઝ છુપા હુવા હે. મૌત હમકો બતાતી હૈ કે હમ અપને માલીક આપ નહી હે. મૌત હમકો બતાતી હે કે મૌજુદા દુનિયામેં હમારી જીંદગી સિર્ફ આરજી જીંદગી હે. મૌત હમકો બતાતી હે કે મૌજુદા દુનિયા વો જગા નહી જહાં હમ અપની તમન્નાઓંકો હાસિલ કર સકે. મૌત હમકો જીના સીખાતી હે. મૌત હમકો બતાતી હે કે હકીકી કામ્યાબી હાસિલ કરનેકે લીયે હમેં ક્યા કરના ચાહીયે ?.

મૌતકે બારેમેં સબકો યકીન હે કે વો વક્ત પર જરૂર આકર રહેગી. ઉસ્કે બાવુજુદ મૌતસે ઐસી ગફલત ઔર બેફિકરી હે કે હાલાત સે માલુમ હોતા હે કે મૌત સિર્ફ એક અફસાના (દાસ્તાન) હે. યા દુસરોંકો આયા કરતી હે. હમેં તો કભીભી મૌત નહી આયેગી. યા કમઅઝકમ ફીલહાલ ઔર ફૌરન નહી આ સકતી. બરસોંકે બાદ જબ કભી આયેગી ઉસ વક્ત દેખ લેગેં- અભીસે ફિકરમેં પડનેકી ક્યા જરૂરત હે ? હાલાંકે હકીકત ઉસ્કે ખિલાફ હે. મૌત હર વક્ત સર પર સવાર હે. ઉસ્કી ફિકર હર વક્ત રેહની

ચાહીયે. મૌતકો યાદ ન કરના હી દીલકી સખ્તી ઔર લંબી ઉમ્મીદે બાંધના ઔર તમામ ગફલતોંકી જડ હે. **(હઝરત શેખ મોહંમદ ઝકરીયા (ર.અ.)**

યહાં હર પૈદા હોનેવાલા આખિરકાર મર જાતા હે. મગર બાઝ અફરાદ કો કમ ઉંમરી હી મેં મૌત દે દી જાતી હે. તાકે લોગોંકી આખેં ખુલે ઔર જો લોગ બેહોશી મેં પડે હુએ હે વો ભી હોંશમેં આકર અપની ઈસ્લાહ કર લે.

એક બચ્ચેં કી મૌત જબ બચપનમેં આ જાતી હે તો લોગ કેહતે હે કે એક કમ ઉમર બચ્ચેકા ક્યા કુસુર થા ? કે ઉસ્કે સાથ ઐસા હાદેસા પેશ આયા. ઈસ્મે અસલ મસ્અલા કુસુર કા નહી હે બલ્કે ખુદાકી કુદરતકે નિઝામકા હે. યે દુનિયા ઈમ્તિહાનકી જગા હે. ઈસ હકીકત કો બતાને કે લીયે ખાલીકે કાઈનાતને મુખ્તલીફ ઈન્તિઝામ કિયે હે. ઉન્મેસે એક ઈન્તિઝામ યે હે કે મૌજુદા દુનિયા કી ફાની હેસિયતકો બતાને કે લીયે મિસાલ કાઈમ કી જાતી હે ઔર બચપન કી મૌત ઈસ કિસ્મકી એક મિસાલ હે.

મૌત ઔર હાદેસાત કે વાકેઆત આખેં ખોલને કે લીયે પેશ આતે હે. અકલમંદ વો હે જો ઈન વાકેઆત સે સબક લે. નાદાન વો હે જો બેકાર ચીઝોંકે સવાલોંમેં ઉલઝકર રહે જાયે.

ઈસ દુનિયામેં કોઈ શખ્સ રોતે હુએ મર જાતા હે ઔર કોઈ શખ્સ હસતે હુએ. કીસી પર ઉસ્કી મૌત બદ હાલીમેં આ જાતી હે. ઔર કોઈ મીટ્ટી પર બેઠા હુઆ ઈસ દુનિયાસે ચલા જાતા હે. ઔર કોઈ તખ્તે હુકુમત પર મર જાતા હે. મૌત એક ઐસા અંજામ હે જો હરએક પર આતા હે. ચાહે વો એક હાલત મેં હો યા દુસરી હાલતમેં.

મગર મૌત હી વો બડી હકીકત હૈ જીસ્કો ઈન્સાન સબસે ઝયાદા ભુલા હુવા હે. યહાં હસનેવાલા ઔર રોનેવાલા દોનોં એક હી હાલતમેં મુબ્તલા હે. વો સિર્ફ અપને આજકો જાનતે હે. વો અપને કલ કો નહી જાનતે. અગર વો અપને કલકો જાન લે તો હસનેવાલે કા હાલ ભી વોહી હોજાયે જો રોનેવાલેકા હાલ નજર આતા હે. યે સબસે બડી ભુલ હે જીસ્મે આજ કા ઈન્સાન મુબ્તલા હે.

ઈસ દુનિયા મેં હર ઈન્સાન બેપનાહ આરઝુંઓ ઔર હોસ્લોં કો

લેકર આતા હે. વો રાત દીન મેહનત કરતા હે. મગર ઉસ્કી આરઝુંઓં કો પુરી નહી કર સકતા કે મૌતકા વક્ત આ જાતા હે.

હકીકત યે હે કે કોઈ છોટા હો યા બડા. અધુરે હોસ્લોં કા મઝાર હે. યે ઈસ બાતકા સબક હે કે મૌજુદા દુનિયા સિર્ફ કોશીષ ઔર મહેનત કરનેકી જગા હે. વો પાનેકી જગા નહી.

અજીબ અંજામ :-

ખેલ કી દુનિયા મેં કભી ઐસા હોતા હે કે એક આદમી અચાનક એક બડી કામ્યાબી હાસિલ કરતા હે ઔર વો ઝીરો સે હીરો બન જાતા હે.

From Zero TO Hero

યહી મામલા બહોત સે લોગોં કે સાથ આખિરતમેં હોનેવાલા હે. બહોતસે લોગ દુન્યવી કમાલાત દીખાકર આજકી માદ્દી દુનિયામેં હીરો બને હુએ હે. મીડીયામેં ઉન્કા ચર્ચા હોતા હે. ઉન્કે પાસ હર કિસમકે માદ્દી સાઝો સામાન હે. લોગ ઉન્કો ઈઝઝતકી નિગાહસે દેખતે હે. એક વક્ત આનેવાલા હે જબ કે વો અપની યે શાનો શૌકત ખો દેગેં. વો અચાનક હીરો સે ઝીરો બન જાયેગે. મગર ઈન્સાન આજકે દીનમેં ઈત્ના ગુમ હે કે કલકે દીન કી કોઈ ખબર નહી. **(અલરિસાલા - ૩/૨૦૦૨/૭)**

યે બદન ગલ સડ જાયેગા :-

ઈન્સાનકા યે બદન મીટ્ટીસે બના હે. ઔર મીટ્ટીમેં મીલ જાયેગા. કબ્રમેં જાકર ખુબસુરત આખેં જીન્હે સુરમા ઔર કાજલસે સંવારા જાતા હે. ઔર યે બાલ ઔર રૂખ્સાર જીન્હે હસીન ઔર જમીલ બનાનેકી કોશીષેં કી જાતી હે. ઔર યે પેટ જીસ્કી ભુખ મિટાને કે લીયે હર તરહ કે જતન કીયે જાતે હે.

યહીં આખેં ફુટ કર ઉન્કા પાની રૂખ્સારોં પર બેહ પડેગા - બાલ ખુદ બ ખુદ ગલકર ટૂટ જાયેગેં - પેટ બદબુદાર હોકર ફુટ પડેગા - કબ્ર મેં કીડે ઈસ મીટ્ટી કે બદનકો અપની ગિઝા બના લેગેં.

કબ્રમેં હોનેવાલી ઈસ હાલતકો ઈન્સાન દુનિયામેં ભુલ જાતા હે. મગર યે હાલત પેશ આકર હી રહેગી. ઈસલીયે ઈસ્કી તરફ ધ્યાન કરાનેકે લીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને હઝરાતે સહાબા (રદી.)સે ઈર્શાદ ફરમાયા :

કબ્ર રોઝાના યે એલાન કરતી હે કે અય આદમકી ઔલાદ ! તું

મુઝે કૈસે ભુલ ગયા ? ક્યા તુઝે માલુમ નહી કે મૈં તન્હાઈકા ઘર હું. ઔર મેં એક તંગ જગા હું. મેરા મુકામ વેહશતનાક હૈ. ઔર મૈં કીડોંકા ઘર હું. ઔર મેં એક તંગ જગા હું. સિવાય ઉસ શખ્સકે લીયે જીસ પર અલ્લાહતઆલા મુઝે વસીઅ ફરમા દે.

ફીર હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કબ્ર યા તો જહન્નમ કે ઘડોં મેં સે એક ઘડા હૈ. યા જન્નતકે બાગોં મેં સે એક બાગ હૈ.

(શરહુસ્સુદુર - ૧૬૫)

લિહાઝા અલ્લાહતઆલા સે શરમો હયા કા તકાઝા બયાન કરતે હુએ હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ''અપની મૌત ઔર બદનકી બોસીદગી કો યાદ રખે.'' ઈસસે ફિકરે આખિરત પૈદા હોગી ઔર ગુનાહોંસે બચનેકી તૌફીક હોગી.

કોઈ કૈસા હી ખુબસુરત ઔર હસીન ક્યું ન હો. મની જૈસી નાપાક ઔર બદબુદાર ચીઝસે પૈદા હુવા હૈ. કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હૈ
''ક્યા ? હમને તુમકો જલીલ ઔર નાપાક પાનીસે નહી બનાયા''

(પા-૨૯ રૂ-૧૮)

હૈઝ કે ખુન સે ઉસ્કા જીસ્મ બનાયા ગયા હૈ. હર વક્ત ઉસ્કે પેટમેં નાપાકી મૌજુદ રહેતી હૈ. પૈશાબ ઔર પાખાના જૈસી નાપાક ઔર બદબુદાર ચીઝ ઉસસે નિકલતી રહેતી હૈ. આંખસે ચિપડ, કાનસે મેલ, નાક સે રીઢ, મુંહસે લુઆબ (લાળ-થુંક) દીન રાત નિકલતા રહેતા હૈ. ઉસ પર ગૌર કીજીયે ઔર ખુબસુરત ઈન્સાનકી હકીકત સમજીયે. મરને કે સાથ હી બદન ફુલતા હૈ, સડતા હૈ, પીપ નિકલતા હૈ, ઈસ હકીકતકો સોચીયે કે મુંઝેભી ઔર દુસરે ઈન્સાનોંકો યે હાલાત પેશ આયેગેં. તો નફસ કી યે શરારતેં સિર્ફ ખ્વાબ ઔર ખ્યાલ માલુમ હોગેં.

જો ચમન મેં ગુજરે તો અય સબા યે કહેના બુલબુલે ઝારસે
કે ખિઝાં કે દીન ભી હૈ સામને ન લગાના દીલ કો બહારસે.

(મક્તુબાતે શૈખુલ ઈસ્લામ ર.અ.)

વો ખુશનસીબ જીન્કા બદન મેહફુઝ રહેગા :-

અલ્લાહ તઆલા અપને બાઝ નેક બંદો કે એઅજાઝ મેં ઉન્કે જીસ્મોંકો સાલ હા સાલ ગુજરનેકે બાવુજુદ જમીનમેં જુંકા તું મેહફુઝ

ફરમા દેતે હૈ. ઔર જમીન ઈન પાકીઝા બદનોં કો ફના કરનેસે આજીઝ રહેતી હૈ. ઈન ખુશનસીબ બંદોમેં સબસે પહેલે હઝરાતે અંબિયા (અ.લ.) હૈ. ચુંનાચે હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ. બેશક અલ્લાહતઆલાને જમીન પર અંબિયા (અ.લ.) કે પાક બદનોં કો હરામ કર દીયા હૈ.

ઈસી બીના પર એહલે સુન્નત વલ જમાઅત કા અકીદા હૈ કે તમામ અંબિયા (અ.લ.) કે મુબારક જીસ્મ અપની અપની કબ્રોમેં બગૈર કીસી તબ્દીલી કે જૈસે થે વૈસે મૌજુદ હૈ. ઔર ઉન્કો એક ખાસ કિસમકી બરઝખી હયાત હાસિલ હૈ.

ઔર બાઝ શહીદોં કે બારેમેં યે બાત કે સહી સાલીમ પાયે ગયે (અગરચે હર શહીદકે સાથ ઐસા હોના લાઝીમ નહી ક્યું કે શહીદકો જો ખાસ હયાતે બરઝખી હાસિલ હૈ ઉસ્કે લીયે બદનકા બે અયનેહી મહેફુઝ હોના લાઝીમ નહી.) **(રૂહુલમઆની - ૨/૨૧)**

હુએ નામવર બે નિશાં કૈસે કૈસે.
ઝમીં ખા ગઈ આસ્માં કૈસે કૈસે.

મૌત સે ગફલત :

કબર દુસરી જીંદગીકા દરવાઝા હૈ. ઈસ દરવાઝે કે ઝરીયે આદમી આજકી દુનિયાસે નિકલ કર આખિરત કી દુનિયા મેં દાખિલ હોજાતા હૈ. હમમેં જો શખ્સ આજ કબ્રકે બાહર હૈ વો કલ મરનેકે બાદ કબ્ર મેં દાખિલ હોકર દુસરી દુનિયામેં (આખિરતમેં) પહુંચ જાયેગા- હર જીંદા શખ્સ મૌતસે ઐસી હાર ખાયેગા કે કોઈ ઉસ્કો બચા ન સકેગા- મગર ઈત્ની બડી હકીકતકો ઈન્સાન સબસે ઝયાદા ભુલા હુવા હૈ.

હમમેં સે હર એક ને યે મંજર દેખા હૈ કે કીસી કે લીયે કબ્રકા દરવાઝા ખુલા ઔર ફીર ઉસ્કો ઉસ્મેં દાખિલ કરકે હંમેશા કે લીયે ઉસ્કે ઉપર બંદ હોગયા- મગર હમમેં બહોત કમ લોગ હૈ જો યે જાનતે હો કે ખુદ ઉન્કે લીયે ભી યે દરવાઝા એક દીન ખોલા જાયેગા ઔર ફીર ઈસી તરહ ઉન્કે ઉપર બંદ કર દીયા જાયેગા. જીસ તરહ દુસરોંકે ઉપર હંમેશા કે લીયે બંદ હો ચુકા હૈ.

આદમીકી યે ગફલત કૈસી અજીબ હૈ કે વો દુસરોં કો રોજ મરતે હુએ દેખતા હૈ. મગર ખુદ ઈસ તરહ જીંદગી ગુજારતા હૈ ગોયા ઉસ્કો

હંમેશા ઈસી દુનિયામેં રેહના હૈ. ઉસ્કે લીયે મૌતકા વક્ત કભી આનેવાલા નહી. વો દેખતા હૈ કે લોગ એક એક કરકે રોઝાના ખુદાકે યહાં પેશીકે લીયે બુલાયે જા રહે હૈ મગર ખુદ અપને કો ઈસ તરહ અલગ કર લેતા હૈ ગોયા અદાલતે ઈલાહીમેં હાજરીકા યે દીન ઉસ્કે લીયે કભી નહી આયેગા.

હર શખ્સકી મૌત ઉસ્કે કરીબ હૈ. યે એહસાસ અગર પૈદા હોજાયે તો હર આદમી કી મૌત કો આદમી અપની મૌત સમઝે - વો દુસરેકા જનાઝા દેખે તો ઉસ્કો ઐસા માલુમ હોગા કે ખુદ ઉસ્કી લાશ ઉઠાકર કબરકી તરફ લેજાયી જા રહી હૈ.

આદમી જબ મૌત કે દરવાઝે પર ખડા કર દીયા જાયેગા. ઉસ વક્ત ઉસ્કે પીછે દુનિયા હોગી ઔર ઉસ્કે આગે આખિરત. વો ઐસી દુનિયાકો છોડ રહા હોગા જહાં વો દોબારા કભી વાપીસ નહી આયેગા- ઔર એક ઐસી દુનિયામેં દાખીલ હો રહા હોગા જીસસે ઉસ્કો કભી નિકલના નસીબ ન હોગા. વો અપને અમલકે મુકામસે હટાકર ઐસી જગા ડાલ દીયા જાયેગા જહાં વો અપને અમલકા બદલા હંમેશા કે લીયે ભુગતતા રહે.

આજકલ મસ્નુઈ સેટેલાઈટ (ઉપગ્રહ) ખલા મેં ભેજે જાતે હૈ. યે સેટેલાઈટ ઉપર જાકર દોસો મીલ કી દુરી પર જમીનકે આસપાસ ઘુમને લગતે હૈ. મગર ઉન્કી ઉમ્ર કી એક મુદ્દત હૈ. એક મુદ્દતકે બાદ વો જમીનકી કશીષ (ગુરૂત્વાકર્ષણ) કે દાયરેમેં આકર જમીનકી તરફ ખીચને લગતે હૈ. યહાં તકકે નીચે આતે આતે એક રોઝ જમીન પર ગીર પડતે હૈ.

ઈસી તરહ ઈન્સાન ઈસ દુનિયામેં એક મુકર્રર મુદ્દતકે લીયે આયા હૈ. થોડે અરસે કે બાદ ઉસ્કી વાપસી કા સફર શુરૂ હોજાતા હૈ. યહાં તકકે આખિરકાર વો દોબારા ખુદાકી તરફ ચલા જાતા હૈ.

મૌત કા સફર:

હવાઈ જહાઝ લંબી ઉડાન કે બાદ જબ હિફાઝત કે સાથ જમીન પર ઉતરતા હૈ તો મુસાફીર ખુશી સે તાલીયાં બજાતે હૈ. લેકીન અગર ઈસ હકીકત કો સામને રખા જાયે કે હમ જીસ જમીન પર ઉતરે હૈ વો ખુદ ભી એક ઘંટેમેં એક હઝાર મીલકી રફતાર સે ખલામેં દોડ રહી હૈ. તો યે કહેના સહી હોગા કે હમ એક જહાઝસે ઉતર કર દુસરે જહાઝ પર સવાર હુએ.

હમ ગોયા ઈન્સાની સવારી સે નિકલ કર ખુદાઈ સવારી મેં બેઠ ગયે.

ઈન્સાન કા સફર મુસલસલ જારી હે. ઈન્સાની સફરકી મંઝીલ મૌત હે. ન કે કોઇ એરપોર્ટ ઔર ન કોઈ રહાઈશી મકાન.

યહી બાત હદીસમેં ઈસ તરહ કહી ગઈ હે કે દુનિયામેં ઈસ તરહ રહો ગોયા તુમ મુસાફિર હો.

દુનિયા કે સફર મેં આદમી બહરહાલ એક રોજ અપને ઠીકાને પર વાપસ આ જાતા હે મગર એક સફર ઔર હે જીસ્કા મામલા બિલકુલ અલગ હે.

યે મૌતકા સફર હે. જો હર એક કો લાઝમી તૌર પર કરના હે. મૌતકે સફરકે બાદ વાપસીકા કોઈ ઈમ્કાન નહીં હે. ઔર ન પીછલી બાતોંકી તલાફીકી કોઈ સુરત. હર આદમીકો લાઝમી તૌર પર ઐસી સવારી પર બેઠના હે. જો કભી ઉસ્કો વાપસ લેકર નહી આયેગી કે વો અપની સરકશી કી તલાફી કર સકે.

આહ ! કૈસા સખ્ત મામલા ઈન્સાનકે સાથ પેશ આનેવાલા હે. ઔર વો કિત્ના ઝયાદા ઉસસે ગાફિલ પડા હુવા હે. દુનિયાકી તમામ અજીબ બાતોંમેં સબસે ઝયાદા અજીબ બાત બેશક યહી હે.

એક હવાઈ જહાઝ મુલ્ક કે એક એરપોર્ટ પર પહુંચા. વહાં જો મુસાફીર ઉતરે ઉન્મે કુછ શખ્સ વો થે, જીન્કે ઈસ્તિકબાલ કે લીયે વહાં બહોત સે લોગ મૌજુદ થે. ઉસીકે સાથ ઉન્મે એક શખ્સ વો થા. જીસ્કે બારેમેં મુકામી પોલીસકો પહેલે સે યે ખબર મીલ ચુકી થી કે વો એક મુજરીમ હે. ચુંનાચે જૈસેહી વો હવાઈ જહાઝ સે બાહર આયા. ઉસ્કો ગિરફ્તાર કર લીયા ગયા- કુછ લોગ હવાઈ જહાઝ સે નિકલ કર વહાં કે લોગોંકે મહેમાન બને ઔર દુસરા મુસાફીર જેલ ખાને મેં ગયા.

યે વાકેઆ મિસાલ કે રૂપમેં ઈસસે ઝયાદા બડે વાકેઆકો બતા રહા હે. જો મૌતકે બાદ હર આદમી કો પેશ આનેવાલા હે. હર આદમી પર યે વક્ત આનેવાલા હે કે એક દીન મૌતકે ફરિશ્તે અપની સવારી લેકર ઉસ્કે પાસ પહુંચ જાયેગેં. ઉસ વકત આદમીસે કહા જાયેગા કે અપને દુન્યવી ઘરકો છોડકર ઈસ્મેં બેઠો. આદમી મજબુર હોગા ઔર વો ઉસ સવારીમેં બેઠેગા. ઉસ્કે બાદ ફરિશ્તે ઉસ સવારીકો લેકર રવાના હોગેં. યે સવારી

દુનિયા સે રવાના હોગી ઔર આખિરત મેં પહુંચકર ઠેહર જાયેગી.

જબ આદમી અપની સવારી સે નિકલ કર આખિરત કી દુનિયા મેં ઉતરેગા તો કોઇ શખ્સ યે પાયેગા કે વહાં ફરિશ્તે ઈસ્તિકબાલ કે લીયે મૌજુદ હે. ઔર કોઈ શખ્સ યે દેખેગા કે ઉસ્કી ગિરફ્તારી કે લીયે ફરિશ્તે વહાં ઉસ્કે ઈન્તિઝાર મેં હે. એક શખ્સકો એઅઝાઝ કે સાથ જન્નતમેં પહુંચા દીયા જાયેગા. ઔર દુસરેકો મુજરીમ કી તરહ ગિરફ્તાર કર લીયા જાયેગા. ઔર ફીર ઉસ્કો જહન્નમ કે અઝાબમેં ડાલ દીયા જાયેગા. તાકે વો ઉસ્મે હંમેશાં કે લીયે પડા રહે.

મૌત કે વક્તઃ-

મુસલમાન જબ મરને લગતા હે તો ફરિશ્તે ઊસ્કો બશારત સુનાતે હે. ઊસ વક્ત વો અલ્લાહ તઆલા કી મુલાકાત કા મુશ્તાક હો જાતા હે.

ઔર કાફિર કો અઝાબકી ધમકી દેતે હે. વો કાફિર ઊસ વક્ત ખુદા તઆલા કે પાસ જાને સે ગભરાતા હે ઔર નાપસંદ કરતા હે.

હદીસોં ઔર વાકીઆત સે માલુમ હોતા હે કે મરને કે સાથ હી તન્હાઈ ખત્મ હોજાતી હે. ઔર મુસલમાન કી રૂહ આલમે અરવાહ મેં જાકર હુઝુર (સ.અ.વ.) કે દીદાર સે મુશર્રફ હોતી હે. ઔર અપને અઝીઝો કી મુલાકાત સે ખુશ હોતી હે. મતલબ કે વહાં હરવક્ત ખુશી હી ખુશી રહેગી ઔર ઐસી ખુશી હોગી કે દુનિયા મેં ઊસ્કા ખ્વાબ ભી નહીં દેખા ગયા.

મૌત કી વેહશત દુર કરને ઔર ખુદાવંદ તઆલા કી મુલાકાત કા શૌક પૈદા કરને કી તદબીર અલ્લાહ કા કસરત સે ઝિક્ર, ઈબાદત કા એહતિમામ, ઔર ગુનાહોં સે પરહેઝ કરના હે.

મૌત કા મંજર :

આદમી જબ અપને સામને કીસી કી મૌતકા મંજર દેખતા હે તો યે દેખતા હે કે મરનેવાલેકા સાંસ ઉખડતા હે. આખેં પથરા જાતી હે. ઔર સકરાત કી હીચકીયા આતી હે. ઐસા માલુમ હોતા હે કે આંખે ઉપર ચઢનેસે એક શખ્સ આખિરતકી તરફ જાતે હુએ પીછે મુડ કર દુનિયાકો દેખ રહા હે. ઉખડી ઉખડી સાસેં આને લગતી હે. જો ઈસ બાતકી અલામત

હોતી હે કે બદન કા નિઝામ અપની સહી હાલતમેં બાકી નહી રહા - ઉસીકે સાથ ઉસ્કા બોલના બંદ હો જાતા હે. આખિરમેં હીંચકી કી કેફિયત પૈદા હોકર એસા હોજાતા હે જેસા કોઈ ચિરાગ બુઝનેકે વક્ત ભડકને લગતા હે. થોડી દેર યે કેફિયત રહેતી હે. ફીર ઈન્તીકાલ હોજાતા હે. ઔર إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (پ ۲ . ع ۲) પઢા જાતા હે.

ફીર મેહસુસ હોતા હે કે દુનિયા કી બિસાત લપેટ દી ગઈ ઔર ફરિશ્તે ઈન્સાની રૂહકો લેકર ખુદાકે દરબાર કી તરફ ચલે જા રહે હે યે મંજર દેખકર આંખોમેં આંસુ આજાતે હે. ઉસ વક્ત આદમીકો યે દુઆ કરની ચાહીયે કે અય ખુદા મેરે લીયે ભી યે દીન આનેવાલા હે. ઉસ દીન સે પહેલે તું મુંઝે બખ્શ દે. વરના મેરા અંજામ અચ્છા નહી હોગા.

હકીકત યે હે કે આદમી અગર નસીહત લેના ચાહે તો સિર્ફ મૌતકા મંજર ઉસ્કી આખેં ખોલને કે લીયે કાફી હે. મૌત બચ્ચેકો ભી આતી હે. ઔર બડે કો ભી. મૌતકા કોઈ વક્ત મુકર્રર નહી. વો ઉમ્રકે કીસી હિસ્સેમેં આ સકતી હે.

રૂસ કે વઝીરે આઝમ સ્ટાલિન ઔર અમરિકા કે વઝીરે ખારજા ડેલીઝ બિમાર હો કર મરે. ઔર લોર્ડ માઉન્ટ બેટન કી બીવી એક સફર મેં રાત કો સો ગઈ તો નિંદ હી મેં ઉસ્કા ખાત્મા હો ગયા. ઈસ સે માલુમ હુવા કે મૌત કભી ખબરદાર કરકે આતી હે કભી અચાનક આજાતી હે. ઉસસે ન અમીર બચ સકતા હે ન ગરીબ. ઔર ન કોઈ ઈલાજ ઉસે રોક સકતા હે.

યે હકીકત અગર આદમી કે સામને હો તો દુનિયા કે તમામ હંગામે ઉસ્કો બેકાર નજર આને લગતે હે. દુનિયામેં ઈઝઝત ઔર ખુશહાલી હાસિલ કરનેકે લીયે ઈન્સાનોં કી તમામ દોડ બેવકુફોં કી હરકત માલુમ હોતી હે.

કીસી મુસાફીર કી ટ્રેન સામને ખડી હો ઔર વો ઉસ્મેં બેઠને કે બજાયે પ્લેટફોર્મ કી બેંચ પર જગા હાસિલ કરને કે લીયે કશમકશ શુરૂ કર દે તો હર આદમી ઉસ્કો બેવકુફ કહેગા. મગર આજ સારી દુનિયા ઈસી નાદાની મેં મુબ્તલા હે. હર રોજ લાખોં આદમી મરકર હમકો યે બતાતે હે કે તુમ્હારી જીંદગી આખિરત કા એક સફર હે. ઉસ્કે લીયે તૈયારી કર લો. મગર ઈન્સાન દુનિયાકી દીલચસ્પીયોં મેં ઔર દુનિયામેં ઈઝઝત ઢૂંઢનેમેં

ઈત્ના ગુમ હે. ઔર દુનિયાકે કામોં મેં ઈસ કદર ઉલ્ઝા હુવા હે કે ઉસે કુછ એહસાસ નહી રહેતા. ઈસી હાલમેં આદમી જીંદગી ગુજારતા રહેતા હે. યહાં તકકે જબ ઉસે મૌત આતી હે તો અચાનક ઉસે માલુમ હોતા હે કે ઉસ્ને અપને આપકો એક ઘડેમેં લાકર ગીરા દીયા હે.

(અલરિસાલા - જુલાઈ - ૯૮)

હર આદમી જો પૈદા હુવા ઔર મર ગયા. ઉસ પર ઉન્મેં સે કોઈ એક અંજામ બીત ચુકા હે. ઔર જો આદમી અભી ઝીંદા હે. ઉસ પર ઉન્મેં સે કોઈ એક અંજામ બીતનેવાલા હે. હર આદમી દો અંજામ મે સે કીસી એક અંજામકે કિનારે ખડા હુવા હે. ઔર કીસી ભી વકત વો ઉસ્મેં મુબ્તલા હોનેવાલા હે.

બેશક યે મામલા હર ઈન્સાનકા સબસે બડા ભારી મામલા હે. યે મામલા ઈન્સાનકો બેચેન કરનેકે લીયે કાફી હે. યે ઐસા મામલા હૈ કે અગર આદમીકો ઈસ્કા એહસાસ હો તો ઉસ્કી પુરી જીંદગી બદલ જાયે.

દુનિયાકે મુસાફિર કે પાસ સફરસે વાપસી કા રીટર્ન ટીકટ મૌજુદ હોતા હે. ઈસલીયે આસાની સે વતન આ જાતા હે. મગર મૌતકે બાદ આદમીકા ક્યા હાલ હોગા.? ક્યું કે મૌત કા સફર એક ઐસા સફર હે જીસ્મેં આદમીકે પાસ વાપસીકા ટીકટ નહી હોતા.

આહ ! ઈન્સાન પર કૈસા અજીબ દીન ઓનવાલા હે. મગર ઉસ્કે બાવુજુદ વો કિત્ના ઝયાદા ઈસસે ગાફિલ પડા હુવા હે.

સકરાત કે આલમ મેં ક્યા કરે ?

જબ આદમી પર સકરાત કા આલમ તારી હો ઔર મૌત કી સખ્તી શુરૂ હો જાયે તો ઉસ વકત હાજેરીન કો સુરએ યાસીન કી તિલાવત કરની ચાહીયે ઉસસે રૂહ નિકલને મેં સહુલત હોતી હે. બાઝ રિવાયતોં મેં યે મજમુન આયા હે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

જીસ મરનેવાલે કે સરકે કરીબ સુરએ યાસીન શરીફ પઢી જાયે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર મામલા આસાન ફરમા દેતે હે.

(શરહુસ્સુદુર-૬૯)

ઔર હઝરત જાબિર બિન ઝેદ ફરમાતે હે કે સુરએ રઅદ પઢને સે

ભી મરને વાલે કો સહુલત ઔર આસાની નસીબ હોતી હે.

(ઈબ્ને અબીશયબહ - ૩/૪૪૫)

ઔર મુસ્તહબ હે કે સકરાત કે વકત મૈયતકા રૂખ કિબ્લા કી જાનિબ કર દીયા જાયે ઔર ઉસ્કે સામને કલ્મએ તૈયબહ લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ બુલંદ અવાઝસે પઢા જાયે. મગર ઉસે પઢનેકા હુકમ ન દીયા જાયે કે કહીં વો જુન્જલાકર ઈન્કાર ન કર દે. ઔર જબ વો એક મરતબા પઢ દે તો બાર બાર પઢને પર મજબુર ન કરે. **(દુર્રે મુખ્તાર - ૨/૭૧)**

ઔર જબ રૂહ પરવાઝ કર જાયે તો ઉસ્કે જબડોંકો પટ્ટા વગેરહ સે બાંધ દે. ઔર આંખે બંદ કર દે. ઔર આંખ બંદ કરને વાલા યે પઢે. બિસ્મિલ્લાહે વઅલા મિલ્લતે રસુલીલ્લાહ. **(શરહુસ્સુદુર - ૭૪)**

ફીર મૈયત કે પાસ ખુશ્બું જલાયે ઔર નાપાક લોગ ઔર હૈઝ વાલી ઔરતેં ઉસ્કે પાસ સે હટ જાયે. ઔર રિશ્તેદારોં ઔર દોસ્તોંકો ઉસ્કી મૌતકી ઈત્તિલાઅ દે દી જાયે. ઔર દફન કરનેમેં જીત્ના હો સકે જલ્દી કી જાયે. **(દુર્રે મુખ્તાર-૨/૮૩)**

ઔર મૈયતકો જબ તક ગુસ્લ ન દીયા જાયે ઉસ વકત તક ઉસ્કે કરીબ બેઠકર કુર્આન મજીદ કી તિલાવત ન કરે. ગુસ્લ દેને કે બાદ કર સકતે હે. ઈસી તરહ ઘરકે દુસરે કમરેમેં ભી કર સકતે હે. **(શામી-૩/૮૫)**

એક રિવાયતમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) ને મૈયતકો કફન દફનમેં જલ્દી કરનેકી તાકીદ કરતે હુએ ફરમાયા.

ઔર મૈયતકી તૈયારીમેં જલ્દી કરો ક્યું કે કીસી મુસલમાન કી લાશકો ઉસ્કે ઘર વાલોંકે દરમ્યાન પડે રહેના મુનાસિબ નહી.

ઈસ જલ્દીકા અંદાઝા ઈસસે લગાયા જા સકતા હે કે ફુકહા ફરમાતે હે કે અગર કીસી શખ્સકા જુમ્આકી સુબ્હકો ઈન્તિકાલ હો જાયે તો સિર્ફ ઈસ વજહસે જુમ્આકી નમાઝ તક જનાઝામેં તાખીર કરના મકરૂહ હે કે ઉસ્કી નમાઝે જનાઝામેં બડા મજમા શરીક હો જાયેગા. બલ્કે જૈસે હી તૈયારી મુકમ્મલ હો નમાઝે જનાઝા પઢકર દફન કર દેના ચાહીયે.

(દુર્રે મુખ્તાર - ૩/૧૩૬)

ઔર દફન કરનેકે બાદ ફૌરન હાઝેરીન કો લૌટના નહી ચાહીયે. બલ્કે કુછ દેર કબ્રસ્તાનમેં મૌજુદ રેહનેસે મરનેવાલેકો ઉન્સ ઔર તસલ્લી

નસીબ હોતી હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) જબ મૈયતકે દફનસે ફારિગ હોતે તો ઉસ્કી કબ્ર પર ઠેહરતે ઔર ઈર્શાદ ફરમાતે કે અપને ભાઈ કે લીયે ઈસ્તિગફાર કરો ઔર ઉસ્કે લીયે સાબિત કદમી કી દુઆ કરો. ક્યું કે અભી ઉસસે સવાલ કિયા જાનેવાલા હે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદી.) ફરમાતે થે કે દફન કે બાદ કબ્ર પર સુરએ બકરહ કી શુરૂ કી આયતેં ઔર આખરી આયતેં પઢના મુસ્તહબ હે. **(શામી - ૩/૧૪૩)**

મૌતકે બાદ ક્યા હોતા હૈ ? :-

મૌત કી હકીકત મરને સે માલુમ હોગી ઉસસે પહેલે ઉસ્કા સમજના મુશ્કીલ હે. વૈસે આમ માઅનોં મેં રૂહ ઔર બદન કી જુદાઈકા નામ મૌત હે.

હર શખ્સકી મૌત વક્તે મુકર્રર પર આતી હે એક લમ્હા ભી આગે પીછે નહી હો સકતા.

કબરકા અઝાબ ઔર સવાબ બરહક હે. ઔર ઉસ્કે બારેમેં કુર્આન મજીદ ઔર બહોતસી હદીસેં ઝિક્ર કી ગઈ હે. ઈન બાતોં કો સિર્ફ અકલકે વસવસોંકી વજહસે રદ કરના સહી નહી. અઝાબે કબ્રસે અલ્લાહતઆલાકી પનાહ માગના ચાહીયે અલ્લાહતઆલા હર મુસલમાનકો મેહફુઝ રખે. આમીન..

કબર વો જગા હે જીસ્મેં મૈયત કો દફન કિયા જાતા હે. ઔર કબર જન્નતકે બાગોં મેંસે એક બાગ હે. યા દોઝખકે ઘડોં મેં સે એક ઘડા હે. યે હદીસકે અલ્ફાઝ હે. એક કબર મેં અગર બહોત સે મુર્દે હો તો હર એક કે સાથ મામલા ઉન્કે આમાલ કે મુતાબિક હોગા. ઉસ્કો સમજને કે લીયે ખ્વાબકી મિસાલ કાફી હે. એક હી બિસ્તર પર દો આદમી સો રહે હો એક ખ્વાબમેં બાગકી સૈર કરતા હે. ઔર દુસરા સખ્ત ગરમી મેં જલતા હે. એક હી બિસ્તર મેં લેટનેવાલોં કી હાલત અલગ અલગ હે. જબ ખ્વાબ મેં યે મુશાહીદે રોઝાના હોતે હે. તો કબરકા અઝાબ તો ગૈબકી ચીઝ હે. ઉસ્મેં ક્યું ઇશ્કાલ કિયા જાયે ?

હદીસમેં ફરમાયા ગયા હે કે રૂહ મૈય્યત મેં લોટાઈ જાતી હે. અબ

રૂહ ચાહે ઈલ્લીયીન યા સીજ્જીયીન મેં હો ઉસ્કા એક ખાસ તઅલ્લુક બદનસે કાયમ કર દીયા જાતા હે. જીસ્કી વજહ સે બદનકો ભી સવાબ યા અઝાબકા એહસાસ હોતા હૈ. મગર મામલા ગૈબ કા હે. ઈસલીયે હમેં મૈયતકે એહસાસ કા આમતૌર શુઉર નહી હોતા. આલમે ગૈબકી જો બાતે હમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) ને બતાઈ હે. હમેં ઉનપર ઈમાન લાના ચાહીયે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા : અગર યે અંદેશા ન હોતા કે તુમ મુર્દોકો દફન કરના છોડ દોગે તો મૈં અલ્લાહતઆલાસે દુઆ કરતા કે તુમકો ભી અઝાબે કબ્ર સુના દે. જો મેં સુનતા હું.

(મુસ્લિમ શરીફ - ૨/૩૮૬)

ઈમામ અબું હનીફહ (ર.અ.) ''અલ ફીકહુલ અકબર'' મેં તહરીર ફરમાતે હૈ. ઔર કબરમેં મુન્કર નકીર કા સવાલ કરના હક હે. ઔર બંદેકી તરફ રૂહ કા લૌટાયા જાના હક હે ઔર કબ્રકા ભીચના હક હૈ. ઔર ઉસ્કા અઝાબ તમામ કાફિરોં કે લીયે ઔર બાઝ (ગુનાહગાર) મુસલમાનોં કે લીયે હક હૈ. જરૂર હોગા.

(શર્હે ફિકહે અકબર-૧૨૧)(આપકે મસાઈલ ઔર ઉસ્કા હલ-૩૦૪)

મૌત કે બાદ મુર્દે કી ખાસિયત :

મૌત કે બાદ ઈન્સાન એક દુસરી દુનિયા મેં પહુંચ જાતા હે. જીસ્કો ''બરઝખ'' કેહતે હે. યહાં કે પુરે હાલાતકા ઈસ દુનિયા મેં સમજના મુમ્કીન નહી. ઉસ્કી કૈફીયતનહી બતાઈ ગઈ. ઔર ઈન્સાન ઉન્કો માલુમ કરનેકા મુકલ્લફ ભી નહી. અલબત્તા જીત્ના કુછ સમજ સકતે થે. ઈબ્રત કે લીયે ઈસ્કો બયાન કર દીયા ગયા હે.

ચુંનાચે એક હદીસ મે હે : મૈયત પહેચાનતી હૈ કે કૌન ઉસ્કો ગુસલ દેતા હૈ. કૌન ઉસે ઉઠાતા હૈ. કૌન ઉસે પહેનાતા હૈ. ઔર કૌન ઉસે કબ્રમેં ઉતારતા હૈ.

એક હદીસમેં હે કે જબ જનાઝા ઉઠાયા જાતા હૈ અગર વો નેક હો તો કેહતા હૈ જલ્દી લે ચલો ઔર નેક ન હો તો કેહતા હૈ હાય બદકિસ્મતી ! તુમ મુંઝે કહાં લેજા રહે હો ? **(સહી બુખારી - મુસ્લિમ)**

એક હદીસમેં હે :

અય ભાઈયો ! અય મેરી નઅશ ઉઠાને વાલોં ! દેખો દુનિયા

તુમકો ધોકા ન દે. જીસ તરહ ઉસ્ને મુઝે ધોકા દીયા ઔર વો તુમ્હે ખિલૌના ન બનાયે જીસ તરહ ઉસ્ને મુઝે ખિલૌના બનાયે રખા. મૈં જો કુછ પીછે છોડકર જા રહા હું વો તો વારિસોં કે કામ આયેગા મગર બદલા લેનેવાલા માલિક કયામત કે દીન ઈસ્કે બારેમેં પુછેગા ઔર ઉસ્કા હિસાબ કિતાબ મુંઝ સે લેગા.

હાય અફસોસ ! તુમ મુંઝે રૂખ્સત કર રહે હો ઔર અકેલા છોડકર આ જાવોગે. **(ઈબ્ને અબીદુનિયા)**

આના ઔર જાના :-

હર શખ્સ અપને અપને ખાનદાન મેં મુકીમ દીખાઈ દેતા હૈ. મગર યે સબ સિર્ફ ઉપરકી બાત હૈ. અસલ યે હૈ કે યહાં કોઈ ભી રેહનેવાલા નહી. બસ ! હર એક આ રહા હૈ. જા રહા હૈ. ઈસ દુનિયાકા કોઈ મકાન મકાન નહી. હર મકાન ગોયા એક તરહકી આરઝી સરાઈ હૈ. યહાં લોગ ઈસ લીયે આતે હૈ કે વો યહાંસે વાપસ ચલે જાયે.

લોગ જીંદગીકો જાનતે હૈ. મગર મૌતકો નહી જાનતે. યહાં રહેને કો જાનતે હૈ. વહાં (આખિરતમેં) જાને કો નહી જાનતે. લોગ સમજતે હૈ કે આખીરમેં ઉન્કો જહાં રહેના હૈ. વો જગા વો હૈ. જો ખુદાને ઉન્કે લીયે મુકર્રર કી હૈ. ન વો જગા જો ઉન્હોંને બતૌરે ખુદ અપને લીયે તામીર કર રખી હૈ. **(અલ રિસાલા - ૪/૧૯૯૦/૪)**

અચાનક મૌત :

નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) સે અચાનક મૌતકે બારેમેં પુછા ગયા કે યે મૌત કૈસી હૈ ?

આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા મોમીનકે લીયે રહમત ઔર ગુનાહગારકે લીયે ગજબનાક પકડ. **(મસ્નદે અહમદ)**

મોમીન કે લીયે મૌત તો ઐસે ભી રહમત ઔર નેઅમત હૈ. કે વો ખુશી ખુશી અપને અસલી વતન જા રહા હૈ. ઔર ચલનેસે પહેલે ફરિશ્તોંકા સલામ કલામ ઔર કદમ કદમ પર ઉસ્કા ઈસ્તિકબાલ હો રહા હોગા.

ઈસ્કે અલાવા દુનિયાકી તકલીફોં ઔર મુસીબતોંસે આઝાદ હોકર મૌતકી સકરાત ઔર બેચેનીસે મેહફુઝ હો ગયા. ઔર જલ્દી જલ્દી અપને

રબ કે હુઝુરમેં પહુંચ ગયા.

ઔર ગાફીલ ઔર ગુનાહગાર ઈન્સાન કે લીયે અચાનક મૌત એક ધક્કા, હાદેસા ઔર અચાનક પકડ હૈ. તૌબા ઔર ઈસ્તિગફાર કા મૌકા ન મીલ સકા. જીંદગીમેં અપની લંબી ઉમ્ર સે ફાયદા ન ઉઠાયા. ઈસલીયે ગુનાહગારકી અચાનક મૌત અફસોસનાક ઔર ગજબનાક પકડ હૈ.

હદીસમેં અચાનક મૌતસે પનાહ તલબ કરનેકી જો હિદાયત મીલતી હૈ વો ઐસી હી બુરી મૌત સે મુતઅલ્લીક હૈ. વરના મૌત તો મોમીન કા તોહફા હૈ. **(ફરામીને રસુલ (સ.અ.વ.) ૪૦૪)**

મૌત કે સામને કીસી કી નહી ચલતી :-

શેખ સઅદી (ર.અ.) ને એક કહાની લીખી હૈ કે કીસી બાદશાહકે દરબારમેં એક પહેલવાન રહેતા થા. પહેલવાનકી ઉમ્ર ઝયાદા હોને લગી. તો બાદશાહને ઉસસે કહા કે કીસી જવાન આદમીકો અપને કરતબ સીખાકર પહેલવાન બના દો તાકે તુમ્હારે બાદ દરબારકી જગા ખાલી ન રહે. પહેલવાનને એક નવજવાનકો પસંદ કરકે અપને કરતબ સિખાને શુરૂ કિયે. યહાં તકકે વો એક હોંશિયાર પહેલવાન બન ગયા.

ઉસ્કે બાદ વો શખ્સ અપને ઉસ્તાદસે બાગી હો ગયા. વો શહેર મેં લોગોં કે દરમ્યાન ઈસ તરહકી બાતેં કરને લગાકે વો અપને ઉસ્તાદસે ઝયાદા બડા પહેલવાન હૈ. યે બાત બાદશાહકો અચ્છી નહી લગી. દરબારીયોંસે બાતચીત કે બાદ યે ફૈસ્લા હુવા કે ઉસ્તાદ ઔર શાગિર્દ કે દરમ્યાન મુકાબલા કરાયા જાયે.

દોનોં અખાડેમેં જમા હુએ. શાગિર્દ ને કુછ દેર તક જોર આઝમાયા ઉસ્કે બાદ અચાનક ઉસ્તાદ ને ઉસ્કો જમીન પર પટક દીયા.

બાદશાહ ને ઉસ્તાદ સે પુછા કે તુમ તો અપના સારા કરતબ અપને શાગિર્દ કો સીખા ચુકે. ફીર તુમ કિસ તરહ ઉસ્કો હરાને મેં કામ્યાબ હોગયે. ઉસ્તાદ ને જવાબ દીયા. પહેલવાન હંમેશા એક દાવ અપને પાસ મેહફુઝ રખતા હૈ.

ઈસી તરહ પહેલવાને ફિતરત (અલ્લાહ તઆલા) ને એક દાવ અપને પાસ મેહફુઝ રખા હૈ. ઉસ્કા નામ મૌત હૈ.

મૌત કા ફૈસ્લા અટલ હૈ :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) કે યહાં ચાર લડકીયાં પૈદા હુઇ. ઝૈનબ, રૂકૈયહ, કુલસુમ, ફાતમા, (રદીયલ્લાહું અન્હુમ) યે ચારોં સાહબઝાદીયાં હઝરત ખદીજા (રદી.) કે બતન સે પૈદા હુઇ થી. તીન સાહબ ઝાદીયાં હુઝુર (સ.અ.વ.) કી જીંદગી હી મેં ઈન્તિકાલ કર ગઇ. હઝરત ફાતમા (રદી.) કા આપકી વફાતકે છે માહ બાદ તકરીબન ૩૦ સાલકી ઉમ્રમેં ઈન્તિકાલ હુવા.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કે લડકોં કી તઅદાદ તીન થી. તીનોં લડકે બચપનમેં ઈન્તિકાલ કર ગયે. ઉન્મેં સે કાસિમ ઔર અબ્દુલ્લાહ હઝરત ખદીજા (રદી.) કે બતનસે પૈદા હુએ. ઔર મક્કાકે ઇબ્તિદાઇ ઝમાનેમેં ઉન્કા ઈન્તિકાલ હો ગયા.

તીસરે સાહબઝાદે હઝરત ઈબ્રાહીમ હઝરત મારીયહ કિબ્તીયહ કે બતન સે પૈદા હુએ. ઉન્હોંને તકરીબન દેઢ સાલકી ઉમ્ર મેં સન હીજરી-૧૦ મેં વફાત પાઈ. ઔર જન્નતુલ મઅલા મેં દફન કીયે ગયે.

હઝરત ઈબ્રાહીમ બહોત તંદુરસ્ત ઔર હોનહાર (કાબિલ) થે. વો શકલ ઔર સુરતમેં રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે બહોત મીલતે જુલતે થે. જબ ઉન્કા ઈન્તિકાલ હોને લગા તો રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉન્કો અપની ગોદમેં ઉઠા લીયા ઔર ફરમાયા : અય ઈબ્રાહીમ ! અલ્લાહકે ફેસ્લે કે મુકાબલે મેં હમ તુમ્હારે કુછ કામ મેં નહી આ સકતે.

(અલરિસાલા - ૧/૧૯૮૧/૩૧)

મૌત કી તૈયારી કરના :

મૌત કી તૈયારી કે લીયે આદમી કો અપના ઇમાન મજબુત બનાના ચાહીયે. ક્યું કે મૌત કે બાદ કી હંમેશા કી જીંદગી. મોમીન કે લીયે બડી મસર્રત ઔર શાદમાની (ખુશી) કી જીંદગી હૈ.

જમ્ઉલ ફવાઇદ મેં એક હદીસ હૈ કે "મૌત મોમિન કા તોહફા હૈ". ઔર મહમુદ બીન રબીઅ (ર.દી.) સે રિવાયત હૈ કે દો ચીઝોં કો આદમી પસંદ નહી કરતા. હાલાં કે ઇન દોનોં મેં મોમિનકે લીયે ખૈર હૈ. એક મૌત હૈ. જીસ્કો લોગ નાપસંદ કરતે હૈ. હાલાં કે મૌત મોમિન કે લીયે ફિત્ને કે મુકાબલે મેં બડી ભલાઇ હૈ. દુસરા માલકી કમી આદમી કો નાપસંદ હોતી

હૈ હાલાંકે માલ કી કમી મેં મોમિન કે લીયે યે ભલાઈ હૈ કે હિસાબ કમસેકમ દેના પડેગા. **(જમ્ઉલ ફવાઇદ-હવાલા મસ્નદે અહમદ)**

મૌત કી સખ્તી ઝેલને કે બાદ બરઝખ ઔર કબ્ર કા મામલા હૈ. જીસકે બારે મેં હદીસ હૈ કે વો જન્નતકે બાગોં મેસે એક બાગ હૈ. યા જહન્નમ કે ઘડોં મેસે એક ઘડા હૈ. સહી મુસ્લિમ શરીફમેં રિવાયત હૈ.

જબ આદમી મર જાતા હૈ તો ઉસ્કે અમલકા રિશ્તા કટ જાતા હૈ મગર તીન ચીઝોં કા (સવાબ) નહીં કટતા.

(૧) વો સદકા જો જારિયહ હૈ. (યાની નેક વો કામ જીસ્કા સવાબ જારી રહે)

(૨) વો ઈલ્મ જીસ્કા નફા ઉઠાયા જાતા હો.

(૩) નેક ઔલાદ જો ઉસ્કે લીયે દુઆ કરતી હો.

અગર બરઝખ કી લંબી ચોડી જીંદગી મેં નફા ઉઠાના ચાહે, કબર મેં સવાબ હાસિલ કરના ચાહે તો આજ મૌકા હૈ. ઈન તીન બાતોંકો મજબુતી સે પકડ લેં. યા કમસે કમ ઉન્મેસે એક કો આજ હી કરલે. જૈસા કે મદ્રસા બનવા દે. મસ્જીદ તામીર કરા દે, સરાય યા સબીલ લગા દે, જબતક ચલતા રહેગા બરાબર અજર પાતા રહેગા, યા લોગોં કો ઈલ્મે દીન સીખા દે. કુર્આન મજીદ યા દીની કિતાબેં વકફ કર દે, યા અપની ઔલાદ કી ઐસી અચ્છી તરબિયત કર દે કે વો નેક ઔર દીનદાર રહે. મા-બાપ કે લીયે ઉન્કે મરને કે બાદ દુઆ કરતે રહે.

મુર્દા કબર મેં અપને રિશ્તેદારોં, ભાઈયોં ઔર દોસ્તોંકી દુઆએ મગફિરત કા ઈન્તિઝાર કર રહા હોતા હૈ. જૈસા કે ડુબને વાલા તીન્કે કા સહારા લેનેકા ઈન્તિજાર કરતા હૈ ઈસ તરહ ઉસ વકત યે તીનોં ચીઝેં ઈસ મરનેવાલે કે કામ આયેગી.

મૌત કી તમન્ના :-

સહી હદીસોં મેં જો મૌતકી તમન્ના કો મના ફરમાયા હૈ. ઉસ્કા હાસિલ યે હૈ કે દુનિયાકી તકલીફોંસે ગભરાકર બે સબરીસે મૌત માગને લગે યે દુરૂસ્ત નહી.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કોઈ શખ્સ કીસી મુસીબતકી વજહસે મૌતકી તમન્ના કરે અગર કહેના હૈ તો યું કહે કે યા અલ્લાહ

જબતક મેરે લીયે જીંદગી બહેતર હો ઉસ વક્ત ઝીદા રખ ઔર જબ મૌત બહેતર હો તો મુઝે મૌત દેદે. (મ.કુ.૫-૧૫૨)

અપની ફિકર કરેં :-

- ક્યા મેરે અકાઈદ દુરૂસ્ત હે.?
- ક્યા મેરી નમાઝ દુરૂસ્ત હે.?
- ક્યા ફર્ઝ ઝકાત અદા કરતા હું.?
- ક્યા મેરી કમાઈ હલાલ હે.?
- ક્યા બીવી કે સાથ મેરા મામલા દુરૂસ્ત હે.?
- ક્યા બચ્ચોં પર શફક્ત કરતા હું.?
- ક્યા રિશ્તેદારોં કે સાથ નેક સુલુક કરતા હું.?
- ક્યા મેં શુક્ર અદા કરતા હું.?
- ક્યા મેરે અંદર તકબ્બુર કી બિમારી હે.?

ક્યા આપ મૌત કે લીયે તૈયાર હૈ? :-

- ક્યા આપને વસીયત નામા લીખ લીયા હે?
- ક્યા આપને તૌબા કરલી હે?
- ક્યા આપને કર્ઝ અદા કર દીયા હે?
- ક્યા આપને બીવીકા મેહર અદા કર દીયા હે?
- ક્યા આપને જીમ્મે કોઈ નમાઝ બાકી હે?
- ક્યા આપકે જીમ્મે કોઈ રોઝા બાકી હે?
- ક્યા આપકે જીમ્મે ફર્ઝ હજ્જ બાકી હે?

(મૌલાના મોહંમદ તકી ઊસ્માની સાહબ)

હુસ્ને ખાત્મા અજીમ દૌલત :-

હુસ્ને ખાત્મા સે મરનેવાલે કી સિર્ફ જાહીરી હાલત મુરાદ નહી હે. ક્યું કે બાઝ મરતબા ઐસા હોતા હે કે બડે નેક ઔર બુઝુર્ગ આદમી ખતરનાક હાદેસા સે અચાનક વફાત પા જાતે હે ઔર કભી કોઈ બદઅમલ આદમી બડી આસાની ઔર અચ્છી હાલતમેં મરતા હે.

હુસ્ને ખાત્મા કા મતલબ યે હૈ કે આદમી કામિલ ઈમાન ઔર નેક આમાલ કી હાલતમેં રહમતે ખુદાવંદી કા ઉમ્મીદવાર બનકર બારગાહે ખુદાવંદીમેં પહુંચે. ઈસ્કે સાથ અગર કોઈ જાહીરી તકલીફ પહુંચે તો કોઈ

ફિકરકી બાત નહી હે ઔર અગર યે કૈફિયત ન હોતો ફીર સિર્ફ આસાનીકી મૌતસે કુછ ફાયદા હાસિલ ન હોગા.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા : અલ્લાહતઆલા જબ કીસી બંદેસે મહોબ્બત કરતા હે તો ઉસે મિઠાસ અતા ફરમા દેતા હે. સહાબા (ર.દી.)ને અર્ઝ કિયા મિઠાસ અતા કરનેકા ક્યા મતલબ હે ? તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસે મૌતસે પેહલે ઐસે નેક આમાલકી તૌફીક અતા ફરમાતે હે કે ઉસ્કે આસપાસ પડોસમેં રેહનેવાલે ઉસસે ખુશ હોતે હે ઔર (મૌત કે બાદ) ઉસ્કી તારીફ કરતે હે. **(ઈબ્ને હબ્બાન - ૨/૩૯૧)**

હુસ્ને ખાત્મા નસીબ હોના :-

મુલ્લા અલી કારી (ર.અ.) ફરમાતે હે કે જબ ઈમાનકી હલાવત (મિઠાસ) એક મરતબા મોમિનકો અતા ફરમા દી જાતી હે તો ફીર વો કરીમ માલિક અતાએ શાહી કો દેકર કભી વાપસ નહી લેતે. ઔર ઈસ્મે ઈશારા હે કે ઐસે શખ્સકો હુસ્ને ખાત્મા નસીબ હોગા.

(મિશ્કાત - ૧/૭૪)

હુસ્ને ખાત્મા ઔર દીન પર મજબુતી સે કાયમ રહેના. યે દોનોં ઐસી બડી નેઅમતેં હે જીન્કી બરકતસે જહન્નમ સે નજાત ઔર દાએમી જન્નત અતા હો જાયે યે હમારી મેહદુદ જીંદગી કી ઈબાદત ઔર રિયાજતકા બદલા હરગીઝ નહી હો સકતી થી. ઈસ લીયે અલ્લાહતઆલાને અપને બંદોકો ખબરદાર કીયા કે તુમ મેસે કોઈ જન્નતમેં દાખલે કા કોઈ અવેજ (બદલા) અદા નહી કર સકતે. ક્યું કે ૮૦ બરસ કે નમાઝ રોઝોંસે ૮૦ બરસ કી જન્નત મીલને કા કાનુન સમજમેં આતા હે. લેકીન હંમેશા કે લીયે કભી ખત્મ ન હોનેવાલી જન્નતકા ચંદ બરસોંકી ઈબાદત પર મીલના યે સિર્ફ હક તઆલા શાનહુ કા ખાસ ઈન્આમ હે.

(કીશ્કુલે મઅરિફત - ૨૫૧)

હુસ્ને ખાત્મા કે લીયે નવ નુસ્ખે :-

(૧) હર ફર્ઝ નમાઝ કે બાદ ગીડગડા કર યે દુઆ પઢના :

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْهَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ (پ ٣ ع ٩)

રબ્બના લા તોઝીગ કુલુબના બઅદ ઈજ હદયતના વહબ લના મીલ્લદુન્ક રહમહ ઈન્નક અન્તલ વહહાબ . (પા-૩) રૂકુઅ ૯)

તફસીરે બયાનુલ કુર્આન મેં હે કે ઈસ આયતમેં અલ્લાહતઆલાને ઈસ્તિકામત (દીન પર મજબુતી સે કાયમ રહેના) ઔર હુસ્ને ખાત્માકી દરખાસ્ત કા બંદો કે લીયે સરકારી (ખુદાઈ) મજમુન નાઝીલ ફરમાયા હે ઔર જબ હક તઆલા શાનહું ખુદ દરખાસ્તકા મજમુન અતા ફરમાયે તો ઉસ્કી કબુલીયત યકીની હોતી હે. લિહાઝા ઈસ્કી બરકતસે ઈસ્તિકામત ઔર હુસ્ને ખાત્મા ઈન્શાઅલ્લાહ જરૂર અતા હોગા-

(૨) હુસ્ને ખાત્માકે લીયે હદીસે પાકમેં હે કે યે દુઆ હંમેશા પાબંદી સે પઢે.

يَاحَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِيْثُ.

યા હય્યું યા કય્યુમુ બિરહમતિક અસ્તગીસ. (મિશ્કાત - ૨૧૬)

હુઝુર (સ.અ.વ.) કો જબ કોઈ ગમ ઔર સદમા ઔર બેચેની હોતી તો આપ ઈસ દુઆકો કસરતસે પઢતે થે. **(મિશ્કાત - ૨૧૬)**

(૩) મિસ્વાક કરના હે : મિસ્વાક વાલે વુઝુંસે જો નમાઝ અદા કી જાયેગી ઉસ્કા સવાબ ૭૦ ગુના ઉન નમાઝોંસે ઝયાદા હોગા જો બગૈર મિસ્વાક વાલે વુઝુંસે પઢી જાયે.

મિસ્વાક કી સુન્નતકી બરકતસે મૌત કે વકત કલ્મએ શહાદત યાદ આ જાયેગા. **(શામી - ૧/૮૫)**

મિસ્વાક પકડનેકા તરીકા હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (ર.દી.) કી રિવાયતમેં યે હે કે છોટી ઉંગલી મિસ્વાક કે નીચે રખે ઔર અંગુઠા મિસ્વાક કે શુરૂ હિસ્સેમેં રખે. ઔર બાકી ઉંગલીયાં મિસ્વાક કે ઉપર રખે. **(શામી - ૧/૮૫)**

(૪) ઈમાનકી નેઅમત પર શુક્ર કરના :

યાની હરરોઝ મૌજુદા ઈમાન પર શુક્ર અદા કરના - અલ્લાહતઆલા કા વાઅદા હે. અગર તુમ લોગ શુક્ર અદા કરોગે તો હમ અપની નેઅમતોં મે જરૂર જરૂર ઈઝાફા કર દેગેં.

(સુરએ ઈબ્રાહીમ - પારા-૧૩)

બસ ! ઈમાન પર શુક્ર કરના ઈમાન કે બાકી રેહને ઔર તરક્કી કા ઝરીયા હે.

(૫) બદનજરી સે હિફાઝત :

બદનજરી સે હિફાઝત પર હલાવતે ઈમાનીકા અતા હોનેકા

વાઅદા હે. ઔર હલાવતે ઈમાન જબ દીલકો એક મરતબા અતા હો જાયેગી તો ફીર કભી વાપસ ન લી જાયેગી. હુસ્ને ખાત્માકી બશારત ઈસ અમલ પર ભી હે.

હદીસે કુદસી મેં હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

બેશક નજર ઈબ્લીસ કે તીરોં મેંસે ઝેહરમેં બુઝાયા હુવા એક તીર હે.

જીસ બંદેને મેરે ખૌફસે અપની નજરકો (નામેહરમ લડકીસે યા હસીન લડકેસે) મેહફુઝ રખી- ઉસ્કો એસા ઈમાન અતા કરૂંગા. જીસ્કી હલાવત વો અપને દીલમેં મેહસુસ કરેગા. **(કુન્ઝુલ ઉમ્માલ-૧/૩૨૮)**

મુલ્લા અલી કારી (ર.અ.) ફરમાતે હે કે યે હલાવતે ઈમાન કભી વાપસ ન હોગી. બસ ! ઈસ અમલ પર ભી ઈમાન પર ખાત્મા કી બશારત સાબિત હો ગઈ.

હુસ્ને ખાત્માકી યે દૌલત આજકલ સડકોં પર તકસીમ હો રહી હે. નજરકી હિફાઝત કીજીયે ઔર યે દૌલત હાસિલ કીજીયે.

(૬) અઝાનકે બાદ કી દુઆ પઢના હે.

ઈસ દુઆકો દુઆ એ વસીલા ભી કેહતે હે. અઝાન કે કલીમાત કા જવાબ દીજીયે. ફીર જબ અઝાન ખત્મ હો આપ (સ.અ.વ.) પર દુરૂદ શરીફ પઢકર દુઆએ વસીલા પઢીએ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلٰوةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَ نِ الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ
وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدَا نِ الَّذِىْ وَعَدْتَّهٗ اِنَّكَ لَاتُخْلِفُ الْمِيْعَادَ

અલ્લાહુમ્મ રબ્બ હાઝીહીદ દઅવતીત તામ્મતી. વસ્સલાતીલ કાઈમતી આતિ મુહંમદ નીલ વસીલત વલ ફદીલત વબઅસ્હું મકામમ મહમુદ નીલ્લઝી વઅદત્હું ઈન્નક લા તુખ્લીફુલ મિઆદ.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે કે જો ઈસ દુઆકો પઢેગા ઉસ્કે લીયે મેરી શિફાઅત વાજીબ હોગી. **(બુખારી શરીફ)**

જબ ઈસ દુઆ પર હુઝુર (સ.અ.વ.) કી શિફાઅત વાજીબ હોગી તો મુલ્લા અલી કારી (ર.અ.) ફરમાતે હે કે ઉસ્મેં હુસ્ને ખાત્માકી બશારત મૌજુદ હે કે ઉસ્કા ખાત્મા ઈમાન પર હોગા. ક્યું કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કી શિફાઅત કાફીર કો નહી મીલ સકતી.(મિરકાત - ૨/૧૬૩)

(૭) અલ્લાહ વાલોંકી સોહબત ઈખ્તિયાર કરના ઔર ઉન્સે મોહબ્બત કરના સિર્ફ અલ્લાહ કે લીયે :

બુખારી શરીફ કી દો રિવાયતોંસે પતા ચલતા હૈ કે ઈસ અમલસે હુસ્ને ખાત્મા કા ફૈસ્લા મુકદર હો જાતા હૈ.

એક શખ્સ ઝિક્ર કી મજલીસ મેં અલ્લાહવાલોં કે સાથ થોડી દેર કે લીયે બેઠ ગયા. અલ્લાહતઆલાને ફરિશ્તોંસે ઈન ઝિક્ર કરનેવાલોં કી મગફીરતકા એલાન ફરમાયા તો એક ફરિશ્તેને કહા યા અલ્લાહ ફલાં શખ્સ તો કીસી જરૂરતસે આયા થા ઔર ઉન્મેં બેઠ ગયા ઔર વો ખતાકાર ભી હૈ. ઈર્શાદ હુવા કે યે ઐસે મકબુલે હક હૈ કે ઉન્કે પાસ બેઠને વાલા મેહરૂમ નહી રેહ સકતા. મૈંને ઉસ્કો ભી બખ્શ દીયા.

બુખારી મુસ્લિમ શરીફ મેં હૈ કે જીસ્મેં તીન ખસ્લતેં હોગી વો ઈમાનકી હલાવત પાયેગા.

* જીસ્કે દીલમેં અલ્લાહતઆલા ઔર હુઝુર (સ.અ.વ.) કી મોહબ્બત તમામ કાઈનાત સે ઝયાદા હો.
* જો કીસી બંદેસે મોહબ્બત સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કે લીયે કરે.
* જો ઈમાન અતા હોનેકે બાદ કુફ્ર મેં જાના ઈત્ના નાપસંદ કરે જૈસા આગમેં જાને કો.

ઈમાન પર ખાત્મા કે લીયે મોહબ્બત કરના એક અઝીમ ઔર બડા ઝરીયા હૈ. ઔર જાહીર હૈ કે યે મોહબ્બત અલ્લાહવાલોંસે હી કામિલ દર્જે કી હોતી હૈ. બસ ! ઈસ્કા કામિલ નુસ્ખા કીસી અલ્લાહવાલેસે મોહબ્બત કરના હૈ.

અલ્લાહવાલોં કી મોહબ્બતસે હલાવતે ઈમાની નસીબ હોતી હૈ ઔર ઉસ પર હુસ્ને ખાત્માકા અતા હોના જાહીર હો ગયા.

(૮) સદકા કરના હૈ :

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ. સદકા અલ્લાહતઆલાકે ગજબકો ઠંડા કરતા હૈ ઔર બુરી મૌતકો દફા કરતા હૈ.

(મિશ્કાત - ૧૬૮)

શેખ અબ્દુલ હક મોહદ્દીસ દેહલ્લી (ર.અ.) તહરીર ફરમાતે હૈ કે બુરી મૌત કે દફા કરને સે મુરાદ બુરે ખાત્માસે હિફાઝત હૈ.

(૯) અલ્લાહતઆલા કી મોહબ્બત સીખના હે ઔર મોહબ્બતકે આમાલ ઈખ્તિયાર કરના હે. ઔર ઈન દોનોં કો હાસિલ કરનેકા ઝરીયા અલ્લાહ વાલોંસે મોહબ્બત કરના હે. હદીસ મેં ઈર્શાદ હે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ حُبَّکَ وَحُبَّ مَنْ یُّحِبُّکَ وَالْعَمَلَ الَّذِیْ یُبَلِّغُنِیْ حُبَّکَ

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક હુબ્બક વહુબ્બ મંય યુહીબ્બુક વલ અમલલ્લઝી યુબલ્લેગોની હુબ્બુક.

(કિશ્કુલે મઅરિફત - ૨૪૯/૨૬૩)

અલ્લાહતઆલા હમ સબકો અપને એહસાન ઔર કરમસે મૌત કે વક્ત કલ્મએ શહાદત નસીબ ફરમાયે. આમીન...

હુસ્ને ખાત્મા ઔર ગુનાહોં કા કફ્ફારહ:

ઈસ ઉન્વાન મેં વો ઉમુર શુમાર કીયે ગયે હે. જીન્સે અગલે ઔર પીછલે ગુનાહ માફ હોતે હે. જીસ્કો અલ્લામા સુયુતી (ર.અ.) ઔર હાફીઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (ર.અ.) ને ભી બયાન કીયા હે. વો ઉમુર યે હે.

નાગવારી કે બા વુજુદ વુઝુ કા પાની આઝામેં દુર તક પહુંચાના. મોઅઝઝીન જબ અશ્હદુ અલ્લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ કહે તો ઉસી જૈસા જવાબ દેના ઔર યે કલીમાત ભી ઝયાદા કર દો.

رَضِیْنَا بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ رَسُوْلًا وَّنَبِیًّا

મુકતદી કા ઈમામ કી આમીન કે સાથ આમીન કેહના. ચાશ્ત ઔર ઈશ્રાક કી નમાઝ પઢના. નમાઝે જુમ્આ કે બાદ ઈસી તરહ બૈઠે હુવે સુરએ ફાતિહા, સુરએ ઈખ્લાસ, કુલ અઉઝુ બિરબ્બીલ ફલક ઔર કુલ અઉઝુબિરબ્બીન્નાસ, સાત-સાત મરતબા પઢના, સલાતુત્તસ્બીહ પઢના, રમઝાન શરીફ કે રોઝે રખના, અરફહ કે દીન રોઝા રખના, હજ્જ કરના.

ઈસી તરહ મકામે ઈબ્રાહીમ કે પીછે દો રકાત નફલ નમાઝ પઢના ઔર સવાબકી નિય્યત સે કા'બા શરીફ પર નજર કરના ઔર સુરએ હશર કી આખરી આયતેં તિલાવત કરના. અપને બચ્ચોંકો કુર્આન મજીદ કી તાલીમ દેના ઔર ઉસ શખ્સ કેભી ગુનાહ માફ હો જાતે હે. જો કીસી અંધે કો ચાલીસ કદમ પકડ કર લે ચલે ઔર ઉસ્કેભી જો કીસી મુસલમાન કી હાજત રવાઈ કે લીયે કોશીષ કરે. અગરચે વો હાજત પુરી ન કર સકે.

ઈસી તરહ ગુનાહોં કા કફ્ફારહ રાસ્તે સે કાંટે કાભી ફેંક દેના હે ઔર કીસી અજનબી મુસાફીર કી જીસ્કે પાસ ઉસ્કી જાન પહેચાન વાલા કોઈ ન હો તિમારદારી કરનાભી હે.મુસલમાનોંસે મુસાફહ કરનાભી ગુનાહોં કા કફ્ફારહ હે. જબ કે ઉસ્કે સાથ દુરૂદ શરીફ પઢ લીયા જાયે ઔર યે દુઆભી પઢી જાયે. رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَا بَ النَّارِ (پ_٢_٢٠١)

કયું કે યે હઝરત અનસ (રદી.) કી રિવાયતસે સાબિત હે.

ઈસી તરહ કપડા પહેનને ઔર ખાના ખાને કે બાદ અલ્હમ્દુલિલ્લાહ પઢના ભી ગુનાહોં કા કફ્ફારહ હે. ઈસી તરહ ૯૦ સાલકી ઉમર હોના ઈન્મેં અગરચે બાઝ રિવાયતે જઈફ ભી હે. મગર હદીસે જઈફ પરભી અમલ ફઝાઈલે આમાલ મેં કર લીયા જાતા હે. (જબ તક કે રિવાયત કા જોઅફ બહોત શદીદ ન હો)

અલ્લામા મનાવી (ર.અ.) કેહતે હૈ કે જીસ શખ્સકો ફઝાઈલે આમાલ સે મુતઅલ્લીક કોઈ બાત પહુંચે તો ઉસે ચાહીયે કે ઉસ પર અમલ જરૂર કરે અગરચે એક હી મરતબા કયું ન હો તાકે ઈસ ફઝીલત કા મુસ્તહીક હો જાયે. **(મઆરિફે સુફીયહ-૨૪૨)**

મૌત મેં ફર્ક :

મૌત હર એક પર આતી હે. કોઈ ઈસસે બચ નહી સકતા. મૌતે દો કિસ્મ કી હોતી હે. એક વો જબકે આદમી અલ્લાહ કો અપના મકસુદ બનાયે હુએ હો. વો અલ્લાહ કે લીયે બોલતા હો ઔર અલ્લાહ કે લીયે ચુપ રેહતા હો. ઉસ્કી તમામ તવજ્જુહ અલ્લાહ કી તરફ લગી હુઈ હો. ઐસે આદમીકા મતલબયે હે કે વો અપને રબ કી તરફ સફર કર રહા થા ઔર મૌતકે ફરિશ્તેને ઉસ્કે સફરકો મુખ્તસર કરકે ઉસ્કો ઉસ્કી મંઝીલ તક પહુંચા દીયા.

દુસરા આદમી વો હે જીસ્ને અપને માલિક કો ભુલા રખા હે. ઉસ્કા રૂકના ઉસ્કા ચલના અલ્લાહ કે લીયે નહી હોતા. વો અપને રબકો છોડકર કીસી ઔર તરફ ભાગ રહા હે. ઐસે શખ્સ કે લીયે મૌતકા દીન ઉસ્કી ગિરફતારી કા દીન હે. ઉસ્કી મિસાલ ઉસ બાગી (બગાવત કરનેવાલે) કી તરહ હે. જો ચંદ દીન સરકશી દીખાયે ઔર ઉસ્કે બાદ ઉસ્કો પકડ કર અદાલતમેં હાજીર કર દીયા જાયે.

જાહીર મેં એક તરહકી મૌત હૈ. જો દોનોં આદમીયોં પર આતી હો. મગર દોનોંમેં ઈત્ના ફર્ક હૈ જીત્ના ફુલ ઔર આગમેં. એક કે લીયે મૌત રબ્બુલ આલમીન કે કૈદ ખાને મેં ડાલા જાના. ઔર એક કે લીયે મૌત જન્નતકે બાગોંમેં દાખલેકા દરવાઝા હૈ. ઔર કીસી કે લીયે મૌત વો દીન હૈ. જબ કે ઉસ્કો જહન્નમકી ભડકતી હુઈ આગમેં ફેંક દીયા જાતા હૈ. તાકે અપની સરકશી કે જુર્મ મેં વહાં અબદી તૌર પર જલતા રહે.

મૌત હર ચીઝકો બાતિલ કર દેગી ઔર ઉસ્કે બાદ વહી ચીઝ બચેગી જીસ્કી આખિરતમેં કોઈ કિંમત હો.

સચ્ચાઈ કી પુકાર પર ધ્યાન ન દેના હંમેશા ઈસલીયે હોતા હૈ કે આદમી કે સામને સિર્ફ મૌતસે પેહલેકી દુનિયા હોતી હૈ. આદમી અગર મૌતકે બાદકી દુનિયા દેખ લે તો આજહી વો ઉસ ખુદાકે આગે ઝુંક જાયે જીસ્કે આગે ઉસે કલ ઝુંકના હૈ. અગર યે કલકા ઝુંકના કીસીકે કુછ કામ ન આયેગા. **(અલરિસાલા - ૩/૧૯૮૧/૧૫)**

મૌત સિર્ફ હાલત બદલને કા નામ હૈ:-

યાની રૂહ કી બાદશાહત જો બદન પર થી, ખત્મ હો ગઈ ઔર બદન કી રૂહ ઈતાઅત સે બાહર હો ગઈ. ઈન્સાન કે બદને કે તમામ આઝા રૂહ કે મુલાઝીમ હૈ. વો જબતક બદન મેં રહતી હૈ ઊન્સે કામ લેતી હૈ. જૈસા કે હાથ સે પકડતી હૈ, કાન સે સુનતી ઔર આંખો સે દેખતી હૈ. લેકિન ચીઝોં કી હકીકત ખુદ માલુમ કરતી હૈ. ઔર ખુશી ઔર ગમ ઔર મુખ્તલીફ કીસ્મ કી તકલીફોં સે અસર લેતી હૈ. ઈન ચીઝોં કે લીયે બદનમેં ઊસ્કા કોઈ મુલાઝીમ નહી.

ઈસલીયે મરને કે બાદ યાની રૂહ કા બદન સે જુદા હોને કે બાદ, રૂહ બદન કે મુલાઝીમો કે ઝરીયા જો બાતેં હાસિલ કરતી થી વો ખત્મ હો જાતી હૈ. યાની ભૂક, પ્યાસ, શેહવત વગૈરહ.

લેકીન હર ચીઝ કી કૈફિયત ઔર ખુશી વ ગમી કા એહસાસ રૂહમેં બાકી રેહતા હૈ. બલ્કે મરને કેબાદ રૂહ કા એહસાસ (અસર લેના) બહોત ઝયાદા બઢ જાતા હૈ.

ચુંનાચે મરતે વક્ત અગર આદમી પર બીવી બચ્ચોં, ઘર બાર, માલ દૌલત કી મોહબ્બત ગાલિબ હોતી હૈ તો ઊસ્કા એહસાસ ઔર

અસર રૂહ કો ઝયાદા રેહતા હૈ. ઔર દુનિયા કે છુટ ને કે ગમ મેં મુબ્તલા હોતી હે. ઔર યે અઝાબ મુખ્તલિફ શકલોમેં રૂહ પર મુસલ્લત હોતા હે.

ઔર અગર આખિરત કા શૌક અલ્લાહ તઆલાસે મીલને કી તડપ ઊસ્કે દિદાર કે શૌક મેં રૂહ નિકલતી હે તો યે બડી મુબારક રૂહ હોતી હે. ફીર યે હંમેશા ઊસી ખયાલ મેં કયામત તક રહેગી. ઊસ્કા હશ્ર ભી ઊસી હાલત મેં હોગા.

દફન કરનેકે બાદ રૂહ અપના વક્ત કહાં ગુજારતી હૈ?

ઈસ બારે મેં રિવાયતેં મુખ્તલીફ હે. તમામ રિવાયતોંકો જમા કરનેસે જો બાત માલુમ હોતી હે વો યે હે કે નેક રૂહોંકા અસલ ઠીકાના ઈલ્લીય્યીન હે. (મગર ઉસ્કે દરજાત મુખ્તલીફ હે) બદકાર રૂહોં કા અસલ ઠીકાના સીજ્જીન હે. ઔર હર રૂહકા એક ખાસ તઅલ્લુક ઉસ્કે બદનકે સાથ કર દીયા જાતા હે. ચાહે વો બદન કબરમેં દફન કિયા ગયા હો યા દરિયામેં ડુબ ગયા હો. યા કીસી જાનવરકે પેટ મેં હો.

મતલબ યે કે બદનકે હિસ્સે જહાં જહાં હોગેં. રૂહકા એક ખાસ તઅલ્લુક ઉન્કે સાથ કાયમ રહેગા. ઔર ઈસી ખાસ તઅલ્લુક કા નામ "બરઝખી જીંદગી" હે. જીસ તરહ નુરે આફતાબ સે જમીન કા ઝર્રા ચમકતા હે ઈસી તરહ રૂહકે તઅલ્લુક સે બદનકા હર હિસ્સા જીંદગી સે મુનવ્વર હો જાતા હે.

અગર યે બરઝખી જીંદગીકી હકીકતકા ઈસ દુનિયામેં માલુમ કરના મુમ્કીન નહી.

કબર મેં રૂહ કા એક ખાસ તઅલ્લુક (જીસ્કી કૈફિયત કા સમજના હમારે બસ મેં નહી.) બદનકે સાથ કાયમ કર દીયા જાતા હે. જીસસે મુર્દેમેં એહસાસ ઔર તમીઝ પૈદા હોજાતી હે.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉસ્કા હલ-૩૦૮)

આલમે બરઝખ :

શરીઅત કી ઝબાનમેં આલમે બરઝખ વો આલમ હે. જહાં રૂહે દુનિયાસે ઔર જમીની અનાસીર (તત્વો) કી કૈદ સે આઝાદ અપની એક મુસ્તકીલ જીંદગી રખતી હે. ઔર વહાં રાહત ઔર તકલીફ સેહતી હે.

જીંદગી કે તીન દર્જે હે.

(૧) પહેલા મરહલા – દુનિયાકી જીંદગી :-

ઈસ મરહલે મેં બદન રૂહ કે સાથ હોતી હે. ઔર ઉન્કો બદનસે તઅલ્લુક હોનેકી વજહ સે રાહત ઔર તકલીફ કા એહસાસ હોતા હે.

(૨) દુસરા મરહલા – બરઝખી જીંદગી :-

ઈસ મરહલે મેં બદન રૂહ કી કેદ સે આઝાદ હોજાતી હે ઔર રૂહ કો સીધા રાહત યા તકલીફકા અસર હોતા હે.અલબત્તા શહીદોં કી જીંદગીકે બારે મેં હદીસ મેં આતા હે કે ઉન્કી રૂહે સબ્ઝ પરીન્દોં કે અંદર હોતી હે. ઈન પરીન્દોં કે રેહનેકે લીયે કુછ કન્દીલે (ફાનુસ) અર્શ કે નીચે લટકાઈ ગઈ હે. યે પરીન્દે જન્નતમેં જહાં ચાહે બસેરા કરતે હે. ફીર લૌટકર ઈન્હી કન્દીલોં કે પાસ આ જાતે હે. **(મુસ્લિમ શરીફ)**

ઈસ તરહ યે રૂહે અપના આરજી ઝમાના ગુજારતી હે. યા બગૈર જીસ્મ કે યુંહી રેહતી હે.

(૩) તીસરા મરહલા – આખિરતકી જીંદગી :-

ઈસ જીંદગી મેં રૂહોં કો દોબારા જીસ્મ અતા હોગા જીસ્કે અંદર વો દુનિયાકી જીંદગી મેં રેહતી થી.

દુનિયા ઔર આખિરત કી ઈસ દરમ્યાની જીંદગી કો આલમે બરઝખ કહા જાતા હે.

યે જીંદગી અસલ મેં ઈન્તિઝાર કા વકફા હે. તાકે તમામ રૂહે જમા હોકર આલમેં આખિરત કે લીયે તૈયાર હો- ઔર જબ દુનિયાકે આખરી ઈન્સાનકી રૂહ ભી વહાં પહુંચ જાયે ઔર પહેલી દુનિયા ફના હો જાયે તબ તીસરી જીંદગીકા દૌર શુરૂ હો ઔર રૂહોં કો દોબારા ઈન્કે જીસ્મોં મેં મુન્તકીલ કીયા જાયે ઔર વો અપને કીયે કી સઝામેં દોઝખ યા નેકી કે બદલેમેં જન્નતકે હકદાર હો. ઈસસે યે ભી માલુમ હુવા કે દુનિયા અમલકી જગા હે. ઔર આખિરત બદલા પાનેકી જગા હે ઔર ઈન દોનોં કે બીચમેં આલમેં બરઝખ કે નામસે એક બીચકી દુનિયા હે. જો હકીકતમેં ફેંસ્લા ઔર ઈન્તિઝાર કા વકફા હે. ઈસ હકીકત કી તરફ કુર્આન મજીદ મેં ઈર્શાદ હે. દુનિયા ઔર આખિરત કી ઈસ દરમ્યાની જીંદગી કો આલમે બરઝખ

કહા જાતા હે.

હર એક શખ્સ એક દીન મૌતકા મઝા ચખને વાલા હે ઔર કયામત કે દીન તુમ સબકો પુરા બદલા દીયા જાયેગા. (ઉસ દીન) જો શખ્સ દૌઝખસે દુર રખા ગયા ઔર જન્નત મેં ગયા વો કામ્યાબ હુવા ઔર દુનિયાકી જીંદગીતો સિર્ફ ધોકે કા સોદા હે. **(આલે ઈમ્રાન - ૧૮૫)**

યહાં એક સવાલ યે પૈદા હોતા હે કે આલમે બરઝખમેં જહાં રૂહે બદન સે આઝાદ હોગી ક્યા રૂહોં કો રાહત ઔર તકલીફ મીલના શુરૂ હોગી?. ક્યા ઉન્કે ઈન્તિઝારકા યે વકફા રાહત યા તકલીફ મેં તબ્દીલ હો જાએગા?

જવાબ મેં અર્ઝ હે કે રાહત ઔર તકલીફ કી શુરૂઆત ઈસી આલમેં બરઝખસે શુરૂ હો જાયેગી.

કુર્આન ઔર હદીસ કી રોશની મેં યે હકીકત સુરજ સે ઝયાદા રોશન હે કે સકરાત કે વક્ત સે હી રૂહ કો રહમતકે ફરિશ્તોં સે રાહત ઔર અઝાબકે ફરિશ્તોંસે તકલીફ મીલના શુરૂ હોજાતી હે. ફીર લમ્હા બ લમ્હા ઉસ્મે ઈઝાફા હોતા રેહતા હે. અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હે.

કાશ તુમ (અપની આંખોસે) વો હાલત દેખો જબકે ફરિશ્તે ઈન કાફિરોંકી જાન નિકાલતે હે ઔર ઉન્કે ચહેરોં ઔર પઠોં (સુરીન) પર મારતે હે. ઔર (કેહતે હે કે અભી ક્યા હે ? આગે ચલકર દોઝખકે અઝાબ કા મઝા ચખ. યે ઉન આમાલ કી સઝા હે જો તુમ્હારે હાથોંને આગે ભેજે હે. ઔર અલ્લાહ અપને બંદો પર જુલ્મ કરનેવાલા નહી.

(અન્ફાલ - ૫૦-૫૧)

યહી ફરિશ્તેં ઉન્હે તમાચે મારતે હે ઔર ઉન્કી સુરીનોં ઔર ઉન્કી પીઠ પર મારતે હુએ પીટાઈ કરતે હે. સકરાત કે વકત ઈસ કિસ્મ કી સઝાએં કાફિરોં ઔર મુશ્રીકો ઔર બદકારોં કો દી જાતી હે.

રહે પાકબાઝ, પરહેઝગાર ઔર ખુદાકે મોમીન બંદે તો ઉન્કે બારેમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે.

જબ મોમીન બંદા દુનિયાસે રૂખસત હોકર આલમેં આખિરતકા રૂખ કરતા હે તો ઉસ્કે પાસ આસ્માન સે ઐસે ફરિશ્તે ઉતર કર આતે હે જીન્કે ચહેરે સુરજસે ઝયાદા રોશન હોતે હે. ઉન્કે સાથ જન્નતકા કફન

હોતા હૈ ઔર જન્નતકી ખુશ્બું સાથ હોતી હૈ. ઔર મોમીનકી જહાંતક નિગાહ જાતી હૈ વહાં તક ફરિશ્તે આકર બેઠ જાતે હૈ. ફીર મૌતકા ફરિશ્તા હાજીર હોતા હૈ ઔર ઉસ્કે સરહાને બેઠ કર કહેતા હૈ : અય પાકીઝા રૂહ! અપને રબકી મગફીરત ઔર ઉસ્કી ખુશનુદી કી તરફ ચલ. યે સુનતે હી રૂહ બદનસે ઈસ તરહ નિકલતી હૈ જૈસે મશ્કીઝેમેંસે પાની નિકલતા હૈ. રહી કાફીરોં ઔર મુનાફિકોંકી રૂહે તો ઉસ્કે બારેમેં રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ.

ઔર જબ કાફીર દુનિયાકો છોડકર આખિરતકી તરફ કુચ કરતા હૈ તો ઉસ્કે કરીબ આસમાન સે કાલે ચહેરેવાલે ફરિશ્તે ઉતરતે હૈ. ઉન્કે પાસ ટાટ હોતા હૈ. નજર પહુંચે વહાં તક ફરિશ્તે બેઠ જાતે હૈ. ફીર મૌતકા ફરિશ્તા હાજીર હોકર ઉસ્કે સરકે પાસ બેઠ જાતા હૈ ઔર કહેતા હૈ : અય નાપાક રૂહ ! અપને પરવરદિગારકે ગજબ ઔર ઉસ્કી નારાજગીકી તરફ ચલ. યે સુનકર રૂહ બદનમેં ઈધર ઉધર ભાગના ચાહતી હૈ. લેકીન ફરિશ્ને ઉસે યું પીટતા હૈ જૈસે ગીલી ઉન પકડકર ઉધેડી જાતી હો.

(તરગીબ-૪/૩૬૬)

કબર આખિરતકી જીંદગીકા પહેલા મરહલા ઔર આખિરતકી ચોખટ હૈ. મરનેકે બાદ કબરમેં ભી બદન ઔર રૂહકો અઝાબ હોતા હૈ. ફીર બદન ફના હોજાતા હૈ ઔર ઉસ્કી રૂહકો અઝાબ હોતા હૈ. કબરકા અઝાબ હક હૈ ઔર અકલ ઔર નકલસે સાબીત હૈ.

હર કીસીકો ઈસ્કા તજુરબા હૈ કે ખ્વાબમેં રાહત ઔર આરામકો દેખકર ખ્વાબ દેખનેવાલા અપને અંદર સુકુન ઔર ચૈન મેહસુસ કરતા હૈ ઔર આંખ ખુલને પર ઔર રાહતકી ઈન ઘડીયોં કે ચલે જાને કે બાદ હસરત હોતી હૈ.

ઈસ તરહ તકલીફવાલા ખ્વાબ દેખકર દુઃખ હોતા હૈ ઔર ઈસસે નજાત તબ મીલતી હૈ જબ આંખે નિંદસે બેદાર હોતી હૈ. ઔર યે મુશાહીદા હૈ કે અચ્છે બુરે ખ્વાબ કા અસર દીલ-દિમાગ પર એક અરસા તક મેહસુસ હોતા હૈ.

ઈત્ના જરૂર હૈ કે રૂહેં જહાં કહીં ઔર જીસ હાલમેં રહેતી હૈ. ઉસ્કા તઅલ્લુક અપની કબર યા ઝમીનસે બાકી રહેતા હૈ. જહાં મરનેકે

બાદ ઉન્હે દબા દીયા જાતા હે. ઔર વહાં કી ઝમીનમેં ઉસ્કી હડ્ડીયાં ગલસડ જાતી હે.

રિવાયતોં મેં યે બાત આતી હે કે કબ્રવાલા અપની કબ્ર પર આનેવાલે ઔર સલામ કરનેવાલેકો પહેચાનતા હે.

ઈસી બીનાપર યકીનકે સાથ કહા જાતા હે કે કબ્રકી જીંદગીસે જન્નતકી રાહત યા દૌઝખકે અઝાબકા સિલસિલા શુરૂ હોજાતા હે. હા ! શહીદોં કી રૂહેં જન્નત મેં સબ્ઝ પરીન્દોંમેં હોતી હે ઔર અર્શસે લટકનેવાલી કન્દીલોં મેં બસેરા કરતી હે.

બહર હાલ મરકર મીટ્ટીમેં મીલ જાનેકે કા દરમ્યાની હિસ્સા જીસે આલમે બરઝખ કહા જાતા હે. ઈન્સાની આઈમાશ કા ઝમાના હોતા હે. ઈસ મુદ્દત મેં ઈન્સાન કો અપની હકીકત ઔર અંજામ કી ખબર હોજાતી હે.

અલ્લાહ તઆલા ઈમાનવાલોં કો પક્કી બાત (કલ્મએ તૈયબહ) કી બરકત સે દુનિયા આખિરત મેં સાબિત કદમ ઔર મજબુત રખતા હે. ઔર જાલીમોંકો રાહ સે બે રાહ બના દેતા હે. આલમે બરઝખમેં ઈમાનવાલોંકી રૂહોંકો એહતિરામ સે ઈલ્લીય્યીન મેં રખા જાતા હે. ઔર કાફીર મુશરીક ઔર બદકારોં કી રૂહ કો જમીનકી તેહમેં ફેંક દીયા જાતા હે. ઔર રૂહે અપને અપને મુકામ પર રાહતો આરામ યા તકલીફોંમેં રેહતી હુઈ ઈન્તિઝાર કી ઘડીયોં કો બસર કરતી હે. યહાં તક કે અલ્લાહતઆલા ઈન્સાની જીસ્મોંકો ફીર સે પૈદા ફરમાયે ઔર ઉન્કે અંદર જાન ડાલ દે.

(અકીદ એ મોમીન -૪૫૦/૪૫૯)

દો અહમ હિદાયતેં :

હઝરત મૌલાના અબ્રારૂલ હક સાહબ (દા.બ.) ફરમાતે હે કે હમારે અંદર દો દીની બિમારીયાં પૈદા હો ગઈ હે.

૧. મૈયત કો દફન કરને મેં તાખીર કરના.

સુન્નત તરીકા હમારી કિતાબોં મેં યે લીખા હે કે અગર કીસીકા સુબ્હ કે વક્ત ઈન્તિકાલ હો જાયે ઔર જુમ્આ એક બજે હોતા હે ઔર કબ્રસ્તાન ઐસી જગા મેં હે કે દફન કરકે સાડે બારા બજે તક આ જાયેગેં જુમ્આ નહી છુટેગા તો દફન કરને કે લીયે જુમ્આકા ઈન્તિઝાર કરના

જાઈઝ નહી. **(તહતાવી - ૩૩૨)**

૨. યે હૈ કે જીસ બસ્તી મેં ઈન્તિકાલ હો વહીં દફન કરના ચાહીયે.

(તહતાવી - ૩૩૭)

અસલ હુકમ ઔર સુન્નત તરીકા યહી હૈ. કીસી દુસરેકા અમલ દલીલ નહી. જીન અકાબિર કી મૈયતકો મુન્તકીલ કીયા. બાદકે લોગોં ને કિયા. વો તો જીંદગી ભર સુન્નત કી તાલીમ ઔર તલ્કીન કરતે રહે.

હઝરત મૌલાના યુસુફ સાહબ (ર.અ.) કા લાહોરમેં ઈન્તિકાલ હુવા ઉન્હોંને વસીયત ઔર તાકીદ કી થી કે દેખો મુઝે યહીં દફન કરના. લેકીન જો કુછ હુવા બાદ કે લોગોં ને કિયા. **(નિદાએશાહી-૨/૨૦૦૨/૨૧)**

મસ્અલા :-

શૌહર ઔર બીવી મેં અગર કોઈ એક મર જાયે તો વો એક દુસરે કા ચ્હેરા દેખ સકતે હૈ.

(દુર્રે મુખ્તાર-૧-૫૭૫)(મઝાહીરે ઉલુમ-૪/૨૦૦૨/૩૯)

મૈયત પર રોના-ચિલ્લાના :-

કીસી કી મૈયત પર ઉસ્કે રિશ્તેદારોં ઔર દોસ્તોંકા રંજીદા ઔર ગમગીન હોના ઔર આખોંસે આસું બેહના ઔર ઈસ તરહ બે ઈખ્તિયાર રોના ઔર ગમ જાહીર હોજાના બિલકુલ ફિતરી બાત હૈ ઔર યે ઈસ બાતકી અલમાત હૈ કે ઈસ આદમી કે દીલમેં મોહબ્બત ઔર દર્દમંદી કા જઝબા મૌજુદ હૈ. જો ઈન્સાનિયતકા એક કિંમતી ઔર પસંદીદા કામ હૈ. ઈસ લીયે શરીઅતને ઉસ પર પાબંદી નહી લગાઈ. લેકીન નોહા ઔર માતમ ઔર અપને ઈરાદે સે રોને પીટને કી સખ્ત મનાઈ હૈ. ક્યું કે યે બંદગી ઔર અલ્લાહતઆલા કે ફેસ્લે પર રાજી રેહનેકે બિલ્કુલ ખિલાફ હૈ. ઔર ઐસા કરનેસે અપને ઔર દુસરોં કે રંજ ઔર ગમ મેં ઝયાદતી હોતી હૈ. ઔર અમલકી ઔર સબર કી કુવ્વત કમ હો જાતી હૈ. ઈસ્કે અલાવા નોહા ઔર માતમ ઔર રોના પિટના મૈયતકે લીયે ભી તકલીફ કા સબબ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જો કોઈ (ગમી ઔર મૌતકે વકત)

અપને રૂખસારોં (ગાલોં) પર તમાચે મારે ઔર મુંહ પીટે ઔર ગરેબાન ફાડે ઔર જાહિલોંકે તરીકે પર શિકાયત કરે વો હમ મેં સે નહી યાની વો હમારે તરીકે પર નહી.

(બુખારી શરીફ જી-૧/૧૭૩)(નિદાએ-શાહી-૮/૧૯૯૭/૩૦)

તઅઝીયત:-

મિશ્કાત શરીફ મેં બયહકી કે હવાલે સે યે વાકેઆ નકલ કીયા ગયા હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી વફાતકે બાદ જબ એહલે બૈત ઔર સહાબા (ર.દી.) સખ્ત ગમ ઔર બેચેની મેં થે. હુજરા મુબારક કે એક કૌનેસે એક આવાઝ આયી કેહનેવાલા કેહ રહા થા જીસ્કા મફહુમ યે હૈ કે '' અલ્લાહતઆલાકી જાત (કી મોહબ્બત ઉસસે લગાવ ઔર ઉસ્કે ધ્યાન) મેં મુસીબતકે વક્ત સુકુન ઔર ઈત્મિનાન કા સામાન હૈ. ઔર હર જાને વાલેકા નેઅમલ બદલ હૈ ઔર હર નુકશાન કી તલાફી કા ઝરીયા હૈ. લિહાઝા અલ્લાહ હી પર ભરોસા કરો. ઈસીસે આસ લગાઓ ઔર જાન લો કે હકીકતમેં મુસીબત ઝદા તો વો હૈ જો અજરો સવાબ સે મેહરૂમ રહે''

સચ હૈ ! અલ્લાહતઆલા કે સિવા હર ચીઝ ફાની હૈ. ન કીસી નબીકો બકા (હંમેશા રહેના) હૈ. ન કીસી વલી કો, ખુશ કિસ્મત હૈ વો ઈન્સાન જો અપને દીલ મેં અલ્લાહ કે તઅલ્લુક કો ઈસ તરહ રચા બસાલે કે ઉસ્કી ઉમ્મીદોંકા મરકઝ સિર્ફ વોહી એક જાત હો જાયે - ઈસ તઅલ્લુક કા એક ફાયદા યે હોતા હૈ કે અલ્લાહતઆલા કી તરફસે સબ્ર ઔર રઝામંદી કી તૌફીક મીલતી હૈ ઔર મુસીબતેં, આફતેં તરક્કી ઔર ખુદાવંદતઆલા સે નજદીકી કા વસીલા બન જાતે હૈ.

مَا اَصَابَ مِنْ مُّصِيْبَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَمَنْ يُّؤْمِنْ م بِا اللّٰهِ يَهْدِ قَلْبَهٗ . (پ۲۸ ع ۱۵)

શૈખુલ હદીસ હઝરત મૌલાના મુહંમદ ઝકરીયા (ર.અ.) ને મૌલાના સૈયદ મહંમદ સાની હસની મર્હુમ કી વફાત પર એક ખત તઅઝીયતકા હઝરત મૌલાના સૈયદ અબુલહસન અલી નદવી (ર.અ.) કો લીખા થા.અલી મિંયા ! હઝરત ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કા વો શેઅર યાદ આ રહા હૈ જો ઉન્હોંને હઝરત ઈમામ અબ્દુર્રહમાન બિન મેહદી કો ઉન્કે સાહબઝાદે કી તઅઝીયતમેં લીખા થા. શેઅર કા મફહુમ યે હૈ.

"મૈં તુમ્હારી તઅઝીયત કર રહા હું. ઉસ્કા મતલબ યે નહી હૈ કે મુઝે અપની જીંદગીકા કુછ ભરોસા હૈ. બલ્કે તઅઝીયત એક મસ્નુન દીની અમલ હૈ. વરના સચ તો યે હૈ કે ન તઅઝીયત કરનેવાલા બાકી રહેગા. ઔર ન વોહ જીસ્કી તઅઝીયત કી જા રહી હૈ. ચાહે વો દોનોં થોડે દીન ઔર દુનિયામેં રેહલે"

અલી મિયાં ! મૌત કે હાદસે કી ખબર સુનકર દીલ પર ક્યા ગુજરી બયાન નહી કર સકતા. ઈધર આપકા બુઢાપા ઔર લગાતાર હાદેસાતકા સિલસિલા ઔર ઝયાદા ગમ ઔર બેચેની કા સબબ હૈ. મગર સિર્ફ રંજ ઔર અફસોસ કરનેસે ન તો જાનેવાલે કો ફાયદા. ન રહેનેવાલેકો સુકુન. મૈં ને તો ખબર સુનતે હી અપને દસ્તુરકે મુવાફિક દોસ્તોંકો ઈસાલે સવાબ ઔર દુઆએ મગફીરત કી તાકીદ શુરૂ કર દી. મેરે યહાં અસલ યહી તઅઝીયત હૈ. અલ્લાહ તઆલા મર્હુમ કી મગફીરત ફરમાયે અજ્રે અઝીમ અતા ફરમાયે ઔર પીછે રેહનેવાલોંકો (ખાસકર આપકો) સબ્રે જમીલ અતા ફરમાએ." **(અલફુરકાન - ૬/૧૯૮૨/૩)**

એહલે મદીના કા મામુલ થા કે જબ કીસી મુસીબતઝદા કો તસલ્લી દેની હોતી તો નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કી વફાતકા હાદેસા ઉસે યાદ દીલાયા જાતા. જીસ્કો સુનકર હર મુસીબત ઔર તકલીફ આસાન માલુમ હોને લગતી હૈ. અલ્લાહત આલા હુઝુર (સ.અ.વ.) કે દરજાત કો બુલંદ સે બુલંદ ફરમાયે ઔર પુરી ઉમ્મતકી તરફસે આપકો બેહતરીન બદલા અતા ફરમાયે - આમીન યા રબ્બલ આલમીન.

وَصَلَّی اللّٰهُ عَلٰی سَیِّدِ مُرْسَلِیْنَ وَسَیِّدِنَا وَ مَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی آلِهٖ اَجْمَعِیْنَ.

(નિદાએ શાહી - ૯/૨000/૧૪)

અંજામ કી ખબર ખુદા હી કો હૈ :

જબ કીસી ગેર મુસ્લિમ કા જનાઝા ગુજરતા હૈ તો બાઝ મુસલમાન ઉસ્કો દેખકર કેહતે હૈ : فِی النَّارِ وَالسَّقَرُ (پ۲۷.ع ۱۰) ઐસા કેહના સહી નહી. ક્યું કે ખુદાકે કામકો અપને હાથમેં લેના હૈ. આખિરતકા અંજામ પુરે તૌર પર ખુદાકે ઈખ્તિયારમેં હૈ ઔર ખુદાને હમેં યે મન્સબ નહી દીયા હૈ કે હમ યહાં ઉસ્કે ફેસ્લેકા એલાન કરે.

તમામ બાતોંકો જાંચને કે લીયે એક સહી કસોટી હૈ ઔર વો

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ઔર અસ્હાબે રસુલ (સ.અ.વ.) કી સીરત કા નમૂના હૈ.

જબ ભી કીસી બાતકા શરઈ હુકમ માલુમ કરના હો તો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ઔર અસ્હાબે રસુલ (સ.અ.વ.) કે ઝમાને કો દેખીયે. અગર વહાં મિસાલ મૌજુદ હૈ તો દુરૂસ્ત હૈ. વરના વો સરાસર ગુમરાહી હૈ. (અલરિસાલા-૧/૧૯૯૮/૩૭)

જન્નતુલ મઅલા :-

મકકા જીસ જમીન પર આબાદ હૈ વો એક તરફ ઉંચી ઔર દુસરી તરફ નીચી હૈ. નીચલે ઈલાકેકો મિસ્ફલહ ઔર ઉંચે ઈલાકે કો મઅલા કેહતે હૈ. ઉંચાઈવાલે ઈલાકેમેં એક પુરાના કબ્રસ્તાન હૈ. ઉસ્કા નામ જન્નતુલ મઅલા હૈ. યે મકકા સે મિનાકે રૂખ પર હૈ. ઈસ કબ્રસ્તાનમેં હઝરત ખદીજા (ર.દી.) કી કબ્ર હૈ. હુઝુર (સ.અ.વ.) કે સાહબઝાદે ઈબ્રાહીમ ઔર આપકી વાલીદહ આમીનહ બિન્તે વહબકી કબ્ર હૈ. આપકે ચચા અબુતાલિબ ઔર આપકે દાદા અબ્દુલ મુત્તલીબ કી કબ્રભી યહી હૈ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર (ર.દી.) જૈસા સહાબી ઔર અબુ જઅફરમન્સુરી જૈસા હુકમરાન ભી યહાં દફન કિયે ગયે હૈ. ઈસી તરહ ઔર બહોતસે લોગોંકે મઝારાત હૈ. જો ઉન શખ્સીયતોં કી યાદ દીલાતે હૈ. જો કભી હમારી તરહ ઝમીન પર ચલતે ફીરતે થે.

ઝીંદા આદમી કી અલામત દુનિયા કે ઘર હોતે હૈ. ઔર મુર્દા આદમી કી અલામત કબ્રસ્તાન. કબ્રસ્તાન હમકો યાદ દીલાતા હૈ કે કુછ ઝીંદા આદમી થે જો અપની ઉમ્ર પુરી કરકે જીંદગી કે અગલે મરહલેંમેં દાખિલ હો ગયે. ફીર વો કબ્રસ્તાન જીસ્કે બાસીયોં કા હાલ નામ બનામ માલુમ હો ઉસ્કી અહમિયત ઔર ઝયાદા હો જાતી હૈ. ઐસે કબ્રસ્તાન તારીખ કા હિસ્સા હોતે હૈ. વો તારીખ કે ઝીંદા સફહાત (ચ્હેરે) હોતે હૈ જીન્મેં અગલી નસલેં અપની પીછલી નસલોં કે અહવાલ પઢતી હૈ.

કબ્રસ્તાન ગોયા એક બીતા હુવા તજુરબા હૈ. જો આજ કે લોગોંકો કલકે લોગોંકી કામ્યાબીયોં ઔર નાકામ્યાબીયોં કી દાસ્તાન સુનાતા હૈ. કોઈ હાજી યા મકકા મુકર્રમહ કી ઝયારત કરનેવાલા જબ જન્નતુલ મઅલા કે સામને પહુંચતા હૈ તો યે મુકામ ઉસ્કો યાદ દીલાતા હૈ કે જીંદગી કે જીસ

રાસ્તે પર વો ચલ રહા હે. યે વોહી મઅલુમ ઔર મુતઅય્યન રાસ્તા હે. જીસ પર ઉસસે પહેલે બહોતસે લોગ ચલે થે. કબ્રસ્તાન એક ઐસે કાફલે કે ગુજરનેકા નિશાન હે. જો તારીખમેં અપની હકીકત લીખ ચુકા હે. ન કે ઐસા કાફલા જીસ્કે નિશાનાત પીછલે દૌર કે ધુંધલે અફસાનોંમેં ગુમ હો ચુકે હે.

એક શખ્સ જબ જન્નતુલ મઅલા કે સામને ખડા હોતા હે તો ઉસ્કા ઝેહન તારીખ કે ઉન માલુમ ઈન્સાનોંકી તરફ ચલા જાતા હે. જો હમસે પહેલે અરબ કી જમીન પર પૈદા હુએ ઔર ચલતે ઔર બોલતે આખિર યહાંકી મીટ્ટીમેં ખામોશ હોકર લેટ ગયે.

જન્નતુલ મઅલામેં હઝરત ખદીજા (ર.દી.) કી કબ્ર હર આને જાને વાલેકો યે યાદ દીલાતી હે. કે તુમકો દૌલત કે મુકાબલેમેં કિરદાર કો અહમિયત દેના ચાહીયે.

હઝરત ખદીજા (ર.દી.) કી કબ્ર તારીખ કી ઈન્તીહાઈ મેંઅયારી ખાતુનકી યાદ દીલાતી હે. ઐસી ખાતુન જો અપને રફીકે જીંદગી કે લીયે મસ્અલા નહીં બની. જીસને તકલીફ કે દીનોંમેં ભી અપને રફીકે જીંદગીકા ઈસ તરહ સાથ દીયા. જીસ તરહ આરામ કે દીનોં મેં.

(અલ રિસાલા-૧/૧૯૮૧/૨૮)

હુઝુરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી વફાત કા હાદેસા.

મૌત કે વક્ત કી સખ્તી ઔર તકલીફ કો કોઈ બયાન નહી કર સકતા. ઊસ્કી અસલ હકીકત વો હી જાન સકતા હે. જો ઈસ હાલત સે ગુજરતા હે.

દુસરોં કા ક્યા કેહના ! ખુદ હુઝુર (સ.અ.વ.) પર ભી મૌત કી તકલીફ શુરૂ હુઈ તો (બુખારી શરીફ કી રિવાયત મેં હેં કે) વફાત કે કરીબ હુઝુર (સ.અ.વ.) સામને રખે હુએ એક બરતન મેં પાની લેકર અપને ચેહરએ અન્વર પર છીડકતે થે. તાકે તકલીફ કી સખ્તી મેં કુછ કમી હો. ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી ઝબાન મુબારક પર યે અલ્ફાઝ થે.

લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, ઈન્ન લીલ મંવતી સકરાત.

(બુખારી શરીફ હદીસ-૪૪૪૯)

અલ્લાહ કે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી. વાકેઈ (હકીકત મેં) મૌત કી સખ્તીયાં બરહક હૈ.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને દુન્યવી જીંદગી મેં સબસે આખરી અમલ અંજામ દીયા વો મિસ્વાક કે ઝરીયે પાકીઝગી હાસિલ કરના થા. ચુંનાચે આપ (સ.અ.વ.) ને નિહાયત ઉમ્દા તરીકે પર મિસ્વાક ફરમાઈ ઔર અભી આપ ઊસ્સે ફારિગ હુએ થે કે આપને અપના દસ્તે મુબારક યા ઊંગલી આસ્માન કી તરફ ઊઠાઈ ઔર તીન મરતબા યે અલ્ફાઝ દોહરાયે ''રફીકીલ અઅલા'' ફીર હઝરત આયશા (રદી.) કી ગોદ મેં ઈન્તિકાલ ફરમા ગયે. ઈન્ના લિલ્લાહ...... **(બુખારીશરીફ-૨-૬૩૮)**

એક રિવાયત મેં હૈ કે આપ (સ.અ.વ.) ને વફાત કે વકત યે દુઆ ફરમાઈ. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِىْ وارْحَمْنِىْ وَاَلْحِقْنِىْ بِالرَّفِيْقِ الْاَعْلٰى

અલ્લાહુમ્મગ ફીરલી. વર્હમ્ની. વલ્હીક્ની બીર્રફીકીલ અઅલા.

(બુખારી શરીફ-૨-૬૩૯)

૧૨, રબીઊલ અવ્વલ પીર કે દીન ચાશ્ત કે વકત આપ (સ.અ.વ.) કી વફાત હુઈ. પીર કા દીન ઔર મંગલ કી રાત ખિલાફત કાયમ કરને ઔર હઝરત અબુબક્ર (રદી.) સે બયઅત કી તકમીલ મેં ગુજર ગઈ. મંગલ કી સુબ્હ આપકો ગુસ્લ દીયા ગયા. ઔર ફીર ઈન્ફીરાદી તૌરપર નમાઝ પઢને કા સિલસિલા શુરૂ હુવા. જો પુરાદીન ગુજર કર રાત તક જારી રહા. ફીર ઈસી રાત મેં હઝરત આયશા (રદી.) કે હુજરા મુબારક મેં આપકો દફન કિયા ગયા. **(બિદાયા વન્ની હાયહ-૫-૩૮૪)**

જબ આપકો દફન કર દીયા ગયા તો હઝરત ફાતમા (રદી.) ને સખ્ત ગમગીની કી હાલત મેં હઝરત અનસ (રદી.) સે ફરમાયા.

મિયાં અનસ! તુમ ને યે કૈસે ગવારા કર લીયા કે તુમ હુઝુર (સ.અ.વ.) કે બદને અકદસ (યાની કબર) પર અપને હાથોં સે મીટ્ટી ડાલો.

હઝરત અનસ (રદી.) ઝબાને હાલ સે જવાબ દે રહે થે કે હકીકત મેં દીલ તો નહી ચાહતા થા મગર હુકમે નબવી (સ.અ.વ.) કો પુરા કરને મેં મજબુરન યે અમલ અંજામ દેના પડા. **(ફત્હુલબારી-૮-૧૪૯)**

અલ્લાહતઆલા હુઝુર (સ.અ.વ.) કે દરજાત કો બુલંદ સે બુલંદ તર ફરમાયે ઔર પુરી ઊમ્મત કી તરફ સે આપકો બેહતરીન બદલા આતા

ફરમાયે. આમીન. યા રબ્બલ આલમીન.

وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِ مُرْسَلِيْنَ وَسَيِّدِنَا وَ مَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى آلِهٖ اَجْمَعِيْنَ.

(અલ્લાહ સે શરમ કીજીયે-૨૪૮)

હઝરત અબુબક્ર (રદી.) કી વફાત :-

હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક (રદી.) હુઝુર (સ.અ.વ.) કે આશિક ઔર મહેબુબ ઔર સચ્ચે સાથી ઔર મુસલમાનોં કે પહેલે ખલીફા હૈ. હઝરત અબુબક્ર (રદી.) કી વફાત કા સબબ બહોત સે હઝરાત ને યે લીખા હૈ કે આપ કો હુઝુર (સ.અ.વ.) કા વફાત કા ઈસ કદર સદમા થા કે આપ અંદર હી અંદર ઘુંટતે રહે ઔર બરાબર કમઝોર ઔર દુબ્લે હોતે ચલે ગયે ઔર યહી અંદરૂની ઘુટન ઔર તકલીફ વફાત કા સબબ બની.

આપને વફાત કી બીમારી મેં અકાબિરે સહાબા (રદી.) કી રાય મશ્વરે સે અપને બાદ હઝરત ઊમર (રદી.) કો ખલીફા તય ફરમાયા ઔર ઊસ પર બયઅત લી. ઔર જબ યે કામ પુરા હો ગયા તો આપને બરગાહે ઈલાહી મે યે દુઆ ફરમાઈ.

અય અલ્લાહ ! મૈં ને જો કામ કિયા હૈ. ઈસ સે મેરા મકસદ સિર્ફ મુસલમાનોં કી ઈસ્લાહ હૈ. મૈં ને ફિત્ને કે ડર સે જો કુછ કિયા હૈ આપ ઊસ્કો અચ્છી તરહ જાનતે હૈ. મૈં ને ઈસ મામલે મેં અપની રાય સે ઈજતિહાદ કિયા હૈ. ઔર અપની સમજ કે મુતાબિક મુસલમાનોં મેં સબસે બહેતર, તાકતવર, ઔર નેકીપર સબ્કત કરને વાલે શખ્સ કો ઊન પર હાકિમ બનાયા હૈ. મૈ આપકે હુકમ સે ઈસ ફાની દુનિયા કો છોડ રહા હું આપ ઊન્મેં મેરી તરહ કે ખૈર ખ્વાહ લોગ પૈદા ફરમાઈયે. મુસલમાનોં કે હાકિમોં કો સલાહિયત સે નવાઝ દીજીયે ઔર ઊમર બિન ખત્તાબ (રદી.) કો ખલ્ફાએ રાશેદીન મેં દાખિલ ફરમા દીજીયે ઔર ઊન્કી રિઆયા કી ઈસ્લાહ ફરમાઈયે.

એક રિવાયત મેં હૈ કે આપને વફાત સે પહેલે હઝરત આયશા (રદી.) સે ફરમાયા બેટી ! મુંઝે મેરે ઈન પુરાને કપડોં મે હી કફન દેના. ઔર આજ પીર કા દીન હૈ. અગર મેરા રાત તક ઈન્તિકાલ હો જાયે તો મેરે દફન મેં કલ કા ઈન્તિઝાર ન કરના ક્યું કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખિદમત મેં જીત્ના જલ્દી પહુંચ જાઊં ઊત્ના હી બેહતર હૈ. **(તારીખુલ ખુલફાઅ. ૧૦૨)**

ઔ યે ભી મશ્હુર હૈ કે વફાત કે વક્ત આપ કી ઝબાન મુબારક સે યે દુઆ જારી થી. تَوَفَّنِیْ مُسْلِماً وَّاَلْحِقْنِیْ بِاالصَّالِحِیْنَ

"તવફફની મુસ્લીમન વઅલ્હીકની બિસ્સાલિહીન"

મૌત દે મુઝે ઈસ્લામ પર ઔર મિલા દે મુઝ કો નેક બખ્તોં મેં. ઈસ દુઆ કે બાદ આપ કા ઈન્તિકાલ હો ગયા.

(મશાહીર કે આખરી કલેમાત -૧૨)

આપકો હુઝુર (સ.અ.વ.) કે કબર કે પાસ યાની આપ (સ.અ.વ.) કે કદમ મુબારક કે પાસ દફન કીયા ગયા.

رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ وَاَرْضَاهُ **(અલ્લાહ સે શરમ કીજીયે-૨૫૦)**

હઝરત ઊમર (રદી.) કી વફાત કે વકત કી દાનિશ મંદી:-

આપ કો એક મજુસી ગુલામ 'અબુલુલુ' ને ફઝર કી નમાઝ પઢાતે હુએ નેઝે સે સખ્ત ઝખ્મી કર દીયા થા. આપ કો ઊઠાકર લાયા ગયા. મદીના મેં ખલબલી મચ ગઈ. લોગોં કી બહોત ઝયાદા ખ્વાહીશ થી કે આપ સેહતમંદ હો જાયે લેકીન જબ આપ કો દુધ પીલાયા ગયા તો પેટકે ઝખ્મ સે બાહર નિકલ ગયા. તો યકીન હો ગયા કે આપ સેહત ન પા સકેગેં. ચુંનાચે લોગ આપકી બિમાર પુર્સી કરતે..

એક નવજવાન ને આકર આપકો યે ખિતાબ કિયા.

અમીરૂલ મુઅમિનીન ! ખુશખબરી કબુલ ફરમાઈયે કે અલ્લાહતઆલા ને આપકો હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સોહબત કા શર્ફ અતા કિયા. ફીર ઈસ્લામમેં સબ્કત સે નવાઝા. ફીર આપ જબ ખલીફા બનાયે ગયે તો આપને ઈન્સાફ કે સાથ યે જીમ્મેદારી નિભાઈ . ઔર અબ આપ શહાદત કે મરતબે સે નવાઝે જારહે હૈ.યે સુનકર હઝરત ઊમર (રદી.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

મૈં તો યે ચાહતા હું કે ઈન સબ નેઅમતોં કે સાથ ભી હિસાબ કિતાબ બરાબર હો જાયે તો બહોત ગનીમત હૈ.

ફીર આપને હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઊમર (રદી.) સે ફરમાયા. કે ઊમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આયશા (રદી.) કે પાસ જાકર મેરા સલામ અર્ઝ કરો યાની યે કેહના કે ઊમર ને સલામ કહા હૈ. ઔર ઊમર આપસે ઈસ બાતકી ઈજાઝત તલબ કરતા હૈ કે વો આપ કે હુજરે મેં અપને સાથીયોં

હુઝુર (સ.અ.વ.) ઔર હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક (રદી.) કે સાથ દફન કિયા જાયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદી) ને યે પયગામ હઝરત આયશા (રદી) કો પહુંચા દીયા. ઊન્હો નેં જવાબ દીયા કે અગરચે મૈં ખુદ યહાં દફન હોના ચાહતી થી લેકીન અબ મૈં અપને ઊપર હઝરત ઊમર (રદી.) કો તરજીહ દેતી હું. યાની ઊન્કો દફન કરને કી ઈજાજત હૈ. હજરત ઊમર (રદી.) જવાબ કે ઈન્તિજાર મેં થે જબ હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદી.) વાપસ આયે તો ફરમાયા ક્યા ખબર લાયે ?

હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદી.) ને અર્ઝકિયા હઝરત આપકી મુરાદ પુરી હો ગઈ. હઝરત આયશા (રદી.) ને ઈજાઝત દેદી. યે ખુશ ખબરી સુનકર હઝરત ઊમર (રદી.) કી ઝબાન સે બે ઈખ્તિયાર હમ્દો-સના કે કલિમાત નિકલે ઔર ફરમાયા ઈસસે ઝયાદા અહમ ઔર કોઈ ચીઝ મેરે લીયે નહી થી.

ફીર ફરમાયા જબ મેરી વફાત હો જાયે તો મુંઝે ઊઠાકર હઝરત આયશા (રદી.) કે હુજરા મુબારક તક લે જાના ઔર ફીર મેરા નામ લેકર ઈજાઝત તલબ કરના. અગર ઈજાઝત દે દે તો વહાં દફન કરના વરના મુંઝે આમ કબ્રસ્તાન મેં દફન કર દેનાં ઊસ્કે બાદ અપને ખિલાફત સોંપને કે લીયે સાત અકાબિરે સહાબા (રદી.) કી એક મજલીસે શુરા બનાઈ. જીસ્મેં આપકે બેટે અબ્દુલ્લાહ(રદી.) ભી શામિલ થે. મગર ઊન્કે બારે મેં આપને ખુલાસા કર દીયા થા કે ઊન્હે ખલીફા નહી બનાયા જા શકતા. ઊસ્કે બાદ આપને નાઈબ સે વસીયત ફરમાઈ.

ઔર વફાત કે વક્ત આપકા સર મુબારક આપકે સાહબઝાદે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઊમર (રદી.) ને અપની ગોદમેં રખ લીયા તો આપને ઈસરાર કર કે ઝમીન પર રખવા દીયા. ઔર અપને રૂખ્સારોં કો મીટ્ટી સે રગડતે હુએ ફરમાયા.

ઊમર ઔર ઊસ્કી મા- કી બડી ખરાબી હૈ. અગર ઊમર કી મગફિરત ન હો. ફીર સાહબઝાદે સે ફરમાયા કે જબ મેરી વફાત હો જાયે તો કફન દફન મેં જલ્દી કરના. **(કિતાબુલ આકીબહ-૬૪)**

જબ આપકી વફાત હો ગઈ તો ઈજાઝત મીલને કે મુતાબિક

અપને સાથીયોં હુઝુર (સ.અ.વ.) ઔર હઝરત અબુબક્ર (રદી.) કે સાથ યાની હઝરત અબુબક્ર (રદી.) કે પાંવ મુબારક કે પાસ દફન કર દીયા ગયા. رَحۡمَةُاللّٰهِ تَعَالٰى رَحۡمَةً وَّاسِعَةً

હઝરત ઊિસ્માન ગની (રદી.) કી મજલુમાના શહાદત :-

હઝરત ઊિસ્માન ગની (રદી.) કો જબ શરપસંદ બાગીયોં ને અપને મકાન મેં ઘેર લીયા ઔર બાગીયોં કો હટાને કી હર કોશીષ નાકામ હો ગઈ. તો બદબખ્ત બાગી આપકે મકાન કા દરવાઝા જલાકર અંદર દાખિલ હો ગયે તો ઈસ ખતરનાક મંજર કો દેખ કર હઝરત ઊિસ્માન ગની (રદી.) ને નમાઝ કી નિય્યત બાંધલી. ઔર સુરએ તાહા પઢના શુરૂ કરદી. આપકે ઘર પર બાગી હુમલા કરતે રહે ઔર પુરે સુકુન કે સાથ આપ નમાઝ મેં મશ્ગુલ રહે. ઔર નમાઝ સે ફારિગ હોકર કુર્આન મજીદ કી તિલાવત કરને લગે. ઊિસી હાલત મેં એક શખ્સ આપ પર હુમ્લાઆવર હુવા ઔર ઈત્ના જોર સે આપકા ગલાં ઘોંટા કે આપ પર બેહોશી તારી હો ગઈ. અભી ઊિસ્ને છોડા હી થા કે દુસરા ઔર તીસરા આદમી આગે બઢા ઔર ઊિસ્ને તલવાર સે આપ પર હુમલા કીયા. આપને હાથ સે રોકને કી કોશીષ કી જીસસે આપકા હાથ કટ ગયા. ઔર ખુન કા સબસે પહેલા કતરા કુર્આન મજીદ કી ઈસ આયત પર પડા.

فَسَيَكۡفِيۡكَهُمُ اللّٰهُ وَهُوَالسَّمِيۡعُ الۡعَلِيۡمُ (پ۔ ۱۔ ۱۳۸)

અપને હાથોં કો કટતા દેખકર આપકી ઝબાન મુબારક સે યહ અલ્ફાઝ નીકલે કે યહી વો હાથ હે જીસ્ને સબસે પહેલે કુર્આન મજીદ કી મુફસ્સલ સુરતેં લીખી. ફીર એક ઔર શખ્સ જીસ્કા નામ સવદાન બીન હમરાન થા. નંગી તલ્વાર લહેરાતા હુઆ આયા ઔર ઊિસ ખબીસ ને તલ્વાર આપકે પેટ મેં ઊિતાર દી. ઔર આપ ઊિસી હાલ મેં અલ્લાહ કી બારગાહ મેં હાજીર હો ગયે.

ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહી રાજેઊિન.

(અલબિદાયહ વન્નીહાયહ-૮-૨૦૧)

જબ આપ લહુલુહાન થે તો આપકી ઝબાન મુબારક પર યે અલ્ફાઝ જારી થે.

لَاۤاِلٰهَ اِلَّاۤ اَنۡتَ سُبۡحَانَكَ اِنِّىۡ كُنۡتُ مِنَ الظّٰلِمِيۡنَ (پ۔ ۱۷۔ ۸٦)

તેરે અલાવા કોઈ ઈબાદત કે લાયક નહી તું હર એબ સે પાક હે. મૈ. કોતાહી કરને વાલોં મેં હું. અય અલ્લાહ ! મેં અપને મામલે મેં તુંઝસે મદદ કા તલબગાર હું. ઔર અપની મુસીબત પર સબરકી દરખાસ્ત કરતા હું.

બાઝ સલ્ફ સે મનકુલ હે કે જો લોગ ભી આપકે કત્લ મેં શરીક થે વો સબ બાદ મેં કત્લ કીયે ગયે. ઔર બાઝને યે ફરમાયા કે કત્લ કરને વાલોં મેં સે હર શખ્સ પાગલ હોકર મરા. અલ્લાહ કી પનાહ.

(અલબિદાયહ વન્નિહાયહ-૮-૨૦૦૨)

હઝરત અલી (રદી.) કી શહાદત :-

શેરે ખુદા ફાતિહે ખયબર હઝરત અલી (રદી.)કો જબ ખબીસ ઈબ્ને મુલ્ઝીમ ને સખ્ત ઝખ્મી કર દીયા. ઔર આપકા ચ્હેરા લહુ લુહાન હો ગયા. ફીર આપકો કિયામ ગાહ પર લાયા ગયા. ઔર ઝખ્મ કે ઝયાદા હોને કી વજહ સે જીંદગી સે ને ના ઊમ્મીદી હો ગઈ તો આપને અપને સાહબઝાદે હઝરત હસન (રદી.) ઔર હઝરત હુસૈન (રદી.) કો બુલાકર ખાસ તૌર પર વસીયત ફરમાઈ.

ઊસ્કે બાદ આપ બરાબર કલ્મએ તૈયબહ પઢતે રહે. ઔર ઈસીહાલતમેં વફાત પાયી. ઐર બાઝ હઝરાત કા કેહના હે કે આપકી ઝબાન પર સબસે આખિર મેં યે આયત જારી થી.

فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ (پ۔ ۳۰)

જીસ્ને ઝર્રા ભર ભલાઈ કી વો દેખ લેગા ઊસે. ઔર જીસ્ને ઝર્રા ભર બુરાઈ કી વો દેખ લેગા. **(અલ બિદાયહ. વન્નિહાયહ-૩૫૦)**

હઝરત હસન (રદી.) કી વફાત :-

હઝરત હસન (રદી.) કો જબ ખતરનાક કિસ્મ કા ઝહર પીલાયા ગયા. ઔર આપકી હાલત નાઝૂક હોને લગી તો આપને ફરમાયા મુંઝે સેહન કી તરફ લે ચલો. મૈ. અલ્લાહ કી કુદરત મેં ગૌર કરના ચાહતા હું. ચુંનાચે આપકા બિસ્તર બાહર બીછા દીયા આપને આસ્માન કી તરફ નજર ઊઠાઈ ઔર ફરમાયા. અય અલ્લાહ ! મૈં અપની જાન કો તેરે નજદીક સવાબ કી હકદાર સમજતા હું. મેરે પાસ ઈસસે ઝયાદા કિમતી કોઈ ચીઝ નહી.

હઝરત હુસૈન (રદી.) ને તશરીફ લાકર તસલ્લી દેતે હુએ ફરમાયા કે ભાઈજાન ! ઈસ તકલીફ કી ક્યા હેસિયત હે ? બસ આપકે બદન સે રૂહ નિકલ ને કી દેર હૈ. કે ફૌરન આપ અપને વાલિદ માજીદ હઝરત અલી (રદી.) ઔર અમ્મીજાન હઝરત ફાતમા (રદી.) ઔર અપને નાના જાન હઝરત મોહમંદ (સ.અ.વ.) ઔર અપની નાની હઝરત ખદીજા (રદી.) ઔર અપને ચાચા હઝરત હમઝા (રદી.) ઔર હઝરત જાઅફર (રદી.) ઔર અપને મામું હઝરત કાસિમ, હઝરત તૈયબ, ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ ઔર અપની ખાલા હઝરત ~~રૂકૈય્યહ~~ (રદી.) હઝરત ઊમ્મે કુલ્સુમ (રદી.) ઔર હઝરત ઝયનબ(રદી.) સે મુલાકાત કરને વાલે હૈ. તસલ્લી કે યે અલ્ફાઝ સુનકર હઝરત હસન (રદી.) કો તકલીફ કા એહસાસ કમ હો ગયા. ઔર આપને ફરમાયા પ્યારે ભાઈ ! બાત યે હે કે મૈં ઈસ વક્ત ઐસી હાલત મેં હું જીસ્કા પેહલે કભી તજુરબા નહી હુવા. ઔર મૈં અપની આખોં સે ઐસી મખ્લુક દેખ રહા હું જીન્કો આજ તક નહી દેખા. યે સુનકર હઝરત હુસૈન (રદી.) કો રોના આ ગયા. **(અલબિદાયહ વન્નિહાયહ-૭-૪૩૩)**

હઝરત હુસૈન (રદી.) કી દર્દનાક શહાદત :-

હઝરત હુસૈન (ર.દી) ને શહાદત સે પહેલે જાલીમ હુમલા આવરોં કી ફૌજકો ખિતાબ કરતે હુએ ફરમાયા. ક્યા ? તુમ મેરે કત્લ કે દરપે હો ? અલ્લાહ કી કસમ ! મેરે બાદ તુમ કીસી ઐસે બંદે કો કત્લ ન કર સકોગેં. જીસ્કા કત્લ મેરે મુકાબલે મેં અલ્લાહ કે નઝદીક મેરે કત્લ સે ઝયાદા અઝાબ કા ઝરીયા હોગા.

અલ્લાહ કી કસમ ! મુંઝે ઊમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહતઆલા તુમ્હે જલીલ કરકે મુઝે ઈઝઝત અતા કરેગા. ફીર મેરી તરફ સે તુમસે ઈસ તરહ બદલા લેગા કે તુમ્હેં એહસાસ ભી ન હોને પાયેગા.

ખુદા કી કસમ ! અગર તુમને મુંઝે માર ડાલા તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કા સખ્ત અઝાબ તુમ્હારે ઊપર નાઝીલ કરેગા. ઔર ઊસ્કે બદલે મેં ખુન રેઝી આમ હોગી. ફીર ઊસ વક્ત તક તુમસે રાજી ન હોગા જબ તક કે તુમ્હે બદતરીન ઔર દર્દનાક અઝાબ મેં મુબ્તલા ન કર દે.

આપકી ઈસ પુર અસર તકરીર કે બાદ આપકે ખાનદાન કે ૨૩, અફરાદ શહીદ હો ચુકે થે. લેકીન કોઈ મુખાલિફ ફૌઝી આપ પર હુમ્લા

કરને કી હિમ્મત ન કર સકતા થા. લેકીન બદબખ્ત કમાન્ડર શિમ્ર બિન જીલ જોશન કી લલકારને ઝરઆ બિન શરીક ઔર સનાન બિન અનસ નામકે દો બદબખ્ત પત્થર દીલ જાલીમોં ને ઈન્તિહાઈ મજલુમાના હાલત મેં આપકો શહીદ કર કે અપની જીલ્લત પર મોહર લગાઈ.

'ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહી રાજેઊન'.

(અલબિદાયહ વન્નિહાયહ.-૭-૫૮૫)

હઝરત ઈમામ અબુ હનીફહ (ર.અ.) કી વફાત :-

ખલીફા અબુ જાફર મન્સુર અબ્બાસી ને ઈમામ આઝમ અબુહનીફહ (ર.અ.) કો કુફા સે બગદાદ બુલાયા. ઔર કાઝી બનને કી દરખાસ્ત કી. આપને ઈન્કાર કીયા. તો ઊસ્ને કૈદખાને મેં ડલવા દીયા. ઔર હર દીન આપકો બાહર નિકાલ કર નિહાયત બે દર્દી સે કોડે લગાયે જાતે. જીસસે આપકા બદન લહુલુહાન હો જાતા. દસ દીન તક બરાબર યહી હોતા રહા. ફીર આપકો જબરદસ્તી ઝેહર પીને પર મજબુર કિયા ગયા. ચુંનાચે કૈદખાને મેં રેહતે હુએ પંદરહ દીન હુએ થે કે આપ સખ્તીયોંકી તાબ ન લા સકે ઔર ઝેહર કે અસર સે સખ્ત બેબસ હોકર ૭૦ સાલકી ઊમ્રમેં મજલુમ હાલત મેં ઈન્તિકાલ ફરમા ગયે.

'ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહી રાજેઊન'.

જબ ઈમામ સાહબને અપના આખરી વક્ત મેહસુસ ફરમાયા તો સિજ્દે મેં ચલ ગયે ઔર ઈસી હાલત મેં આપકી રૂહ પરવાઝ કર ગઈ.

જનાઝા કૈદ ખાને સે બાહર લાયા ગયા. બગદાદ કે કાઝી હસનબિન ઊમારહ ને ગુસ્લ દીયા. જો લોગ ગુસ્લ દેને મેં શરીક થે કેહતે હૈ કે આપકા બદન બહોત ઝયાદા કમઝોર થા ઈબાદત ને ઊસ્કો પીઘલા દીયા થા. અભી લોગ આપકો ગુસ્લ દેકર ફારિગ હુએથે કે હઝારોં હઝાર લોગ આપકી ઝિયારત કે લીયે જમા હો ગયે. અંદાઝન પચાસ હઝાર લોગો ને આપકી નમાઝે જનાઝા પઢી. મજમા ઝયાદા હોનેકી વજહસે નમાઝે જનાઝા છે બાર પઢી ગઈ. (ઊકુદુઝ ઝમાન-૩૬૦)

ઈમામ માલિક (ર.અ.) કી વફાત :-

હઝરત માલિક બિન અનસ (રદી.) જો મદીના મુનવ્વરહ મેં વફાત પાને કે ઈસ કદર મુશ્તાક થે કે ઊમ્ર કે આખરી દીનોં મેં મદીના કે

બાહર સફર બિલકુલ બંદ કર દીયા થા. કે કહી દુસરી જગહ વફાત ન હો જાયે. ચુંનાચે અલ્લાહ તઆલાને આપકી આરઝુ પુરી ફરમાઈ. ઔર મદીના મુનવ્વરહ મેં આપકી વફાત હુઈ. ઔર જન્નતુલ બકીઅ મેં દફન હોને કી સઆદત મીલી. ઈન્તિકાલ સે પહેલે કલ્મએ શહાદત પઢા ફીર યે આયત પઢતે રહે. لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ (پ_۲۱)

હુકમ અલ્લાહ હી કા હૈ. પહેલે ભી ઔર બાદ મેં ભી.

ફીર ઈસી રાત વફાત પા ગયે. ઊસ વક્ત આપકી ઊમર ૮૫ સાલ થી. (અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ-૯-૬૦૩)

ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કી વફાત કા હાલ :-

ઈમામ મુઝની (ર.અ.) કેહતે હૈ કે મૈ ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કી વફાત કે વક્ત આપકી ખિદમત મેં હાજીર હુવા. ઔર પુછા કે આપને સુબ્હ કૈસે કી ? તો હઝરત ને ફરમાયા કે મેરી સુબ્હ ઈસ હાલમેં હુઈ કે મૈ દુનિયા સે ચલને કો તૈયાર હું. દોસ્તોં ઓર અહબાબ સે મીલને કા વક્ત હૈ. અપને બુરે આમાલ સે મુલાકાત હોને વાલી હૈ. મૌત કા પ્યાલા પીને કે કરીબ હું. ઔર અપને પરવર દિગાર કે હુઝુર મેં હાજીર હોને વાલા હું. અબ મુઝે માલુમ નહી કે મેરી રૂહ જન્નત કી તરફ જાયેગી કે મૈ ઊસે મુબારક બાદી દું. યા જહન્નમ કી તરફ જાયેગી કે મૈં ઊસ્કી તઅઝીયત કરૂં ફીર આપને ચંદ શેઅર પઢે જીસ્કા તરજુમા યે હૈ.

મૈં અપને ગુનાહોં કો બડા સમજતા હું. મગર જબ અય પરવરદિગાર ! ઊસ્કા મુકાબલા તેરી માફી સે કરતા હું તો તેરી માફી યકીનન મેરે ગુનાહોં સે કહીં ઝયાદા અજીમ હૈ.

(મશાહીર કે આખરી કલિમાત - ૬૨)

હઝરત ઈમામ અહમદ બીન હમ્બલ (ર.અ.) કી વફાત :-

હઝરત ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (ર.અ.) ને વફાત સે પહેલે એક વસીયત લીખી જીસ્મે અપને વારીસોં કો કીમતી નસીહતેં ફરમાઈ. ફીર બચ્ચોં કો બુલાકર પ્યાર કીયા. ઊસ્કે બાદ બરાબર અલ્લાહતઆલા કી હમ્દો સના મેં મશ્ગુલ રહે. વફાત સે પહેલે આપકી ઝબાન સે યે કલિમાત નિકલે. અભી નહી. અભી નહી. તો સાહબઝાદેને પુછા કે હઝરત કે યે

બાત આપ કીસસે ફરમા રહે હે ? તો આપને જવાબ દીયા કે ઘર કે કોને મેં ઈબ્લીસ ઊન્ગલીયાં દાતોં મેં દબાયે ખડા હે. ઔર કેહ રહા હે. અય અહમદ ! તુમ મેરે હાથ સે નિકલ ગયે. જીસ્કા મેં જવાબ દે રહા થા કે અભી નહી નિકલા. જબ તક ઈમાન પર વફાત ન હો જાયે.

વફાત સે રહેલે અપને ઘરવાલોં સે વુંઝુ કરાને કો કહા. ચુંનાચે આપકો વુઝુ કરાયા ગયા. આપ ઝિક્ર દુઆમેં મશ્ગુલ રહે. ઔર વુંઝુ કી હર હર સુન્નત કા ખ્યાલ ફરમાતે રહે. યહાં તક કે ઊન્ગલીયોં કા ખિલાલ ભી કરવાયા. ફીર જૈસે હી આપકા વુંઝુ પુરા હુવા આપકી રૂહ પરવાઝ કર ગઇ. 'ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહી રાજેઊન'.

જુમ્આ કે દીન સુબ્હ કે વકત આપકા ઈન્તકાલ હુવા આપકી વફાત કી ખબર જંગલ કી આગ કી તરહ ફૈલ ગઈ. લોગ મારે ગમકે સડકોં પર નિકલ આયે. જબ જનાઝા બાહર આયા તો બગદાદ કી ગલી કુચોં મેં દુર દુર તક આદમી નજર આતે થે. લાખોં અફરાદ ને નમાઝે જનાઝા પઢી. ઔર જબરદસ્ત મજમા કી વજહ સે અસર કે બાદ આપકો દફન કિયા જા સકા. **(અલબિદાયહ વન્નિહાયહ-૧૦-૭૯૨)**

یَا رَبِّ صَلِّ وَ سَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلٰی حَبِیْبِکَ خَیْرًا الْخَلْقِ کُلِّهِمِ

(ક) કયામત

કયામત કા દીન :-

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હે કે જો મેરે ખાસ ઈમાનવાલે બંદે હે.ઉન્સે કેહ દીજીયે કે વો નમાઝ કી પાબંદી રખે. ઔર હમને ઉન્કો જો કુછ દીયા હે. ઉન્મેંસે ખર્ચ કીયા કરેં. ઐસે દીન કે આને સે પહેલે પહેલે જીસ દીન ન ખરીદોફરોખ્ત હોગી ઔર ન દોસ્તી હોગી.

(સુરએ ઈબ્રાહીમ-૩૧)

મતલબ યે હે કે આજ તો અલ્લાહતઆલા ને તાકત, ફુરસદ અતા ફરમા રખી હે. કે નમાઝ અદા કરે ઔર અગર પીછલી ઉંમરમેં ગફલતસે કોઇ નમાઝ કઝા હો ગઇ હો તો ઉસ્કી કઝા કરેં. ઈસી તરહ

આજ માલ તુમ્હારી માલિકી ઔર કબ્જેમેં હૈ. ઉસ્કો અલ્લાહ કે લીયે ખર્ચ કર કે (આખિરતમેં) હંમેશાકી જીંદગી કા કામ બના સકતે હો. વો દીન કરીબ આનેવાલા હૈ જબ કે યે દોનોં કુવ્વતે ઔર ઈખ્તિયાર તુમસે લે લીયા જાયેગા. ન તુમ્હારે બદન નમાઝ પઢને કે કાબિલ રહેંગે. ન તુમ્હારે કબ્જેમેં કોઈ માલ રહેગા. જીસસે છુટે હુએ હુકુક કી અદાયગી કર સકો. ઔર ઉસ દીનમેં કોઈ તિજારત ઔર ખરીદોફરોખ્ત ભી ન હો સકેગી કે આપ કોઈ ઐસી ચીઝ ખરીદલે જીસ્કે ઝરીયે અપની કીતાહીયોં ઔર ગુનાહોં કા કફફારા કર સકે. ઔર ઉસ દીન આપસ કી દોસ્તીયાં ઔર તઅલ્લુકાતભી કામ ન આ સકેંગે. કોઈ અઝીઝ દોસ્ત કીસી કે ગુનાહોં કા બોજ ન ઉઠા સકેગા. ન ઉસ્કે અઝાબ કો કીસી તરહ હટા સકેગા.

ઉસ દીન સે મુરાદ હશર, કિયામત કા દીન હૈ. ઔર હો સકતા હૈ કે વો દીન મૌતકા દીન હો. કયુંકે યે સબ નિશાનીયાં મૌત કે વકત સે જાહીર હો જાતી હૈ કે ન બદનમેં કીસી અમલ કરને કી સલાહીયત રેહતી હૈ. ન માલ ઉસ્કે કબ્જેમેં રેહતા હૈ.

ઈસ આયતમેં યે ઈર્શાદ હૈ કે કયામત કે રોઝ સિર્ફ દુન્યવી દોસ્તીયાં કામ ન આયેગી. લેકીન જો દોસ્તી ઔર તઅલ્લુક અલ્લાહકે લીયે ઔર દીનકે કામોં કે લીયે હો ઉન્કી દોસ્તી ઉસ વકતભી કામ આયેગી. અલ્લાહ કે નેક ઔર મકબુલ બંદે દુસરોં કી શિફાઅત કરેંગે. જીસ્કી તફસીલ બહોતસી હદીસોંમેં હૈ. ઔર કુર્આનમજીદમેં હૈ.

“વો લોગ જો દુનિયામેં આપસમેં દોસ્ત થે. ઉસ રોજ એક દુસરે કે દુશ્મન હો જાયેગે. (કે યે ચાહેંગે કે દોસ્ત પર અપના ગુનાહ ડાલ કર ખુદ અલગ હો જાયે) મગર વો લોગ જો તકવા વાલે હૈ. કયું કે તકવાવાલે વહાંભી એક દુસરેકી મદદ શફાઅત કે રાસ્તેસે કરેંગે. **(મ. કુ. ૫/૨૫૩)**

કયામત અચાનક આયેગી :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને કયામત કે અચાનક આને કે બારે મેં ફરમાયા કે લોગ અપને અપને કારોબાર મેં મશ્ગુલ હોંગે. એક શખ્સ ગ્રાહક કો દીખાને કે લીયે કપડે કા થાન ખોલ કર બેઠા હોગા. વો અભી મામલા તય ન કર પાયા હોગા કે કયામત કાયમ હો જાયેગી. એક શખ્સ અપની

ઉંટની કા દૂધ દોહર ચલા હોગા. અભી ઉસ્કો ઈસ્તેમાલ કરને ન પાયેગા કે કયામત આ જાયેગી. કોઈ શખ્સ અપને હોજ કી મરમ્મત (રીપેરીંગ) કર રહા હોગા. ઉસસે ફારિગ ન હોને પાયેગા કે કયામત કાયમ હો જાયેગી. કોઈ શખ્સ ખાને કે લીયે લુકમા હાથમેં ઉઠાયેગા અભી મુંહ તક ન પહુંચેગા કે કયામત બરપા હો જાયેગી. **(બુખારી શરીફ)(મ. કુ.-૪/૧૪૧)**

આજકા દૌર ઔર કયામત કી (૭૨) અલામતેં :

હઝરત હુઝૈફહ (રદી.)સે રિવાયત હૈ કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ૭૨, ચીઝેં કયામત કે કરીબ હોને કી અલામત હૈ.જબ તુમ દેખો કે,

(૧)જબ લોગ નમાઝેં ગારત કરને લગે.(૨)અમાનતમેં ખયાનત કરનેલગે.
(૩)સુદ ખાને લગે. (૪) જુઠ કો હલાલ સમજને લગે.
(૫) ઉંચી ઉંચી બીલ્ડીંગ બનાને લગે.
(૬) દીન બેચકર દુનિયા સમેટને લગે.
(૭) મામુલી બાત પર ખૂન રેઝી કરને લગે.
(૮)રિશ્તેદારોંસે બદસુલુકી હોને લગે.(૯)ઈન્સાફ કમઝોર હો જાયે.
(૧૦)જુઠ સચ બન જાયે. (૧૧) લિબાસ રેશમ કા હો જાયે.
(૧૨) જુલ્મ (૧૩)તલાક (૧૪) ઔર અચાનક મૌત આમ હો જાયે.
(૧૫)ખયાનત કરનેવાલેકો અમાનત દાર
(૧૬)ઔર અમાનત દારકો ખયાનત કરનેવાલા સમજા જાયે.
(૧૭) જુઠે કો સચ્ચા (૧૮) ઔર સચ્ચે કો જુઠા કહા જાયે.
(૧૯)તોહમ્મત લગાના આમ હો જાયે.
(૨૦) બારિશ કે બા વુજુદ ગરમી હો.
(૨૧)અવલાદ ગમ ઔર ગુસ્સે કા સબબ હો. (૨૨) કમીનોં કા ઠાઠ હો.
(૨૩) શરીફોં કા નાકમેં દમ હો જાયે.
(૨૪) અમીર ઔર વઝીર જુઠકે આદી હો જાયે.
(૨૫) અમીન(અમાનતદાર) ખયાનત કરને લગે.
(૨૬) ચૌધરી જુલ્મ પેશા હો. (૨૭) આલીમ ઔર કારી બદકાર હો.
(૨૮) જબ લોગ ભેડ કી ખાલેં પહનને લગે.
(૨૯-૩૦) ઉન્કે દીલ મુરદાસે ઝયાદા બદબુદાર ઔર એલ્વેસે ઝયાદા

કડવે હો. ઉસ વકત અલ્લાહતઆલા ઉન્હેં ઐસે ફિત્નેમેં ડાલ દેગા જીસ્મેં યહુદી જાલીમોં કી તરહ ભટકતે ફીરેંગે.

(૩૧) સોના આમ હો જાયે. (૩૨) ચાંદી કી માંગ હોગી.
(૩૩) ગુનાહ ઝયાદા હો જાયેંગે. (૩૪) અમન કમ હો જાયેગા.
(૩૫) કુર્આનમજીદ કો આરાસ્તા (શણગાર) કિયા જાયેગા.
(૩૬) મસ્જીદોંમેં નકશો નિગાર કીયે જાયેંગે.
(૩૭) ઉંચે ઉંચે મિનાર બનાયે જાયેંગે. (૩૮) દીલ વેરાન હોંગે.
(૩૯) શરાબે પી જાયેગી.
(૪૦) શરીયત કી સઝાઓં કો ખત્મ કર દીયા જાયેગા.
(૪૧) બાંદી અપને આકા કો જનેગી.
(૪૨)જો લોગ (કીસી ઝમાનેમેં) નંગે પાવ ઔર નંગે બદન રહા કરતે થે વો બાદશાહ બન બેઠેંગે.
(૪૩)જીંદગીકી દોડમેં ઔર તિજારતમેં ઔરત મર્દકે સાથ શરીક હો જાયેગી.
(૪૪)મર્દ ઔરતોં કી (૪૫)ઔરતેં મર્દોંકી નકલ કરેગી.
(૪૬)અલ્લાહ કે અલાવા દુસરોંકી કસ્મેં ખાયી જાયેગી.
(૪૭)મુસલમાનભી બગૈર કહે (જુઠી) ગવાહી દેને કો તૈયાર હોગા.
(૪૮)જાન-પહેંચાન વાલોંકો સલામ કીયા જાયેગા.
(૪૯)બેદીની કે લીયે શરઇ કાનુન પઢા જાયેગા.
(૫૦) આખિરતકે અમલસે દુનિયા કમાઇ જાયેગી.
(૫૧)માલે ગનીમત કો દૌલત (૫૨)અમાનતકો ગનીમત કા માલ
(૫૩)ઔર ઝકાત કો તાવાન (દંડ) કરાર દીયા જાયેગા.
(૫૪)સબસે ઝયાદા જલીલ આદમી કૌમ કા સરદાર બન જાયેગા.
(૫૫)આદમી અપને બાપકા નાફરમાન હોગા.
(૫૬)મા સે બદસુલુકી કરેગા.
(૫૭)દોસ્ત કો નુકશાન પહોંચાનેસે નહીં બચેગા.
(૫૮)બીવી કી ઈતાઅત કરેગા
(૫૯) બદકારોંકી આવાઝે મસ્જીદોંમેં બુલંદ હોગી.
(૬૦) ગાનેવાલી ઔરતેં (બગૈર નિકાહકી) રખી જાયેગી.
(૬૧) ઔર ગાને કા સામાન રખા જાયેગા.

(૬૨) રાસ્તેમેં શરાબેં ઉડાઈ જાયેગી. (૬૩)જુલ્મ કો ફખ્ર સમજા જાયેગા.
(૬૪) ઈન્સાફ બિકને લગેગા. (૬૫)પોલીસ કી કસરત હોગી.
(૬૬) કુર્આન કો નગ્મા સરાઇ (ગાને કા) ઝરીયા બના લીયા જાયેગા.
(૬૭) દરીન્દોંકી ખાલ કે મોઝે બનાયે જાયેંગે.
(૬૮) ઉમ્મત કા પીછલા હિસ્સા પહેલે લોગોંકો બુરા ભલા કહેગા.
(૬૯) ઉસ વકત સુર્ખ આંધી.(૭૦)ઝમીનમેં ધસ જાના.
(૭૧) શકલે બિગડ જાના.
(૭૨) ઔર આસમાનસે પત્થર બરસને જૈસ અઝાબોં કા ઈન્તિજાર કીયા જાયે. (દુર્રે મન્સુર-૬/૫૨) (અલ ફુરકાન-૨/૨૦૦૨/૩૪)

ઔરત ઔર તિજારત :

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કયામત સે પહેલે કુછ અલામતેં જાહીર હોગી. ખાસ ખાસ લોગોં કો સલામ કેહના, તિજારત કા યહાં તક ફૈલ જાના કે ઔરતે મર્દો કે સાથ તિજારત મેં શરીક ઔર મદદગાર હોગી. રિશ્તેદારોં સે તઅલ્લુક તોડે જાયેંગે, કલમ કા તુફાન, બરપા હોગા. જુઠી ગવાહી કા આમ હોના. સચ્ચી ગવાહી કા છુપાના. (દુર્રે મન્સુર-૬/૫૫)

ખૈર સે ખાલી લોગોં કી ભીડ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (ર.દી.) ફરમાતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :- કયામત કાયમ નહીં હોગી યહાં તકકે અલ્લાહતઆલા અપને મકબુલ બંદોકો જમીનવાલોં સે ઉઠા લેગા. ફીર જમીન પર ખૈર સે ખાલી લોગ રેહ જાયેંગે. જો ન કીસી નેકી કો સમજેંગે. ન કીસી બુરાઈ કો સમજેંગે. (દુર્રે મન્સુર-૬/૫૫)

કયામત કી નફસા નફસી :

નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.)સે પુછા ગયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કયામત કે દીન કયા કોઈ અપને એહલો અયાલ કી ખબર લેગા ?

આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :- કે તીન મૌકે ઐસે હોંગે કે ઉસ વકત કોઈ કીસી કી ખબર નહીં લેગા. હર એક કો સિર્ફ અપની હી

ફિકર હોંગી.

(૧) પહેલા મૌકા વો હોગા જીસ વકત મૈદાને હશરમેં મિઝાને અદલ રખી જાયેગી. તા કે બંદો કે આમાલ કા વઝન કિયા જાયે ઉસ વકત હર શખ્સ કો સિર્ફ અપની ફિકર રહેગી. જબ તક ઉસ્કો માલુમ ન હો જાયે કે ઉસ્કા મિઝાને અમલ ભારી હે કે હલ્કા.

(૨) વો મૌકા હોગા જબ કે હર ઈન્સાન કે આમાલ કી કિતાબેં ફીઝાંમેં બિખેર દી જાયેગી. ઉસ વકત હર શખ્સ ફિકર મંદ હોગા કે ઉસ્કા આમાલનામા દાહને હાથમેં આયેગા યા બાયે હાથમેં યા ઉસ્કી પીઠ તરફસે ઉસ્કો મીલેગા ?

(૩) તીસરા વો મૌકા હોગા જબ કે પુલસિરાત કો જહન્નમકે ઉપર રખા જાયેગા પુલસિરાત કે દોનોં જાનીબ કાટેદાર લોહે કી દાંતી હોગી. અલ્લાહતઆલા અપની મખ્લુકમેં જીસ્કો ચાહે યહાં રોકે રખેંગે. ઉસ વકત ઈન્સાન સિર્ફ અપની હી ફિકરમેં રહેગા ઔર યે ખ્યાલ કરતા હોગા કે ઈસ રાહસે નજાત પાયેગા યા નહીં.

મયદાને હશર કે યે તીન મૌકે ઐસે હે જીસ્મેં સિર્ફ નફસા નફસી હી રહેગી કોઈ કીસીકો પુછના તો દર કિનાર દેખના ભી પસંદ ન કરેગા. બલ્કે એક દુસરે કો દેખકર ભાગ પડેગેં.

હદીસમેં યે ભી આયા હે કે કયામત કા એક દીન એક હઝાર સાલ કે બરાબર હોગા. મખ્લુક કે હિસાબ કિતાબમેં પાંચસો સાલ ઔર જન્નત જહન્નમ કે દાખલોં મેં પાંચસો સાલ ગુજર જાયેંગે.

યે તો આલમે આખિરત કા મામલા થા. જહાં રીશ્તે નાતે ટૂટ જાયેંગે. ઔર કોઈ તઅલ્લુક બાકી નહીં રહેગા.

આપસ કે તઅલ્લુક પારા પારા (ટૂટ ફુટ) હો જાયેંગે. બડા નફસા નફસીકા આલમ હોગા. દુનિયાકી જીંદગીમેં કીસીકી અપની જાન પર આજાયે તો વો સબ અઝીઝ ઔર કરીબ કો ભુલ જાતા હૈ. તો ફીર કયામત કા મામલાતો બડા ખતરનાક ઔર સખ્ત તરીન હે.

લેકીન એહલેઈમાન ઈન તમામ દુશ્વારીયોં કે બાવુજુદ હર મૌકે પર સુકુન ઔર ઈત્મીનાન સે રહેંગે. બલ્કે ઉન્હે યે ભી મેહસુસ ન હોગા કે યે વકત ઉન પર કબ ગુજર ગયા. **(ફરામીને રસુલ (સ.અ.વ.) ૪૮)**

ખતરોં કા ઝમાના :

યે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) કી એક તકરીર હે. જો આપ હર જુમેરાત કો અપને શાગિર્દોંકો સુનાયા કરતે થે. અન કરીબ લોગોં પર એક ઝમાના ઐસા આયેગા જીસ્મેં.

(૧) નમાઝોં સે ગફલત બરતી જાયેગી.
(૨) ઉંચી ઉંચી ઈમારતેં બનાયી જાયેગી.
(૩) જુઠી કસમોં કી કસરત હોગી.
(૪) એક દુસરે પર લાનતાન આમ હો જાયેગી.
(૫) રિશ્વતખોરી ફૈલ જાયેગી.
(૬) ઝિનાકારી આમ હો જાયેગી.
(૭) આખિરત કો દુનિયા કે બદલે મેં બેચા જાને લગેગા.

ઉસ્કે બાદ હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ તુમ્હારે સામને યે બાતેં આ જાયે તો તુમ ખતરોં સે બચને કા એહતિમામ કરના. આપસે પુછા ગયા કે બચાવ કીસ તરહ હોગા ? તો આપને ફરમાયા કે તુમ અપને ઘરોં સે બગૈર જરૂરત કે બાહર મત નીકલના ઔર અપની ઝબાન ઔર હાથ કો રોક કર રખના.

(આસારે-સહાબા (ર.દી.)૩/૧૧૩)

બચાવ કૈસે હો... ?

ઉપર બયાન કિયે ગયે ખતરોં કો હોતે હુએ જીંદગી કૈસે ગુજારે ? ઈન ખતરોંસે બચને કી કયા તદબીરે ઈખ્તિયાર કરે ? ઈસ બારેમેં હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સોહબત સે જો ફિરાસતે ઈમાની હાસિલ કી ઉસ્કી રોશનીમેં નીચે લીખી ગઈ તીન બાતોંકી તરફ રેહનુમાઈ ફરમાઈ.

(૧) બગૈર જરૂરત ઘરસે બાહર ન નિકલે. ફુઝુલ મજલીસો મેં શિર્કત ન કરે. કીસી કે મામલેમેં જબરદસ્તી દખલગીરી ન કરના. કીસી ઝઘડેમેં ફરીક ન બનના. વગેરહ. ઈસ તરીકેસે આદમી હઝાર ફીત્નોંસે મેહફુઝ રેહ સકતા હે.

(૨) અપની ઝબાન કાબુંમેં રખે. યાની કીસી કે બારેમેં ગલત જુમ્લા ન નિકાલે, કીસી કી ગીબત ન કરે, જુઠ ન બોલે, કીસી પર

બોહતાન ન બાંધે, વગેરહ. મશ્હુર હૈ કે ''દિવાર કે ભી કાન હોતે હૈ'' યાની ઐસી બાતેં પોશીદા નહીં રેહતી. કીસી ન કીસી ઝરીયેસે દુસરે તક પહુંચ જાતી હૈ ઔર ફીર યહી બાત ફિત્નેકી બુનિયાદ બન જાતી હૈ. ઈસ લીયે ઝબાન કો મેહફુઝ રખીયે.

(૩) અપને હાથ સંભાલ કર રખે. યાની કીસી પર જુલ્મ ન કરે. જાલીમ કા સાથ ન દે. કીસી કી હક તલ્ફી ન કરે. હકીકત યે હૈ કે અગર હમ ઉપર લીખી ગઈ હિદાયતોં પર અમલ કરેંગે તો ઈન્શાઅલ્લાહ કાફી હદ તક ખતરોં સે હિફાઝત હો જાયેગી ઔર આફિયત કે સાથ અપની જીંદગી કે દીન પુરે કર કે બારગાહે ખુદાવંદી મેં સુર્ખ રૂઈ કેસાથ હાજીર હોને કી સઆદત હાસિલ કર લેંગે.

(નિદાએ શાહી-૯/૨૦૦૩/૯)

يَا رَبِّ صَلِّ وَ سَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلٰى حَبِيْبِكَ خَيْرًا الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૭) જન્નત

જન્નત કી તિજારતકે લીયે અલ્લાહ્તઆલા કી દઅવત:-

અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હે :

અય ઈમાન વાલોં ! કયા તુમ્કો ઐસી તિજારત બતલાઉં જો તુમકો એક દર્દનાક અઝાબ સે બચાલે. (વો યે હે કે) તુમ લોગ અલ્લાહ પર ઔર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) પર ઈમાન લાઓ. ઔર અલ્લાહ કી રાહ મેં અપને જાન માલ સે જિહાદ કરો. યે તુમ્હારે લીયે બહોત હી બેહતર હે. અગર તુમ કુછ સમજ રખતે હો. (જબ તુમ ઐસા કરોગે) તો અલ્લાહતઆલા તુમ્હારે ગુનાહ માફ કરદેગા. ઔર તુમકો (જન્નત) કે ઐસે બાગોંમેં દાખિલ કરેગા જીન્કે નીચે નેહરે બેહતી હોગી. ઔર ઉમ્દા મકાનો મેં (દાખીલ કરેગા) જો હંમેશા રેહને કે બાગોંમેં બને હોગે. યે બડી કામ્યાબી હે. **(સુરએ સાફ -૧૦-૧૧-૧૨)**

ઈસ ઈર્શાદ મેં મોમિનો કોં અલ્લાહ તઆલા ને એક ઐસી તિજારત કે બારે મેં બતાયા હે કે જો દોઝખ સે બચા કર જન્નતમેં લે જાને વાલી હે ઔર વો હે અલ્લાહ રસુલ પર ઈમાન લાના. અલ્લાહ કી ઈતાઅત મેં અપને માલ ઔર જાન કે સાથ કોશીષ કરના. ઈસસે માલુમ હુવાકે અઝાબસે નજાત ઔર જન્નત જૈસી અઝીમ દૌલત મોમિનોં કો ઔર ફરમાબરદારોં કો અતા હોગી. ઈન આયાતમેં ઈસ બાત કી તરગીબ હે કે ઈન્સાન જન્નતકો હાસિલ કરને ઔર દૌજખસે બચને કી તિજારતકો અપના શેવા (ઢંગ) બનાયે યહી તિજારત ઈન્સાનકો આખિરતમેં ફાયદામંદ હે.

જન્નત કી તરફ દોડ:-

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હે :

ઔર મગફિરત કી તરફ દોડો. જો તુમ્હારે પરવર દિગાર કી તરફ સે (નસીબ) હો. ઔર દોડ કર જન્નતકી તરફ (યાની ઐસે નેક કામ ઈખ્તિયાર કરો જીસસે પરવર દિગાર તુમ્હારી મગફીરત કર દે ઔર તુમકો જન્નત ઈનાયત હો ઔર વો જન્નત ઐસી હે) જીસ્કી ચોડાઈ ઐસી હે જૈસે સબ આસ્માન ઔર જમીન (ઔર ઝયાદા કા ઈન્કાર નહીં) ચુનાંચે

હકીકતમેં ઝયાદા હોના સાબિત હૈ. ઔર વો તૈયાર કી ખુદાસે ડરનેવાલોં કે લીયે. **(આલે ઈમ્રાન-૧૩૩)**

ઈસ આયત મેં મુસલમાનોં કો જન્નત કી તરગીબ ફરમાતે હુએ ઉસ્કી તરફ દોડને કા હુકમ દીયા ગયા હૈ. ઔર પરહેઝગાર હૈ વો જો ખુદા કે ફરમાબરદાર ઔર ગુનાહ સે દુર રેહને વાલે હૈ. ઉન્કે લીયે તૈયાર કી ગઈ હૈ. આમાલ જન્નતકી કીમત નહીં હૈ. લેકીન અલ્લાહકી આદત યહી હૈ કે વો અપને ફઝલ સે ઉસી બંદેકો નવાઝતા હૈ જો નેક આમાલ કરતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ :

ઔર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હે જન્નતકી તરફ બુલાતા હૈ.

(સુરએ યુનુસ-૨૫)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે ''દારૂસ્સલામ'' સે મુરાદ જન્નત હૈ. **(દુર્રેમન્સુર)**

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

એક સરદારને એક ઘર બનાયા. ઔર એક દસ્તરખ્વાન લગાયા. ઔર એક દાઈ કો ભેજા. તો જીસ્ને દાઈકો લબ્બેક કહા વો ઉસ ઘરમેં દાખિલ હો ગયા ઔર દસ્તરખ્વાન સે ખાયા. ઔર સરદાર કો રાજી કીયા.

બસ ! સરદાર ''અલ્લાહ તઆલા'' હૈ. ઔર ઘર ''ઈસ્લામ'' હૈ. ઔર દસ્તરખ્વાન ''જન્નત'' હૈ. ઔર બુલાનેવાલે ''મુહંમદ'' હૈ.

રસુલ્લુલાહ (સ.અ.વ.) કા દુનિયા મેં જન્નત ઔર જહન્નમ કા મુશાહીદા :-

જન્નત ઔર દૌઝખ અગરચે દુસરે આલમ કી ચીઝેં હૈ. લેકીન નિગાહો કા પર્દા ઊઠ જાયે તો સામને આ જાયે હુઝુર (સ.અ.વ.) કે જમાને મે સુરજ ગ્રહન હુવા આપ સહાબા (રદી.) કે સાથ નમાઝ મેં ખડે હુએ ઔર બહોત દેર તક કિરાઅત ઔર રૂકુઅ સિજ્દે મેં મશ્ગુલ રહે. ઈસ દૌરાન સહાબા (રદી.) ને દેખા કે આપ (સ.અ.વ.) ને એક બાર હાથ આગે કો બઢાયા ફીર દેખા કે આપ કીસી કદર પીછે હટે . નમાઝ કે બાદ દરયાફ્ત કીયા ગયા તો ફરમાયા. કે ઈસ વક્ત મેરે સામને વો તમામ ચીઝેં પેશ કી ગઈ જીસ્કા તુમસે વાઅદા કિયા ગયા હૈ. જન્નત ઔર દોઝખ કી તમસીલ (નજ્જારા) ઈસી દીવાલ કે પાસ દીખાઈ ગઈ. મૈંને જન્નત કો દેખા કે અંગુર કે ખોશે લટક રહે હૈ. ચાહા કે તોડલું અગર મૈં તોડ સકતા તો

તુમ કયામત તક ઊસ્કો ખા સકતે. ફીર મૈંને દોઝખ કો દેખા જીસ્સે ઝયાદા ભયાનક ચીઝ મૈંને આજતક નહી દેખી. લેકીન મૈંને ઊસ્મેં ઝયાદાતર ઔરતોં કો દેખા. સહાબા (રદી.) ને પુછા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઐસા ક્યું ? ફરમાયા કે 'અપને ખાવિંદ કી નાશુક્રી કે સબબ'.

મૈંને દૌઝખ મેં ઊસ ચોર કો દેખા જો હાજીયોં કા સામાન ચોરી કરતા થા. મૈને એક યહુદી ઔરત કો દેખા ઊસ્કો અઝાબ ઈસ લીયે હો રહા થા કે ઊસ્ને એક બિલ્લી કો બાંધ દીયા થા. ઊસ્કો કુછ ખાને કો ન દેતી થી ઔર ન છોડતી થી કે વો ઝમીન પર ગીરી પડી ચીઝેં ખાયેં. આખિર ઊસી ભુકસે ઊસ્ને જાન દેદી. **(બુખારી-મુસ્લિમ)**

એક હદીસ મે હૈ કે આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈં જન્નત મેં જા નિકલા તો દેખા કે વહાં કે બાશીન્દોં મેં બડી તઅદાદ ઊન્કી હૈ જો દુનિયા મે ગરીબ થે. ઔર દૌઝખ કો જાકર દેખા તો ઊસ્મે બડી તઅદાદ ઔરતોં કી પાઈ . **(બુખારી)**

આપ (સ.અ.વ.) કી આખરી ઊમ્ર મેં આપ શોહદા એ ઊહદ કે મકબરે મેં તશરીફ લે ગયે. ઔર વહાં સે વાપસ આકર આપ (સ.અ.વ.) ને ખુત્બા દીયા. ઈસી દરમ્યાન મેં આપને ફરમાયા મૈં અપને હૌઝે (કૌસર) કો યહી સે દેખ રહા હું ઔર મુંઝે ઝમીન કે ખઝાનોં કી કુંજીયાં હવાલે કી ગઈ.

અય લોગોં ! મુંઝે યે ખૌફ નહી હૈ કે મેરે બાદ તુમ શિર્ક કરને લગોગે. લેકીન ડરતા ઈસ સે હું કે તુમ ઈસ દુનિયા કી દૌલત મેં પડકર આપસ મેં રશ્ક ઔર હસદ કરને લગો. (બુખારી)

જન્નત કી ઉમ્મીદ રખનેવાલા જન્નતકી મેહનત કરે :

હુઝુર (સ.અ.વ.) ઈર્શાદ ફરમાયા :

* મૈં ને જન્નતકી મિસાલ નહીં દેખી જીસ્કા તાલીબ સો ગયા હો. ઔર ન દૌઝખ જૈસી (મુસીબત ઔર અઝાબ) દેખા હૈ જીસસે ભાગનેવાલા ભી સો ગયા હો. **(તિમીર્ઝી)**
* હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદી.) ફરમાતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા ! જન્નત મેં વોહી દાખિલ હોગા જો ઉસ્કી ઉમ્મીદ રખેગા. (લિહાઝા મુસલમાનોંકો ઉસ્કા ઉમ્મીદવાર રેહના

ચાહીયે) દુર્રે મન્સુર-૬/૩૧૪

* એક હદીસમેં હઝરત અનસ (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) કા યે બયાન નકલ ફરમાયા ! કે જન્નતમેં ઉસ્કે હરીસ (લાલચી) કે સિવા કોઈ નહીં જાયેગા. (સિફતુલ જન્નત-અબુનઈમ/૧-૬૦)

દો બડી ચીઝોં કો ન ભુલો :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બીન ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

તુમ દો અઝીમ ચીઝોંકો મત ભુલના. સહાબા (રદી.) ને અર્ઝ કિયા કૌનસી દો અઝીમ ચીઝેં યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) !
આપને ઈર્શાદ ફરમાયા ! જન્નત ઔર દૌઝખ કો. **(તરગીબ વ તરહીબ)**

સબસે પેહલે જન્નત મેં જાનેવાલે :

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

સબસે પહેલે જો જમાઅત જન્નત મેં દાખિલ હોગી ઉન્કી સુરતે ચૌદવી રાત કે ચાંદ જૈસી હોગી. યે ન તો જન્નત મેં થુકેંગે. ન નાક બહેગી ઔર ન પાયખાના કરેંગે. ઉન્કે બરતન ઔર કંગીયા સોને ઔર ચાંદી કે હોંગે. ઉન્કી અંગેઠીયા અગરકી લકડી કી હોગી. ઉન્કા પસીના કસ્તુરી કા હોગા. ઉન્મેં સે હર એક કે લીયે દો બીવીયાં ઐસી હોગી જીન્કી પીન્ડલી કા ગુદા ઉન્કે હુસ્ન કી વજહ સે ગોશ્તકે અંદર સે નજર આયેગા. ઉન્કે દરમ્યાન કોઈ ઈખ્તિલાફ નહીં હોગા ઔર ન આપસમેં દુશ્મની હોગી. ઉન્કે દીલ એક દીલ કી તરહ હોંગે. યે સુબ્હશામ અલ્લાહતઆલા કી તસ્બીહ કરેંગે. **(બુખારી શરીફ)**

જન્નત કી નેઅમતેં :

જન્નત એક બહોત બડી હૈરત અંગેઝ (દંગ કર દેને વાલી) દુનિયા હૈ. જો ખુદાને અપને ખાસ બંદો કે લીયે બનાઈ હૈ. વહાં ખુદા કા કમાલ અપની પુરી શાન કે સાથ જલ્વાગર (સામને) હોગા. જન્નત કે બારે મેં કુર્આન મેં હૈ. વહાં ન રંજ હોગા ન ખૌફ. યે એક બહોત બડી અનોખી સીફત હૈ. ક્યું કે દુનિયામેં હમ જાનતે હૈ કે કોઈ બડે સે બડા દૌલતમંદ યા હાકીમ ઐસા નહીં જો રંજ ઔર ગમ ઔર ખૌફ સે ખાલી

જીંદગી અપને લીયે હાસિલ કરે. જન્નતકે બારેમેં કુર્આન મેં હે. વહાં હર તરફ ''સલામ'' સલામ'' કા ચર્ચા હોગા. ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે જન્નત ઐસે બુલંદ ઈન્સાનોંકી આબાદી હે.જો હર કીસમકે બુરે જઝબાતસે ખાલી હોંગે. ઉન્કે દીલોંમેં દુસરોંકે લીયે સલામતી ઔર ખૈર ખ્વાહી કે સિવા કુછ નહીં હોગા. જન્નતકે બારેમેં હદીસમેં આયા હૈ. વહાં આદમી જો ગીઝા (ખાના) ખાયેગા ઔર જો મશરૂબાત પીયેગા વો પેશાબ પાયખાના કી શકલમેં નહીં નીકલેગા. બલ્કે એક ખુશ્બુદાર હવા નીકલેગી ઔર ઉસ્કે ઝરીયે તમામ ગંદગી નીકલ જાયેગી. ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે જન્નત ઐસા પાકીઝા મુકામ હૈ જહાં નાપાકી ખુશ્બુકી શકલમેં તબ્દીલ હોતી હૈ.

હદીસમેં હૈ કે જન્નતમેં નિંદ નહીં હોગી.વહાં આદમીકી હર ખ્વાહીશ પુરી કી જાયેગી. ઉસ્કા મતલબ યે હૈ કે જન્નત ઐસી લઝીઝ જગા હૈ કે આદમી એક રાતકી નિંદ કે બરાબર ભી ઉસસે જુદા હોનાપસંદ નહીં કરેગા.હાલાં કે વો ઉસ્કે અંદર ખરબ હા ખરબ સાલસે ભી ઝયાદા મુદ્દત તક રહેગા. કૈસા હોગા જન્નતકા પડોશ ઔર કૈસી અજીબ હોગી જન્નતકી જીંદગી ! ફીર ઈન સબસે બઢકર યે કે જન્નત વો મુકામ હૈ. જહાં આદમી અપને ખુદા કો દેખ સકેગા. વો ખુદ હર કીસમકી કામીલ ખુબીયોં કા માલીક હૈ. વો ખુદા જીસ્ને અદમ (નેસ્તી) સે વુજુદ (જીંદગી) કો પૈદા કીયા. વો ખુદા જો આસ્માનોં કા ખાલીક હૈ. વો ખુદા જીસ્ને સુરજ કો ચમકાયા. વો ખુદા જીસ્ને દરખ્તોંકી હરયાલી ઔર ફુલોંકી મેંહક પૈદા કી ઐસા ખુદા કૈસા અજીમ ઔર કૈસા હસીન હોગા? ઉસ્કો સોચના ભી કીસી કે લીયે મુમ્કીન નહીં હૈ. જીસ જન્નતમેં ઐસા પાકીઝા માહોલ હો. જહાં કાઈનાત કે રબ કા દીદાર હાસિલ હોતા હો. ઉસ્કી લઝઝતોં ઔર રાહતોં કો કૌન બયાન કર સકતા હૈ ?.

જન્નત કે લીયે તૈયારી :-

ઐસી કીંમતી જન્નત કીસીકો સસ્તે દામોં મે નહીં મીલ સકતી. યે તો ઉસ ખુશ કિસ્મત રૂહ કા હિસ્સા હૈ. જો હકીકતમેં ખુદા કા બંદા હોને કા સુબુત દે.

મોમિન હોને કા મતલબ યે નહીં હૈ કે આદમી અપની આમ

દુનિયાદારી વાલી જીંદગી કે સાથ કુછ ઈસ્લામી આમાલ કા જોડ લગાલે. બલ્કે મોમિન હોને કા મતલબ યે હૈ કે ઈસ્લામ હી આદમી કી પુરી જીંદગી બન જાયે. ઈસ્લામ હાથ કી છઠી ઉંગલી નહીં બલ્કે પુરા હાથ હૈ.

મોમિન વો હૈ જીસ્કે સીનેમેં ઈસ્લામ એક હકીકત બનકર દાખિલ હુવા હૈ. જો ખુદા કો ઈત્ના કરીબ પાયે કે ઉસસે સરગોશીયાં (ગુપચુપ બાતેં) જારી હો જાયે. જીસ્કી તન્હાઈયાં ખુદા કે ફરિશ્તોંસે આબાદ રેહતી હો. ઈસ્લામને ઉસ્કી ઝબાન પર ખુદા કી લગામ લગા રખી હો. ઔર જીસ્કે હાથોં ઔર પાંવમેં ખુદા કી બેડીયાં પડી હુઈ હો. જીસ્કે ઈસ્લામને ઉસ્કો મેદાને હશર કે આને સે પહેલે મેદાને હશરમેં ખડા કર દીયા હો.

હકીકત યે હૈ કે જો કુછ કાફિર પર મરને કે બાદ ગુજરને વાલા હૈ. વો મોમિન પર જીતે જી ઈસી દુનિયામેં ગુજર જાતા હૈ. મોમિન પર કયામત સે પહેલે કયામત ગુજર જાતી હૈ. જબ કે દુસરોં પર કયામત ઉસ વકત ગુજરેગી જબ કે વો અપને વકત પર આ ચુકી હોગી.

(ઈસ્લામ ૧૫ વી સદીમેં-૧૭.)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

અલ્લાહતઆલા ને પહેલે આદમ (અ.લ.) કો પૈદા ફરમાયા ફીર અપના દસ્તે કુદરત ઉન્કી પુશ્ત (પીઠ) પર ફેરા તો ઉન્કી પુશ્ત સે જો નેક ઈન્સાન પૈદા હોનેવાલે થે વો નિકલ આયે તો ફરમાયા કે ઉન્કો મૈંને જન્નત કે લીયે પૈદા કીયા હૈ. ઔર યે જન્નત હી કે કામ કરેંગે. ફીર દુસરી મરતબા ઉન્કી પુશ્ત પર અપના દસ્તે કુદરત ફેરા તો જીત્ને ગુનાહગાર બદકાર ઉન્કી નસલસે પૈદા હોને વાલે થે. ઉન્કો નિકાલ કર ખડા કીયા. ઔર ફરમાયા કે ઉન્કો મૈને દોઝખ કે લીયે પૈદા કીયા હૈ. ઔર યે દોઝખમેં જાને હી કે કામ કરેંગે.

સહાબા (રદી.) મે સે એક શખ્સને અર્ઝ કીયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જબ પહેલે જન્નત ઔર દોઝખી તય કર દીયે ગયે તો ફીર અમલ કીસ મકસદ કે લીયે કરાયા જાતા હૈ ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ અલ્લાહતઆલા કીસી કો જન્નતકે લીયે પૈદા ફરમાતે હૈ તો વો એહલે જન્નત હી કે કામ કરને લગતા હૈ. યહાં તક કે ઉસ્કા ખાત્મા કીસી ઐસે હી કામ પર હોતા હૈ. જો એહલે જન્નત કા કામ હોતા હૈ. ઔર

જબ અલ્લાહ તઆલા કીસી કો દોઝખ કે લીયે બનાતા હે તો વો દોઝખ હી કે કામમેં લગ જાતા હે. યહાં તક કે ઉસ્કા ખાત્મા ભી ઐસે હી કામ પર હોતા હે જો એહલે જહન્નમ કા કામ હે. **(અબુદાવુદ, તિર્મીઝી)**

મતલબ યે હે કે જબ ઈન્સાન કો માલુમ નહીં કે વો કિસ તબ્કેમેં દાખિલ હે તો ઉસ્કો અપની હિમ્મત ઔર તાકત ઔર ઈખ્તિયાર કો ઐસે કામોં મેં ખર્ચ કરના ચાહીયે જો એહલે જન્નત કે કામ હે. ઔર યહી ઉમ્મીદ રખના ચાહીયે કે વો ઉન્હીમે સે હોગા. **(મ. કુ. -૪/૧૧૩)**

જન્નત કે આમાલ :

નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) સે દરયાફ્ત કીયા ગયા કે જન્નતમેં દાખલા દીલવાને વાલી કૌનસી ચીઝ હે ?

ઈર્શાદ ફરમાયા : તકવા ઔર અચ્છે અખ્લાક,

તકવા કા ઉર્દૂ તરજુમા ''ખૌફે ખુદા'' કીયા જાતા હે. હદીસમેં ઈસ ખસ્લતકો ''જમ્માઉલ ખૈર'' નેકીયોં કા સરચશ્મા ઔર મરકઝ કહા ગયા હે.

ખૌફ સે મુરાદ વો ડર નહીં જો દરીન્દોં ઔર ખુનખ્વાર જાનવરોં કો દેખકર યા કીસી જાલીમ ઔર કાતિલ કો દેખકર દીલ મેં પૈદા હોતા હે. ઐસા ખૌફ ઔર ડર ''તકવા'' નહીં યે તો એક ફીત્રી કૈફીયત હે જો જાન માલ કે અંદેશે પર પૈદા હોતી હે. ઉસ્કો તકવા નહીં કહા જાતા. યે તબઈ (કુદરતી) ખૌફ હે.

તકવા કે અસલ મફહુમ મેં વો ખૌફ ઔર ડર શામીલ હે જો બચ્ચેકો અપને બાપ સે, યા શાગિર્દ કો અપને ઉસ્તાદ સે, યા બીવીકો અપને શૌહર સે, ઈસી તરહ છોટોં કો અપને બુઝુર્ગોસે હુવા કરતા હે. ઉન્કી નાફરમાની બલ્કે ઉન્કી મરજી કે ખિલાફ કરનેસે ભી આદમી એહતિયાત કરતા હે.

ઈસી તરહ અલ્લાહસે તકવા ઔર ડર કા મતલબ હે કે અલ્લાહ કી અઝમત ઔર બડાઈ, કુવ્વત ઔર તાકત ઔર ઉસ્કે ખાલીક ઔર માલીક હોનેકી વજહસે ઈન્સાનકો જો ખૌફ ઔર ડર હોના ચાહીયે વો તકવા કે મફહુમ મેં શામિલ હે. જીસ્કા જાહીરી અસર યે હોતા હે કે અલ્લાહતઆલા કી મરજીયાત કો પુરા કીયા જાતા હે. ઔર ના ફરમાની

સે પરહેઝ કીયા જાતા હો ઐસે ખૌફ ઔર ડર કો ''અલ્લાહ કા તકવા'' કહા જાતા હૈ. જો ઈન્સાન કો સિરાતે મુસ્તકીમ પર કાયમ રખતા હૈ.

દુસરી સિફત અચ્છે અખ્લાક કો બયાન કીયા હૈ. અચ્છે અખ્લાક અંબિયા (અ.લ.) કી મિરાસ હૈ. કોઈ નબી ઔર રસુલ ઈસ સિફતસે ખાલી નહીં રહે હૈ. હદીસ શરીફમેં યે ભી હૈ કે મિઝાને અદલમેં અચ્છે અખ્લાકસે ઝયાદા વઝની ઔર કોઈ અમલ નહીં હોગા.

મતલબકે ઈન્સાન કો જન્નતમેં લે જાનેવાલી ખસ્લતોંમેં અચ્છે અખ્લાક કલીદી (બુન્યાદી) સિફત હૈ.

(ફરામીને રસુલ (સ.અ.વ.) ૧૧૫)

ઝંજીરોં મેં બાંધકર જન્નત મેં દાખિલ કીયે જાયેગેં :-

સહીબ બુખારી કી હદીસ મેં આયા હૈ. કે કુછ લોગ જન્નતમેં ઝંજીરો મેં બાંધકર દાખિલ કીયે જાયેગે. ઈસ હદીસ કા મતલબ આમ તૌર પર યે સમજા જાતા હૈ કે ઝંજીરો મેં બાધને કા યે વાકેયા આખિરત મેં પેશ આયેગા. લેકીન સહી યે હૈ કે યે કે ઝંજીરો મેં બાંધના દુનિયા કી મુસીબતોં મેં મુબ્તલા કરને કી એક તાબીર (મતલબ) હૈ.

યે મામલા શાયદ ઊન ખાસ લોગોં કો પેશ આયેગા. જીન્કે અંદર યે સલાહીયત હો કે વો મુસીબતોં મેં પડે ઔર ગલત સોચ કા શિકાર ન હો જાયે બલ્કે મુસીબત કા વાકેઆ ઊન્કે અંદર અલ્લાહ કી તરફ રૂજુઅ કરને કી કૈફિયત પૈદા કરદે. વો ઊન્કો અલ્લાહ કે કરીબ કરને કા ઝરીયા બન જાયે. ઊન્કે લીયે મુસીબત કા તજુરબા રબ્બાની નફસીયાત જગાને કા ઝરીઆ બન જાતા હૈ. વો ગફલત સે નિકલ કર અલ્લાહ કી યાદ કરને વાલે બન જાતે હૈ. ઔર ઈસ તરહ વો જન્નત કે મુસ્તહીક બન જાતે હૈ. યે વાકેઆ આજકી દુનિયા મેં હોતા હૈ ન કે આખિરત કી દુનિયા મેં.

(અલરિસાલા-૪-૨૦૦૪-૩૯)

ઈમાન કા બદલા :-

હઝરત ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

જો શખ્સ ઈસ હાલત મેં ફોત હુવા કે વો અલ્લાહ તઆલા ઔર રોઝે કયામત પર ઈમન્ના માન રખતા થા ઉસે કહા જાયેગા. જન્નતકે આઠોં

દરવાઝોંમેંસે જીસસે ચાહે જન્નતમેં દાખિલ હોજાયે. **(મસ્નદે અહમદ)**

અચ્છી તરહ વુઝું કરનેવાલા :-

હઝરત ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયાઃ

તુમમેસે જીસને વુઝુ કિયા ઔર પાની કો અચ્છી તરહ પહુંચાયા ઔર વુઝુસે ફરાગત પર કહા.

اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ

وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

મૈં ગવાહી દેતા હું કે અલ્લાહકે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી વો અકેલા હે ઉસ્કા કોઈ શરીક નહીં ઔર મેં ગવાહી દેતા હું હઝરત મોહંમદ (સ.અ.વ.) ઉસ્કે બંદે ઔર રસુલ હે.

તો ઉસ્કે લીયે જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખોલ દીયે જાતે હે. ઉન્મેંસે જીસસે ચાહેગા દાખિલ હો જાયેગા. **(મુસ્લિમ શરીફ)**

ચાલીસ હદીસ કી હિફાઝત કા ઈનામ :-

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

જીસ્ને મેરી ઉમ્મત કે લીયે ચાલીસ હદીસે યાદ કી, યા મેહફુઝકી, યા પહુંચાઈ, જીન્સે અલ્લાહતઆલા ને ઉન્કો નફા પહુંચાયા, રોઝે કયામત ઉસે કહા જાયેગા જન્નત કે જીસ દરવાઝે સે ચાહે દાખિલ હો જા.

(દુર્રે મન્સુર)

ઔરત કો ચાર કામોં કા ઈનામ :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

(૧) જો ઔરત પાંચો નમાઝેં પઢતી રહી.

(૨) રમજાનુલ મુબારક કે રોઝે રખતી રહી.

(૩) અપની શર્મગાહ કી હિફાઝત કરતી રહી ઔર

(૪) અપને શૌહર કી ફરમા બરદારી કરતી રહી ઉસે રોઝે કયામત કહા જાયેગા. જન્નતકે જીસ દરવાઝે સે ચાહે દાખિલ હો જા.

(મસ્નદે અહમદ)

ચોથા કલ્મા બાઝાર મેં પઢને કા સવાબ :-

હઝરત ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા : જો શખ્સ બાઝાર મેં દાખિલ હુવા ઔર યે કલ્મા પઢા.

اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ

وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرَ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْئٍ قَدِيْرٍ

તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કે લીયે એક લાખ નેકીયાં લીખતે હૈ ઔર એક લાખ ગુનાહ મિટાતે હૈ. ઔર જન્નત મેં એક મહેલ બનાતે હૈ.

(તિમીર્ઝી-ઈબ્ને માજા)

મસ્જીદ કી સફાઈ :

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

મસ્જીદોં કો સાફ કરના હુરે - ઐન કે મેહર કા હક હૈ. **(દયલમી)**

ખજુર ઔર રોટી કે ટૂકડે કા સદકા :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

મુઠ્ઠીભર ખજુર ઔર રોટી કા ટૂકડા (સદકા કરના) હુર કે મહેર કા હક હૈ. **(કુર્તુબી)**

જન્નત કા મુખ્તસર નજ્જારહ :-

હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

કોઈ જન્નત કી તૈયારી કે લીયે તૈયાર હૈ ? ક્યું કે જન્નત ફનાહોને વાલી નહીં. રબ્બે કા'બા કી કસમ ! યે ઐસા નુર હૈ. જો લેહ લેહાને વાલા હૈ. ઐસા ફુલોં કા દસ્તા હૈ જો ઝુંમ રહા હૈ. ઔર ઐસા મહેલ હૈ. જો બુલંદો બાલા હૈ. ઔર ઐસી નહેર હૈ જો જારી રહેનેવાલી હૈ. ઐસા ફલ હૈ જો પકા હુઆ તૈયાર હૈ. ઐસી બીવી હૈ જો હસીનો જમીલ હૈ. ઐસા લિબાસ હૈ જો બડી તઅદાદ મેં હૈ. સલામતી કે ઘરમેં હંમેશા રેહને કી જગા હૈ. હંમેશા કે લીયે મેવે હૈ, સબઝા ઝાર હૈ, ખુશી હૈ, નેઅમત હૈ, હસીન ઔર બુલંદ મુકામાત હૈ.

સહાબા કિરામ (રદી.) ને અર્ઝ કીયા હા ! યા રસુલુલ્લાહ

(સ.અ.વ.) હમ ઉસ્કે લીયે તૈયાર હૈ. ફરમાયા : ઈન્શાઅલ્લાહ કેહલો, તો સહાબા કિરામ (રદી.) ને ઈન્શાઅલ્લાહ કહા.

(દુર્રે મન્સુર-૧/૩૬)

જન્નત કી ખુંબીયા :-

હાફીઝ ઈબ્ને કૈય્યીમ (ર.અ.) જન્નત કી સિફાત ઔર ખુંબીયો કો સામને રખકર રગબત દીલાને કે લીયે જન્નત કા કુછ ઈસ તરહ મંજર ખીચા હૈ.

ઐસે અઝીમુશ્શાન ઘરકી અઝમત કયા પુછને ! જીસ્કો અલ્લાહ તઆલા ને ખુદ અપને દસ્તે મુબારક સે બનાયા હો. ઔર અપને મેહબુબોં ઔર આશિકોં કે ઠેહરને કા ઠીકાના ઠેહરાયા હો. ઉસ્કી નેઅમતોં કો અઝીમ કામ્યાબી કરાર દીયા હો.ઉસ્કો હર કિસમકી ઐબ ઔર આફત ઔર નુકશાન સે પાક કર દીયા હો. અગર તું ઉસ્કી ઝમીનકા પુછે તો વો કસ્તુરી ઔર જાઅફરાન કી હૈ. અગર તું ઉસ્કી ઈમારત કા પુછે તો ઉસ્કી એક ઈંટ સોને કી ઔર એક ઈંટ ચાંદી કી હૈ.

અગર તું ઉસ્કા ગારા પુછે તો ખુશ્બુદાર કસ્તુરી હૈ. અગર તુ ઉસ્કે ફલ કા પુછે તો મટકોં કી તરહ (બડે બડે) હૈ.જાઘ(ફીણ) સે ઝયાદા નરમ ઔર શહેદ સે ઝયાદા મીઠે હૈ. અગર તું ઉસ્કી નહેરોં કા પુછે તો કુછ નેહરે દુધ કી હૈ જીસ્કા મઝા બદસ્તુર કાયમ હૈ. ઔર કુછ નેહરે શરાબકી હૈ. જો પીને વાલોંકે લીયે ખુબ લઝીઝ હોગી ઔર કુછ નેહરે સાફ સુથરે શહેદ કી હૈ.

અગર ખાને કા પુછે તો વો મેવે હૈ. જોન્સે ચાહે પસંદ કર લેંગે ઔર ગોશ્ત હોગા ઉડતે પરીંદો કા જીસ કીસ્મકા જી ચાહેગા. અગર તું પીને કા પુછે તો તસ્નીમ ઔર ઝન્જબીલ ઔર કાફુર પીયેંગે. અગર તું ઉન્કે બરતનોં કા પુછે તો વો સોને ચાંદી કે હોંગે. શીશે કી તરહ સાફ. કે અંદર કી ચીઝ બાહર સે નજર આયેગી.

અગર તું ઉન્કે લિબાસ કા પુછે તો વો રેશમ કા હોગા. અગર તું એહલે જન્નત કી ઉમ્ર પુછે તો ૩૩ સાલકી ઉમ્ર મેં હોંગે. અગર તું જન્નતવાલોં કે ચેહરોં કા પુછે તો વો ચાંદ કી તરહ ચમકદાર હોંગે. અગર

તું ઉન્કે ઝેવર ઔર લિબાસ કી ઝીનત કા પુછે તો વો કંગન તો સોને ઔર આલા દર્જે કે મોતીયોં કે હોંગે. ઔર સરોં પર શાહી તાજ હોંગે.

અગર તું દુલ્હનોં કા પુછે તો નવજવાન ઔરતેં હોગી. હમ ઉમ્ર ઉન્કે આઝામેં આબે શબાબ ગરદીશ કરતા હોગા. ગુલાબ ઔર સીપ જૈસે રૂખ્સાર (ગાલ) હોંગે. મોતીયોં કી શકલમેં દાંત હોંગે. કમર નાઝુક હોગી. ઉસ્કે સર કા દુપટ્ટા દુનિયા ઔર ઉસ્કી તમામ ચીઝોંસે ઝયાદા કિંમતી હૈ. હૈઝ-નિફાસ, નઝલા, ઝુકામ, પેશાબ પાયખાના ઔર દુસરી ગંદગીયોં સે પાક હોગી. હંમેશા જવાન રહેગી.ઉન્કે રંગ રૂપ કા પુછે તો ગોયા વો યાકુત ઔર મરજાન (જૈસી) હૈ.

યે તો જન્નત ઔર ઉસ્કી હુરોં કા હાલ રહા. અગર તું યવ મે મઝીદ કા પુછે ઔર પરવર દિગાર કી ઝયારત ઔર ચ્હેરે કા પુછે યા ઉસ્કી કોઈ સિફત ઔર શાન કા પુછે તો ઉસ્કા કોઈ જવાબ નહી. યે સિર્ફ મુશાહિદે (દેખને) સે તઅલ્લુક રખતે હૈ.

(જન્નત કે હસીન મનાઝીર-૬૭)

જન્નતી તીસ સાલ કી ઉમ્ર કે હોંગે :-

હઝરત મઆઝ બીન જબલ (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) કો ઈર્શાદ ફરમાતે હુએ સુના :

જન્નતી જન્નત મેં ઈસ હાલતમેં જાયેંગે કે ઉન્કે જીસ્મોં પર બાલ નહીં હોગે. ઉન્કી દાઢી ભી નહીં હોગી. આંખોકી પુતલીયાં ઔર સુરમા લગાને કી જગા સુરમગી હોગી. તીસ સાલ કી ઉમ્રમેં હોંગે.

(મસ્નદે અહમદ)

યાની સિર્ફ મર્દો ઔર ઔરતોં કે સર કે બાલ હોંગે બાકી જીસ્મ બાલોંસે સાફ હોગા.

શૌહર કી આશિક ઔર મનપસંદ મેહબુબાએં :

અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતે હૈ : عُرُبًا اَتْرَابًا (پ ۲۷ ع ۱۳)

(બીવીયાં હોગી) પ્યારલાને વાલીયાં, હમ ઉમ્ર.

(સુરએ વાકીઅહ-૩૭)

અરૂબા ઉસ ઔરત કો કેહતે હૈ. જો અપને શૌહર કી આશિક ઔર ઉસ્કી મનપસંદ મહેબુબા હો. હસીન હો. નાઝ નખરે વાલી હો,

અલબેલી હો, રંગીલી હો, ખુશ ખુશાલ હો, ચંચલ હો, શોખ નજર હો, માશુકાના અંદાઝ હો, પ્યાર લાને વાલી હો, શેહવત પરસ્ત હો.

મતલબ કે અલ્લાહ તઆલા ને ઈસ આયત મેં જન્નત કી ઔરતોં કી ખુબસુરતી કે સાથ અચ્છી એશો આરામ વાલી જીંદગી કો ભી જમા ફરમાયા હે ઔર યહી ખુબીયાં બીવીયોં મેં મતલુબ હે ઔર ઉસી ખુબીયોં કે સાથ ઉન્સે મર્દ કી લઝઝતેં જીંદગી કી તકમીલ હોતી હે.

ચલે ગયે વો અદાએ દીખાકે પર્દે મેં
શરારતેં ભી હે શરારતોં કે પર્દે મેં

નવખાસ્તા (નવજવાન) ઔરતેં :-

અલ્લાહતઆલા ઈર્શાદ ફરમાતે હે :

اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ مَفَازًا حَدَائِقَ وَاعْنَابًا.. وَكَوَاعِبَ اَتْرَابًا (پ ۳۰ ع ۲)

ખુદા સે ડરને વાલે કે લીયે બેશક કામ્યાબી હે યાની (ખાને ઔર સૈર કરનેકો) બાગ (જીનમેં તરહ તરહ કે મેવે હોંગે) ઔર અંગુર ઔર (દીલ બહેલાને કો) નવ ખાસ્તા હમ ઉમ્ર ઔરતેં હોંગી.

(સુરએ નબા-૩૨-૩૩-૩૪)

કાઈબ ઉભરી હુઈ છાતીયોં વાલી ઔરત કો કેહતે હે. મુરાદ ઈસસે યે હે કે ઉન્કી છાતીયાં અનારકી તરહ હોગી લટકી હુઈ નહીં હોગી.

(હાવીયુલ અરવાહ-૨૯૫)

હુરોં કી ચમક દમક :-

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

સુબ્હ યા શામ કી એક ઘડી અલ્લાહ કે રાસ્તે મેં ગુજાર દેના દુનિયા ઔર ઉસ્કી તમામ ચીઝોં સે બેહતર હે. ઔર જન્નત મેં તુમ્હારી એક કમાન કા ફાસ્લા દુનિયા ઔર ઉસ્કી તમામ ચીઝોંસે ઝયાદા કિંમતી હે. અગર જન્નતકી ઔરતોંમેં સે કોઈ ઔરત જમીનકી તરફ ઝાંકલે તો તમામ ઝમીન કો રોશન કર દે. ઔર રૂએ જમીન કો ખુશ્બુદાર કર દે ઔર ઉસ્કે સર કા દુપટ્ટા દુનિયા ઔર ઉસ્કી તમામ ચીઝોંસે ઝયાદા કિંમતી હે.

(બુખારી - તિમીઝી)

હુર કી ખુશ્બું :-

હઝરત મુજાહીદ (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે હુરે-ઐન મે સે હર હુર કી ખુશ્બું પચાસ સાલ કે સફર કી મસાફત સે મેહસુસ હોગી.

(દુર્રે મન્સુર. ૬-૩૪)

દુનિયા કી ઔરતેં હુરોં સે અફઝલ હોગી :-

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે :

દુનિયા કી (જન્નતી) ઔરતેં હુરોંસે અફઝલ હોગી. જૈસા કે પોશાક કા ઉપર કા કપડા નીચે વાલે કપડે (અસ્તર) સે બેહતર હુવા કરતા હૈ. (તિબરાની)

હઝરત ઉમ્મે સલ્મા (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) સે પુછા કે દુનિયા કી ઔરતોં કા જન્નત કી હુરોં સે અફઝલ હોને કી કયા વજહ હૈ.?

આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા નમાઝ પઢને, રોઝા રખને ઔર અપને રબકી ઈબાદત કરને કી વજહ સે વો જન્નત કી હુરોં સે અફઝલ હો ગઈ. અલ્લાહતઆલા ઉન્કે ચેહરોં પર નુર કી પોશાક પહેનાયેગા. ઉન્કે જીસ્મોં પર રેશમ કા લિબાસ હોગા. ઉન્કા રંગ ખુબસુરત હોગા. લિબાસ સબઝ (લીલા) રંગ કા, સોને ચાંદી કે ઝેવર સે આરાસ્તા, ખુશ્બુ ઔર ઉદ જલાને કે બરતન મોતીયોં કે, ઉન્કી કંગીયા સોનેકી. વો અપને જન્નતી શોહર કો ખુશ કરને કે લીયે પુરકશીશ દીલ આવેઝ આવાઝમેં યે નગ્મે પઢ રહી હોગી.

જીસ્કા તરજુમા યે હૈ :-

- હમ હંમેશા ઝીદા રેહનેવાલી ખવાતીન હૈ હમેં મૌત ન આયેગી.
- હમ નરમ વ ગુદાઝજીસ્મ વાલીયાં હૈ કભી ખુશ્ક સખ્તજીસમ ન હોગે.
- હમ તુમ્હારે મેહલોંહી મેં મુકીમ રહેગી કભી સફર યા કુચ ન કરેંગે.
- હમ તુમ્હારે સાથ ખુશ વ ખુર્રમ રહેંગે કભી નારાઝ વ ખફા ન હોગે.
- વો મુબારક વ ખુશ નસીબ હૈ જીન્કે લીયે હમ હૈ ઔર વો હમારે લીયે હૈ.

ફીર હઝરત ઉમ્મે સલ્મા (રદી.) ને પુછા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કીસી ઔરત કે એક કે બાદ દો-તીન-ચાર શોહર હો ઔર

ફીર જન્નત મેં સબ દાખીલ હો જાયે તો જન્નતમેં ઈસ ઔરત કા શૌહર કોન હોગા ?

ઈર્શાદ ફરમાયા : અય ઉમ્મે સલ્મા (રદી.) ઉસ ઔરત કો ઈખ્તિયાર દીયા જાયેગા. વો અપને જીસ શૌહર કો ચાહે પસંદ કરલે. ઔર વો ઉસ શૌહર કો પસંદ કરેગી જો દુનિયા કી જીંદગીમેં સબસે અચ્છે અખ્લાક વાલા થા. ઔર અપને રબસે દરખાસ્ત કરેગી અય પરવર દિગાર ! મેરા યે શૌહર દુનિયા કી જીંદગીમેં મેરે સાથ નિહાયત ઉમ્દા અખ્લાકસે પેશ આયા કરતા થા. મેરા નિકાહ ઉસીસે કર દીજીયે. (ફીર ઉસ્કા નિકાહ ઉસી પસંદીદા શૌહરસે જન્નતકે સારે લવાઝીમાતકે સાથ કર દીયા જાયેગા)

મતલબકે નેક ઔર જન્નતી ઔરતોંકો વોહી સબકુછ મીલેગા જો ઉન્કી અપની મરજી હોગી. વો અપને જન્નતી શૌહરકો પસંદ કરનેમેં ખુદ મુખ્તાર હોગી.

કુર્આન મજીદમેં જન્નતકે મર્દ ઔરતોંકો પાકીઝા જોડે કહા ગયા હે. ''જવઝ'' કા લફઝ શૌહર ઔર બીવી દોનોં કે લીયે ઈસ્તિમાલ કીયા જાતા હે.

યાની જન્નતમેં મીયાં-બીવી કા યે રિશ્તા પાકીઝા સિફતકે સાથ રહેગા. અગર દુનિયામેં કોઇ મર્દ નેક થા. ઔર ઉસ્કી બીવી નેક નહીં થી. તો આખિરતમેં બીવી કા રિશ્તા કટ જાયેગા ઔર નેક મર્દ કો કોઈ દુસરી નેક બીવી દે દી જાયેગી. ઈસી તરહ અગર દુનિયાકી જીંદગી મેં કોઇ નેક ઔરતથી ઔર ઉસ્કા શૌહર બદકિરદાર થા તો આખિરતમેં ઐસે બદકિરદાર મર્દકો ઈસ નેક બીવીસે અલગ કર દીયા જાયેગા. ઔર ફીર કીસી નેક મર્દસે ઉસ નેક ઔરતકા રિશ્તા કર દીયા જાયેગા.

ઔર અગર દુનિયામેં શૌહર ઔર બીવી દોનોં નેક થે. તો જન્નતમેં ઉન્કા યહી દુન્યવી રિશ્તા કાયમી હો જાયેગા. દુનિયા કી યે નેક બીવી જન્નતમેં અપને હુસ્નો જમાલ કી વજહસે જન્નતકી હુરોંમેં મુમતાઝ ઔર આલીશાન હેસિયતકી માલિક હોગી. ઉસ્કી શાન ઔર ઈઝઝત પર જન્નતકી હુરેં ભી રશ્ક કરતી રહેગી. **(ફરામીને રસુલ (સ.અ.વ.) ૬૫-૬૮)**

હઝરત હબ્બાન ફરમાતેં હે કે દુનિયાકી ઔરતેં જબ જન્નતમેં દાખિલ હોગી તો ઉન્કો દુનિયામેં નેક અમલ કરનેકી વજહસે હુરોં પર

ફઝીલત અતા ફરમાઈ જાયેગી. (દર્જે મેંભી ઔર હુસ્નમેં ભી).

અલ્લામા કુર્તબી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે યે બાત હુઝુર (સ.અ.વ.) સે મરફુઅન રિવાયત કી ગઈ હૈ કે : હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

દુન્યવી ઔરતેં જન્નત કી હુરે-ઐન સે સત્તર હઝાર ગુના અફઝલ હોગી. (કુર્તબી-૨/૪૭૭)

જન્નત મેં અલ્લાહ કા દીદાર :

હઝરત જરીર બીન અબ્દુલ્લાહ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે હમ હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતે અકદસ મેં હાજીર થે. આપને ચૌંદવી કે ચાંદ કી તરફ દેખા ઔર ઈર્શાદ ફરમાયા :

સુનલો ! તુમ અન કરીબ (કયામત ઔર જન્નતમેં) અપને રબકી ઝિયારત (દીદાર) ઈસ તરહસે કરોગે જૈસે ઈસ ચૌંદવી કે ચાંદકો દેખ રહે હો ઔર ઉસ્કો દેખને તુમ કોઈ તકલીફ મેહસુસ નહીં કરતે બસ ! અગર તુમ હિમ્મત કરો કે ફઝર ઔર અસર (કી નમાઝ) ન છુટને દો. ઔર ઉસ્કી પાબંદી કરલો. (બુખારી)

ફીર હઝરતે જરીર (રદી.) ને યે આયત તિલાવત ફરમાઈ.

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا (پ ۱۶. ع ۱۷)

"ઔર તુમ સુરજ તુલુઅ હોને સે પહેલે ઔર સુરજ ડુબને સે પહેલે અપને રબકી હમ્દ બયાન કરો" (સુરએ તાહા-૧૩૦)

યાની ફઝર ઔર અસર કી નમાઝ અદા કરો.

જન્નત મેં અલ્લાહ તઆલા કે દિદાર કી નેઅમત ભી સિર્ફ મોમિન ઈન્સાનોં કે લીયે ખાસ હૈ. કે વો જન્નત મેં મરતબે કે મુતાબિક ઊન્કો હાસિલ હોગી.

બાઝ કો સુબ્હ, શામ, બાઝ કો હર જુમ્આ કે દીન, ઔર ઔરતોં કો દોનોં ઈદોં કે દીનોં મેં.

લેકીન ફરિશ્તોં કો યે દૌલત નસીબ ન હોગી. ઈસી તરહ ઔર ભી બાઝ નેઅમતેં સિર્ફ મોમિન બંદોં કો અતા હુઈ હૈ. જીન્કી તફસીલ તફસીરે મઝહરી મેં (જીલ્દ-૧-૫૪) મેં દેખી જા સકતી હૈ.

મોમિન ઔરતોં કો દોનોં ઈદોં કે દીનોં મેં દીદારે ખુદાવંદી કી

નેઅમત હાસિલ હુવા કરેગી. **(જામેએ સગીર - સુયુતી)**

લેકીન ઈસસે દુસરે અવકાત મેં દીદાર હોને કી નફી નહી હે.

(મલ્ફુઝાતે મુહદ્દીસે કશ્મીર (ર.અ.) પેજ-૭૨)

દીદાર કે વકત જન્નત કી સબ નેઅમતેં ભુલ જાયેંગે:

હઝરત હસન (રદી.) ફરમાતે હૈ કે જબ અલ્લાહતઆલા જન્નતવાલોં કે સામને તજલ્લી ફરમાયેંગે. ઔર જીત્ના અલ્લાહ કી ઝિયારત સે મુશર્રફ હોંગેં. તો જન્નત કી તમામ નેઅમતેં ભુલ જાયેંગે.

(કિતાબુસ્સુન્નાહ)

અલ્લાહ સે મોહબ્બત :-

એક ઔરત હઝરત જુનૈદ (ર.અ.) કે પાસ આકર કેહને લગી કે મેરા શૌહર દુસરા નિકાહ કરના ચાહતા હે. આપને ફરમાયા. અગર ઈસ વક્ત ઊસ્કે નિકાહ મેં ચાર ઔરતેં નહી હૈ તો ઊસ્કે લીયે દુસરા નિકાહ કરના જાઈઝ હે. ઔરત ને કહા કે અય જુનૈદ ! અગર ગેર મર્દ કો ઔરતોં કી તરફ દેખના જાઈઝ હોતા તો મૈં અપના ચ્હેરા ખોલ કર આપકો દીખાતી તો આપ મુઝે દેખ કર કેહતે કે જીસ્કે નિકાહ મેં મેરે જૈસી ખુબસુરત ઔરત હો ઊસે મેરે સિવા દુસરી ઔરત કી તરફ રગબત કરના લાયક હૈ કે નહી?

હઝરત જુનૈદ (ર.અ.) ઔરત કી યે બાત સુનકર બેહોશ હો ગયે. જબ હોશ મેં આયે તો કીસીને ઈસકા સબબ પુછા તો ફરમાયા મેરે ઝેહન મેં ઈસ વક્ત યે ખ્યાલ આયા કે અલ્લાહતઆલા ફરમાતા હૈ અગર દુનિયા મેં કીસી કો મુઝે દેખના જાઈઝ હોતા તો અપના હિજાબ (પર્દા) ઊઠાકર જાહીર હો જાતા કે વો મુંઝે દેખતા ફીર ઉસ્કો માલુમ હોતા કે જીસ્કા મુંઝ જૈસા રબ હો ઊસ્કે દીલમેં મેરે સિવા દુસરે કી મોહબ્બત હોના ચાહીયે ? **(નુઝહતુલ મજાલીસ-૧ /૪૫)**

(રવઝતુસ્સાલિહાત-૯૫)

અજબ તેરી હે અય મેહબુબ સુરત
નજર સે ગીર ગયે સબ ખુબસુરત
તેરી નિગાહને મખ્મુર કર દીયા
કયા મયકદે કો જાંઉ તુંઝે દેખને કે બાદ.

અલ્લાહ તઆલા કુર્આન સુનાયેગેં :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બીન બુરૈદહ (રદી.) ફરમાતે હે કે (આલા દર્જે કે) જન્નતી જન્નત મેં રોઝાના દો મરતબા અલ્લાહ કી ઝિયારત કરેંગે. ઔર અલ્લાહતઆલા ઉન્કે સામને કુર્આન મજીદ પઢકર સુનાયેંગે. ઔર કુર્આન સુનને વાલોં મે સે હર જન્નતી અપની ઉસ મજલીસ પર રૌનક અફરોઝ હોગા. જહાં વો બેઠા કરતા હોગા. ગોયા હર વકત યાકુત, ઝબરજદ, સોને ઔર ઝમર્રદ કે મેમ્બરોં પર અપને અપને આમાલ કે દરજાત કે મુતાબિક બેઠેંગે. ઔર ઈસ કિરાઅત સે ઉન્કી આખેં ઠંડી હોગી. ઔર ઉસસે બઢકર કોઈ અઝમત વાલી ઔર હસીન ચીઝ નહીં સુનેંગે. ઉસ્કે બાદ વો અપની સવારીયોં પર બેઠકર અપની મસરૂર આંખો કે સાથ એસી હી કલ તક કે લીયે વાપસ લોટ આયા કરેંગે.

(હકીમ તિમીઝી-૧૫૬)

જન્નત કે દરવાઝોં કે નામ :-

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :- જન્નતકે આઠ દરવાજે હે.

૧. બાબુલ મુસ્લીન - (નમાઝીયોં કા દરવાઝા)
૨. બાબુસ્સાઈમીન - (રોઝેદારોં કા દરવાઝા)
૩. બાબુસ્સાદેકીન - (સચ્ચોંકા દરવાઝા)
૪. બાબુલ મુતસદદેકીન - (આપસમેં દોસ્તી રખનેવાલોં કા દરવાઝા)
૫. બાબુજ્જાકેરીન - (ખુદાકી યાદ કરનેવાલોં કા દરવાઝા)
૬. બાબુસ્સાબેરીન - (સબર કરનેવાલોં કા દરવાઝા)
૭. બાબુલખાશેઈન - (આજીઝી કરનેવાલોં કા દરવાઝા)
૮. બાબુલ મુતવકકેલીન - (તવકકુલ કરનેવાલોં કા દરવાઝા)

(બયહકી)(જન્નતકે હસીન મનાજીર-૧૨૨)

હર અમલ કા એક દરવાઝા :-

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદી.) ફરમાતે હે કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

હર તરહ કે અમલ કરનેવાલોં કે લીયે જન્નતકે દરવાઝોંમેં સે એક દરવાઝા હૈ. ઈસી અમલ કી વજહ સે ઉન્કો ઈસી દરવાઝેસે બુલાયા જાયેગા. **(મસ્નદે અહમદ)**

આઠોં દરવાઝોં કા ખુલ જાના :

હઝરત ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

જો શખ્સ ઈસ હાલમેં ફૌત હુવા કે અલ્લાહ તઆલા ઔર રોઝે કયામત પર ઈમાન રખતા થા ઉસે કહા જાયેગા જન્નત કે આઠોં દરવાઝોંમે સે જીસસે ચાહે જન્નતમેં દાખિલ હોજા. **(મસ્નદે અહમદ)**

જન્નત ઔર દૌઝખ કા મુતાલબા :-

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

કોઈ દીન નહીં ગુજરતા મગર જન્નત ઔર દૌઝખ દોનોં સવાલ કરતી હૈ. જન્નત કેહતી હૈ. અય મેરે પરવરદિગાર ! મેરે ફલ તૈયાર હો ચુકે હૈ. મેરી નેહરે જારી હો ચુંકી હૈ. મૈં અપને મકીનોં કી(રહેનેવાલોં કી) મુશ્તાક હું. બસ ! મેરે અંદર રેહનેવાલોં કો જલ્દી સે ભેજ દીજીયે.

(સિફતુલ જન્નત-અબુનઈમ-૧/૧૨૨)

(૮) જહન્નમ

કુર્આન મજીદ મેં જહન્નમ કા બયાન :-

કુફ્ફાર ઔર બદ અમલ લોગોકો સઝા દેને કે લિયે અલ્લાહ તઆલાને જહન્નમ બનાયી હૈ. જીસ્કી સઝાએં ઔર અઝાબ ના કાબિલે બયાન હૈ. કુર્આન મજીદમે જગહ જગહ જહન્નમકા ઝિક્ર કરતે હુવે ઉસસે ડરાયા ગયા હૈ.

* જહન્નમ કી આગ જલાને કે લીયે ઈંધન કે તૌર પર ઈન્સાન ઔર પત્થર ઈસ્તેમાલ હોંગે. **(અલ બકરહ -૨૪)**
* કાફીરોં કી ખાલ જબ જહન્નમ કી આગ સે જલ જાએગી તો ફૌરન નયી ખાલ ઉન પર ચઢા દી જાએગી. તાકે બારબાર સખ્ત તકલીફકા અહેસાસ હોતા રહે. **(અન્નીસાઅ -૫૬)**
* આગ હી જહન્નમીઓં કા ઓઢના બિછૌના હોગી. **(અલ અરફ -૪૧)**

- જહન્નમીઓં કો પાની કે બદલે સડા હુવા પીપ પીલાયા જાએગા. જીસ્કો ઉન્હેં જબરદસ્તી પીના પડેગા. (ઈબ્રાહીમ -૧૬)
- જહન્નમીઓં કા લિબાસ ગંધક કા હોગા. (ઈબ્રાહીમ -૫૦)
- જહન્નમીઓં કી અઝાબ કી સખ્તી કી વઝહ સે ઐસી ચીખોં પુકાર હોગી કે કાન પડી આવાઝ સુનાઈ ન દેગી. (હુદ -૬)
- જહન્નમીઓં પર નિહાયત ખોલતા હુવા ગરમ પાની ડાલા જાએગા. વો પાની જબ બદન કે અંદર પહોંચેગા તો પેટ કી અંતડીયાં ઔર હોજડી સબ પીઘલા કર નિકાલ દેગા. ઔર ખાલ ભી પીઘલ જાએગી. ઔર ઉપરસે લોહેકે હથોડેસે પીટાઈ હોતી રહેગી. બહોત કોશીષ કરેંગે કે કીસી તરહ જહન્નમસે નિકલ ભાગે મગર ફરીશ્તે પીટાઈ કરકે ફીર ઉન્હેં જહન્નમમેં ધકેલતે રહેંગે. (અલ હજજ-૧૯-૨૨)
- હર તરફ આગમેં જલને કી વજહ સે જહન્નમીઓં કી સુરતે બીગડ જાએગી. (અલ મુઅમેનુન -૧૦૪)
- જહન્નમીઓં કો જકકુમકા દરખ્ત ખીલાયા જાએગા. જો જહન્નમકી પૈદાવાર હોગા. જો શયતાન નુમા નિહાયત બદ સુરત હોગા જીસે દેખ કર ભી કરાહત આયેગી. ઈસસે વો અપના પેટ ભરેંગે. ઔર જબ પ્યાસ લગેગી તો ઉપરસે સખ્ત તરીન ખોલતા હુવા પાની ઔર પીપ પીલાયા જાએગા. (અલ સફફાત -૬૨-૬૭)
- કાફીરોં કો સત્તર ગજ લંબી ઝંજીરો મેં જકડકર લાયા જાએગા. (અલ હકક-૩૦)
- જહન્નમકે પહેરે પર નિહાયત જબરદસ્ત કુવ્વત વાલે ઔર સખ્ત મિજાઝ ફરીશ્તે મુકર્રર હૈ. જો અલ્લાહકે હુકમમેં જર્રા બરાબર ભી કોતાહી નહીં કરતે. (યાની ન વો જહન્નમીઓં પર રહમ ખાએંગે ઔર ન ઈન્હેં ચકમા દે કર કોઈ જહન્નમી નિકલ સકેગા.) (અત્તહરીમ -૬)

હદીસ શરીફમેં જહન્નમીઓંકી સઝાઓંકા બયાન :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને તફસીલ કે સાથ જહન્નમ ઔર ઉસ્કે દર્દનાક અઝાબોં સે ઉમ્મત કો ખબરદાર કીયા હૈ.

- જહન્નમ કી આગ દુનિયાકી આગ કે મુકાબલેમેં ૬૯ ગુના ઝયાદા જલાને કી સલાહીયત રખતી હૈ. **(મુસ્લિમ ૨/૩૮૧)**
- જહન્નમીઓં કી ગીઝા (જકકુમ) ઈત્ની બદબુંદાર હૈ કે અગર ઉસ્કા એક કતરાભી દુનિયામેં ઉતાર દીયા જાયે તો તમામ દુનિયા વાલોંકા બદબુ કી વજહ સે યહાં રહેના મુશ્કિલ હો જાયે. અબ અંદાઝા લગાઈએ જીસ્કા ખાના હી યે હોગા તો ઉસ્કા કયા હાલ હોગા.? **(તિર્મીઝી-૨/૮૨)**
- કાફીરકી ઝબાન જહન્નમ મેં એક ફર્સખ ઔર દો ફર્સખકે બરાબર બાહર નિકાલ દી જાએગી ઔર દુસરે જહન્નમી ઉસ પર ચલા કરેંગે. **(તિર્મીઝી ૨/૮૫)**
- જહન્નમીઓં પર રોને કી હાલત તારી કરદી જાયેગી. ઔર રોતે રોતે ઉન્કે આંસુ ખુશ્ક હો જાએગે. તો ફીર વો ખુન કે આંસુ સે ઈસ કદર રોયેંગે કે ઉન્કે ચ્હેરો મેં બડે બડે ગઢે હો જાએંગે. અગર ઉનમેં કશ્તીયાં ચલાઈ જાએ તો વો ભી ચલને લગે. **(ઈબ્ને માજા-૩૮/૪૩૨૪)**
- જહન્નમ મેં સબસે કમ અઝાબ વાલા વો શખ્સ હોગા જીસ્કે જુતે મેં જહન્નમ કે અંગારે રખ દીયે જાએંગે. જીન્કી ગરમી કી વજહ સે ઉસ્કા દીમાગ ઐસા ખોલેગા જેસા દેગચી મેં આગ પર પાની ખોલતા હૈ. ઔર વો સમજેગા કે મુઝસે ઝયાદા સખ્ત અઝાબ કીસીકો નહીં. હાંલાંકે વો સબસે કમતર અઝાબ વાલા હોગા. **(બુખારી ૨-૯૭૧)**

ઈસ લીયે હમેં અલ્લાહ કે અઝાબ સે હર વક્ત ડરતે રહેના ચાહીએ ઔર ઉસ્કી ફીકર રહેની ચાહીએ. કે કહીં હમ અપની બદઅમલી કી વજાહ સે ખુદા ન કરે અઝાબ મેં મુબ્તિલા હો જાયે. અલ્લાહ તઆલા ઉમ્મત કો અઝાબ સે મહેફુઝ રખ્ખે...આમીન.

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ના નસઅલુક રજાક વલજન્નત - વનઊઝૂબિક મિન ગદબિક વન્નાર -

અય અલ્લાહ ! હમ આપકી રઝામંદી ઔર જન્નતકા સવાલ કરતે હૈ ઔર આપકી નારાઝગી ઔર દોઝખ સે પનાહ માંગતે હૈ.

ઈસ દુઆ કો અહેતિમામ કે સાથ પઢતે રહીયે.

(૯) મેહફીલે ઈર્શાદ

શાગિર્દ કા ખત :

હઝરત ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) કે એક શાગિર્દ બરસોં આપકી ખિદમતમેં રેહ કર ફારિગ હો ચુંકે. તો એક દીન યે ફિકર પૈદા હુઈ કે મૈંને એક ઉમ્ર ઈલ્મ હાસિલ કરનેમેં ખર્ચ કરદી. લેકીન મૈંને યે ન જાના કે કૌનસા ઈલ્મ નાફેઅ (નફા વાલા) હે.? જો કબ્ર ઔર મયદાને હશરમેં મેરે લીયે મુફીદ ઔર ફાયદામંદ હો સકતા હે. ઔર કૌનસા ઈલ્મ ગેર મુફીદ હે જીસસે મુઝકો બચના ચાહીયે. કયુંકે હદીસ શરીફમેં આયા હે. ‘‘હમ ખુદાતઆલા કી પનાહ માંગતે હે ઈલ્મે ગેર નાફેઅ સે’’ એક મુદ્દત તક વો ઈસી પરેશાનીમેં રહે. આખિર કાર ઉન્હોંને અપને ઉસ્તાદ ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) સે ઉસ્કે મુતઅલ્લીક સવાલ કીયા. ઔર ચંદ મસાઈલ ઔર ભી પુછે. ઔર યે ભી લીખા કે અગરચે આપકી તસ્નીફાત. જૈસા કે અહયાઉલ ઉલુમ, કિમ્યએ સઆદત, જવાહિરૂલ કુર્આન, મેઅયારૂલ ઈલ્મ, મિઝાનુલઅમલ, કિસ્તાસુલ મુસ્તકીમ, મઆરિજુલ કુદ્દસ, મિન્હાજુલ આબેદીન, વગેરહસે મેરે સવાલ કા જવાબ મીલ સકતા હે. લેકીન ખાસ તૌર સે એક મુખ્તસર જવાબ ચાહતા હું જીસ્કો હંમેશા પેશે નજર રખ કર અમલ કરતા રહું.

ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) ને ઉન્કે જવાબમેં લીખા કે બેટા ! ખુદા તઆલા તુમ્હારી ઉમ્ર દરાઝ કરે. ઔર તુમ્કો અપને અહબાબ કે રાસ્તે પર ચલનેકી તૌફીક દે. હઝરત રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે અવ્વલીન સે આખિરીન કે લીયે નસીહતોં કા એક દફતર મૌજુદ હે. જો આપને અપની ઝબાને મુબારકસે ઈર્શાદ ફરમાયે હે. અગર તુમકો ઈસસે કુછ પહુંચા હે તો મેરી નસીહત કી તુમ્હે કયા જરૂરત હે.? ઔર અગર નહીં પહુંચા તો બતલાઓ કે તુમને ઈત્ની લંબી મુદ્દતમેં કયા હાસિલ કીયા? બેટા ! ઈન તમામ નસીહતોંમેં જો હુઝુર (સ.અ.વ.) ને તમામ આલમકો ફરમાઈ હે સિર્ફ યે ફરમા દેના કેઃ

‘‘બંદે કા ગેર મુફીદ કામોંમેં મશ્ગુલ હોના યે ખાસ અલામત હે ઉસ્કીકે ખુદાતઆલાને ઉસ્કી તરફસે અપની નજરે ઈનાયત ફેરલી હે. ઔર જીસ કામ કે લીયે ઈન્સાન પૈદા કીયા ગયા હે. અગર ઉસ્કે સિવા

કીસી ઔર કામમેં ઉસ્કી એક ઘડી ભી ખર્ચ હો ગઈ તો બડી હસરત કા મુકામ હે. ઔર જીસ શખ્સ કા હાલ ચાલીસ બરસ કી ઉમ્ર કે બાદ ભી યે રહા કે બુરાઈયોં પર ભલાઈયાં ગાલિબ ન હો તો ઉસ્કો દૌઝખમેં જાને કે લીયે તૈયાર રેહના ચાહીયે.''

યે સિર્ફ તુમ્હારે લીયે બલ્કે તમામ આલમ કે લીયે કાફી વ શાફી નસીહત હે. **(હઝરત ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) કા એક ખત)**

છુટકારે કે લીયે એક હદીસ :-

શેખ શિબ્લી (ર.અ.) ફરમાતે હે કે મૈંને ચારસો ઉસ્તાદોં કી ખિદમત મેં રેહ કર ચાર હઝાર હદીસેં પઢી હે. ઉન્મે સે સિર્ફ એક હદીસ કો અમલ કે વાસ્તે પસંદ કર લીયા હે. કયું કે વો હદીસ મેરી નજાત ઔર છુટકારે કે લીયે કાફી હે. ઔર અવ્વલીન ઔર આખરીન કે ઉલુમ ઉસ્મેં દર્જ હે. વો હદીસ યે હે :

◆ દુનિયા કે લીયે ઈત્ના કામ કર જીત્ના તુ ઉસ્મેં રહેગા.

◆ ઔર આખિરત કે લીયે ઈત્ના કામ કર જીત્ના તેરા રેહના વહાં મુકદદર હે.

◆ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે વાસ્તે ઈત્ના કામ કર જીત્ના તું ઉસ્કા મોહતાજ હે.

◆ ઔર દૌઝખ કે લીયે ઈત્ના કામ કર જીત્ના તું ઉસ્કી તકલીફો પર સબર કર સકતા હે. **(ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) કા એક ખત)**

શેખ અ.કાદીર જીલાની (ર.અ.) કા ઈર્શાદ :-

શેખ અ.કાદીર જીલાની (ર.અ.) હંમેશા ઝિક્રો ફિકરમેં મશ્ગુલ રેહતે ઔર મીલને વાલોં કો ભી ઉસ્કી તલ્કીન ફરમાતે.

એક જગા ફરમાયા :- لَا مُعِيْنَ اِلَّا اللّٰه

અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કોઈ મદદગાર મુશ્કીલ કુશા નહી.

બલ્કે યહાં તક ઈર્શાદ ફરમાયા :- لَا تَتَحَرَّکْ اِلَّا اللّٰه

અલ્લાહતઆલા કે સિવા કીસી કે લીયે હરકત ભી ન કર.

કહી ફરમાયા :- لَا يَاتِی بِالْخَيْرِ اِلَّا اللّٰه

અલ્લાહતઆલા કે સિવા કોઈ ભલાઈ નહીં લા સકતા.

કહીં ફરમાયા :- لَا يَصْرِفُ السُّوْءَ اِلَّا اللّٰهُ

અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મુશ્કીલ કુશા નહીં.

(ગુન્યતુત્તાલેબીન-૩૧) (અલફુરકાન-૨/૬૭)

એક જગા પર ઈર્શાદ ફરમાયા :

દુનિયા હાથ મેં રખના જાઈઝ, જૈબ મેં રખના જાઈઝ, કીસી અચ્છી નિય્યત સે ઉસ્કો જમા રખના જાઈઝ, બાકી દીલ મેં રખના જાઈઝ નહીં. (કે દીલ સે મેહબુબ સમજને લગે) દરવાઝે પર ઉસ્કો ખડા હોના જાઈઝ, બાકી દરવાઝે સે આગે ઘુસાના ના જાઈઝ હૈ. ન તેરે લીયે ઈઝઝત હૈ. **(ફુયુઝે યઝદાની મજલીસ-૫૧)(અલ ફુરકાન-૨/૬૫)**

દીલ કી આંખ :

ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે :-

યે કૈસે માલુમ હો કે આદમી કે દીલ કી આંખ દુરૂસ્ત હૈ. ઉસ્કી મિસાલ ઐસી સમજો કે અગર કીસી નાબીના (અંધે) આદમી કે સામને લઝીઝ ખાનોં કા દસ્તરખ્વાન બીછા હુવા હો તો ઉસ્કો કુછ માલુમ ન હોગા. અગર ઈન્સાન કી જાહીરી આંખ દુરૂસ્ત હો તો વો લઝીઝ ખાનોં ઔર નેઅમતોં કો દેખકર ખુશ હોતા હૈ. ઈસ લીયે સમજ લેના ચાહીયે કે ઉસ્કી આંખ દુરૂસ્ત હૈ. ઔર કીસી કો માલુમ હી ન હો તો ઉસ્કી આંખ દુરૂસ્ત નહીં.

ઈસી તરહ ઈન્સાન કી ઈતાઅતે ખુદાવંદી કી તરફ રગબત ઓર શોખ હો તો સમજો કે ઉસ્કે દીલ કી આંખ દુરૂસ્ત હૈ. વરના દીલ ના-બીના હૈ. ઉસ્કા ઈલાજ કરના ચાહીયે.

ઈબ્રત :-

હસન બસરી (ર.અ.) કો એક મરતબા ઠંડા પાની દીયા ગયા પ્યાલા હાથમેં લેતે હુએ હી મુંહસે આહ ! નિકલી ઔર બે હોશ હો ગયે જબ ઈફાકા હુવા તો લોગોંને પુછા હઝરત ! આપ કા કયા હાલ હો ગયા? ફરમાને લગે :

મુંઝે દોઝખીયોં કી આરઝું યાદ આ ગઈ. જબ કે વો જન્નતીયોંસે કહેંગે. ''હમેં જરા પાની પીલા દો''

(ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) કા એક ખત)

હસન બસરી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે બગૈર અમલ કે જન્નત કી આરઝું કરના એક તરહ કા ગુનાહ હૈ.

طَلَبُ الْجَنَّةِ بِلاَعَمَلٍ ذَنْبٌ مِّنَ الذُّنُوْبِ

શાહ વલીયુલ્લાહ મોહદ્દીસ દેહલ્વી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત :-

બાદશાહોં ઔર અમીરોં કે નામ :-

અય અમીરો ! દેખો ! કયા તુમ ખુદા સે નહીં ડરતે.? દુનિયા કી ફાની લઝઝતોંમેં ડુબે જા રહે હો. ઔર જીન લોગોં કી નિગરાની તુમ્હારે જીમ્મે સુપુર્દ હુઈ હૈ. ઉન્કો તુમને છોડ દીયા હૈ. તાકે ઉન્મે બાઝ બાઝ કો ખાતે ઔર નિગલતે રહે. કયા તુમ ખુલે તૌર પર શરાબ નહીં પીતે ? ફીર અપને ઈસ ફેલ કો તુમ બુરા ભી નહીં સમજતે. તુમ નહીં દેખ રહે હો કે બહોત લોગોં ને ઉંચે ઉંચે મહેલ ઈસ લીયે ખડે કીયે હૈ કે ઉન્મેં ઝીના કારી કી જાયે. ઔર શરાબે ઢાલી જાયે. જુવા ખેલા જાયે. લેકીન તુમ ઉસ્મે દખલ નહીં દેતે ઔર ઉસ હાલ કો નહીં બદલતે. કયા હાલ હૈ ? ઉન બડે બડે શેહરોં કા જીન્મેં છે સો સાલ સે કીસી પર ''હદદે શરઈ''(શરીયત કી સઝા) જારી નહીં હુઈ. જબ કોઈ કમઝોર મીલ જાતા હૈ તો પકડ લેતે હો ઔર જબ કોઈ તાકતવર હોતા હૈ તો છોડ દેતે હો.

તુમ્હારી ઝેહની તાકતેં ઈસ પર ખર્ચ હો રહી હૈ કે લઝીઝ ખાનોં કી કિસ્મેં પકવાતે રહો ઔર નરમ નાઝૂક બદનવાલી ઔરતોં સે લુત્ફ ઉઠાતે રહો. અચ્છે કપડોં ઔર ઉંચે મકાનોં કે સિવા તુમ્હારી તવજજુહ કીસી તરફ નહીં હોતી. કયા તુમને કભી અપને સર અલ્લાહ કે સામને ઝુકાયે ? ખુદા કા નામ તુમ્હારે પાસ સિર્ફ ઈસ લીયે રેહ ગયા હૈ કે અપને તઝકેરોં મેં ઔર કીસ્સે કહાંનિયોં મેં ઉસ્કા નામ ઈસ્તિમાલ કરો. ઐસા માલુમ હોતા હૈ કે અલ્લાહ કે લફઝ સે તુમ્હારી મુરાદ ઝમાને કા ઈન્કિલાબ હૈ. કયું કે તુમ અકસર બોલતે હો કે ખુદા કાદીર હૈ કે ઐસા કરદે. યાની ઝમાને કે ઈન્કિલાબ કી યે તઅબીર હૈ.

હુન્નર-તિજારત કરનેવાલોં કો ખિતાબ :-

અય કમાઈ કરને વાલો ! દેખો અમાનત કા જઝબા તુમસે નિકલ ગયા હૈ. તુમ અપને રબ કી ઈબાદતસે ખાલી ઝેહન હો ગયે હો. તુમ અપને મનઘડત બનાયે હુએ મઅબુદોં પર કુર્બાનીયાં ચઢાતે હો. તુમ મદાર

ઔર સાલાર કા હજ્જ કરતે હો. તુમ મેંસે બાઝ લોગોંને ફાલબાઝી ઔર ટુટકા (જાદું) ઔર ગંડે (છીલ્લા) વગેરહ કા પેશા (ધંધા) ઈખ્તિયાર કર રખા હે. યહી ઉન્કી દૌલત હે. ઔર યહી ઉન્કા હુન્નર હે. યે લોગ ખાસ કિસ્મ કા લિબાસં ઈખ્તિયાર કરતે હૈ. ખાસ તરહ કે ખાને ખાતે હે. ઉન્મેં જીન્કી આમદની કમ હોતી હે. વો અપની ઔરતોં ઔર બચ્ચો કે હક કી પરવા નહીં કરતે. તુમ મે સે બાઝ સિર્ફ શરાબ ખોરી કો પેશા બનાયે હુએ હે. તુમમેં સે કુછ લોગ ઔરતોં કો કિરાયે પર ચલા કર પેટ પાલ લેતે હૈ. યે કૈસા બદબખ્ત આદમી હે.

અપની દુનિયા ઔર આખિરત દોનોં કો બરબાદ કર રહે હો. હાલાં કે અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે લીયે મુખ્તલીફ કીસમ કે પેશે ઔર કમાને ખાને કે દરવાઝે ખોલ રખે હે. જો તુમ્હારી ઔર તુમ્હારે ઘરવાલોં કી જરૂરતોં કે લીયે કાફી હો સકતે હે. શર્ત યે હે કે તુમ ખર્ચ કરનેમેં દરમ્યાની રાહ ઈખ્તિયાર કરો. ઔર ઈત્ની રોઝી પર રાજી હો જાઓ જો તુમ્હે આસાનીસે આખિરત કે નતીઝોં તક પહુંચાદે. લેકીન તુમને ખુદા કી ના શુક્રી કી. ઔર રોઝી હાસિલ કરનેમેં ગલત રાસ્તા ઈખ્તિયાર કીયા. કયા તુમ જહન્નમકે અઝાબ સે નહીં ડરતે ? જો બહોત બુરા બીછોના હે.

દેખો ! અપની સુબ્હ શામ કો તુમ ખુદા કી યાદમેં બસર કરો. ઔર દીન કે બડે હિસ્સેકો અપને પેશે (ધંધા) મેં ખર્ચ કરો. ઔર રાત અપની ઔરતોં કે સાથ ગુજારો. અપના ખર્ચ કમાઈસે હંમેશા કમ રખા કરો. ફીર જો બચ જાયે ઉસસે મુસાફીરોં ઔર મિસ્કીનોં કી મદદ કીયા કરો. ઔર કુછ અચાનક આનેવાલી મુસીબતોં ઔર જરૂરતોં કે લીયે રખ લીયા કરો. તુમને અગર ઈસ રાસ્તે કો પસંદ ન કીયા તો સમજ લો તુમ ગલત રાસ્તે પર જા રહે હો. ઔર તુમ્હારી કોઈ તદબીર દુરૂસ્ત નહીં હે.

મશાઈખ કી ઔલાદ સે ખિતાબ :-

અય વો લોગો ! જો અપને બાપ દાદા કે રસ્મોં રિવાજ કો બગૈર કીસી હકકે પકડે હુએ હો. આપ સે સવાલ હે કે આપકો કયા હો ગયા હે કે ટૂકડીયોં ઔર ટોલીયોં મેં બટ ગયે હો. હર એક અપને અપને રાગ અપની અપની મંડલી મેં આલાપ (ગીત ગા) રહા હે. ઔર જીસ તરીકે કો અલ્લાહને અપને પ્યારે રસુલ (સ.અ.વ.) કે ઝરીયે નાઝીલ કિયા હે.

ઉસે છોડ કર હર એક તુમમેં એક મુસ્તકીલ પેશ્વા બના હુવા હૈ. ઔર લોગોં કો ઉસ્કી તરફ બુલા રહા હૈ. ઔર અપને કો રાસ્તા પાયા હુવા રેહબર સમજ રહા હૈ. હાલાં કે વો ખુદ અસલ રાહ સે ભટક કર દુસરોંકો ભટકાનેવાલા હૈ. હમ ઐસે લોગોં કો બિલકુલ પસંદ નહીં કરતે જો લોગો કો સિર્ફ ઈસ લીયે મુરીદ કરતે હૈ. તા કે ઉન્સે ટકે વુસુલ કરે. ઔર શરીફ ઈલ્મ સીખ કર દુનિયા બટોરતે હૈ. કયું કે જબ તક દીન કી શકલ ઔર તર્ઝ ઈખ્તિયાર ન કરેંગે દુનિયા હાસિલ નહીં હો સકતી.

ઔર ન મૈં ઉન લોગોં સે રાજી હું જો સિવાય અલ્લાહ રસુલ કે ખુદ અપની તરફ લોગોં કો બુલાતે હૈ. ઔર અપની મરજી કી પાબંદી કા લોગોં કો હુકમ દેતે હૈ. યે લોગ લુંટમાર ઔર રાહગીર હૈ. ઉન્કા શુમાર દજ્જાલોં ઔર કજ્જાબોં મેં હૈ. ઔર ઉન લોગોં મેં હૈ જો ખુદ ફિત્ના ઔર આઝમાઈશ કે શિકાર હૈ.

ખબરદાર ! હરગીઝ ઉસ્કી પેરવી ન કરના જો અલ્લાહ ઔર રસુલ કી સુન્નતકી તરફ દઅવત ન દેતા હો. ઔર અપની તરફ બુલાતા હો. લોગોં દેખો ! કયા તુમ્હારે લીયે અલ્લાહ તઆલા કે ઈસ ઈર્શાદમેં કોઈ ઈબ્રત નહીં હૈ ?.

اِنَّ هٰذَا صِرَاطِیْ مُسْتَقِيْمًا فَاتَّبِعُوْهُ وَلَا تَتَّبِعُوْا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيْلِهٖ (پ ٨ ع ٢)

"યે મેરી રાહ હૈ સીધી, તો ઈસ પર ચલ પડો ઔર મુખ્તલીફ રાહોં કે પીછે ન પડો. કે તુમ્હે અલ્લાહ કી રાહ સે બીછડવા દેંગે."

(પારા-૮ રૂ-૬)

તાલીબે ઈલ્મોં સે ખિતાબ :-

અય બદ અકલો ! જીન્હોં ને અપના નામ "ઉલ્મા" રખ છોડા હૈ. તુમ સર્ફ નહવ ઔર મઆનીમેં ગરક હો. ઔર સમજતે હો કે યહી ઈલ્મ હૈ. યાદ રખો ! ઈલ્મ યા તો કુર્આન કી કીસી આયત કા નામ હૈ યા સુન્નતે સાબેતા કાયેમા કા.

ચાહીયે કે કુર્આન સીખો. પહેલે ઉસ્કે લુગાત (શબ્દકોશ) હલ કરો ફીર શાને નુઝુલ કા પતા ચલાવો. ઈસી તરહ જો હદીસે રસુલ (સ.અ.વ.) સહી સાબીત હો ચુંકી હૈ. ઉસે મેહફુઝ કરો. યાની રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) નમાઝ કીસ તરહ પઢતે થે ઔર વુઝું કીસ તરહ કરતે

થે. અપની જરૂરત કે લીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) કીસ તરહ જાતે થે. હજ્જ કૈસે અદા ફરમાયા થા. જિહાદ કે લીયે આપકા કયા કાયદા થા. બાતચીતમેં કયા અંદાઝ થા. અપની ઝબાન કી હિફાઝત કીસ તરહ ફરમાતે થે. આપ કે અખ્લાક કયા થે.? વગૈરહ.

ચાહીયે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કી પુરી સીરત કી પેરવી કરો. ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોં કી પેરવી કરો. મગર ઉસ્મેં યે ખ્યાલ રહે કે જો સુન્નત હૈ ઉસે સુન્નત હી સમજો. ઉસ્કો ફર્ઝ કા દર્જા અતા ન કરો. ઈસી તરહ ફરાઈઝ કો સીખો. જૈસા કે વુંઝુ કે ફર્ઝ કયા હૈ ? નમાઝ કે અરકાન કયા હૈ ? ઝકાત કા નિસાબ કયા હૈ ? વાજીબ કયા હૈ ? મૈય્યત કે વારિસોં કે હિસ્સોંકી મિકદાર કયા હૈ ? હુઝુર (સ.અ.વ.) કી આમ સીરત કા મુતાલા કરો. જીસસે આખિરત કી રગબત પૈદા હો. સહાબા (ર.દી.) ઔર તાબેઈન કે હાલાત પઢો.

જીન ચીઝોંમેં તુમ ઉલ્ઝે હુએ હો ઔર જીસ્મેં તુમ સર ખપા રહે હો ઉન્કો આખિરત કે ઈલ્મસે કયા વાસ્તા ? ફીર ઉન્હી તલ્બાસે ફરમાતે હૈ.

જીન ઉલુમ કી હેસિયત ઝરીયા ઔર સબબ કી હૈ જૈસા કે સર્ફ-નહવ-વગેરહ-તો ઉન્કી હેસિયત ઝરીયા ઔર સબબ કી રેહને દો ખુદ ઉન્હી કો ઈલ્મ ન બના બેઠો.

ઈલ્મ કા પઢના તો ઈસી લીયે વાજીબ હૈ કે ઉસ્કો પઢકર મુસલમાનોં કી બસ્તીયોંમેં ઈસ્લામી શેઆર કો રિવાજ દો.

લેકીન તુમને દીની શેઆર કો ફૈલાયા નહીં તુમને અપને હાલાત સે આમ મુસલમાનોં કો યે બાવર (યકીન) કરાયા હૈ કે ઉલ્મા કી બડી કસરત હો ચુંકી હૈ. હાલાં કે અભી કિત્ને બડે બડે ઈલાકે હૈ, જો ઉલ્માસે ખાલી હૈ. ઔર જહાં ઉલ્મા પાયે જાતે હૈ. વહાં ભી દીની શેઆરોં કા ખાસ ગલ્બા નહીં હૈ.

વાઈઝોં ઔર આબિદોં સે ખિતાબ :-

દીન મેં ખુશ્કી ઔર સખ્તી કી રાહ ઈખ્તિયાર કરનેવાલે વાઈઝોં ઔર આબિદોં સે મૈં પુછતા હું. જો ખાન્કાહોં મેં બેઠે હૈ. કે યે તુમ્હારા કયા હાલ હૈ ? હર ભલી બુરી બાત ઔર સહી ગલત બાત પર તુમ્હારા ઈમાન

હે. લોગોં કો તુમ મનઘડત ઔર બનાવટી હદીસોં કા અવાઝ સુનાતે હો. અલ્લાહ કી મખ્લુક પર તુમને જીંદગી તંગ કર રખી હે. હાલાં કે તુમ ઈસ લીયે પૈદા હુએ થે કે લોગોં કો આસાનીયાં પહુંચાઓગે. ન કે ઉન્કો દુશ્વારીયોં મેં મુબ્તલા કરોગે. તુમ દીન કે બારે મેં ઐસે લોગોં કી બાતેં પેશ કરતે હો જો બિચારે મગલુબ હાલ થે ઔર ઈશ્કો મોહબ્બત મેં અકલ ઔર હોશ ભી ખો ચુકે થે. હાલાં કે તુમકો યે ચાહીયે થા કે સહી અકીદા ઔર નેક અમલ જીન્કી જરૂરત હે ઉસ્કો સીખલાતે.

જરૂરી હે કે લોગોં કો અલ્લાહકી તરફ બુલાઓ. પહેલે ખુદ અમલ કરો ફીર દુસરોં કો દઅવત દો. કયા ? તુમ ઈત્નાભી નહીં સમજતે કે સબસે બડી રહમત ઔર સબસે બડા કરમ અલ્લાહ કા વો હે. જીસે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને પહુંચાયા હે વોહી સિર્ફ હિદાયત હે.

આમ મુસલમાનોં સે ખિતાબ :-

મૈ મુસલમાનોં કી આમ જમાઅત કી તરફ મુખાતબ હું ઔર કેહતા હું અય ઈબ્ને આદમ ! દેખો તુમ્હારે અખ્લાક સો ચુકે હે. તુમ પર લાલચ ઔર ખુદગર્ઝી સવાર હો ચુકી હે. તુમ પર શયતાનને કાબુ પા લીયા હે. ઔરતે મર્દોકે સર ચઢ ગઈ હે. ઔર મર્દ ઔરતોં કે હુકુક બરબાદ કર રહે હે. હરામ કો તુમને અપને લીયે ખુશગવાર બના લીયા હે. ઔર હલાલ તુમ્હારે લીયે બદમઝા બન ગયા હે. ફીર કસમ હે અલ્લાહ કી અલ્લાહને હરગીઝ કીસી કો ઉસ્કે બસ સે ઝયાદા તકલીફ નહીં દી હે. ચાહીયે કે તુમ અપની નફસાની ખ્વાહીશ નિકાહ કે ઝરીયે પુરી કરો. ચાહે તુમ્હેં એક સે ઝયાદા હી નિકાહ કયું ન કરને પડે. ઔર અપને ખર્ચમેં પહનનેમેં ઔર રેહનેમેં તકલ્લુફ સે કામ ન લીયા કરો. ઈત્નાહી ખર્ચ કરો જીત્ના તુમ્હારી તાકત હે.

યાદ રખો ! એક કા બોજ દુસરા નહીં ઉઠાતા. ઔર અપને ઉપર જબરદસ્તી તંગી ન લો. અગર તુમ ઐસા કરોગે તો તુમ્હારે નફસ આખિરકાર ગુનાહોં તક પહુંચ જાયેંગે.

અલ્લાહ તઆલા ઈસીકો પસંદ ફરમાતે હે કે ઉસ્કે બંદે ઉસ્કી આસાનીયોં સે નફા ઉઠાયે. પેટ કી ખ્વાહીશ કો ખાને સે પુરી કરો. ઈત્ના કમાને કી કોશીષ કરો કે અપની જરૂરતેં પુરી હો. દુસરોં પર બોજ બનને

કી કોશીષ ન કરો. કે ઉન્સે માંગ માંગ કર ખાયા કરો. તુમ ઉન્સે માંગો ઔર વો તુમ્કો ન દે. તુમ્હારે લીયે યહી પસંદીદા હૈ કે ખુદ કમાકર ખાયા કરો. અગર તુમ એસા કરોગે તો ખુદા તુમ્હે રોઝી કી રાહેં ભી સમજાયેગા. જો તુમ્હારે લીયે કાફી હોગી.

અય આદમ કે બચ્ચોં :-

જીસે ખુદા ને એક રેહને કી જગા દે રખી હૈ. જીસ્મેં વો આરામસે રહે. ઈત્ના પાની જીસસે વો સેરાબ હો સકે. ઈત્ના ખાના જીસસે ગુજર હો જાયે. ઈત્ના કપડા જીસસે તન ઢક જાયે. ઐસી બીવી જો ઈસ્કી શર્મગાહ કી હિફાઝત કર સકતી હો. ઔર ઘરેલું કામકાજમેં મદદ કર સકતી હો. તો યાદ રખો કે દુનિયા કામીલ તૌર સે ઉસ શખ્સકો મીલ ચુકી હૈ. ચાહીયે કે વો ઈસ પર ખુદા કા શુક્ર કરે. ઔર અલ્લાહ કી યાદ કે લીયે જો ફુરસદ મીલે ઉસે ગનીમત જાને કમઅઝકમ તીન વકતોંમેં સુબ્હ શામ ઔર પીછલી રાતમેં ઝિક્ર કા ખાસ એહતિમામ કરે. અલ્લાહતઆલા કી યાદ ઉસ્કી તસ્બીહ ઔર તહલીલ (લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ) ઔર કુર્આન મજીદ કી તિલાવત કે ઝરીયે કીયા કરે. ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી હદીસ સુને ઔર ઝિક્ર કે હલ્કોંમેં હાજીર હુવા કરે.

અય આદમ કે બચ્ચોં ! તુમને એસે બીગડે હુવે રસ્મોં રિવાજ ઈખ્તિયાર કર લીયે હૈ. જીનસે દીન કી અસલ સુરત બીગડ ગઈ હૈ. તુમ આશુરા કે દીન જુઠી બાતોં (તાઝીયા) પર જમા હોતે હો. ઈસી તરહ શબેબરાતમેં ખેલ કુદ કરતે હો. ઔર મુર્દો કે લીયે ખાના પકા પકા કર ખીલાને કો અચ્છા ખ્યાલ કરતે હો. અગર તુમ સચ્ચેહો તો ઉસ્કી દલીલ પેશ કરો.

ઈસી તરહ ઔર ભી બુરી રસ્મેં તુમમેં જારી હૈ. જીસ્ને તુમ પર તુમ્હારી જીંદગી તંગ કરદી હૈ. જૈસા કે શાદી બિયાહોં કી દઅવતોં મેં તુમને હદસે ઝયાદા તકલ્લુફ બરતના શુરૂ કર દીયા હૈ. તલાક દેને કા રિવાજ આમ ઠેહરા લીયા હૈ. બેવાઓં કો નિકાહ સે રોકે રેહતે હો. ઈન રસ્મોં મેં તુમ અપની દૌલત બરબાદ કરતે હો.

તુમને અપની નમાઝેં બરબાદ કર રખી હૈ. તુમ મેં કુછ લોગ હૈ. જો દુનિયા કમાને ઔર અપને ધંધો મેં ઈત્ને ફસ ગયે હૈ કે નમાઝ કા ઉન્હે

વકત હી નહીં મીલતા. કુછ લોગ હૈ જો કીસ્સા કહાની સુનનેમેં વકત બરબાદ કરતે હૈ. તુમને ઝકાત દેને કો ભી છોડ દીયા હૈ.

તુમમે સેં બાઝોં ને રોઝે છોડ રખે હૈ. ખાસ કર જો લોગ મેહનત કા કામ કરતે હૈ. કેહતે હૈ કે હમ રોઝા રખને કી તાકત નહીં રખતે. માલુમ હોના ચાહીયે કે તુમને ગલત રાહ ઈખ્તિયાર કરલી હૈ. યે દઅવતી પયગામ હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ મોહદ્દીસ દેહલ્વી (ર.અ.) કા હૈ. જીસસે અંદાઝ હો સકતા હૈ કે આમ તૌર પર મુસલમાનોં કે હર તબ્કે કી હિંદુસ્તાનમેં કયા હાલત હો ચુકી થી. નીઝ ઈસીસે શાહ સાહબ (ર.અ.) કે અંદર કે જઝબાત ઔર એહસાસ કયા થે? ઔર ઉન્કી નિગાહેં કહાં કહાં થી ઔર કીન કીન ચીઝોં કો દેખ રહી થી.

ખુલાસા યે કે કુદરત કી તરફસે મુસલમાનોં કો ખાસ કર હિંદુસ્તાનકે મુસલમાનોં કો મુસલસલ એલાર્મ દીયા જા રહા હૈ. જો ઉન્હેં બારબાર ચોંકા રહે હૈ ઓર જગા રહે હૈ. લેકીન વો અપની જગા કુછ દુસરા ફૈસ્લા કર ચુંકે હૈ. **(અલ ફુરકાન-૫/૨૦૦૨/૨૩)**

હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ સાહબ (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત :-

(૧) ફર્ઝ નમાઝ કે સામને તો કીસી ઈબાદત કા ચિરાગ નહીં જલતા. નવાફિલ મેં સબસે અફઝલ તહજજુદ હૈ. અગર પીછલી રાતકો ઉઠ સકે તો તહજજુદ પઢે. વરના ઉસ્કી હસરત કે સાથ સોને સે પહેલે દો-ચાર રકાત પઢલીયા કરે.

(૨) અલ્લાહ કે ઝિક્ર ઔર ધ્યાનસે ગાફિલ તો બે નસીબ હૈ.

(૩) ઝિક્રભી દો કિસ્મ કે હૈ. ઝિક્રે મકબુલ-ઝિક્રે મરદુદ. જીંદગીકે હરશોબે કો હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકે મુતાબિક બનાનેકી કોશીષ કરના ઝિક્રે મકબુલ ઔર મહબુબ હૈ. ઔર હુઝુર (સ.અ.વ.) ને જીસ્મે સવાબ ન બતાયા હો ઉસ્મે સવાબ કી ઉમ્મીદ રખના ઝિક્રે મરદુદ હૈ.

(૪) ઈસ્લામ દુનિયા કી હર ચીઝ કો તસ્ખીર (કાબુંમેં રખને) કા અમલ હૈ. તુમ જીત્ને ખુદા કે બંદે બનોગે હર ચીઝ તુમ્હારી બંદગીમેં (ગુલામીમેં) આતી રહેગી.

(૫) બંદગી ઉસ્કો કેહતે હૈ કે ખુદા કા હુકમ માનને મેં મઝા આને લગે.

(૬) તુમ ખુદા કે આગે નરમ હો જાઓ તો હર ચીઝ તુમ્હારે લીયે નરમ હો જાયેગી.

(૭) સહાબા (રદી.) જબ એક દુસરે સે ખૈરિયત માલુમ કરેતે થે તો ઈસ્કા મતલબ યે હોતા થા કે હુઝુર (સ.અ.વ.) જીસ તરીકે પર છોડ કર ગયે થે વો બાકી હે ? ઉસ્મે કુછ ફર્ક તો નહીં આયા.

(૮) જો અપને નફસ કે અલાવા દુસરે કો જલીલ કરને કે પીછે પડતા હે. અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કો જલીલ કરને કા ઈરાદા કર લેતા હે.

(૯) કીસી જાત યા ઉસ્કી બાતસે ઈત્ના જી લગાના કે ઉસ્કી જાત કો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કા બદલ. ઔર ઉસ્કી બાત કો અલ્લાહ તઆલા કે કલામ કા બદલ બનાલે યે મેરે નઝદીક દેહરીયત (ખુદા કો ન માનના) હે.

(૧૦) છોટોંસે બડોં કી ઈઝઝત હે. ઔર બડોં સે છોટોંકી તરક્કી ઔર તરબિયતમેં છોટે જીત્ને બડોં કે મોહતાજ હે. ઉસસે ઝયાદા બડે છોટોં કે મોહતાજ હે.

(૧૧) હુઝુર (સ.અ.વ.) કી લાઈ હુઈ સ્કીમ કે અલાવા કીસી ઔર સ્કીમકો નજાત કા ઝરીયા સમજના ઈલ્હાદ (દીને હકસે ફીર જાના) હે.

(૧૨) અપના પૈસા દુસરોં પર ખર્ચ કરના બરકત કા ઝરીયા હે. દુસરોંકે પૈસોં કી લાલચ કરના બે બરકતી હે. દુસરોં કી ખિદમત કરના નજાત કા ઝરીયા હે.

(૧૩) એક શખ્સને કહા હઝરત ! ચીઝોં કે કંટ્રોલને નાક મે દમ કર દીયા હે. મૈંને કહા. હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સ્કીમ કો ઠુકરાને કા યહી નતીજા હે.

(૧૪) હદીસમેં હે શયતાન દીલ પર ચીમટે હુએ હે. જબ અલ્લાહ કા ઝિક્ર હોતા હે. તબ ઉન પર ચોંટ પડતી હે.

(૧૫) તાલીબે ઈલ્મકા માઅના. યે હે કે જીન અહકામ કા સીખના જરૂરી હે ઉન્કો હાંસિલ કરને કે લીયે બેચેન હોના.

(૧૬) મૌત કો દીનમેં પચ્ચીસ મરતબા યાદ કરનેવાલા શહીદોંમે ઉઠેગા.

(૧૭) તબ્લીગ કી રાહ મેં સર પર આરા ચલના ઔર તખ્તે સુલેમાની

કા મીલના દોનોં નજર અંદાઝ કર દેને કે કાબિલ હે.

(૧૮) દીન કા કામ જી લગને કી વજહ સે કરના દુનિયા હે.

(૧૯) મોમિનોં સે મોહબ્બત ન હોને પર અલ્લાહ તુમ્સે કાફિરોં કે કુત્તોં સે મોહબ્બત કરાયેગા.

(૨૦) દીન કા કામ કરને કે બાદ શુક્ર કરે, નદામત સે સર ઝુંકાયે. જૈસા કરના ચાહીયેથા નહીં કર સકા.

(૨૧) નફસ કે ધોકે સે બચો. કામ ન કરને પર કેહતા હે. કે ગુંજાઈશ કે મુતાબિક કર રહા હું. ઔર કરને પર કેહતા હે કે મૈંને બહોત કરલીયા.ઈસસે ગુરૂર (તકબ્બુર) પૈદા હોતા હે. બસ ! ઉસ્કો સિર્ફ અલ્લાહ કે લીયે કરો.

(૨૨) હઝરત અબુ બક્ર (રદી.) હિજરત કે વકત રાસ્તા બતાને વાલે થે ઔર વફાતે રસુલ (સ.અ.વ.) કે બાદભી.

(૨૩) દરૂદશરીફ પઢને સે તમામ દુઆએં કુબુલ હોતી હે. દુઆકે અવ્વલ આખિર ઉસે પઢ લીયા કરો.

(૨૪) જબ મુસલમાન કી તરફ નિગાહ કિયા કરો તો ઉસ્કી તરફ વકાર (ઈઝઝત) કે સાથ નજર કિયા કરો. કે યે ખુદા પર ઈમાન લાયા હુવા હે. મેરા ખુદા ઉસ્કો પ્યાર કરતા હે. ફીર મૈં કયું ઉસ્કો ગેર નજર સે દેખુ.

(૨૫) અલ્લાહ કે ડર સે મરતબા બુલંદ હોતા હે. ખુદા કે યહાં ડરનેવાલા હી પસંદ હે.

(૨૬) જબતબ ઈન્સાન અપને કો મખ્લુક કા ખાદીમ ઔર છોટા સમજતા રહેગા. ઉસ વકત તક અલ્લાહ તઆલા કે યહાં મુકર્રબ ઔર મેહબુબ હે.

(૨૭) નમાઝ કી સફોં કા ટેડા હોના દીલોં કો ટેડા કરતા હે. આગે પીછે ખડા હોના તફરીક (જુદાઈ) કા સબબ હે. ઔર ફસલ (બીચ મેંજગા કા) હોના શયતાન કા દાખિલ હોના હે.

(૨૮) હદીસમેં હે કે એક સહાબી (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે મુઝકો શયતાન નમાઝમેં બહોત વસાવીસ (ખ્યાલ) દીલાતા હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તીન

મરતબા નમાઝસે પહેલે બાયે મુંઢેપર **'અઉઝૂ બિલ્લાહી મિનશયતાનીર્રજીમ'** પઢકર થુંથકાર દે.

(૨૯) કીસી સે અચ્છી તરહ બોલના સદકા હૈ.

(૩૦) યકીન કેહતે હૈ દીલ મેં કીસી ચીઝ કે ઉતર જાને કો.

(૩૧) હુઝુર (સ.અ.વ.) ને સહાબા (રદી.) સે ફરમાયા કે જન્નત કે મેવો મેં મુંહ માર લીયા કરો. સિજ્દે જન્નત કે બાગ હૈ. સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ, અલ્લાહુઅકબર, ઉસ્કે મેવે હૈ. અલ્લાહ કે નામસે જૈસા કે વો પાક હૈ. પાક ચીઝેં મીલેગી. ઔર બહોત બડી ઔર ઉમ્દા મીલેગી.

(૩૨) અલ્લાહતઆલા કા એક મરતબા નામ લેના દસ સલતનતે સુલેમાની (અલ.) સે બઢકર હૈ.

(૩૩) જો શખ્સ બે નમાઝી કો નમાઝી બનાને કી ફિકર ઔર ગુનાહ કરને વાલે કો ગુનાહ સે બચાને કી ફિકરમેં લગા રેહતા હૈ. વો વબાલસે બચ સકતા હૈ. વરના હર શખ્સ જરૂર ઉસ્કે વબાલમેં ગિરફતાર હોગા.

(૩૪) ખુદા તઆલા કા ધ્યાન અપને દીલમેં હર વકત મોજુદ રેહના ઉસ્કા નામ એહસાન હૈ.

(૩૫) નફસ સે કહા કરો કે અબતક તું મરા નહીં.

(૩૬) વુઝું કરતે વકત ગુનાહોં કે સાફ હોને કા ધ્યાન કરો. ફીર મસ્જીદ કા અદબ કરતે હુએ અલ્લાહતઆલા કી બડાઈ દીલ મેં રખતે હુએ ઔર અલ્લાહતઆલા કા ડર રખતે હુએ નમાઝ અદા કરો.

(૩૭) બિમારી એક મેહમાન હૈ. ઉસ્કા ઈકરામ કરના ચાહીયે કયું કે યે મૌત કો યાદ દીલાતી હૈ.

(૩૮) મુસાફહ કરો કીના જાતા રહેગા. હદીયા દીયા કરો આપસ મેં મોહબ્બત કરને લગોગે. ઔર બખીલી જાતી રહેગી.

(૩૯) સુબ્હકી સુન્નત ઔર ફર્ઝ કે દરમ્યાન એક તસ્બીહ **સુબ્હાનલ્લાહી વબે હમ્દેહી સુબ્નાલ્લાહીલ અઝીમ. અસ્તગફિરૂલ્લાહલ અઝીમ વઅતુબુ ઈલયહ** પઢનેસે રોઝી બઢતી હૈ. ઈસ કલ્મે કો રોઝી કી બરકત સે ખાસ નિસ્બત હૈ.

ઔર ચલતે ફીરતે ''અલ્લાહુમગ ફીરલી'' પઢા કરો.

(૪૦) અસર કે બાદ ૭૦ મરતબા ઈસ્તિગફાર સે ૭૦ બરસ કે ગુનાહ માફ હોતે હૈ.

(૪૧) આયતુલ કુર્સી હર નમાઝ કે બાદ પઢનેવાલા મરને કે બાદ ફૌરન જન્નત મેં જાયેગા.

(૪૨) દુરૂદ શરીફ દસ-દસ મરતબા નમાઝ કે બાદ પઢનેવાલા હુઝુર (સ.અ.વ.)કી શિફાઅતમેં દાખિલ હોગા.

(૪૩) ઈલ્મ, અમલ, સોહબત ઈન તીનોંકે બગૈર દીન હાસિલ નહીં હોતા.

(૪૪) સબ ગુનાહોંકી જડ તકબ્બુર, હસદ, લાલચ હૈ, ફીર ઉન્કી છે શાખેં હૈ. પેટ ભર ખાના, ઝયાદા સોના, રાહત તલબી, માલ કી મોહબ્બત, હુબ્બેજાહ (ઈજ્જત કી ખ્વાહીશ) હુબ્બે જિમાઅ (હમબિસ્તરી) ફીર ઈન્સે ગુનાહોં કી પૈદાઈશ હોતી હૈ. **(ઈર્શાદાતે મકતુબાત પેજ-૫૩)**

હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ (ર.અ.) ને ફરમાયા :- મુંઝે જબ ભી મેવાત જાના હોતા હૈ તો હંમેશા એહલે ખેર ઔર ઝિક્ર કે મજમા કે સાથ જાતા હું. ફીર ભી આમ લોગોં કે મેલજોલસે દીલ કી હાલત ઈસ કદર બદલ જાતી હૈ. કે જબતક એઅતિકાફ કે ઝરીયે ઉસ્કો ગુસલ ન દૂં. યા ચંદ રોઝ કે લીયે. ''સહારનપુર'' યા ''રાયપુર'' કે ખાસ મજમા ઔર ખાસ માહોલમેં જાકર ન રહું દીલ અપની હાલત પર નહી આતા.

દુસરોંસે ભી કભી કભી ફરમાયા કરતે થે કે :- દીન કા કામ કરનેવાલોં કો ચાહીયે કે ગશ્ત ઔર ચલત-ફીરત કે દીલી અસરોંકો ખિલવતોં (તન્હાઈયોં) કે ઝિક્ર ફિકર કે ઝરીયા ધોયા કરે.

(હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ ઔર દીની દઅવત પેજ-૭૩ /૧૯૯૫)

હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ (ર.અ.) દોસ્તોં કો ખતમેં લીખતે થે.

ઈસ બાત કા જરૂર યકીન કરના ચાહીયે કે જો શખ્સ ઈસ્લામ કે મીટને કા દર્દ લીયે બગૈર મરેગા. ઉસ્કી મૌત બદતરીન મૌત હૈ. મઝહબ કે ફરોગ (ફેલાવા) સે ગફલત વાલા ઔર અપની હી લઝઝત ઔર દુન્યવી જીંદગી મેં મસ્ત રેહનેવાલા કયામત કે દીન રૂસિયાહ (કાલામુંહ) ઉઠેગા.

દીન કી કોશીષ કરના હુઝુર (સ.અ.વ.) કે દર્દકા મરહમ હે. ઈત્ની બડી હસ્તી કે મરહમ કા ફિકર ન કરના બડી જહાલત ઔર સખ્ત બુરી બાત હે.

(હજરત મૌલાના ઈલ્યાસ (ર.અ.) ઔર દીની દઅવત) (૧-૧૯૯૫-૨૨)

હઝરત મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની (ર.અ.)કે ઈર્શાદાત :-

નફસ કા ગલ્બા :-

અકલ ઈન્સાન મેં નુર ઔર આફતાબ જૈસી રોશની પૈદા કરનેવાલી તાકત હે. જીસસે ભલાઇ ઔર બુરાઈમેં તમીઝ પૈદા હોતી હે. ઈસ્કે ઝરીયે ઈન્સાન અપના નફા નુકશાન સમજતા હે. હર ઈબાદતમેં ચાહે વો નમાઝ હો યા તિલાવતે કુર્આન હો. યા કોઈ દુસરી ઈબાદતમેં લઝઝત કા ન આના. તબીયત કા ગભરાના ઈસી તરહ ગુનાહોં કી તરફ રગબત ઔર ઉસ્મેં લઝઝત આના ઈસ પર કાબું પાને કે લીયે મુખ્તલીફ કિસમકી કોશીષે કરનેકી જરૂરત હે. ઝિક્રકી કસરત સે શયતાન કા તસ્લ્લુત (કાબું) કમ હો જાતા હે. જીસ તરહ ઘરવાલોંકે જાગતે રેહને ઔર પોલીસ કી ગશ્ત સે ચોરોંકા ખતરા કમ હો જાતા હે. અગર ઈન્સાન બાર બાર દીલ કી તરફ તવજ્જુહ કરતા રહે ઔર ગફલતકો દુર કરને કી કોશીષમેં લગા રહે તો શયતાની પડક કમઝોર પડ જાતી હે.

સાદાત કી જીમ્મેદારી : -

અલ્લાહતઆલા ને કીસીકો નસબ (ખાનદાન) કી વજહસે મકબુલ નહીં બનાયા. અગર અમલ સહી હોતા હે તો સબ કુછ ઠીક હોતા હે. અગર અમલ દુરૂસ્ત નહીં હે તો કુછ ભી નહીં હો સકતા.

હઝરત નુહ (અલ.) કે બેટે કિન્આન કો પયગંબર કા બેટા હોને કા કોઈ ફાયદા હાસિલ નહીં હુવા. ઈસ લીયે કે ઉસ્કા અમલ દુરૂસ્ત નહીં થા. શેખ સઅદી (ર.અ.) ને લીખા હે. "જબ કિન્આન કી આદત ઔર અમલ ખરાબ હુવા તો પયગંબર કા બેટા હોને કે બાવુજુદ અલ્લાહતઆલા કે યહાં ઉસ્કી ઈઝઝત ઔર કદર નહીં હો સકી."

કબીલા બનાનેકા મકસદ અપને ખાનદાન કે લોગોં કો પહેંચાન કર ઉન્કે સાથ સિલારહેમી ઔર હમદર્દીકો આસાન કરના હે.

અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હે કે "સબસે બુલંદ ઔર બરતર

લોગોં કે દરમ્યાન વો ઈન્સાન હૈ. જીસ્ને તકવા ઈખ્તિયાર કિયા હૈ''.

ચાહે હસબ-નસબ કે એઅતિબાર સે કીસી ભી કબીલેસે તઅલ્લુક રખતા હો. યા નવમુસ્લિમ હો.

હઝરત મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે મૈં અપને નામ કે સાથ સૈયદ નહીં લીખતા. ઉસ્કી વજહ યે હૈ કે નજાત કા દારો મદાર નસબ સે નહીં હૈ. અમલ સે હૈ. અગર કોઈ નસબકી હેસિયતસે આલા દર્જે કા નસબવાલા હૈ. મગર આમાલ બુરે હૈ તો હઝરત નુહ (અલ.) કે બેટે કી તરહ દરબારે ખુદાવંદી સે દુર હૈ. ઔર અગર કોઈ ચમાર યા ભંગી હૈ. મગર વો મુસલમાન મુત્તકી હૈ ઉસ્કી કામ્યાબી ઐસી હૈ જૈસે હઝરત બિલાલ (ર.દી.) ઔર હઝરત સુહૈબ (ર.દી.) કી હુઈ. મેરે આમાલ મુઝે ઈસ દાવે (ઉંચે ખાનદાનમે હોને) કી ઈજાઝત નહીં દેતે મુઝકો શરમ આતી હૈ.

સાદાત પર તમામ મુસલમાનોં કી ખિદમત ગુજારી જરૂરી હૈ. ન યે કે સાદાત તમામ મુસલમાનોં કો અપના ગુલામ સમજે ઔર ઉન્સે ખિદમત કી ખ્વાહીશ કરે.

''તઝકીરતુલ અવલિયા'' મેં લીખા હૈ કે એક મરતબા ઈમામ જાફર સાદિક (ર.અ.) બગદાદ મેં એક બડે મજમે કે સામને ફરમાને લગે ભાઈયો ! તુમમેં જીસ્કો કયામત કે દીન અલ્લાહતઆલા બક્ષ દે. તો મેરી શિફાઅત કરના. લોગોંને તઅજ્જુબ કિયા ઔર કહા. કયા હમ આપકી શિફાઅત કરે ? હાલાં કે આપ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે સાહબઝાદે (યાની આપકી ઔલાદમે સે) હૈ. તો ફરમાને લગે કે યહીં ચીઝ મેરે લીયે બેચેની કા સબબ હૈ. ઉમ્મત કે તમામ મુસલમાન મેરે નાનાજાન હઝરત મુહંમદ (સ.અ.વ.) કે મેહમાન હૈ. ઔર મૈં ઉન્કે ખાનદાન કા બચ્ચા હું. ઔર કાયદા હૈ કે મેહમાન કી ખિદમત ગુજારી ખાનદાન કે છોટોં પર જરૂરી હોતી હૈ. અગરવો કોતાહી કરે તો ખાનદાનવાલે બહોત નારાજ હોતે હૈ. ઔર છોટોં કો તન્બીહ કરતે હૈ.

અગર કિયામત કે મેદાનમેં રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને મેરે કંધે પર હાથ રખકર મુઝસે સવાલ કિયા કે જાઅફર તુમને મેરે મહેમાનોંકી કયા ખિદમત કી ? મૈ શરમ કી વજહસે મુંહ ન ઉઠા સકુંગા.

યે ઈર્શાદ હઝરત જાઅફર (ર.દી.) કા સહી હે ઔર સાદાત કે લીયે ઈબ્રતકા ફરમાન હે. મગર અફસોસ હમ ગફલતમેં મુબ્તલા હે. મૈને જબ સે યે ઈર્શાદ દેખા હે. બહોત ફિકરમંદ રેહતા હું. - અલ્લાહતઆલા મદદ ફરમાયે.

સાદાત કા સબસે ઝયાદા ઔર અવ્વલ ફર્ઝ હે કે આકા એ નામદાર (સ.અ.વ.) કી લાયી હુઈ શરીઅત કો અપને અમલસે ઝીંદા કરે. ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોં પર બહોત મજબુતીસે ચલે ઔર હર ઉમ્મતી કા ચાહે વો કૈસા હી ગરીબ ઔર જાહીલ ઔર છોટી જાત કા હો એહતિરામ કરે ઔર ઉસ્કી ખિદમત ગુજારી કરે વો હમારે આકા (સ.અ.વ.) કા મેહમાન ઔર બુલાયા હુવા મેહમાન હે.

હમેં નસબ કે ફખ્ર કા મૌકા સિર્ફ ઉસ વકત હોગા જબકે અલ્લાહતઆલા કી મગફિરત ઔર હમારે આકા ઔર નાનાજાન હઝરત મુહંમદ રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખુશનુદી હાસિલ હો જાયે. ઉસસે પહેલે ઈસ પર ફખ્ર કરના જહાલત ઔર નાદાની હે.

(મકતુબાત-હઝરત હુસૈન અહમદ મદની (ર.અ.)

અપની તારીફ સુનકર :

તારીફ કે અલ્ફાજ સુન કર અગર નફસ ફુલને લગે તો યે બુરી અલામત હે. લેકીન આરીફબિલ્લાહ કી જબ તારીફ હોતી હે તો વો હંસતા હે કે અલ્લાહ કી તારીફ હો રહી હે.

વો જીસ્કો જીસ તરહ ચાહે વૈસા બના દે. વો તો ઈસ ઈન્આમ દેનેવાલે કો દેખતા હે. وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ

કુફફારે મકકા જબ હુઝુર (સ.અ.વ.) કે બારેમેં બદગોઈ કે અશ્આર પઢતે થે તો હઝરત હસ્સાન બિન સાબિત (ર.દી.) જવાબ દેતે થે ઔર હુઝુર (સ.અ.વ.) કે કમાલાત બયાન ફરમાતે થે કાબિલે તારીફ અશ્આર આપ ખુદભી સુનતે થે.

જીસ્કે નઝદીક તારીફ ઔર બદગોઈ કા સુનના બરાબર હો જાયે તો ઉસ્કે સામને તારીફી કલિમાત કેહને મેં કોઈ હરજ નહીં. મગર એહતિયાત બેહતર હે. **(અલ ફુરકાન-૫/૧૯૭૮/૩૯)**

હઝરત થાનવી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત :

મામલાત કો લોગોં ને દીન સે અલગ હી સમજ લીયા હે. યહાં તક કે ઉલ્મા તસ્નીફ કરતે હે. ઓર વાઅઝ કેહતે હે. ઔર લોગોં કો દીન કી તાલીમ કરતે હે. મગર કહીં મામલાત કા ઝિક્ર હી નહીં આતા.

મુફતી મેહમુદુલ હક સાહબ (મૌલાના અબરારૂલ હક સાહબ હરદોઈ કે વાલીદ માજીદ) હરદોઈ સે આયે થે. કેહને લગે મૈં આજકલ કિતાબેં દેખતા હું. ઉન્મે નમાઝ, રોઝા કે મસાઈલ તો હે. મગર મામલાત કી સફાઈ કા કહીં ઝિક્ર નહીં, ગૌર કરનેસે ઉસ્કી વજહ મેરી સમજમેં યે આયી હે કે જીન્કે મામલાત ખુદ સાફ હો વો દુસરોં કો ભી તાલીમ કરને કી હિમ્મત કર સકતે હે. આજકલ કે લોગ જો દુસરોં કો ઉસ્કી તાલીમ નહી કરતે. તો ઈસસે પતા ચલતા હૈ કે ઉન્કે ખુદ કે મામલાત ભી સાફ નહીં હે ઔર આપ જો દુસરોં કો ઈસકી સખ્ત હિદાયત કરતે હૈ ઉસ્કી સાફ વજહ યહી હે કે આપ કે મામલાત બિલકુલ સાફ હે.

ફરમાયા મૈં રેલ્વે સ્ટેશન પર રેલ કે ઈન્તિઝાર મેં થા. ઈધર મગરિબ કા વકત થા. ઉધર રેલ કી આમદ. એક કારીસાહબ ભી વહાં થે. ઉન્કો ઈમામ બનાયા. ઉન્હોંને લંબી કિરાઅત શુરૂ કરદી. ઐસે મૌકે પર ઈસ કદર દેર કરના ઠીક નહીં હે. મૈ તો સફરમેં અકસર સુબ્હ કે વકત નમાઝ મેં **કુલ અઉઝુ બિરબ્બીલ ફલક.** ઔર **કુલ અઉઝુ બિરબ્બીનાસ** સે ઝયાદા નહી પઢતા હું. (હુઝુર (સ.અ.વ.) સે ભી સફરમેં સુરએનાસ પઢના સાબિત હે.) **અલફુરકાન-૧/૧૯૮૧/૧૬)**

ફરમાયા જીસ્મેં દો ચીઝેં હો વો મુંઝે બહોત મેહબુબ હે. તકવા ઔર ફહમ (સમજદારી) સહાબા (રદી.) મેં યે દો ચીઝેં થી જીન્સે વો કામિલ ઔર મુકમ્મલ થે. વરના સબકે સબ પઢે લીખે ભી નહીં થે.

ફરમાયા ઝિકુલ્લાહમેં જી લગે ન લગે નિભાયે જાયે. ઝિકુલ્લાહ બડી અજીબ ચીઝ હે. ઉસ્કી કદર મરતે વકત હોગી. જીન્કે કુલુબ મેં ઝિક્ર રચ જાતા હે. ઉન્કા ખાત્મા બહોત પાક સાફ સુથરા હોતા હે.

ફરમાયા આદમી થોડાસા લગાવ અલ્લાહતઆલા કે સાથ પૈદા કરલે ફીર દેખે કયા કયા રહમતેં હોતી હે. હઝરત હાજી ઈમ્દાદુલ્લાહ (ર.અ.) ફરમાતે થે કે અચ્છે અમલ કી હંમેશા તૌફીક હોના ઉસ્કી કબુલીયત

કી અલામત હે. બાઝ વકત આમાલે સાલિહામેં ઐસી કશીશ હોતી હે કે આદમી ઉસ્કો છોડ નહીં સકતા. (અલફુરકાન-૩/૧૯૮૧/૨૮)

ફરમાયા : મેરા દો શખ્સો સે દીલ નહી મીલતા. એક મુતકબ્બિરસે ઔર દુસરા ચાલાક સે.

ફરમાયા : હઝરત ગંગોહી (ર.અ.) કે પાસ બિદઅતીયોં કે બહોત ખત આયે કે મુનાજરા કર લીજીયે. મગર ધ્યાન નહી દીયા. ક્યું કે ઊસ્મે જો મફાસિદ (ખરાબીયાં) પેદા હોતી હે વો બડી સખ્ત હે.

(અલ ફુરકાન-૫-૭૮-૩૯)

ખરાબ દિમાગ :-

ફરમાયા :- આજ કલ લોગોંને બલ્કે મુસલમાનોં ને મઝહબકે સાથ ખાને જૈસા મામલા કર રખા હૈ. કે અપને ઘર કા પુલાવ - ઝર્દા ભી અચ્છી માલુમ નહીં હોતા. ઔર દુસરોં કે યહાં કી દાલ ભી પસંદ આ જાતી હે. માલુમ હોતા હે કે મઝહબ સે ઉકતા ગયે હે. ઔર મઝહબ કે સાથ **"હર નઈ ચીઝ લઝઝત વાલી હોતી હે."** કા સુલુક કરના ચાહતે હે. ઈસ્લામી અહકામ ઈસ્લામી તેહઝીબ. ઈસ્લામી અખ્લાક ચાહે કિત્ને હી આલા ઔર અફઝલ ક્યું ન હો. પસંદ નહીં આતે. દિમાગ બિલકુલ ખરાબ હોતે જા રહે હે. નેકી ઔર બદી કા ફર્ક ઉઠતા જા રહા હૈ. કાશ ! મુસલમાન હોંશ મેં આયે ઔર ઈસ્લામ જૈસી અઝીમુશ્શાન નેઅમત કી કદર પહેંચાને. (મઝાહિરે ઉલમ-૫/૧૯૯૭/૩૪)

હઝરત મૌલાના મહંમદ અહમદ પ્રતાપગઢી (ર.અ.) કે ઈર્શાદાત :-

* ફરમાયા : ઝિક્રો અઝકાર ઔર નવાફિલ કી કસરત સે અકસર લોગોં કે દીલોંમેં ગુરૂર (ઘમંડ) પૈદા હોતા હે. ફીર વો ભી અપને કો બુઝુર્ગ સમજને લગતે હે. ઔર દુસરે લોગ ભી ઉન્હે બુઝુર્ગ સમજને લગતે હે. ઔર સિર્ફ ફરાઈઝ, વાજીબાત ઔર સુન્નતોં કી અદાયગીસે ગુરૂર પૈદા નહીં હોતા. બલ્કે આદમી અપને કો કુછ નહીં સમજતા. ઈમામ ઈબ્ને તયમીયહ ઔર બાઝ દુસરે બુઝુર્ગોને યે બાત લીખી હે. ઔર મુશાહીદા ભી હે. બડે લોગોં કી ઝીંદગી કે બહોત સે પેહલું રાઝ મેં રેહતે હે. ઔર બહોત દીનોં કે બાદ ઉન્કે કુછ કરીબી દોસ્તોં કે ઝરીયે વો રાઝ ખુલતા હે.

* સાહીબે હિદાયા (ફિકહ હી મશહુર કિતાબ કે મુસન્નીફ) કઈ સાલ

તક હિદાયા કી તસ્નીફ મેં મશ્ગુલ રહે. ઔર જબ તક તસ્નીફ કરતે રહે રોઝે સે રેહતે થે. મગર કીસી પર જાહીર નહીં હોને દીયા. રોઝાના ઘરસે ખાના આતા થા ઔર ફકીરોંકો તકસીમ કરદેતે થે. ઘરવાલોં કો ઈસ્કા ઈલ્મ નહીથા. બહોત દીનોં કે બાદ ફીર ઈન્કે દોસ્તોં કે ઝરીયે ઉન્કા યે રાઝ ખુલા.

* શાદી-બિયાહ વગેરહ કી તકરીબોં મેં અપના જાતી મિજાઝ યે હે કે શિર્કત ન કી જાયે. હઝરત મૌલાના ફઝલુર્રહમાન ગંજ મુરાદાબાદી (ર.અ.) ફરમાતે થે અગર દઅવતમેં મફાસિદ (બુરાઈયાં) ન હોતો જાના શર્ત હૈ ખાના શર્ત નહીં''

* ઉલ્માઓં કો ચાહીયેં કે વો અપને કો જલીલ ન કરે. મૌલાના થાનવી (ર.અ.) ને કીસી દુનિયાદાર સે સહી ફરમાયા થા કે જીસ તરહ ખાને પીને કો તુમ્હે મીલતા હૈ મૌલ્વી કોભી મીલતા હૈ. મગર ઈલ્મે દીન જો મૌલ્વી કો મીલા હૈ. ઉસસે તુમ્હે અલ્લાહતઆલાને મેહરૂમ કીયા હૈ. ઈસ લીયે જો દૌલત મૌલ્વી કે પાસ હૈ વો તુમ્હારે પાસ નહીં હૈ.

* એક સાહબને મજલીસ મેં ઈમાન પર ખાત્મે કી દુઆકી દરખાસ્ત કી. ઉસ પર ફરમાયા. સારી કોશીષોં કા નતીજા, ખુલાસા ઈમાન પર ખાત્મા હૈ. હઝરત સુફયાન સૌરી (ર.અ.) ઉસ્કે લીયે બેહદ રોતે થે. કીસીને પુછા કે આપ ગુનાહોંકી વજહસે ઈત્ના રોતે હૈ ? ફરમાયા નહીં. બુરે ખાત્મે કે ખૌફસે રોતા હું ફીર બડે દર્દ ભરે અંદાઝમેં હઝરત મૌલાનાને યે આયત તિલાવત કી

فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِیّٖ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ تَوَفَّنِیْ مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِیْ بِالصّٰلِحِیْنَ (پ ۱۳ ع ۵)

* હઝરત શેખ અ. કાદીર જીલાની (ર.અ.) ફરમાયા કરતે થે અય આલિમ ! અપને કો જાહિલ સે બેહતર ન સમજ ! ક્યું કે નહીં માલુમ કે ''ખુદા કે યહાં કીસકા દર્જા કયા હૈ'' ?

અલ્લાહ કે નેક બંદે માસુમ (બેગુનાહ) તો નહીં હોતે મગર મહફુઝ હોતે હૈ. અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ. મેરે બંદો પર તેરા (શયતાન કા) જોર નહીં ચલેગા.

મગર મેહફુઝ હોને કે બા વુજુદ બે ખૌફ નહીં હોતે બલ્કે હર વકત અલ્લાહ કે સામને રોતે ગીડગીડાતે રેહતે હૈ.

(અલ ફુરકાન-૪/૧૯૭૮/૩૪)

* મીટ્ટીકા ઢેલા ઔર સોના દોનોં જબ તક કીસી કી નજરમેં બરાબર નહીં હો જાતે ઉસ વકત તક અલ્લાહ તઆલા કી મોહબ્બત ઉસે નહીં મીલ સકતી.

* આજ કલ લોગ અવામ કે મિજાઝ કે મુતાબિક ઉન્કો ખુશ કરને કે લીયે તકરીર કરતે હૈ ઐસા કરના હકીકતમેં ખયાનત હૈ. અસલ મકસદ હિદાયત કા નફા ઔર અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી હોના ચાહીયે.

(پ ۲ ع ۲) وَبَشِّرِ الصَّابِرِيْنَ જુમ્લેમેં કિત્ની લઝઝત હૈ. અલ્લાહતઆલા બંદે કી તકલીફ કે મૌકે પર ફરમાતે હૈ કે તકલીફ નહીં હૈ બલ્કે બશારત કા ઝરીયા હૈ. (અલ ફુરકાન-૬/૧૯૭૮/૩૯)

હઝરત મૌલાના અ.ગની સા.ફુલપુરી (ર.અ) કે ઈર્શાદાત :-

* તન્હાઈમેં ઈસ નિય્યતસે બેઠના ચાહીએ કે મેં બુરા હું. અલ્લાહકી મખ્લુક મેરી બુરાઈસે મહેફુઝ રહેગી. અપને કો અચ્છા સમઝકર ઔર મખ્લુકકો બુરા સમઝકર અલગ રહેના પસંદ ન કરે. યે તો સખ્ત ખતરનાક બીમારી હૈ. દીન નહી હૈ. ક્યું કે અપને કો અચ્છા સમઝના તમામ નેકીયોં પર પાની ફેર દેતા હૈ. ઐસા સખ્શ મખ્લુકસે તો અલગ હુવા લેકીન અપને નફસ સે અલગ ન હુવા. ૨૧૭-૨૧

* હઝરત ગંગોહી (ર.અ.) કી તહકીક નમાઝે ઈશરાક કે બારેમેં યે હૈ કે જબ આફતાબ કી ટીકીયાં યાની ઉસ્કા પુરા દાયરા આસ્માન મેં નજર આ જાયેં તો નમાઝે ઈશરાક કા વક્ત હો ગયા.

* નમાઝે ઈશરાકકે બાદ ફૌરન ચાશત કા વક્ત શુરૂ હો જાતા હૈ. ઈશરાકકે બાદ ચાશત કી નમાઝ પઢ સકતે હૈ.

(હઝરત શાહ અ.ગની - ફુલપુરી (ર.અ.)-પેજ-૪૧)

હઝરત મૌલાના અબરારૂલ હક સાહબ (દા.બ) કે ઈર્શાદાત :-

(૧) દીન કી બાતેં સુનને કે બાદ અગર યાદ ન રેહ સકે તો ભી ઉન્કા નફા જરૂર હોતા હૈ. જીસ તરહ હમ દોહફતા પહેલે ખાઈ હુઈ ગીઝાકો ભુલ જાતે હૈ. યાદ નહીં રહેતા કયા ખાયા થા ? મગર ઉસ્કી તાકત હમારે બદનમેં મેહફુઝ હોતી હૈ. ઈસી તરહ દીન કી કિતાબેં દેખના. ઔર બુઝુર્ગો કા વાઅઝ સુનના. હર હાલતમેં મુફીદ હૈ. ચાહે યાદ રહે યા ભુલ જાયે.

ઉન્કે અસરાત રૂહમેં બાકી રેહ જાતે હે. જીન્કી તાકત સે આમાલે સાલેહા કી હિમ્મત ઔર તૌફીક હોતી રેહતી હે.

(મજાલીસે અબરાર-૯૬)

(૨) કીસી કામમેં જલ્દી ન કરો વરના નદામત (પછતાવા) હોગી. હર કામમેં હઝરત થાનવી (ર.અ.) કા યે ગુર (નુકતા) યાદ રહે. જો સિર્ફ દો લફઝોં મેં હે.(૧)તઅમ્મુલ (હુકમ બજા લાના)(૨)તહમ્મુલ(નરમી) યાની હર કામ કો સોચે ઔર તહમ્મુલ સે કામ લે.

(મજાલીસે અબરાર-૮૦)

(૩) હઝરત થાનવી (ર.અ.) ને ફરમાયા : ઘરોંમેં મુર્દો કી રૂહ આને કા ખ્યાલ ગલત હે. કયું કે જો નેક હે વો તો દુનિયામેં આના નહીં ચાહતે. ઔર જો બદ હે ઉન્હે ઈજાઝત નહીં મીલ સકતી.

(૪) અલ્લાહતઆલા તક પહુંચને કા રાસ્તા યહી હે કે બુરે અખ્લાક જાતે રહે. અચ્છે અખ્લાક પૈદા હો જાયે. ગુનાહ છુટ જાયે, ઈતાઅત કી તૌફીક હો જાયે, ગફલત દુર હો જાયે ઔર અલ્લાહતઆલા કા ધ્યાન પૈદા હો જાયે.

(૫) ફરમાયા - લોગ બડે શૌકસે બયઅત હોને કે લીયે આતે હે ઔર જબ ઈસ્લાહ શુરૂ હોતી હે તો ગભરાતે હે. ઈસી વાસ્તે કેહતા હું કે બયઅતમેં તવકકુફ (ઠહેરના) મસ્લેહત હે. ઉસ વકત આદમી શૌકમેં આ જાતા હે. મગર જબ ઈમ્તિહાન લીયા જાતા હે તો બહોત સે ભાગ નિકલતે હે.

(૬) કોઈ ભી પહેલવાન અપની તમામ મુકવ્વી ગિઝાએં ખાતે રહે. સિર્ફ સાલ મેં એક બાર સંખીયા (ઝેહર) ખા કર દેખે ચારપાઈમેં પડ જાયેંગે. સંખીયાકા ઝેહર તો તમામ સાલ કી મુકવ્વી ગિઝાઓં પર પાની ફેર દેગા ઔર કમઝોરી પૈદા કરેગા. ઔર અગર ઝયાદા મિકદાર ખાલે તો મૌત ભી હો સકતી હે. તો કયા ? ગુનાહોં કા ઝેહર રૂહ કી નુરાનીયત ઔર આમાલે સાલેહા કી તાકત પર અસર ન કરેગા ? યે કીસ કદર ધોકા કી બાત હે.

(૭) તાઉન (પ્લેગ) કે ઝમાનેમેં હર શખ્સ ચુહે સે ડરતા હે કે તાઉન કે જરાસીમ હમારે ઘરમેં ન આ જાયે. ઔર બદઅમલી ઔર ગુનાહોંકે ચુંહે

હમારે ઘરોંમેં કિત્નેહી હો ફિકર નહીં. સાપ ઘરમેં આ જાયે. સબ પરેશાન ઔર ઘરમેં શરીઅત કે ખિલાફ રેહન સેહન ઔર જાનદારોં કી તસ્વીરે, રેડીયો કે ગાને, ટેલીવિઝન કા ઘરેલું સિનેમા આ જાયે તો કોઈ ફિકર કી બાત નહીં. હર અમલમેં ઈલ્મે સહી કી જરૂરત હૈ. બે ખબરીમેં ઝેહર ખાને સે નુકશાન તો યકીનન પહુંચેગા.

હઝરત ઉમર (ર.દી.) એક ઘરમેં તશરીફ લે ગયે વહાં તસ્વીરે જાનદાર કી થી. ફૌરન વાપસ આ ગયે.

રોઝી કી બરકત કે લીયે વઝીફે પઢને કે લીયે તૈયાર હૈ. મગર ગુનાહ છોડને કે લીયે તૈયાર નહીં.

(૮) અલ્લામા અબ્દુલ વહહાબ શઅરાની (ર.અ.) ને લીખા હૈ કે મેરે ઉપર જો ઈનામે ઈલાહીયહ હૈ. ઉન્મેસે એક યે ભી હૈ કે મુઝ પર એક દુશ્મન મુસલ્લત હૈ. જો મુંઝે બોહતાન ઔર ગીબતસે તકલીફ પહુંચાયા કરતા હૈ. ઔર મુઝે બેકરારી કે તૌર પર યે સુન્નતે અંબિયા (અ.લ.) હાસિલ હો ગઈ.

(૯) જાઈઝ અમલ અગર ગુનાહ કા સબબ હો જાયે તો જાઈઝ ભી ના જાઈઝ હો જાતા હૈ. જીસ તરહ કિંમતી કપડા જૈસા કે ૨૦૦/- રૂા. કા પેહનના જાઈઝ હૈ. મગર ઉસ્કે પહેનનેસે અગર દીલમેં બડાઈ આ જાયે તો નાજાઈઝ ઔર હરામ હોગા. ક્યું કે યે કપડા (ઘમંડ) ઉજબ ઔર તકબ્બુરી કા સબબ હુવા.

(હઝરત મૌલાના અબ્રારૂલહક સાહબ (દા.બ.)

يَا رَبِّ صَلِّی وَ سَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا ـ عَلٰی حَبِيْبِكَ خَيْرًا الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૧૦) અલ્લાહવાલોં કી ઝીંદગી

ઈમામ અબુ યુસુફ (ર.અ.) કી તાલીબે ઈલ્મી :

ખતીબ બગદાદીને તારીખે બગદાદમેં કાજી અબુયુસુફ (ર.અ.) કે બારેમેં લીખા હે અલી બીન જઅદ કેહતે હે કે ઈમામ યુસુફ (ર.અ.) ને મુંઝકો બતાયા કે મેરે બાપ ઈબ્રાહીમ કા ઈન્તિકાલ હો ગયા મેરી મા ને મુઝે એક ધોબી કી દુકાન પર રખ દીયા. મૈં અકસર ધોબી કો છોડકર ઈમામ અબુ હનીફહ (ર.અ.) કે દર્સમેં ચલાજાતા ઔર વહાં હદીસ કા ઈલ્મ હાસિલ કરતા. મેરી મા કો માલુમ હોતા તો વો આતી ઔર મેરા હાથ પકડ કર દો બારા ધોબી કે યહાં પહુંચા દેતી. જબ ઐસા કિસ્સા બાર બાર હોને લગા તો મેરી મા ને ઈમામ અબુ હનીફહ (ર.અ.) સે કહા ઈસ લડકે કા બિગાડ સિર્ફ તુમ હો. યે એક યતીમ લડકા હે. ઉસ્કે પાસ કુછ નહીં. મેં ચરખા કાંત કર ઉસ્કો ખિલાતી હું. ઔર ચાહતીહું કે વો ભી કુછ કમાને લગે. ઈમામ અબુહનીફહ (ર.અ.) ને મેરી મા સે કહા વો પિસ્તા કા ફાલુદા ખાને વાલા ઈલ્મ હાસિલ કર રહા હે. મેરી મા યે કેહતી હુઈ વાપસ ચલી ગઈ. માલુમ હોતા હે બુઢાપે કી વજહસે તુમ્હારી અકલ જાતી રહી હે.

ઈમામ અબુ યુસુફ (ર.અ.) કેહતે હે કે ઈમામ અબુ હનીફહ (ર.અ.) ને મેરી માલી મદદ કી ઔર મેં ઉન્કે હલ્કએ દર્સ મેં બરાબર ઈલ્મ હાસિલ કરતા રહા. યહાં તક કે ઈસ કાબિલ હો ગયા કે અબ્બાસી હુકુમતને મુંઝે કાઝી કે ઓહદે પર મુકર્રર કિયા. અબ મૈં ખલીફા હારૂન રશીદ કી મજલીસમેં બેઠને લગા. મૈં ઉન્કે દસ્તરખ્વાન પર ખાના ખાતા. એક રોજ દસ્તરખ્વાન પર હારૂન રશીદ કે લીયે ફાલુદા આયા. હારૂન રશીદને કહા ઈસ્કો ખાઓ. મૈં ને પુછા અમીરૂલ મુઅમેનીન યે કયા હે ? હારૂન રશીદને કહા યે પીસ્તાકા ફાલુદા હે. યે સુનકર મુંઝકો હંસી આ ગઈ પુછા તુમ કયું હસતે હો? ફીર મૈંને ઉપર કા કિસ્સા શુરૂસે આખિર તક કા સુનાયા હારૂન રશીદ યે સુનકર અચંબેમેં પડ ગયે ફીર કહા ઈલ્મ આદમી કો બુલંદ કરતા હે. ઔર દીન દુનિયા મેં ઉસ્કો નફા દેતા હે. અલ્લાહ તઆલા અબુ હનીફહ (ર.અ.) પર રહમ કરે વો અપની અકલ કી આંખ સે વો ચીઝ

દેખ લેતે થે જીસ્કો વો અપને સર કી આંખ સે નહીં દેખ સકતે થે.

ઈન્સાન કે ચ્હેરે પર અલ્લાહતઆલા ને દો ખુબસુરત આખેં દી હૈ. જીન્સે વો તમામ ચીઝોં કો દેખતા હૈ. મગર ઈન આખોં સે જો કુછ નજર આતા હૈ. વો સિર્ફ જાહીરી ચીઝેં હૈ. ગેહરાઈ ઔર અંદરમેં દેખને કે લીયે એક દુસરી આંખ કી જરૂરત હૈ. યે બસીરત યા અકલ કી આંખ હૈ. જો શખ્સ સિર્ફ સર કી આંખ રખતા હો ઉસ્કા દેખના ઐસા હી હૈ. જૈસા કે કોઈ મશીન કે ઉપર કા ઢકકન દેખે. મગર અંદર કે પુરઝોં સે બેખબર રહે. ઐસા દેખના બરાએ નામ દેખના હૈ.

બુઢીયા કી જાહીરી આંખ નવજવાન કા મુસ્તકબીલ સિર્ફ ધોબી કે કામમેં બનના દેખતી થી. મગર ઈસી નવજવાન કો જબ એક અકલ કી આંખવાલેને દેખા તો વો ઉસ્કો બાદશાહ કે દસ્તરખ્વાન પર બેઠા હુવા નજર આયા. (અલ રિસાલા-૪/૧૯૮૦/૩૮)

નાફરમાની સે ડરના :-

હઝરત ઉમર બિન અ. અઝીઝ (ર.અ.) ને અપને હિદાયત નામેમેં હઝરત મન્સુર બિન ગાલિબ (ર.અ.) કો યે હુકમ દીયા કે હર હાલમેં તકવા ઈખ્તિયાર કરે કયું કે અલ્લાહતઆલા કા તકવા બેહતરીન સામાન ઔર ઠોંસ તદબીર ઔર સચ્ચી તાકત હૈ.

અમીરૂલ મુઅમિનીન ઉન્કો હુકમ દેતે હૈ કે વો અપને સાથીયોં કે લીયે ''દુશ્મન સે ઝયાદા અલ્લાહતઆલા કી ના ફરમાની સે ડરે'' કયું કે ગુનાહ દુશ્મન કી તદબીરોં સે ઝયાદા ઈન્સાન કે લીયે ખતરનાક હૈ. ઔર ગુનાહોં કી વજહ સે વો હમ પર ગાલિબ આ જાતે હૈ. અગર હમ ઔર વો દોનોં ગુનાહોં મેં બરાબર હો જાયે તો વો તઅદાદ ઔર કુવ્વતમેં હમસે બઢકર સાબિત હોંગે. અપને ગુનાહોંસે ઝયાદા કીસી કી દુશ્મની સે ચોકન્ના ન હો. જહાં તક મુમ્કીન હો અપને ગુનાહોંસે ઝયાદા કીસી ચીઝ કી ફિકર ન કરે.

(હઝરત ઉમર બીન અ.અઝીઝ (ર.અ.) કા એક ફરમાન)

ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કી નજાતઃ-

ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) ને અહયાઉલ ઉલુમમેં હઝરત અબુલ હસન શાફઈ (ર.અ.) કા વાકેઆ નકલ કરતે હૈ કે ઉન્હોંને રસુલે અકરમ

(સ.અ.વ.) કો ખ્વાબમેં દેખ કર દરયાફત કિયા કે હુઝુર ! ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) ને અપની કિતાબ કે શુરૂમેં યે દુરૂદ શરીફ લીખા હૈ.

اَللّٰهُمَّ صَلِّى عَلٰى مُحَمَّدٍ كُلَّمَا ذَكَرَهُ الذَّاكِرُوْنَ وَكُلَّمَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُوْنَ

''અલ્લાહુમ્મ સલ્લી અલા મુહંમદીન કુલ્લમા જકરહુંજ જાકેરૂન વકુલ્લમા ગફલ અન જીકરે હીલ ગાફીલુન''.

તો ઉસ્કે અવેજમેં આપ (સ.અ.વ.) કી તરફ સે ઉન્કો કયા મીલા ?

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને જવાબ મેં ઈર્શાદ ફરમાયા. કયામત કે દીન ઉન્કો મૈદાને હિસાબ મેં બુલાને કી તકલીફ નહીં દી જાયેગી.

(રૂયતુન્નબી) (નિદાએ શાહી-૧/૧૯૯૩/૨૩)

બુઝુર્ગી કા સબબ :-

બિશરહાફી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે મૈંને ખ્વાબમેં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઝયારત કી. આપ (સ.અ.વ.) ને મુંઝસે ફરમાયા કે અય બિશર ! કયા તુમ જાનતે હો કે તુમ્હારે હમ ઝમાના લોગોંમેં અલ્લાહ તઆલાને તુમ્હારી ઈત્ની ઈઝઝત કયું કી હૈ? મૈંને અર્ઝ કીયા જી નહીં. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. મેરી સુન્નત કી ઈત્તિબાઅ, નેક લોગોં કી ખિદમત, અપને ભાઈયોં કી ખૈર ખ્વાહી ઔર મેરે સહાબા ઔર અહલે બયત કે સાથ મોહબ્બત કી વજહ સે. યહીં વો ચીઝેં હૈ. જીન્હોં ને તુમ્કો અબરાર કે મરતબે પર પહુંચા દીયા.

અમલ કી ઈસ્તિકામત :-

એક બુઝુર્ગ આલિમ જેલમેં થે. જુમ્આ કે રોજ અપની કુદરત કે મુતાબિક ગુસ્લ કરતે ઔર અપને કપડે ધો લેતે ઓર જુમ્આ કી નમાઝ કે લીયે તૈયાર હો કર જેલ ખાને કે દરવાઝે તક જાતે. વહાં પહોંચ કર અર્ઝ કરતે યા અલ્લાહ મેરી કુદરતમેં ઈત્નાહી થા. આગે આપકે ઈખ્તિયાર મે હૈ. અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે કુછ મુશ્કીલ નહી થા કે ઉન્કી કરામત સે જેલ કા દરવાજા ખુલ જાતા ઔર યે નમાઝે જુમ્આ અદા કરલેતે. લેકીન ઉસને અપની હિકમત સે ઈસ બુઝુર્ગ કો વો મુકામે આલી અતા ફરમાયા. જીસ પર હઝારોં કરામતેં કુરબાન હૈ. કે ઉન્કે અમલ કી વજહ સે જેલ કા દરવાજા ન ખુલા. મગર ઉસ્કે બાવુજુદ ઉન્હોંને અપને કામમેં હિમ્મત નહીં હારી હર જુમ્આકો મુસલસલ યહી અમલ હોતા રહા. યહી

વો ઈસ્તિકામત હે. જીસ્કો અકાબિરે સુફિયાને કરામતસે બાલાતર ફરમાયા હે. (મ.કુ.પ-પ૬)

ઈમાન વ યકીન કી મજબુતી :-

હઝરત પીરા ને પીર શેખ અ.કાદીર જીલાની (ર.અ.) ને ફરમાયા કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બીન મુબારક (ર.અ.) સે હિકાયત હૈ કે એક દીન ઉન્કે પાસ સવાલ કરને વાલા આયા. ઔર કુછ ખાના માંગા. ઉસ વકત આપકે પાસ દસ અંડોકે સિવા કુછ નહીં થા. આપને બાંદી કો હુકમ દીયા કે સબ અંડે સવાલ કરને વાલેકો દે દો. બાંદી ને નવ અંડે દે દીયે ઔર એક રખ લીયા. જબ સુરજ ગુરૂબ હોને લગા તો એક શખ્સ આયા ઔર કહા યે છાબા લે જાઓ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બીન મુબારક (ર.અ.) ને છાબા ઉસસે લીયા. ઔર અંડે ગીને તો નબ્બે (૯૦) નિકલે. તબ આપને બાંદીસે ફરમાયા તુને સવાલ કરનેવાલેકો કિત્ને અંડે દીયે થે. ઉસ્ને કહા નવ દીયે થે ઔર એક રખ લીયા થા કે આપ ઉસસે રોઝા ઈફતાર કર લેંગે. આપને ફરમાયા કે તુને હમકો દસ અંડોકા નુકશાન કરવા દીયા.

(નિદાએ શાહી-૧૦/૧૯૯૩/૪ર)

ખાલીક કી કુદરત પર હસના :-

એક બુઝુર્ગ કુબ્ડે કમર સે ઝુંકે હુએ થે. એક બાદશાહ કી મુલાકાત કે લીયે ઉસ્કે દરબારમેં હાજીર હુએ. કુબ્ડા આદમી ઝુંકા હુવા હોતા હે. ઉન્કી ઈસ હાલત કો દેખકર બાદશાહ કો હંસી આ ગઈ.

વો બુઝુર્ગ બડે અલ્લાહવાલે થે. મામુલી શખ્સ નહીં થે. ઈસ લીયે ફોરન બાદશાહ કો ઈસ હરકત પર ટોક દીયા. ફરમાયા બાદશાહ સલામત કો હંસી કીસ પર આયી, બરતન પર યા કુંભાર પર ?

મતલબ યે બુઝુર્ગ કા યે થા કે પ્યાલા અગર ટેડા બના હોતો ઉસ્મેં પ્યાલે કા કયા કુસુર ? ઉસ પર હસના ગોયા કુંભાર પર હસના હે. કયું કે સુરતોં કા બનાને વાલા ખુદા હે. ઉસ્ને જીસ્કો જૈસા ચાહા બના દીયા. લિહાઝા અય બાદશાહ સલામત આપ કા મુંઝકો દેખ કર હંસના દરઅસલ ખાલિક પર એઅતિરાજ કરના હે. આપ ઉસ્કા અંજામ ખુદ સમજ લીજીયે.

બુઝુર્ગને બાદશાહ કો ઈસ પર તંબીહ ફરમાઈ કે બાદશાહ કો

નિહાયત તેહઝીબ ઔર અખ્લાક વાલા હોના ચાહીયે. મુઝે દેખકર આપકા હસના ન સિર્ફ તેહઝીબ કે ખિલાફ હે બલ્કે ખાલિક કી શાનમેં બેઅદબી હે બાદશાહ પર બુઝુર્ગ કી નસીહત કા અસર હુવા ઔર વો અપની હરકત પર શરમીંદા હુવા. અલ્લાહતઆલાસે તૌબા કી ઔર બુઝુર્ગસે માફી માંગી.

(ઉસ્વતુસ્સાલેહીન-૧૮૫)

ઝેહર કા અસર ન હોના :

હઝરત અબુ દરદા (રદી.)કી બાંદી ને આપ સે કહા કે મૈંને એક સાલ તક આપકો ઝેહર દીયા મગર ઝેહર કા આપ પર અસર નહીં હુવા.

[illegible] હઝરત અબુ દરદા (રદી.) ને બાંદી સે પુછા ઝેહર કયું દેતી થી ?

ઉસ્ને કહા આપકી ગુલામી સે ખલાસી પાને કે લીયે, યે સુન કર આપને ફરમાયા અચ્છા જા તુંઝકો મૈને ખુદા કે લીયે આઝાદ કીયા. તેરા મકસદ મૈં પુરા કર રહા હું. રહા ''ઝેહર કા અસર'' તો બગૈર હુકમે ઈલાહી કે કારગર નહીં હો સકતા. અસર પૈદા કરનેવાલી જાત અલ્લાહતઆલા કી જાતે અકદસ હે. **(ઉસ્વતુસ્સાલેહીન-૧૬૮)**

ખૈરિયત પુછો તો જરૂરત ભી પુરી કરો :-

એક મરતબા અલ્લામા ઈબ્ને શીરીન (ર.અ.) ને એક શખ્સકો પુછ લીયા કે ભાઈ તુમ્હારા કયા હાલ હે ?

ઉસ શખ્સને જવાબ દીયા કે ઉસ શખ્સકા હાલ કયા પુછતે હો ? જીસ પર પાંચસો દીરહમ કર્ઝ હો. ઔર વો ઔલાદવાલા ભી હો. યે સુનકર હઝરત અલ્લામા ઈબ્ને શીરીન (ર.અ.) ઘરમેં તશરીફ લે ગયે. ઔર એક હઝાર દીરહમ લેકર નિકલે ઔર ઉસ્કો અતા ફરમાયે. ઔર ફરમાયા. પાંચસો કા કર્ઝ અદા કરદો ઔર પાંચસો દીરહમ અપને બાલ બચ્ચો પર ખર્ચ કરો.

ઈસ્કે બાદ અલ્લામા ઈબ્ને શીરીન (ર.અ.) ને કસમ ખાઈ કે અબ કીસી કા હાલ નહીં પુછુંગા. ઔર ફરમાયા કીસી કા સિર્ફ હાલ પુછના ઔર ઉસ્કી મદદ ન કરના રીયાકારી ઔર દીખાવા હોને કે સાથ નિફાક હે. **(ઉસવતુસ્સાલેહીન-૧૭૪)**

ઝિક્ર સે ગફલત મૌત હૈ :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે કે અલ્લાહ કા ઝિક્ર કરનેવાલા

ઝીંદા કે માનીન્દ હે. ઔર ઝિક્ર ન કરનેવાલા. મુર્દે કે માનીન્દ હે. અગર ઝિક્ર સે ગફલત હો તો ફીર વો મૌત હે. ઈસ સિલસિલેમેં એક તારીખી વાકેઆ ભી હે.

ઉંદુલુસ જબ ઈસાઈયોં ને ફત્હા કીયા ઔર ઉસ પર ઉન્કા કબ્જા હુઆ તો ઉન્હોંને વહાં બહોતસી કબ્રે દેખી જીન પર ઉન્કી ઉમ્રે લીખી હુઈ થી. કીસી કી છે મહીના કીસી કી એક સાલ. ઔર કીસી કી તીન મહીના તો યે ઉન્કી સમજમેં નહીં આયા. ઈસ લીયે કે ઉન્કી કબ્રે બડી થી ઔર ઉમ્રે બહોત કમ, તો ઉન્હોંને ઉસ્કે બારેમેં વહાં કે લોગોં સે દરયાફત કિયા. તો માલુમ હુવા કે તમામ ઉમ્ર ઉન્હોંને ખેલ તમાશેમેં ગુજાર દી ઔર આખીરમેં તીન મહીને અલ્લાહકે ઝિક્ર ઔર ઉસ્કીયાદ મેં ગુજારે. તો હમારે નજદીક ઝીંદા વો હે જો અલ્લાહતઆલા કે ઝિક્ર કે સાથ હો. બડી કબ્રવાલા અલ્લાહકે ઝિક્રસે ગાફિલ થા. આખિરમેં એક સાલ અલ્લાહ કા ઝિક્ર કિયા ઈસ લીયે બતાયા ગયા કે વો એક સાલ ઝીંદા રહા.

(મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની (ર.અ.)

મિસાલી સબર ઔર માફી :-

અલી ઈબ્ને હુસૈન (રદી.) કી એક બાંદી આપ કો વુંઝુ કરા રહી થી. અચાનક પાની કા બરતન હાથ સે છુટકર હઝરત અલી બીન હુસૈન (રદી.)કે ઉપર ગીરા. કપડે ભીગ ગયે. બાંદી કો ખત્રા હુવા તો ઉસને ફૌરન યે આયત પઢી وَالْكَاظِمِيْنَ الْغَيْظَ (پ۴ ع۴)

યે સુનતે હી હઝરત કા ગુસ્સા ઠંડા હો ગયા. ઉસ્કે બાદ બાંદીને દુસરી આયત પઢી وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ (پ۴ ع۴)

તો ફરમાયા મેંને તુંઝે ભી દીલસે માફ કર દીયા. બાંદી ભી હોશિયાર થી ઉસ્ને ઉસ્કા તીસરા જુમ્લા સુનાયા. وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ (پ۴ ع۴) (જીસ્મે એહસાન ઔર નેક સુલુક કરને કી હિદાયત હે) હઝરતને યે સુનકર ફરમાયા મૈંને તુંઝે આઝાદ કર દીયા. **(મ.ફુ.૨/૧૮૯)(રૂહુલ મઆની)**

તકવા કી રોશન મિસાલ :-

હઝરત અબુ બક્ર સિદ્દીક (રદી.) જબ ખલીફા હુએ તો ઉન્કી તિજારત બંદ હો ગઈ. ઔર બયતુલમાલસે ઉન્કે લીયે ૨૫૦૦/- દીરહમ સાલાના મુકર્રર કીયે ગયે. ઈસી પર આપ કા ગુજારા થા. એક દીન

એહલીયાને કહા કે મીઠી ચીઝખાનેકો જી ચાહતા હે. ફરમાયા કે બયતુલમાલ સે મીલને વાલે વઝીફા મેં સે થોડા થોડા બચા કર કીસી દીન મીઠી ચીઝ પકાલેના. ચુનાંચે બીવીને ઐસા હી કીયા. ઔર ચંદ રોજ કે બાદ મીઠી ચીઝ પકાકર સામને રખ દી. હઝરત અબુબક્ર (રદી.) ને દરયાફત ફરમાયા કે રોઝાના તુમને કિત્ના બચાયા થા ? ઉસ પર બીવી ને કોઈ ખાસ મિકદાર બયાન કી તો ઉન્હોં ને બયતુલ માલ કો લીખ ભેજા કે મેરે વઝીફે સે ઈત્ની મિકદાર કમ કર દી જાયે. કયું કે બગૈર મીઠા ખાયે ભી જીંદગી બસર હો સકતી હે. **(કન્ઝુલ ઉમ્માલ-૬/૩૧૨)**

શરારત :-

હઝરત શેખ અબુસઈદ (ર.અ.) રાસ્તે સે જા રહે થે. કીસી બેવકુફ ને પીછે સે આકર કંધે પર હાથ મારા. આપને મુંહ ફેર કર દેખા ઔર ટોકા.

ઉસ્ને શેખ સે કહા મુંઝે કયું ટોકા ? હાલાં કે આપ ફરમાતે હે કે ખૈર ઔર શર અલ્લાહતઆલા કી તરફ સે પહુંચતા હે. શેખ ને ફરમાયા હકીકતમેં બાત તો તુમ્હારી સહી હે. લેકીન મૈં યે દેખરહા થા કે અલ્લાહતઆલાને કીસ બદબખ્તકો ઈસ કામ પર લગાયા. ઔર શર કો અમલમેં લાને કા ઝરીયા કીસકો બનાયા હે.

(ફવાઈદ-૩૮૦) (મઝાહિરરૂલ ઉલુમ-૭/૨૦૦૦/૩૬)

ગલત ફૈસ્લા દેને સે ઈન્કાર :

અલ્લામા ઈબ્ને શીરીન (ર.અ.) ફરમાતે હે કે હમ અબુ ઉબૈદહ કી મજલીસ મેં બેઠે થે ઉન્કે સામને એક અંગેઠી મેં આગ જલ રહી થી. એક આદમી આપકે પાસ આયા ઔર ઉસ્ને બિસ્તર પર બેઠકર બડી રાઝદારી સે કોઈ બાત કહી (જો હમ ન સુન સકે) તો અબું ઉબૈદહને ઉસ આદમીસે કહા.

તુમ મેરે લીયે અપની ઉંગલી આગમેં ડાલ દો. તો વો આદમી બોલા સુબ્હાનલ્લાહ ! કયા આપ મુઝે હુકમ દે રહે હે કે મૈં આપકી વજહ સે અપની ઉંગલી આગમેં જલા દું ? તો અબું ઉબૈદહ ને કહા. તુમ મેરી ખાતીર અપની એક ઉંગલી ઈસ દુન્યવી આગમેં ડાલનેકો તૈયાર નહીં હો ઔર મુંઝસે ઐસી બાત કેહ રહે હો જીસ્કી વજહ સે મૈં તુમ્હારી ખાતિર અપના પુરા બદન દૌઝખકી આગમેં જોંક દું. અલ્લામા ઈબ્ને શીરીન

(ર.અ.) કેહતે હૈ કે હમે યે ગુમાન હુવા ઉસ્ને અબું ઉબૈદહ સે કીસી ગલત મામલેમેં ફેંસ્લા કરને કે લીયે કહા હોગા.

(હકીકમાના અકવાલ-૧૦૦)

અલ્લાહતઆલા બંદો કો આઝમાતે હૈ :

એક આલિમકે એક દોસ્ત થે. જો કીસી મુશ્કીલ મેં પડ ગયે. તો ઉન્હોં ને અપને દોસ્ત કો લીખા.

અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોકો ઈસ લીયે આઝમાતે હૈ તાકે વો ઉસ્કે સામને આજીઝી કરે ઔર મદદ તલબ કરે. ઔર ઉસ્કી દી હુઇ નેઅમત કા શુક્ર અદા કરે. ઔર મુસીબતમેં સબ્ર કરે. કયું કે હંમેશા કી નેઅમત ઔર આફિયત ઈન્સાન કો મગરૂર ઔર ઈતરાનેવાલા બના દેતી હૈ. યહાં તક કે વો અપને ઉપર નાઝ કરને લગતા હૈ. ઔર અપને રબકે ઝિક્ર સે ગાફિલ હો જાતા હૈ.

અલ્લાહ કી જાત સે બંદા હો જાયે અગર ગાફિલ
સરઝનીષ સે બચને કી કોશીષ હોતી હૈ લા હાસિલ
શુક્ર ગર કરતા રહે નેઅમત કો હાસિલ દવામ
નાશુક્રી કરનેવાલોં કા ઈબ્રતનાક હૈ અંજામ.

(હકીમાના અકવાલ-૧૨૬)

હાજીર જવાબ :

મૌલાના સઈદ એહમદખાં સુલતાન પુરી જમીયતે ઉલ્માએ હિંદ કે આર્ગેનાઈઝર થે. લોગ ઉન્હે મોહબ્બત મેં "દાદા" કહા કરતે થે. ૨૦ જાન્યુ. ૧૯૮૯ કો અપને વતન સુલતાનપુરમેં ઉન્કા ઈન્તિકાલ હુવા. ઉન્કી ઉમ્ર ૭૦ સાલકી થી.

વો નિહાયત હાજીર જવાબ થે. એક બાર કા કિસ્સા હૈ વો મસ્જીદે અબ્દુન્નબી (નઈદેહલી) મેં એક મજલીસ મેં બેઠે હુએ થે. ઈત્ને મેં એક બુલંદ કામત ઉમ્દા લિબાસ આદમી આ કર સામને ખડે હો ગયે. ઉન્હોંને તેઝ લેહજે મેં કહા કે આપકે દફતર કે કારકુન નિહાયત બદ તમીઝ હૈ. વો હમ જૈસે લોગોંકા એહતિરામ નહીં કરતે ઉસ્કે બાદ જો બાતચીત હુઇ વો યે થી.

મૌલાના સઈદ અહમદ : આપ કૌન હૈ.?

આદમી : મુઝકો આપ નહીં જાતને મૈં પંજાબકા રેહને વાલા હું.

મૌલાના સઈદ અહમદ : જી, નહીં જાનતા ઈસી લીયે તો પુછ ~~રહ્યાં~~ હા હું હું.

આદમી : મૈં ઈસ ઝમાને કા નબી હું.

મૌલાના સઈદ અહમદ : અગર તુમ નબી હો તો મૈં તુમ્હારા ખુદા હું તુમકો હુકમ દેતા હું કે તુમ ફૌરન યહાં સે નિકલ જાઓ.

મૌકે કે લિહાઝ સે યે બેશક બેહતરીન જવાબ થા. બાઝ મૌકે પર ઈલ્મી મન્તીકી જવાબ ઝયાદા ફાયદામંદ હોતા હે. મગર બાઝ મૌકે એસે હે જહાં જવાબ કા વો અંદાઝ ઝયાદા કાર આમદ હે. જીસ્કી એક મિસાલ ઉપર કી બાતચીત મેં નજર આતી હે.

ઈસી કો આમ ઝબાન મેં હાજીર જવાબ કેહતે હે. હાજીર જવાબી એક આલા ઈન્સાની સલાહીયત હે. લેકીન ઈસ્તિમાલકે એઅતિબાર સે ઈસ્કી દો અલગ અલગ કિસ્મે હે.

એક યે કે ઈસ ખુદાદાદ સલાહીયત કો બાતિલ કે તોડને કે લીયે ઈસ્તિમાલ કીયા જાયે. જીસ્કી એક મિસાલ ઉપરકા વાકેઆ હે.

દુસરી સુરત યે હૈ કે આદમી ઈસ સલાહીયત કો લોગોં કા મઝાક ઉડાને કે લીયે ઈસ્તિમાલ કરે.

ઈસ્કા પહેલા ઈસ્તિમાલ બેશક અચ્છા હે. ઔર ઉસ્કા દુસરા ઈસ્તિમાલ બેશક બુરા હે. **(દીને ઈન્સાનિયત-૧૮૬)**

يَا رَبِّ صَلِّ وَ سَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلٰى حَبِيْبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૧૧) ના ફરમાનોં કી દાસ્તાન

ઈબ્ને સબા કા ફિત્ના:-

ઈબ્ને સબા કે ફિત્નોંને ઈસ્લામી તારીખકો શાયદ સબસે ઝયાદા નુકશાન પહુંચાયા હે.વો યમન કે શેહર ''સન્આ'' કા રેહનેવાલા થા. વો એક યહુદી થા. ઉસ્કા પુરા નામ અબ્દુલ્લાહ બીન સબા ઉર્ફે ''ઈબ્નેસવદા'' થા. વો હઝરત ઉસ્માન (રદી.) (તીસરે ખલીફા) કે ઝમાનેમેં થા. ઉસ્ને યે નજરીયા (ઉસુલ) નિકાલા કે હર પયગંબર કા એક વસી (વસીયત પર અમલ કરનેવાલા) હોતા હે. જો ઉન્કેબાદ ઉન્કા ખલીફા બનતા હે. મુહંમદ (સ.અ.વ.) કે વસી અલી ઈબ્ને અબી તાલીબ (ર.અ.) હે. જૈસે હઝરત મુહંમદ (સ.અ.વ.) ખાતિમુલ અંબિયા હે. ઈસી તરહ હઝરત અલી (રદી.) ખાતિમુલ અવસિયા હે. ઉસ્કા કેહના થા કે મુહંમદ (સ.અ.વ.) કી વફાત કે બાદ લોગોં ને અલી (રદી.) કે સિવા દુસરોં કો ખલીફા બનાકર સખ્તી કી હે. અબ સબ કો ચાહીયે કે મૌજુદા ખલીફા (ઉસ્માન (રદી.) કો કત્લ કરે યા મઅઝુલ (બરતરફ) કર દે ઔર ઉન્કી જગા અલી (રદી.) કો ખલીફા બનાયે.

''સન્આ'' મેં ઈસ ફિત્નેકો ફેલાને કા ઝયાદા મૌકા નહીં થા. ચુનાંચે વો સન્આ કો છોડકર મદીના આ ગયા. યહાં કે હાલાત ભી ઉસ્કે મુવાફિક નહીં થે. ઉસ્કે બાદ વો બસરા ગયા. ફીર કુફા ઔર દમીશ્ક પહુંચા. લેકીન હર જગા કે હાલાત ઉસ્કો અપને ખિલાફ નજર આયે. આખિરમેં વો મિસર પહુંચા ઉસ વકત અબ્દુલ્લાહ બીન સઅદ ઈબ્ને અબીસરહ મીસર કે ગર્વનર થે. અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને સઅદ કી બાઝ બાતોંસે યહાં કે લોગોં કો કુછ શિકાયતેં થી. ઈન્હી શિકાયતોંને ઈબ્નેસબા કો મિસરમેં કામ કરનેકા મૌકા દે દીયા ઉસ્ને લોગોં કે જઝબાત કો ઉભારકર મીસરમેં એક આમ ફસાદ બરપા કર દીયા જીસ્કા આખરી નતીઝા હઝરતે ઉસ્માન (રદી.) કો કત્લ કરના થા.

હાકિમોં કે ખિલાફ એજીટેશન (આંદોલન) કી લડાઈ કા કામ ચલાના ઔર સિયાસી શિકાયતોં કો બયાન કરકે અવામ કો ભડકાના. યે તમામ કામ સરાસર ઈબ્ને સબાકી સુન્નત હે. યે સુન્નત આજ ભી

મુસલમાનોંમેં પુરે જોર શોરસે જારી હે. મૌજુદા દૌર મેં જીન મુસ્લિમ રેહનુમાઓંને ઉમુમી શોહરત હાસિલ કી વો તકરીબન સબકે સબ વોહી હે જો ઈબ્ને સબા કે ઈસ મુજર્રબ નુસ્ખે કો ઈસ્તિમાલ કરકે શોહરત ઔર મકબુલીયત કે મુકામ તક પહુંચે હે. **(અલ રિસાલા-૪/૧૯૮૯/૨૩)**

ગાફિલોં કા કીરદાર :-

મકકા મુકર્રમહ મેં નજર બીન હારિસ નામસે એક મુશરીક બડા તાજીર થા. વો તિજારત કે લીયે મુખ્તલીફ મુલ્કોં કા સફર કરતા થા. વો મુલ્કે ફારસસે કીસ્રા વગેરહ કે તારીખી કિસ્સે ખરીદ કર લાયા. ઔર મકકા કે મુશ્રીકીન સે કહા કે મુહંમદ (સ.અ.વ.) તુમ કો કૌમેઆદ ઔર કૌમે સમુદકે કિસ્સે સુનાતે હૈ. મૈં તુમ્હે ઉન્સે બેહતર રૂસ્તમ ઔર અસ્ફન્દયાર ઔર દુસરે ફારસકે બાદશાહોં કે કિસ્સે સુનાતા હું. યે લોગ ઉસ્કે કિસ્સે શોક ઔર રગબત સે સુનને લગે. કયું કે ઉન્મેં કોઈ તાલીમ તો થી નહીં. જીસ પર અમલ કરને કી મેહનત કરની પડે. સિર્ફ લઝીઝ કહાંનીયા થી. ઉસ્કી વજહસે વો મુશ્રીકીન જો પહેલે કુર્આનમજીદ સુનને કી રગબત રખતે થે. ઉન્કો કુર્આન ન સુનને કા બહાના મીલ ગયા.

ફીર વોહી તાજીર બાહર સે એક ગાનેવાલી બાદી ખરીદ કર લાયા ઔર ઉસ્કે ઝરીયે લોગોં કો કુર્આનમજીદ સુનનેસે રોકને કે લીયે સુરત નિકાલી કે જો લોગ કુર્આન સુનને કા ઈરાદા કરે. અપની ઈસ બાદી સે ઉન્કો ગાના સુનવાતા થા. ઔર કેહતાથા કે મુહંમ્મદ (સ.અ.વ.) તુમકો કુર્આન સુના કર કેહતે હૈ. નમાઝ પઢો, રોઝા રખો, અપની જાનદો, જીસ્મે તકલીફ હી તકલીફ હૈ. આવો તુમ યે ગાના સુનો ઔર ખુશીયાં મનાઓ. ઈસ તરહ હસતે કરકે લોગોં કો ગુમરાહ કરતા થા.

બેહુદા કિસ્સે કહાનીયાં ઔર ગાના બજાના જો ઈન્સાન કો અલ્લાહકી યાદ સે ગાફિલ કરદે. લહવલ હદીસ હે. (યાની જો અલ્લાહ કી ઈબાદત સે ગાફિલ કરદે) સહી હદીસોં મેં ગાને બજાને કો નાજાઈઝ ઔર હરામ ફરમાયા હે.

ઈસ વકત પુરી દુનિયા કા નકશા યે બના હુવા હે. કે આમ મુસલમાનોં કે ઘરોં મેં ટી.વી. ઔર ટેપ કે ઝરીયે, બેહુદા કિસ્સે, ઔરતોં કા નંગાપન ઔર ઈશ્કી મંજર દેખના ઔર ઔરતોં કે ગાને સુનના આમ

હો ગયા હે. ઔર બઢતા હી જા રહા હે. હાલાં કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈન કામોંસે મના કીયા હે. જબ ઐસે ગુનાહ આમ હો જાયેંગે તો ઐસે ગુનાહ કરનેવાલોં પર અલ્લાહ કા અઝાબ નાઝીલ હોગા. મુસલમાન ઐસે હાલાતસે ખબરદાર રહે ઔર ઈન ખતરનાક ગુનાહોંસે બચને કા પુરા એહતિમામ કરે. **(મ. કુ. ૭/૧૯)**

આજકલ શહેર કે લોગ. અપની ફુરસદ કે અવકાત કો સિનેમા, ટી.વી. દેખનેમેં ગુજારતે હે.હાંલાકે ઉન્કો અપની ફુરસદ કે અવકાત શહેર કે બાહર ફિતરી (કુદરતી) માહોલમેં ગુજારના ચાહીયે. ટેલીવીઝન દોબારા આદમીકો ઈન્સાની બનાવટોં કી ઈસી દુનિયામેં ગુમ કર દેતા હે. જીસ્મે વો ઈસસે પહેલે ગુમ થા. ઉસ્કે મુકાબલેમેં ખુલે હુએ જોગરાફીયા (ભૌગોલીક) કા માહોલ આદમી કો ખુદાવંદે કરીમ કી કારીગીર કી દુનિયામેં પહુંચા દેતા હે. વો દુનિયા જહાં ઈન્સાન ઔર ખુદા કી કુદરત આમને સામને હો જાતે હે. જહાં આદમી અપને રબ કી કુદરત કી કારીગરી કો દેખતા હે. ઔર આદમી અપને રબકી હમ્દો સના કરને લગતા હે. ઔર દુનિયા કી જાહીરી શકલોં સે ગુજર કર અપને રબ કો પા લેતા હે.

નીલે આસ્માન કે નીચે ઉભરી હુઈ પહાડીયાં હરે ભરે દરખ્ત ઓકસીજનસે ભરી હુઈ ખાલીસ હવા. કુદરત કે ઈસ હસીન માહોલમેં ઈન્સાન અપને કો ખુદા કે સામને મેહસુસ કરને લગતા હે.

ગુસ્તાખી કા ઈબ્રતનાક અંજામ :-

એહલે હલબ કી એક જમાઅત સહાબા (રદી.) કી શાનમેં ગુસ્તાખી ઔર ગાલીગલોચ કીયા કરતી થી. એક બાર ઉન્મેંસે કુછ લોગ અમીરે મદીના કે પાસ આયે ઔર બહોત સા માલ-અસ્બાબ ઉમ્દા કિંમતી કપડે સાથ લાયે ઔર અમીરે મદીના કે સામને યે તોહફે જો દીલ કો મોહનેવાલે થે પેશ કરકે અર્ઝ કિયા કે યે કિંમતી તોહફે કુબુલ કર લીયે જાયે ઔર ઈસ્કે બદલેમેં બસ ! ઈત્ના કિયા જાયે કે રોઝા શરીફકે હુજરે કા દરવાજા ખુલવા દીયા જાયે તા કે યે લોગ હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક (રદી.) ઔર હઝરત ઉમર (રદી.) કે મુબારક બદનકો વહાં સે નિકાલ કર લે જાયે. અમીરે મદીના ખાલિસ દુનિયાદાર ઔર માલકા લાલચી થા ઈસ લીયે વો ઈસ સોદે પર તૈયાર હો ગયા. ઔર હરમે મદીના કે દરબાન કો બુલાકર

હુકમ દીયા કે દેખો ! યે લોગ જબ ઔર જીસ વકત આયે તો હરમશરીફ કા દરવાજા ખોલ દીયા જાયે ઔર યે લોગ જો કુછ કરે મના ન કીયા જાયે.

દરબાન કેહતા હૈ કે જબ તમામ લોગ ઈશાંકી નમાઝ પઢ કર રૂખસત હો ગયે ઔર હરમશરીફ કે દરવાઝે દસ્તુર કે મુતાબિક બંદ કર દીયે ગયે તો થોડી દેર કે બાદ દરવાઝા ખિટખિટાને કી આવાઝ આઈ મૈંને અમીર કે હુકમ કે મુતાબિક દરવાઝા ખોલ દીયા. મૈંને દેખા ચાલીસ-પચાસ આદમી કુદાલ ઔર મશઅલ (ચિરાગદાન) લેકર ખડે હૈ. યે લોગ અંદર દાખિલ હો ગયે. ઔર મૈંને મસ્જીદકે કોનેમેં બેઠકર રોના શરૂ કર દીયા કે યા ઈલાહી ! યે કયા કયામત નાઝિલ હો ગઈ ? લેકીન મુંઝે અલ્લાહકી કુદરત ઔર સહાબા (રદી.) કી શાન નજર આ ગઈ. મૈંને દેખા કે અભી યે લોગ મીમ્બર શરીફ કે કરીબ ભી નહી પહુંચે થે કે ઝમીન ઈન તમામ લોગોં કો ઉન્કે સામાન કે સાથ નિગલ ગઈ.

અમીરે મદીના ઈન્તિઝાર મેં થા કે યે લોગ અપને કામસે ફારિગ હોકર ઉસ્કે પાસ આયેંગે. મગર જબ બહુત ઝયાદા દેર હો ગઈ તો અમીરને મુઝે બુલાકર હાલ પુછા મૈંને જો કુછ દેખાથા બયાન કર દીયા. અમીર કેહને લગા સમઝકે બોલો કે કયા કેહ રહે હો ? મૈંને કહા અય અમીર મૈંને જો કુછ દેખા હૈ બયાન કર દીયા. અગર યકીન ન આયે તો ચલકર ખુદ હી દેખ લીજીયે. ઉન લોગોં કે બાઝ કપડે અભીતક નમુદાર હૈ.

(જઝબુલ કુલુબ)(શેખ (અ.હક મુહદ્દીસ દેહલ્વી-ર.અ.)

(નિદાએ શાહી - ૨/૨૦૦૦/૨૯)

ગુસ્લે જનાબત ન કરને કી સઝા :-

અગરચે અલ્લાહતઆલા કા આમ દસ્તુર હૈ કે અઝાબે કબ્રકા મુશાહિદા આમ જિન્નતોં ઔર ઈન્સાનોં કો નહીં હોતા. લેકીન કભી કભી અલ્લાહતઆલા ઈબ્રત કે લીયે બાઝ અહવાલ જાહીર ફરમા દેતે હૈ. જો ખુદા કે લીયે કુછ મુશ્કીલ નહીં. કિતાબોં મેં ઐસે વાકિઆત મજકુર હૈ જીન્મેંસે ચંદ વાકિઆત યે હૈ.

અબાનઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ (ર.અ.) કેહતે હૈ કે હમારે એક પડોશી કા ઈન્તિકાલ હો ગયા. હમ ઉસ્કે ગુસ્લ, કફન, દફનમેં શરીક હુએ. જબ જનાઝા લે કર કબ્રસ્તાન પહુંચે. તો કબ્રમેં એક બિલ્લી જૈસા જાનવર

નજર આયા. લોગોં ને ઉસ્કો નિકાલ ને કી બહોત કોશીષ કી મગર વો વહાંસે નહીં હટા. મજબુર હોકર દુસરી કબ્ર ખોદી વહાં ભી વો જાનવર મૌજુદ થા. તીસરી કબ્ર ખોદી ઉસ્મેં ભી યહી જાનવર મીલા-આજીઝ આકર લોગોંને ઉસી કે સાથ ઉસ શખ્સકો દફન કર દીયા. જબ કબ્ર બરાબર કરદી ગઈ તો ઉસ્મેંસે એક જબરદસ્ત ધમાકા હુઆ. લોગોંને ઘર આકર ઉસ્કી બીવીસે ઉસ શખ્સકે હાલાત માલુમ કીયે તો પતા ચલા કે વો જનાબત કા યાની નાપાકી દુર કરને કા ગુસ્લ નહીં કરતા થા.

(શરહુસ્સુદુર-૨૪૪)

નમાઝ છોડને ઔર જાસુસી કી સઝા :-

અમ્ર બિન દીનાર (ર.અ.)કેહતે હે કે મદીનામેં એક શખ્સકી બહેન કા ઈન્તિકાલ હુવા. દફન કરતે વકત એક થેલી કબ્રમેં રેહ ગઈ. જો યાદ આને પર ઉસ્કો નિકાલને કે લીયે એક સાથી કો લેકર કબ્રસ્તાનમેં ગયા ઔર કબ્ર ખોદકર થેલી નિકાલી. કબ્રકી બગલી કા પત્થર હટાકર અપની બહેન કો દેખના ચાહા. દેખા તો પુરી કબ્ર આગકે શોલોંસે ભરી હુઈ થી. ઉસ્ને કબ્ર કો બંદ કર દીયા. ઔર ઘર આકર વાલેદાસે હાલ સુનાયા તો બતાયા કે વો નમાઝકો દેર કરકે (વકત ટાલ કર) પઢતી થી. કભી બગૈર વુઝુ કે પઢતી થી. જબ પડોશી સો જાતે તો દરવાઝે પર કાન લગાકર ઉન્કે છુપે રાઝ કો હાસિલ કીયા કરતી થી. (શરહુસ્સુદુર-૨૪૪)

અબુ જેહલ કો અઝાબે કબ્ર :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદી.) ફરમાતે હે કે મૈં બદર કે કરીબસે ગુજર રહા થા. મૈંને અચાનક દેખા કે એક શખ્સ જમીનસે નિકલા જીસ્કી ગરદન પર એક ઝંઝીર હે. ઔર ઉસ્કે સિરે (છેડે) કો એક કાલે શખ્સને થામ રખા હે વો જમીનસે નિકલને વાલા આદમી મુંઝસે પાની માંગને લગા મગર કાલે શખ્સને ફૌરન કહા ઈસે પાની મત પીલાના યે કાફીર હે. ફીર ઉસે ખીંચ કર જમીનમેં દાખીલ કર દીયા. મૈંને હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં આકર યે કિસ્સા બયાન કીયા તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. યે અલ્લાહ કા દુશ્મન અબુ જેહલ થા. કયામત તક ઉસ્કો યહી અઝાબ હોતા રહેગા. (શરહુસ્સુદુર-૧૫૪)

(૧૧) હિકમતકી બાતેં

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે કે મુંજે સબસે ઝયાદા અંદેશા ઉસ મુનાફીક ઈન્સાનસે હૈ જો હીકમતકી બાત કરે મગર ઉસ્કા અમલ ઉસ્કે ખિલાફ હો.

ઈસ હદીસ મેં જીસ ઈન્સાનકા ઝિક્ર કીયા ગયા હે વો ઈન્સાન મુસલમાનોં કે અંદર ભી પાયે જાતે હે. ઔર ગૈર મુસ્લિમકે અંદર ભી.

તજુરબે કે મુતાબિક ઈસ બીમારી મેં સબસે ઝયાદા મુબ્તલા વો લોગ હે જીન્કો મૌજુદા ઝમાને મેં દાનિશ્વર કહા જાતા હે.

મૌજુદા ઝમાને મેં જો તરક્કીયાં હુઈ હે ઉન્મેં એક તરક્કી યે હે કે લોગ ખુબસુરત અલ્ફાઝ બોલને કે માહિર હો ગયે હે. ઉન લોગોં કા હાલ યે હોતા હે કે ઉન્કે દીલ મેં ન દર્દ હોતા હે ન સંજીદગી. મગર વો ઐસી ખુબસુરત બાતેં કરતે હૈ જીન્કો સુનને વાલે દીલચસ્પી કે સાથ સુને.

શાયદ તકરીર કી યહી કીસ્મ હે જીસ્કો તકરીર બરાયે તકરીર કહા ગયા હે ઉન્કી ઈસ તકરીર મેં અલ્ફાઝ કી ધુમ હોતી હે મગર બાતીન કે એઅ્તિબાર સે ઉસ્કા કોઈ મફહુમ નીકાલના મુશ્કિલ હોતા હે.

કિત્ને કરીબ કિત્ને દુર :-

હર લમ્હા સોચતે રહો કે તુમ ખુદાસે કિત્ને કરીબ હુએ. શયતાનસે કિત્ને દુર હુએ. જન્નતસે કિત્ને કરીબ હુએ. ઔર દોઝખસે કિત્ને દુર હુએ.

(હઝરત ઝુનૈદ બગદાદી (ર.અ.)

મેહરૂમ નહીં હોતા :-

✳ સખી આદમી ઈઝઝત ઔર બુઝુર્ગીસે મેહરૂમ નહીં હોતા.

✳ વફાદાર આદમી લોગોં કી મુહબ્બત ઔર ઈનાયતસે મેહરૂમ નહીં હોતા.

✳ શુક્ર ગુજાર આદમી ઝયાદા નેઅમત ઔર બરકતસે મેહરૂમ નહીં હોતા.

✳ દુસરોં કી રિઆયત કરનેવાલા શખ્સ સરદારી ઔર બડાઈ સે મેહરૂમ નહીં હોતા.

✳ ઈન્સાફ કરનેવાલા આદમી ખૈરિયત ઔર આફિયતસે મેહરૂમ

નહીં હોતા.

✳ અચ્છે અખ્લાક ઔર નરમ મિજાઝવાલા આદમી ઈઝઝતસે મેહરૂમ નહીં હોતા.

નમાઝ કી પાબંદી :-

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી.) ને અપને સબ હાકિમોં કો યે હિદાયતનામા લીખ કર ભેજા થા.

“મેરે નઝદીક તુમ્હારે સબ કામોં મેં સબસે ઝયાદા અહમ નમાઝ હે. જો શખ્સ નમાઝકો બરબાદ કરતા હે. વો દુસરે તમામ અહકામે દીન કો ભી બરબાદ કરદેગા” (મ.કુ.૬/૪૫)

મસ્જીદ કા સબક :-

નમાઝે બાજમાઅતમેં ઈમામ કે પીછે જબ મુખ્તલીફ કૌમો કે લોગ સફ બાંધકર ખડે હોતે હે તો ઐસા મેહસુસ હોતા હૈ કે જૈસા કે વો وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا (ب ۴ ع ۲) કે હુકમકી અમલી તસ્દીક કર રહે હે. યે કૈસા અજીબ સબક હે. જો મસ્જીદ કે માહોલમેં મુસલમાનોં કો દીયા જાતા હૈ. અગર યે સબક મુસલમાનોં કી પુરી જીંદગીમેં શામીલ હો જાયે તો ઉન્કે અંદર એક બડા ઈન્કિલાબ આ જાયે.

આસાન શરીઅત :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મૈંને તુમકો એક સહલ ઔર આસાન શરીઅત પર છોડા હે જીસ્મેં ન કોઈ મશક્કત (તકલીફ) હે નુ ગુમરાહી કા અંદેશા. (મ. કુ. ૪/૮૬)

મુનાફિક :-

મુનાફિક નામ હે ડબલ ક્રેડીટ લેને કા. મિસાલકે તૌર પર આપ દીન કી બાતેં કરે મગર અમલી તૌર પર દીન જીંદગીમેં શામિલ ન હો. ઝબાનસે અપને આપ કો ઈમાનદાર મોમીન બતાયે મગર અમલમેં અપને આપ કો ઔર અપને બેટોં કો ઈમાનદારી કે આમાલ સે દુર રખે.

જંગ કી આગ બુઝાઓ :-

કુર્આન મજીદ મેં ઈર્શાદ હે કે “જબ ભી ઉન્હો ને જંગ કી આગ ભડકાઇ તો ખુદાને ઉસે આગ કો બુઝા દીયા. (અલમાઈદ-૬૪)

ઈસ એઅતિબાર સે દેખીયે તો દુસરોં કા તરીકા આગ ભડકાને કા હૈ. જબ કે કુર્આન મજીદકે મુતાબિક (મુસલમાનોં કા તરીકા આગ બુઝાને કા હોના ચાહીયે ન કે ઐસા તરીકા ઈખ્તિયાર કરના જો આગકો ઝયાદા ભડકાયે. (અલ રિસાલા-૧૧/૨૦૦૨/૩૮)

માયુસી સે બચો :-

બારગાહે ખુદાવંદી નિહાયત અઝીમુશ્શાન બારગાહ હૈ. રહમત ઔર કરમ ઉસ્કી ખાસ સિફતોં મેં સે હૈ. હીદીસે કુદસીમે હૈ. ''મેરે ગુસ્સે પર મેરી રહમત સબકત લે જાતી હૈ''. ઉસ્કે લુત્ફો કરમસે કભી માયુસ ન હોના ચાહીયે.

ઈસ રહીમ-કરીમ કી જાત કી યાદમેં ઉમ્ર ખર્ચ કીજીયે ઔર માયુસી કો રાસ્તા ન દીજીયે. ઝિક્રમેં જીસ કદર મુમ્કીન હો. પાબંદી કી જાયે યહી ગનીમત ઔર ફાયદામંદ હૈ. ઉસીકો હમેં ઈસ દુનિયાસે સાથ લેજાના હૈ.

(સુલુકે તરીકત-૧૪૯)

બિમારીયોં કા મજમુઆ :-

ઝયાદા બાત કરને કી આદત ઉસ વકત હોતી હૈ જબ કે અપની બડાઈ ઝેહન મે હો ઔર અપની બડાઈ ઉસ વકત નજરમેં આતી હૈ જબ અલ્લાહતઆલા સે ગફલત હો ઔર અલ્લાહતઆલાસે ગફલત એક બિમારી નહીં બલ્કે બિમારીયોં કા મજમુઆ હૈ. જીસ શખ્સકો દેખો કે વો ઝયાદા બાતેં કરનેમેં મુબ્તલા હૈ. તો સમજલો એક બિમારીમેં મુબ્તલા નહી બલ્કે બહોતસી બિમારીયોં મેં મુબ્તલા હૈ. ઔર ઉસ્મેં વો તમામ બિમારીયાં મૌજુદ હૈ. જો તકબ્બુરી ઔર બડાઈ કી શાખે હૈ.

(શરીઅત ઔર તરીકત)

બાત કરને કા ઢંગ :-

''ખામોશ આજીઝ બોલને વાલે આજીઝ સે બેહતર હૈ''

યાની એક આદમી કો બોલના નહીં આતા ઈસ બીના પર વો ચુપ રહા. તો ઐસા શખ્સ ઉસ આદમી સે બેહતર હૈ. જીસ્કે અંદર બોલને કા સલીકા નથા. ઉસ્કે બા વુજુદ વો બોલા ઔર બાત બિગડ ગઈ.

(અલ રિસાલા-૧૦/૧૯૯૯/૧૬)

તકદીર :-

બુખારી ઔર મુસ્લિમ શરીફમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (ર.દી.) કી રીવાયત હે કે નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને એક લંબી હદીસમેં ફરમાયા જીસ્કા ખુલાસા યે હે.

ઈન્સાન અપની પૈદાઈશ સે પહેલે મુખ્તલીફ દૌર સે ગુજરતા હે. જબ ઉસ્કે આઝા (અવયવ) પુરે બન જાતે હે તો અલ્લાહતઆલા ફરિશ્તે કો હુકમ કરતે હે કે જો ઉસ્કે લીયે ચાર ચીઝેં લીખ લેતા હે.

(૧) કયા અમલ કરેગા ?

(૨) ઉમ્ર-સાલ-મહીને, દીન, મીનટ ઔર ઉસ્કે સાંસ તક લીખ લીયે જાતે હે.

(૩) કહાં મરના હે ઔર કહાં દફન હોના હે ?

(૪) રોઝી કિત્ની ઔર કીસ તરહ મીલેગી ?

રાઝ મેં રખના :-

જીસ શખ્સકે બારે મેં યે ડર હો કે હમારી ખુશહાલી ઔર નેઅમત કો સુન કર વો હસદ કરેગા ઔર નુકશાન પહુંચાને કી સોચેગા. તો ઉસ્કે સામને અપની નેઅમત, દૌલત ઔર ઈઝઝત વગેરહ કા ચર્ચા ન કરે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે કે અપને મકસદ કો કામ્યાબ બનાને કે લીયે ઉન્કો રાઝમેં રખનેસે મદદ હાસિલ કરો. કયું કે દુનિયામેં હર નેઅમત વાલેસે હસદ કીયા જાતા હે. **(મ. કુ.૫-૨૩)**

તુફાન કા ખતરા :-

આદમી અગર અપને હાલ પર સોચે તો વો ઘમંડ ન કરે. વો ઐસી હવાઓમેં ઘીરા હુઆ હે જો કીસી વકત તુફાનકી સુરત ઈખ્તિયાર કરકે ઉસ્કી જીંદગી ઔર ચીઝોં કો તેહસનેહસ કર સકતી હે. વો ઐસી જમીન પર ખડા હુવા હે. જો કીસી ભી લમ્હા ઝલઝલે કી સુરતમેં ફટ સકતી હે. વો જીસ સમાજમેં રેહતા હે. ઉસ્મેં હર વકત ઈત્ની અદાવતેં મૌજુદ રેહતી હે કે એક ચીન્ગારી પુરે સમાજકો ખાક ઔર ખુન કે હવાલે કરને કે લીયે કાફી હે.

ખુદા સે ડરને વાલા :-

હઝરત વહબ બીન કયસાન (રદી.) કેહતે હે કે અબ્દુલ્લાહ બીન

ઝુબૈર (રદી.) ને મુંઝે નસીહત નામા ભેજા ઔર ઉસ્મે લીખા ખુદાસે ડરનેવાલા વો હૈ. જીસ્ને બલાઓં પર સબર કીયા. ઔર અલ્લાહકે ફેસ્લો પર રાજી રહા. ઔર નેઅમતોં કા શુક્ર અદા કીયા. ઔર કુર્આનમજીદકે હુકમ કે આગે ઝુંક ગયા. **(અલ રિસાલા-૧/૧૯૮૧/૩૦)**

તકબ્બુર કી અલામત :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ચલને કી સિફત શમાઈલ મેં લીખી હૈ કે આપકા ચલના બહોત આહિસ્તા નહીં બલ્કે કીસી કદર તેઝી કે સાથ થા.

હદીસમેં હૈ કે આપ (સ.અ.વ.) એૈસા ચલતે થે કે ગોયા જમીન આપકે લીયે સીમટતી હૈ. **(ઈબ્ને કસીર)**

ઈસી લીયે સલ્ફે સાલિહીનને બનાવટ સે બિમારોં કી તરહ આહિસ્તા ચલને કો તકબ્બુર કી અલામત ઔર બનાવટ હોને કે સબબ મકરૂહ કરાર દીયા હૈ.

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી.) ને એક નવ જવાન કો દેખા કે બહોત આહિસ્તા ચલ રહા હૈ. પુછા કયા તુમ બિમાર હો ? ઉસ્ને કહા નહીં. તો આપને ઉસ પર એક દુર્રા ઉઠાયા ઔર હુકમ દીયા કે કુવ્વત કે સાથ ચલા કરો. **(ઈબ્ને કસીર)(મ.કુ.-૬/૫૦૨)**

ઈઝઝત હાસિલ કરને કી શર્ત :-

ઈમામ ગઝાલી (ર.અ.) ને ફરમાયા: કે દુનિયામેં ઈઝઝત ઔર મરતબા હાંસિલ કરના તીન શરતોં કે સાથ જાઈઝ હૈ.

(૧) અપને કો બડા ઔર દુસરે કો છોટા યા જલીલ સમજતા ન હો બલ્કે આખિરત કે ફાયદે કે લીયે હો કે લોગ મેરે મુઅતકીદ હોકર નેક આમાલ મેં મેરા ઈત્તિબાઅ કરે.

(૨) જુઠી તારીફ કરાના મકસુદ ન હો જો સિફત (ખુબી) અપને અંદર ન હો ઉસ્કી તારીફ કરાને કી ખ્વાહીશ ન હો.

(૩) દુનિયા કી ઈઝઝત ઔર મરતબા હાસિલ કરને કે લીયે કીસી ગુનાહ યા દીનકે મામલેમેં કોતાહી ઈખ્તિયાર ન કરે.

અલ્લાહ તઆલા કે એહસાન :-

બંદા જબ ગુનાહ કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ચાર

એહસાન ફરમાતે હૈ.

(૧) રોઝી બંદ નહીં કરતા

(૨) તંદુરસ્તી નહીં છીનતા

(૩) કીસી પર ઉસ્કા ગુનાહ જાહીર નહીં કરતા.

(૪) ફૌરન અઝાબ નહીં કરતા.

ચાર ચીઝેં સખ્ત આમાલ મેં સે હૈ :-

(૧) ગુસ્સે કે વકત ખતા કો માફ કરના

(૨) મુફલીસી મેં સખાવત કરના.

(૩) તન્હાઈ મેં પાક દામન રેહના

(૪) ખૌફ ઔર ઉમ્મીદ કે વકત સચ્ચી બાત કેહના.

મોમિન કી શાન :-

આદમી કી જીંદગીમેં યે અજીબ બાત હૈ કે વો જો ચીઝ ખાતા હૈ વો જીસ્મકે અંદર દાખિલ હો કર ઉન્કે ગોશ્ત ઔર ખુન ઔર હડ્ડી કી સુરત ઈખ્તિયાર કર લેતી હૈ.

મોમિન કે સાથ વોહી બાત રૂહાની ગીઝા કે બારેમેં હોતી હૈ. ઈસ તરહ કે મોમિન ઈસ દુનિયા મેં જો કછુ દેખતા હૈ યા સુનતા હૈ યા તજુરબા કરતા હૈ તો વો સબ ઉસ્કે ઈસ્લામી ઝેહન કી વજહસે ઉસ્કે લીયે મઅરેફતે હક મેં તબ્દીલ હો જાતા હૈ. ઈસી મોમિનાના સિફત કો કુર્આનમજીદમેં ‘‘તવસ્સુમ’’ કહા ગયા હૈ.

(અલ રિસાલા-૩/૨૦૦૩/૬)

ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) કા હકીમાના કૌલ :-

ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે લોગોં કે સાથ બદ મિજાઝીસે પેશ આના લોગોં કો દુશ્મન બના દેતા હૈ. ઔર બહોત ઝયાદા ખુશ મિજાઝીસે પેશ આના બુરે સાથીયોં કી હિમ્મતકો બઢા દેતા હૈ. લિહાઝા બદ મિજાઝી ઔર ઝયાદા ખુશ મિજાઝી કે દરમ્યાન રાહ ઈખ્તિયાર કરે.

(તામીરે હયાત-૨૫-જુન-૨૦૦૨)

નીંદ બડી અજીબ ચીઝ હૈ :

નીંદ બડી અજીબ ચીઝ હૈ. આદમી ચલતા ફીરતા હૈ. વો દેખતા બોલતા હૈ. મગર જબ સો જાતા હૈ તો ઉસ્કે તમામ હવાસ (હોશ) ઈસ

તરહ બેકાર હો જાતે હૈ. જૈસે જીંદગી ઉસસે નિકલ ગઈ હો. ઉસ્કે બાદ જબ વો નીદ પુરી કરકે ઉઠતા હૈ તો વો ફીર વૈસા હી ઈન્સાન હોતા હૈ જૈસા કે પહેલે થા. ગોયા યે જીંદગી ઔર મૌત કી મિસાલ હૈ. યે મામલા હમારે લીયે ઈસ બાતકો સમજને કે કાબિલ બના દેતા હૈ કે આદમી કીસ તરહ મરેગા. ઔર કીસ તરહ દો બારા ઝીંદા હોકર ખડા હો જાયેગા. યે વાકીઆત સાબિત કરતે હૈ. કે સારે ઈન્સાન ખુદાકે ઈખ્તિયાર મેં હૈ ઔર વો વકત જલ્દી આનેવાલા હૈ. જબ કે ખુદા અપને ઈખ્તિયાર કે મુતાબિક ઉન્કા ફેસ્લા કરે.

અંબિયા (અ.લ.) કી નીંદ :-

હઝરાતે અંબિયા (અ.લ.) કી ખુસુસીયત યે હૈ કે ઉન્કી નીંદ આમ ઈન્સાનોં કી નીંદ સે મુખ્તલીફ હોતી હૈ. આમ ઈન્સાન નીંદ કી હાલતમેં બેખબર હોતે હૈ. જબ કે અંબિયા (અ.લ.) નીંદ કી હાલતમેં ભી બે ખબર નહીં હોતે ઉન્કી નીંદ કા તઅલ્લુક સિર્ફ આખોંસે હોતા હૈ. દીલ નીંદ કી હાલતમેં ભી અલ્લાહતઆલા કી જાતે આલીસે જુડા રેહતા હૈ. (બજલુલ મજહુદ) (મુન્તખબ અહાદીસ-૭૬)

જરા સોચો તો કૌન બેકાર હૈ ?

બેકાર હૈ વો કોમ - જીસ્મેં અખ્લાક ન હો.
બેકાર હૈ વો ઈન્સાન - જીસ્મેં ઈન્સાનિયત ન હો.
બેકાર હૈ વો જીંદગી - જો દુસરોં કે લીયે ન હો.
બેકાર હૈ વો ખુશી - જો સિર્ફ અપને લીયે હો.
બેકાર હૈ વો આંખ - જીસ્મેં શરમ ન હો.
બેકાર હૈ વો મોહબ્બત- જીસ્મેં વફાદારી ન હો.
બેકાર હૈ વો દૌલત - જો હલાલ ન હો.
બેકાર હૈ વો ઔલાદ - જો ફરમાબરદાર ન હો.

એકદીલ :-

- કુર્આનમજીદ સુનતે વકત.
- ઝિક્ર મજલીસોં મે.
- તન્હાઈ કે અવકાત મેં

અગર ઈન તીનોં મૌકો પર તુમ અપને દીલ કો હાજીર ન પાઓ

(યાની ઉન્મેં તુમ્હારા દીલ ન લગે) ઔર દીલ ખુદા કી તરફ મુતવજ્જે ન હો) તો અલ્લાહતઆલા સે દરખાસ્ત કરો કે વો તુમ્હે એક દીલ અતા ફરમા દે. ઈસ લીયે કે તુમ્હારે પાસ દીલ નહીં.

(હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ(ર.દી.)

ઈસ્લાહ મેં નરમી કા બરતાવ :-

હઝરત ઈમામ શાફઈ (ર.અ.) ને ફરમાયા :

''જીસ શખ્સ કો કીસી ગલ્તી પર તંબીહ કરના હો ઔર આપને ઉસ્કો તન્હાઈ મેં નરમી કે સાથ સમઝાયા તો યે નસીહત હૈ. ઔર અગર સબકે સામને ઉસ્કો રૂસ્વા કિયા તો ફઝીહત (ફઝેતી) હૈ.

આજકલ તો એક દુસરે કે ઐબોં કો અખ્બારોં ઔર પેમ્ફલેટ કે ઝરીયે મંજરે આમ પર લાને કો દીન કી ખિદમત સમજ લીયા ગયા હૈ.

ઝટકે સેહના :-

લોગોં કે દરમ્યાન જીંદગી ગુજારતે હુએ અકસર ગુસ્સા ઔર ઈન્તિકામ કે જઝબાત દીલ કે અંદર પૈદા હોતે હૈ. ઐસી હાલતમેં મોમીન કો કયા કરના ચાહીયે ? મોમિન કો યે કરના ચાહીયે કે વો ઈસ કિસમ કે તમામ નફસીયાતી ઝટકોં કો ખુદ અપને ઉપર સહે. વો ઉન્કો દુસરોં તક ન જાને દે. વો લોગોં કે દરમ્યાન કાર કી તરહ રહે ન કે ટ્રેકટર કી તરહ.

(અલ રિસાલા-૧૦/૧૯૮૮/૪૩)

ગુસ્સા ન કરો :-

એક શખ્સ રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પાસ આયા. ઉસ્ને કહા અય અલ્લાહ કે રસુલ (સ.અ.વ.) મુઝકો ઐસે કલીમાત બતાઈયે જીન્કે સાથ મેં જીંદગી ગુજારૂં ઔર વો કલિમાત ઝયાદા ન હો કે મૈં ભુલ જાઉં. રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ગુસ્સા ન કરો.

(મોઅત્તા ઈમામ માલિક ર.અ.)(દીન-વ-શરીઅત-૧૩૫)

શરાબ કે બારેમેં જાહીલ કા હકીમાના કૌલ :-

બિજનૌર બસ અડ્ડે પર એક સાહબને બતાયા કે મેં ૧૯૭૮ ઈ.સ. તક બહોત શરાબ પીતા થા. એક મરતબા એક મુસલમાન શખ્સ મીલા મૈંને ઉન્સે કહા કે મુંઝે શરાબ પીને કી આદત હૈ ઈસ લીયે કે શરાબ નશા કરતી હૈ. ઉન્હોંને કહા કે શરાબ નશા નહીં કરતી બલ્કે નશા ઉતારતી હૈ.

મૈંને તઅજ્જુબ સે પુછા કે યે કૈસે ? ઉન્હોંને કહા કે અકસર ઈન્સાનમેં તીન નશે હોતે હૈ.

(૧) ઈઝઝત આબરૂ કા નશા

(૨) તંદુરસ્તી ઔર તાકત કા નશા

(૩) માલ કા નશા.

શરાબ ઈન તીનોં નશોં કો ઉતાર દેતી હૈ. જબ ઈન્સાન શરાબ પીતા હૈ તો માલ બરબાદ હોતા હૈ. ઔર ઐસી હરકતેં કરતા હૈ કે ઈઝઝત આબરૂ ખાકમેં મીલ જાતી હૈ. ઔર તંદુરસ્તી ખરાબ હો જાતી હૈ.

વો સાહબ કેહતે હૈ કે જબ ઉન્હોંને યે બાત કહી તો આજ તક મૈંને શરાબ કા ગ્લાસ હાથમેં નહીં લીયા.

(નિદાએ શાહી-૪/૨૦૦૦/૪૫)

તકવા બડા અમલ હૈ :-

મેરે મોહતરમ્ અગર કોઈ અમલ તસ્ખીરકા (તાબે કરને કા) ઐસા હોતા તો મૈં યહાં જેલ હી મેં કયું પડા રેહતા. સબસે બડા તસ્ખીરી અમલ તકવા હૈ. અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ.

અલ્લાહતઆલા કો રાઝી કીજીયે- હર ચીઝમેં ઈખ્લાસ્ ઔર તકવા કો અસ્લી મકસદ કરાર દીજીયે. ان اکرمکم عند اللہ اتقکم
سورۃ الحجرات پ ۱۳ آیت

(મકતુબાતે શૈખુલઈસ્લામ-૧/૩૦૭)

રાઝ કી બાત :-

નાદાન આદમી ના મુવાફિક બાતોંસે ઉલઝતા હૈ. અકલમંદ આદમી ના મુવાફિક બાતોંસે દામન બચાતે હુએ ગુજર જાતા હૈ. યહી એક લફઝમેં ઈસ દુનિયામેં ના કામી ઔર કામ્યાબી કા રાઝ હૈ. યહાં ઉલઝનેકા અંજામ ના કામી હૈ. ઔર નજર અંદાઝ કરને કા અંજામ કામ્યાબી.

ગફલત કા નતીજા :-

જો લોગ આલીમ, હાફિઝ યા નેક બનકર અમલી જીંદગી ઈખ્તિયાર કરે યા અપને જૈબોં મેં ડૉકટરી ઔર એન્જીનીયરીંગ કી આલા ડીગ્રી લીયે હુએ હો ઉન્હે દાદા બનને કી જરૂરત નહીં. દાદાગીરીકા પેશા હંમેશા વોહી લોગ ઈખ્તિયાર કરતે હૈ જો અપની ગફલત કે નતીઝેમેં

જાહીલ રેહ ગયે હો.

બુરાઈ કા ફેલના :-

કોઈ બુરાઈ હંમેશા છોટી સતહ સે શુરૂ હોતી હે. ઔર ફીર બઢતે બઢતે બડી બન જાતી હે. અગર ઐસા હો કે બુરાઈ જબ અપની ઈબ્તેદાઈ હાલતમેં હો ઉસી વકત કુછ લોગ ઉસ્કે ખિલાફ ઉઠ જાયે તો વો આસાનીસે ઉસે કુચલ દેંગે. લેકીન જબ બુરાઈ ફેલ ચુકી હો તો ઉસ્કી જડે ઈત્ની ગેહરી હો જાતી હે કે ફીર ઉસ્કો ખત્મ કરના મુમ્કીન નહીં હોતા.

તાકતવર :-

તાકતવર વો હે જો જીસ્કી જરૂરીયાત મુખ્તસર હો. જીસ્કી આરઝુંએ મેહદુદ હો. જો લઝઝત ઔર જાહ કા તાલીબ નહો. જીસ્કો તવાજુઅ મેં રાહત મીલતી હો ન કે અપને કો બડા બનાનેમેં- ઐસા આદમી નફસાનિયત સે ખાલી હોતા હે. ઉસ્કે લીયે સહી ફેસ્લા કરનેમેં કોઈ ચીઝ રૂકાવટ નહીં હોતી. મસ્લેહતોં કા ખ્યાલ ઉસ્કા કદમ નહીં રોકતા. મકસદ કે ખાતીર કુરબાની કી હદ તક જાનેમેં ઉસ્કે લીયે કોઈ ચીઝ રૂકાવટ નહીં હોતી. (અલ રિસાલા-૯/૧૯૮૧/૧૧)

દીલ કા સખ્ત હોના :-

માલિક બીન દીનાર (ર.અ.) ને કહા દીલ કી સખ્તીસે ઝયાદા બડી સઝા કભી કીસી બંદે કો નહીં દી ગઈ.

સરમાયા કી જરૂરત નહીં :-

ઝબાન સચ્ચી હે. ઔર ઈમાન દીલમેં હો તો સરમાયા કી જરૂરત નહીં. આપ ઝબાન દેકર કિત્ના ભી સોદા બાઝાર સે ઉઠા સકતે હે.

આખિરત કા યકીન :-

"બેલગાડી" કે દૌર મેં ઈન્સાન કે લીયે "હવાઈ જહાઝ" એક ના કાબિલે યકીન ચીઝ થી કયુંકે ઉસ વકત "હવાઈ જહાઝ" મુસ્તકબીલ કે પર્દોમેં છુપા હુવા થા. ઈસી તરહ મૌજુદા જીંદગીમેં અભી આખિરત કા દૌર ઈન્સાન કી નજરોં સે છુપા હુઆ હે. પર્દા હટને કે બાદ આલમે ગૈબ કી બાતેં ભી આદમી કે લીયે ઈસી તરહ કાબિલે ફહેમ બન જાયેગે. જીસ તરહ આજ દુનિયા કી બાતેં કાબિલે ફેહમ બની હુઈ હે.

અકલમંદી :-

અગર કીસી શખ્સ કો કાલા ઔર સફેદમેં ફર્ક માલુમ ન હો તો ઉસ્કી જાહીરી આંખ ખરાબ હોતી હૈ. ઈસી તરહ અગર કીસી કો ઝીના ઔર નિકાહમેં ફર્ક માલુમ ન હોતો ઉસ્કા બાતીન (યાની દીલ કી આંખ) ખરાબ હો ગઈ હૈ. અગર કીસીકો બદબું ઔર ખુશ્બુ મે ફર્ક માલુમ ન હો તો જાહીર હૈ ઉસ્કી સુંઘને કી કુવ્વત ખરાબ હૈ.

ઈસી તરહ જીસ્કો હક ઔર બાતિલ મેં ફર્ક મેહસુસ ન હો ઉસ્કી અકલ બિમાર ઔર ખરાબ હૈ. અલ્લાહતઆલા કી દી હુઈ અકલ એક બહોત બડી નેઅમત હૈ. ઔર તમામ ઉલ્માએ કિરામ કા ઈસ બાત પર ઈત્તિફાક હૈ કે હઝરાતે અંબિયા (અ.લ.) સે બઢકર કોઈ અકલમંદ નહીં હૈ. **(મઝાહિરે ઉલુમ-૬/૨૦૦૧/૩૧)**

ઈખ્લાસ :-

કીસી કામકો બગૈર મજદુરી લીયે કરના તન્ખ્વાહ ન લેના યે ઈખ્લાસ કી દલીલ નહી હૈ. ઈખ્લાસ તો વો હૈ કે સબ કુછ કરને કે બાવુજુદ યે સમજે કે મૈંને કુછ નહીં કીયા ઔર ન મુંઝસે હો સકા. ઈખ્લાસ બડી કદર કરને કી ચીઝ હૈ. **(મઝાહિરે ઉલુમ-૧૦/૨૦૦૦/૨૦)**

હિસાબે મેહશર :-

હઝરત અલી (રદી.) સે કીસીને સવાલ કીયા.

જબ કયામત કે રોજ અવ્વલસે આખિર તમામ મૈદાને હશરમેં જમા હોંગે તો ઈત્ને બેશુમાર આદમીયોં કા હિસાબ અલ્લાહતઆલા કૈસે લેંગે ?

આપને ફરમાયા :

જીસ તરહ વો ઈસ વકત અપની મખ્લુક કો રોઝી પહુંચા રહા હૈ ઈસી તરહ ઉસ દીન સબકા હિસાબ ભી લે લેગા.

હર શખ્સ કો હર જગા રોઝી અપને વકત પર પહોંચ જાતી હૈ. હાલાં કે રૂએ જમીન પર ખુદા કી બે શુમાર મખ્લુક આબાદ હૈ. ખુદા ઉન્કો બગૈર કીસી ગલ્તી કે રોઝી દેતા હૈ. ઈસી તરહ સબ કા એક હી વકતમેં બગૈર ગલ્તી કે હિસાબ ભી લે લેગા.

કીસીને હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) સે સવાલ

કીયા કે જબ ઈન્સાન મરજાતા હે તો ઉસ્કી રૂહ કહા ચલી જાતી હે ? ફરમાયા - જબ ચિરાગ જલતા હે તો ઉસ્મે નુર ઔર રોશની હોતી હે. જબ ઉસ્કો બુઝા દેતે હે તો બતાઓ વો નુર કહાં ચલા જાતા હે ?

(ખુત્બાત મૌલાના કાંધલવી-ર.અ.)

કૌલ ઔર અમલ કા રેકાર્ડ :-

બડી કોન્ફરન્સોંમેં યે મંજર આમ હે કે ટેલીવીઝન કે આદમી મશીનોંકો લીયે હુએ મૌજુદ રેહતે હે. ઔર લોગોં કી આવાઝે ઔર ઉન્કી હરકતેં રેકાર્ડ કરતે હે. ઈસ મંજર કો દેખકર ઝેહનમેં યે વાકેઆ ઈસ તરહ બદલ ગયા. જીસ્કા ઝિક્ર કુર્આનમજીદ મેં હે.

اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِيْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيْدٌ" (پ ٢٦ ع ١٦)

ઐસા લગતા હે કે જૈસે હકીકતમેં હમારે દોનોં તરફ ફરિશ્તે ખડે હુએ હે. ઔર નિહાયત સહી અંદાઝમેં હમારે કૌલ ઔર અમલ કા રેકર્ડ તૈયાર કર રહે હે. **(અલ રિસાલા-૧૯૮૮/૩૨)**

જાહીલ કી ખસ્લતેં :-

હઝરત ઉમર બીન અ. અઝીઝ (ર.અ.) ને ફરમાયા જાહીલ કી દો ખસ્લતોંસે બચકર રેહના ઉન્હે કભી ન અપનાના.

(૧) બાતચીત કરતે વકત સરકો બહોત ઝયાદા દાયે-બાયે હરકત દેના.
(૨) કીસી બાત કા જવાબ દેને મેં જલ્દ બાઝી કરના.

(હકીમાના અકવાલ-૧૩૪)

અકલ ઔર તજુરબા :-

કેહતે હે કે હરચીઝ અકલ કી મોહતાજ હોતી હે ઔર અકલ તજુરબે કી મોહતાજ હોતી હે.

(હકીમાના અકવાલ-૧૫૧)

બડા બેવકુફ :-

હઝરત ઉમર (રદી.) ને અપની મજલીસ કે સાથીયોં કો મુખાતબ કરકે ફરમાયા. મુંઝે અહમક(બેવકુફ) તરીન શખ્સકે બારેમેં બતાઓ ?

લોગોંને કહા વો શખ્સ જો દુનિયા કે બદલેમેં અપની આખિરત કો બેચ ડાલે. તો હઝરત ઉમર (રદી.) ને ફરમાયા .

કયા મૈં તુમ્હે ઉસસે ભી ઝયાદા અહમક શખ્સકે બારેમેં બતાઉ ? તો ઉન્હોંને કહા બતાઈયે. તો હઝરત ઉમર (ર.અ.) ને ફરમાયા. વો આદમી જીસ્ને અપની આખિરત કીસી દુસરેકી દુનિયા કે લીયે બેચ દી.

(હકીમાના અકવાલ-૧૪૪)

આદમી કી પહેચાન કા ઝરીયા :-

એક આદમીને હઝરતે ઉમર (રદી.) સે કહા કે ફલા આદમી બહોત ભલા ઔર નેક હૈ. તો આપને ફરમાયા કયા તુમને ઉસ્કે સાથ સફર કીયા હૈ.? ઉસ્ને કહા નહીં આપને ફીર કહા કયા તુમ્હારે ઔર ઉસ્કે બીચમેં કોઈ ઝઘડા હુવા હૈ.? વો બોલા નહીં તો આપને ફરમાયા. કયા કભી ઉસ્કે પાસ અમાનત રખવાઈ હૈ ? ઉસ્ને કહા નહીં.

તો આપને ફરમાયા તો તુમ ઉસ્કે બારેમેં કુછ નહીં જાનતે શાયદ તુમને ઉસ્કો મસ્જીદમેં સર ઉઠાતે ઔર ઝુંકાતે દેખા હોગા.

(ઉયુનુલ અખ્બાર) (હકીમાના અકવાલ-૨૨૫)

સબસે ઝયાદા હક કીસ કા ? :-

હઝરત આયશા (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) સે પુછા કે ઔરત પર સબસે ઝયાદા હક કીસકા હૈ. આપને ફરમાયા ઉસ્કે શૌહર કા, ફીર મૈંને કહા, આદમી પર સબસે ઝયાદા હક કીસકા હોતા હૈ ? તો આપ(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ઉસ્કી મા કા.

(હાકિમ)(હકીમાના અકવાલ-૯૯)

તિલાવત કા મસ્નુન તરીકા :-

સુરએ ફાતિહા કી હર આયત પર વકફ કરતે હુએ પઢના હુઝુર (સ.અ.વ.) સે સિહા સિત્તામેં સાબિત હૈ. **(સુલુકે તરીકત-૪૮)**

સુદી કર્ઝ સે પરહેઝ કીજીયે :-

સુદી કર્ઝ હરગીઝ નલે. કર્ઝ સખ્ત મુસીબત હૈ. ખાસ કર સુદી કર્ઝ તો ઝેહરે કાતિલ હૈ. અગર મુમ્કીન હો તો કુછ હિસ્સા જાયદાદ કા બેચ કર સુદી કર્ઝ સે છુટકારા હાસિલ કીજીયે. ઔર હંમેશા એહતિયાત રખીયે સુદી કર્ઝ હરગીઝ મત લીજીયે.

(સુલેકે તરીકત-૨૮)(નિદાએ શાહી-૫/૧૯૯૩/૨૨)

પેરવી કરના જરૂરી હૈ :-

હઝરત જુનૈદ બગદાદી (ર.અ.) ને ફરમાયા મખ્લુક કે લીયે અલ્લાહ તઆલા કી તરફ પહુંચને કે તમામ રાસ્તે બંદ હૈ. સિવાય ઉસ રાસ્તે કે જો નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને બતલાયા હૈ. **(મ.કુ.૪/૯૩)**

સફાઈ પેશ કરના :-

કીસી શખ્સ પર કોઈ ગલત તોહમત બાંધે તો અપની સફાઈ પેશ કરના. અંબિયા (અ.લ.) કી સુન્નત હૈ. યે કોઈ તવકકુલ ઔર બુઝુર્ગી નહીં કે ઉસ વકત ખામોશ રેહ કર અપને આપકો મુજરીમ કરાર દેદે.

ગુનાહોં કા કફફારા :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા. જબ ભી કીસી મુસ્લિમ પર કોઈ થકાન યા દર્દ યા રંજ ઔર ગમ યા તકલીફ પહોંચતી હૈ. યહાં તક કે અગર કોઈ કાંટાભી ચુંભતા હૈ. તો અલ્લાહતઆલા જરૂર ઈન મુસીબતોં કો ઉસ્કે ગુનાહોંકા કફફારા બના દેતા હૈ.

(ફત્હુલબારી શર્હે બુખારી-૧૦/૧૦૭)

જીંદગી કી હકીકત :-

કયા ? આપને કભી સોચા કે જીંદગી નામ હૈ ચંદ સાંસોકે મજમુએ કા. એક સાંસભી અગર બગૈર કીસી કામમેં લગે બેકાર ગુજર ગઈ તો જીંદગી કે એક હિસ્સે કી ખુદ કુશી હો ગઈ. ખુદ કુશી હરામ હૈ. તો એક સાંસ કા એક લમ્હા ભી બરબાદ કરના હરામ હૈ.

ઉસ્તાદ કા મરતબા :-

કયા આપ અપને ઉસ્તાદોં કે મરતબે ઔર મુકામ સે વાકિફ હૈ ? હઝરત અલી (રદી.) કા ફરમાન હૈ.

જીસ્ને મુંઝે કુછ ભી સીખાયા. મૈં ઉસ્કા ગુલામ હો ગયા. ચાહે તો વો મુઝે બેચ દે. યા આઝાદ કર દે. કયા ? આપને કીસી ફાઝિલ ઉસ્તાદ કી ગુલામી ઇખ્તિયાર કી. **(નિદાએ શાહી-૯૧૦૩/૨૪)**

અબ હમારે બચ્ચોં કી તરબિયત કૌન કરતા હૈ ? ટેલીવીઝન કરતા હૈ. ઔર બચ્ચા જરા બડા હો જાતા હૈ તો અખ્બારોં ઔર રિસાલોં સે હોતી હૈ. ઔર યે બતાને કી જરૂરત નહીં કે ટેલીવીઝન કયા સિખાતા હૈ ?

કયા ? આપ સમજતે હૈ કે ટેલીવીઝન પર જો કુછ દીખાયા ઔર બતાયા જાતા હૈ વો હવામેં તહલીલ હો જાતા હૈ ? નહીં બલ્કે વો અપના નકશ છોડ જાતા હૈ. **(તામીરે હયાત-૨૫/૮/૦૩/૧૨)**

કમઝોરોં કી વજહ સે રોઝી :-

હદીસમેં હૈ કે એક શખ્સ કે યહાં દો ભાઈ થે. એક ભાઈ ઘરકા કારોબાર સભાંલતા થા. ઔર દુસરા ભાઈ દીની કામોં મેં મશ્ગુલ રેહતા થા. પહેલે ભાઈ ને હુઝુર (સ.અ.વ.) સે અપને ભાઈ કી શિકાયત કી ઔર કહા કે વો ઘરકે કારોબાર મેં હિસ્સા નહીં લેતા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા શાયદ તુમકો ઉસીકી વજહ સે રોઝી મીલ રહી હો.

ઈસી તરહ એક ઔર રિવાયતમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે :

તુમ કો જો મદદ મીલતી હૈ. જો રોઝી મીલતી હૈ. વો સિર્ફ તુમ્હારે કમઝોરોંકી વજહસે મીલતી હૈ. **(ફત્હુલબારી શર્હે બુખારી-૬/૧૦૫)**

અલ્લાહ કી દૈન :-

આદમી કો અપને દીલમેં યે બાત ઉતારલેની ચાહીયે ઔર ઘરમેં બીવી બચ્ચોંસે ભી યે કેહના ચાહીયે કે હમારે પાસ જો કુછ હૈ. વો બરાહેરાસ્ત (સીધા) અલ્લાહ કા અતીય્યા (દીયા હુવા હૈ) ચાહે કોઈ છોટી ચીઝ હો યા કોઈ બડી ચીઝ. ઈસ તજુરબે કા બડા ફાયદા યે હોગા કે આદમી હર વકત યે મેહસુસ કરેગા કે મૈં અલ્લાહકે દીયે હુએસે પારહા હું. ન કે અપની મેહનત કી કમાઈ સે. **(અલ રિસાલા-૧૦/૨૦૦૧/૪૨)**

થોડે મેં બરકત :-

કુછ આજ, કુછ કલ, ઈસ તરહ હરરોઝ ઈલ્મી જવાહીરપારે જમા કરને સે ઈન્સાનકે પાસ ઈલ્મ વ હિકમત કા ખઝાના જમા હોજાતા હૈ. જીસ તરહ કતરા, કતરા જમા હો કર દરિયા બન જાતા હૈ.

(ઈબ્ને નહહાસ)

કામ્યાબ ઈલાજ :-

અગર આજ આપકો કીસીસે તકલીફ પહુંચે તો સોચ સમજકર "કલ" ઉસ્કા જવાબ દીજીયે. કીસીકી એક કારવાઈસે આપકે અંદર ગુસ્સા પૈદા હો તો પહેલે અપને ગુસ્સેકો ઠંડા કીજીયે, ઔર ઉસ્કે બાદ ઉસ્કે મુકાબલે કે લીયે ઉઠીયે. કોઈ શખ્સ આપકો જલીલ માલુમ હો તો

અપને ઝેહનમેં ઉસ્કો બરાબર કી સતહ પર લાઈયે ઔર ફીર ઉસ્કે ખિલાફ કારવાઈ કીજીયે. યહી ઈસ દુનિયામેં કામ્યાબ એક ઈલાજ હે.

(અલ રિસાલા-૩/૧૯૮૩/૪૬)

મુફીદ બાતેં :-

- જીંદગી કે કીસી ભી શોબે મેં રેહતે હુએ આપકો બડા બનના હે તો અપને કીરદાર ઔર અમલ, મોહબ્બત, હમદર્દી, ખૈર ખ્વાહી, મેહનત ઔર મખ્લુકે ખુદા કી ખિદમત કે મૈદાનો મેં જબરદસ્ત કારનામેં અંજામ દીજીયે. ઔર ઈખ્લાસ પર સાબિત કદમ રહીયે. દુસરે ખુદ છોટે હો જાયેંગે. ઉન્કો ઘટાને ઔર મીટાને કી જરૂરત નહીં હોગી.

(મઝાહીરે ઉલુમ-૪/૨૦૦૨/૧૮)

- દુનિયા કે ખાકસારોં (આજીઝ) ખસ્તાહાલ, પરાગંદાબાલ લોગોં કો હકારત યાની ગીરી હુઈ નિગાહસે મત દેખો, તુમ્હે કયા પતા ? ઈસ ઉડતે હુએ ગરદે (ધુલ) કારવાં કે અંદર કોઈ ઘોડા સવાર હો.
- આજ કી મેહનત કલ કી કિસ્મત હે.
- કોઈ મૌકા તુમ્હારા દરવાઝા સિર્ફ એક બાર ખિટ ખિટાતા હે.
- ગુસ્સા હંમેશા બેવકુફીસે શુરૂ હોતા હે ઔર શરમીંદગી પર ખત્મ હોતા હે.
- ગલ્તી કે બાદ સહી બાત યે હે કે આદમી અપની ગલતી કા ઈકરાર કરે. આદમી અગર ફૌરન અપની ગલતી કો માન લે તો વો રાસ્તા છુટ જાતા હે. લેકીન અગર ઉસ્ને ગલતી માનનેમેં દેર કી યા ગુસ્સેમેં કોઈ ઔર ગલતી કર ડાલી તો યે સિર્ફ ગુનાહ કો બઢાને વાલી હરકત હોગી.
- ‘‘સાબુન કપડે કે મેલ કો સાફ કરતા હે ઔર ઈકરાર અખ્લાક કે મેલ કો’’.
- ગુસ્સા આને કે બાદ ગુસ્સા કે અંજામ સે બચને કે લીયે સિર્ફ એક ચીઝ કી જરૂરત હે. યાની અપને આપ કો થોડી દેર કે લીયે સંભાલને કી તાકત પૈદા કરો. ગુસ્સા આને કે બાદ અગર એક લમ્હે કે લીયે ભી આપ અપને આપકો ઉસ્કે અસર સે રોકલે તો યકીની તૌર પર આપ અપને કો ગુસ્સે કે અંજામસે બચા સકતે હે.
- શહવતોંસે મુરાદ દુનિયા કી વો લઝઝતેં હે જો ઈન્સાન કો

અલ્લાહતઆલા કી યાદ ઔર નમાઝસે ગાફિલ કર દે.

- હઝરત અલી (રદી.) ને ફરમાયા કે શાનદાર મકાનોંકી તામીર ઔર ઐસી શાનદાર સવારીયોં પર સવારી કરના જીસ પર લોગોં કી નજરે ઉઠે ઔર લિબાસ જીસસે આમ લોગોં મેં ઈમ્તિયાઝ કી શાન નજર આયે શેહવતમેં દાખિલ હે. **(મ. કુ.૬/૪૫) (કુતુબી)**
- જીસ વકત આદમી હવાઈ જહાઝમેં તેઝી સે સફર કરતા હે તો વો હર ઘડી વતસે દુર ઔર મંઝીલ સે કરીબ હોતા રેહતા હે. યહી હાલ ખુદ ઈન્સાન કા હે. ઈન્સાની જીંદગી એક મુસલસલ (લગાતાર) સફર હે. ઔર હર ઈન્સાન ઘડી બ ઘડી દુનિયાસે દુર ઔર આખિરતસે નઝદીક હોતા જા રહા હે.
- દો ચીઝોં કા તજુરબા ઈન્સાન કો સિર્ફ આખિરત મેં હોગા. એક ઐસી જીંદગી જીસ્મેં હાલ કી તકલીફ ન હો. ઔર દુસરા મુસ્તકબીલ કા ગમ ન હો. કુર્આન મજીદમેં હે. لَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَاهُمْ يَحْزَنُوْنَ
- જન્નત એક નફીસ તરીન પાકીઝા મુઆશિરા હે. ખુદા ઔર ફરિશ્તોં પયગંબરોં ઔર સાલેહીન કા મુઆશરા હે. જન્નતી ઈન્સાન ઈસ્મેં રહેગા. વહાં ન હાલ કા કોઈ ગમ હોગા. ઔર ન મુસ્તકબીલ કે બારેમેં ખૌફ.
- ઈસ દુનિયામેં ઔરત ઔર મર્દ દોનોં કો શિકાયતોં કે દરમ્યાન જીના પડતા હે. હરરોઝ કોઈ ન કોઈ કિસ્સા ઐસા પેશ આતા હે જો આપ કે દીલમેં દુસરોં કે ખિલાફ શિકાયત કા જઝબા પૈદા કર દે. યહી ઈસ દુનિયામેં કીસી ઔરત યા મર્દ કા સબસે બડા ઈમ્તીહાન હે. ઈસ દુનિયામેં કામ્યાબ સિર્ફ વો શખ્સ હે. જો શિકાયતોં કે તુફાનમેં અપને દીલ કો શિકાયતોં સે ખાલી રખેં. જો શિકાયતકે બાવજુદ બે શિકાયત બન કર રેહ સકે.
- દુસરોં સે નફરત આદમી કો બુઝદીલ બનાતી હે. ઔર દુસરોં સે મોહબ્બત આદમીં કો બહાદુર બના દેતી હે. **(મ.કુ.૨/૩૪૩)**
- ઈમામે તફસીર મુજાહીદ (ર.અ.) ને ફરમાયા. જો શખ્સ કીસી કામમેં અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કર રહા હે વો યે કામ કરતે હુએ જાહિલ હી હે. અગરચે સુરત (દેખાવ) મેં બડા આલિમ ઔર જાનકાર હો. **(ઈબ્ને કસીર)**

● હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ને ફરમાયા કે અગર મુઝે યે યકીન હો જાયે કે મેરા કોઈ અમલ અલ્લાહતઆલાને કુબુલ ફરમા લીયા તો યે વો નેઅમત હૈ કે સારી જમીન સોના બનકર અપને કબ્જેમેં આ જાયે તો ભી ઈસ્કે મુકાબલેમેં કુછ ન સમજું. **(મ.કુ.-૩/૧૧૩)**

● હઝરત અબુ દરદા (રદી.) ને ફરમાયા કે અગર યે બાત યકીની તૌર પર તય હો જાયે કે મેરી એક નમાઝ અલ્લાહતઆલાકે નઝદીક કુબુલ હો ગઈ તો મેરે લીયે વો સારી દુનિયા ઔર ઉસ્કી નેઅમતોંસે ઝયાદા હૈ.

● હઝરત ઉમર બીન અ.અઝીઝ (ર.અ.) ને એક શખ્સકો ખતમેં યે નસીહતે લીખી કે. “મૈં તુઝે તકવા કી તાકીદ કરતા હું જીસ્કે બગૈર કોઈ અમલ કુબુલ નહીં હોતા ઔર એહલે તકવા કે સિવા કીસી પર રહમ નહીં કીયા જાતા ઔર ઈસ્કે બગૈર કીસી ચીઝ પર સવાબ નહીં મીલતા. ઈસ બાત કા વાઅઝ કેહને વાલે તો બહોત હૈ. મગર અમલ કરનેવાલે બહોત કમ હૈ.

● હઝરત અલી (રદી.) ને ફરમાયા તકવાકે સાથ કોઈ છોટા સા અમલ ભી છોટા નહી હૈ. ઔર જો અમલ મકબુલ હો જાયે વો છોટા કૈસે કહા જા સકતા હૈ ? **(મ.કુ.-૩-૧૧૪) (ઈબ્ને કસીર)**

● હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ને ફરમાયા કે જો ચાહો ખાઓ પીઓ ઔર જો ચાહો પેહનો. સિર્ફ દો બાતોંસે બચો એક યે કે ઉસ્મેં ઈસરાફ યાની જરૂરત સે ઝયાદા ન હો. દુસરા ફખ્ર ઔર તકબ્બુરી ન હો. **(મ.કુ.-૩/૫૪૬)**

● હઝરત હસન (રદી.) કી આદત થી. કે નમાઝ કે વકત અપના સબસે બેહતર લિબાસ પહેનતે થે. ઔર ફરમાતે થે કે અલ્લાહતઆલા જમાલકો પસંદ ફરમાતા હૈ. ઈસ લીયે મેં અપને રબકે લીયે ઝીનત ઔર જમાલ ઈખ્તિયાર કરતા હું. અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ.

خُذُوْا زِيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ (پ. ع) **(મ.કુ.૩/૫૪૩)**

(૧૨) શેઅર

હઝરત મૌલાના અ. રહીમ લાજપુરી (ર.અ.) હંમેશા ઈન અશ્આર કો પઢા કરતે થે.

ખબર હદીસોંમેં જીસ્કી આઈ - વહી ઝમાના અબ આ રહા હૈ.
જમીન ભી તેવર બદલ રહી હૈ - ફલક ભી આંખે દીખા રહા હૈ.
પરાયે માલ કો અપના સમજે - હરામ કો ભી હલાલ સમજે.
ગુનાહ કરે ઔર કમાલ સમજે - બતાઓ દુનિયામેં કયા હો રહા હૈ.
ભાઈ કા ભાઈ હો ગયા રેહઝન - હકીકી બેટી હૈ મા- કી દુશ્મન.
પીસરને છોડા પીર કા દામન - બહેન કો ભાઈ સતા રહા હૈ.
હાથ બાંધે ખડે હૈ સફ પર - સબ અપને અપને ખ્યાલ મેં.
ઈમામે મસ્જીદ સે કોઈ પુછે - નમાઝ કીસકો પઢા રહા હૈ.

(અશરફુલ ઉલુમ-૬/૧૯૯૮/૩૬)

નફસ કી લઝઝત :-

હઝરત ઉમર (રદી.) ને એક ઔરત કો યે કેહતે હુએ સુના

ઉમર કે જાને કે બાદ મેરે નફસને
દી ઈસ તરહ મુંઝકો દઅવતે ગુનાહ
મૈંને કહા હરગીઝ ન કરૂંગી ઈતાઅત તેરી
ચાહે જીત્ની ભી લંબી હો તન્હાઈ કી મુદત મેરી.
અય નફસ મૈંને તેરા કહા માન લીયા અગર
જાનતીહું કે રૂસ્વાઈમેં બદલ જાયેગી ઈઝઝત મેરી.

હઝરત ઉમર (રદી.) ને ઉસસે કહા તુમ્હે ઐસા કરને સે કીસને રોકા. તો વો બોલી શરમ ઔર હયા ઔર ઈઝઝતે નફસ ને. હઝરત ઉમર (રદી.) ને ફરમાયા કે શરમ વ હયા મેં બડે રંગીન તોહફે પોશીદા હૈ જીસ્ને શરમ કી ઔર જો છુપ ગયા. ઉસ્ને તકવા ઈખ્તિયાર કીયા ઔર જીસ્ને તકવા ઈખ્તિયાર કીયા વો બચ ગયા. **(હકીમાના અકવાલ-૨૫૩)**

તૌહફા :-

તોહફા ઈત્ના હોતા હૈ ખુબસુરત
કે જાદુ કી તરહ દીલોં કો ખીંચ લેતા હૈ.

બદલ દેતા હે નફરત કો મોહબ્બતમેં
દુરીયોંકો બદલ દેતા હે કુરબત મેં
દુશ્મનોં કે દીલોં પર અસર કરતા હે ખુબ
દેરીના દુશ્મનોં કો બના દેતા હે મેહબુબ.

(હકીમાના અકવાલ-૨૫૫)

ગમ હંમેશા નહી રેહતા :-

અય ગમ કે મારે તેરા ગમ દુર હો જાયેગા.
ઈત્મિનાન રખ કે તેરે લીયે કાફી હે અલ્લાહ.
માના કે માયુસી બહોત પરેશાન કુન હોતી હે.
માયુસ ન હો કે તેરા મુશ્કીલ કુશા હે બસ અલ્લાહ.
કાફી હે તુઝકો અલ્લાહ કી પનાહ જો તુને માંગી
ઉસસે ઝયાદા મેહફુઝ હોગા કૌન જીસ્કા મુહાફિઝ હે અલ્લાહ
ફીકર મત કર કે તદબીર ઉસ્કે હાથમેં હે
બેહતરી ઉસ્મે હોતી હે જો કુછ કરતા હે અલ્લાહ.
અય નફસ કર સબ્ર કઝા વ કદર પર
સરે તસ્લીમ ખમ કર કે હાકિમ હે બસ અલ્લાહ.
ના મુમ્કીન કો મુમ્કીન મુશ્કીલ કો આસાન કરતા હે વો.
કીત્નીહી આફતોં સે બસ બચાતા હે અલ્લાહ.

(હકીમાના અકવાલ-૨૬૬)

ઈબ્રત :-

વો દૌર ભી દેખા હે તારીખ કી નજરોંને
લમ્હોંને ખતા કી થી સદીયોં ને સઝા પાઈ

અકબર અલ્હાબાદી દાઢીમેં ખિજાબ લગા રહે થે. આઈને મેં દેખતે હુએ અપને નફસકો ખિતાબ કરકે યે શેઅર પઢા.

મસરૂફ હે હુઝુર કીસ બંદોબસ્તમેં
અપ્રિલ કી બહાર ન હોગી અગસ્તમેં

(મઝાહિરે ઉલુમ-૭/૨૦૦૨/૩૮)

સુબ્હાન તેરી કુદરત :-

દરિયા જો બેહ રહા હે, સુબ્હાન તેરી કુદરત !
હર કત્રા કેહ રહા હે, સુબ્હાન તેરી કુદરત !

જો બાર ઉઠા સકે ન, અરદોં જિબાલોં અફલાક
ઈન્સાન સેહ રહા હૈ, સુબ્હાન તેરી કુદરત !

(હઝરત શાહ સૈયદ નફીસ અલહુસૈની)

અય બુઢાપા-ખુશ આમદીદ :-

અય બુઢાપે ખુશ આમદીદ વ મરહબા
આનેવાલે મેહમાન તુંઝકો મરહબા
તુંને મિટા દી હર જહાલત ઔર દીયા મુઝકો વકાર
ખુબીયાં મુંઝકો અતાકી ઔર બનાયા નેકો કાર
બનગયા મેં મુત્તકી હોને લગા મેરા ઈકરામ.
હર કોઈ કરને લગા મેરી ઈઝઝત એહતિરામ
નવજવાન દેને લગે મુંઝકો રૂતબા ઔર મુકામ
જબ કે અય બુઢાપે તુંઝસે પહેલે નહીં થા મેરા કોઈ નામ
જૈસે હી આતા હું મૈં સબ ખડે હો જાતે હૈ.
બુઝુર્ગી કી તઅઝીમ મેં આદાબ બજા લાતે હૈ.
મેરી બાતકો સચ જાનતે હૈ સબ
જો ભી મૈં કેહતા હું ઉસે માનતે હૈ સબ

(હકીમાના અકવાલ-૫૧)

વઅઝ -વ-ઈબત :-

શુગલ દે અબ ફકત ઈબાદત કા
ઝૌક દે ઈમાન કી હલાવત કા
ફિકે દુનિયા સે અબ નજાત મીલે
શૌક હો બસ તેરી ઈતાઅત કા
સીધે રાસ્તે પે ચલા હમકો
કયદે શયતાનસે બચા હમકો
જીંદગી હોતો બસ ઈબાદત મેં
સાથ ઈમાન કે ફીર ઊઠા હમકો.

(મુફતી શફી (ર.અ.)

يَا رَبِّ صَلِّى وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا ـ عَلٰى حَبِيْبَكَ خَيْرًا الْخَلْقِ كُلِّهِمِ

(૧૫) દીની કિતાબેં

કિતાબોં તક પહુંચના :-

ઈલ્મકો લીખકર મેહફુઝ કરો.

ઈસ્કે મુતાબિક એક ઈલ્મ વો હે જો તહરીર કી શકલ મેં મેહફુઝ હે દુસરા ઈલ્મ વો હે જીસ્કો તહરીર મેં મેહફુઝ કીયા ગયા હો. આલીમ ઔર જાહીલમેં યે ફર્ક હે કે જાહીલ કી પહુંચ તહરીર કી શકલ કે ઈલ્મ તક નહીં હોતી સિર્ફ ઈલ્મ કી બાત સુનને તક હો સકતી હે. કયુંકે જો શખ્સ પઢના ન જાનતા હો વો સિર્ફ ઉન્હી બાતોં કો જાન સકતા હે જીન્કો વો સુન સકતા હો. વો ઈલ્મ જો કિતાબોં મેં તહરીર કી શકલ મેં હે ઉસ્કો જાહીલ પઢ નહીં સકતા. ઔર હકીકત યે હે ઈલ્મ કા ૯૯% હિસ્સા વો હે જો તહરીર કી શકલ મેં કિતાબોં મેં મૌજુદ હે. તાલીમી ઈદારે ઈસ તહરીરી ઈલ્મ તક ઈન્સાનોં કો પહુંચાને કે કાબીલ બનાતે હે.

મદ્રસા ઈન્સાન કો ઈસ કાબીલ બનાતા હૈ કે વો તન્હાઈ મેં ભી મુકમ્મલ તૌર પર ઈલ્મ હાસીલ કર સકે અગર આદમી મુતાલે કી સલાહીયત સે મેહરૂમ રહે તો કભી ઈલ્મ હાસિલ નહીં કર સકતા.

પઢને કી સલાહીયત કા યે બડા ફાયદા હૈ કે આદમી ઈસ કાબીલ બન જાતા હે કે વો સારી દુનિયા કે દીમાગ વાલે યહાં તક કે જો ઈન્સાન વફાત પા ગયે હૈ. ઉન્કે ઈલ્મ ઔર તહકીકસે ભી વો વાકીફ હો સકતા હૈ.

કીસી કા કૌલ હૈ જીસ્કે પાસ કિતાબ હૈ વો અકેલા નહીં. યે બાત બિલકુલ સહી હે. એક તાલીમ યાફતા આદમી કિતાબોંકે ઝરીયે અપને દીન રાતકો ઉંચે દિમાગવાલે ઈન્સાનોં કી સોહબતમેં ગુજારને કે કાલિબ હો જાતા હે. ઔર જાહીર બાત હૈ કે ઈસસે બડી કોઈ ખુશકિસ્મતી નહીં હો સકતી.

દીની મદારિસને બેશુમાર લોગોંકો યહી તોહફા દીયા હે. ઈન મદારિસને લોગોં કો ઈસ કાબીલ બનાયા કે વો જો સુન નહીં સકતે ઉસ્કો પઢકર માલુમ કરલે. જીન બડે ઈન્સાનોં કો દેખને કા હમેં મૌકા નહીં મીલા વો ઉન્કી કિતાબોં કે ઝરીયે ઉન્કા હમનશીન (પડોશી) બન સકતા હે.

(દીન-વ-શરીઅત-૧૧)

કિતાબોં કા ઝખીરા ઔર ઈશાઅત :-

કદીમ ઉલ્માએ કિરામ કી કલ્મી કિતાબેં દુનિયા સે નાપેદ (ખત્મ) હો જાને કે બાવુજુદ અબ ભી કઈ લાખ કિતાબેં એશિયા, યુરોપ કી લાયબ્રેરીયોં મેં મૌજુદ હૈ. તુર્કીમેં નાયાબ કિતાબેં મુખ્તલીફ કુતુબખાનોંમેં બહોત ઝયાદા હૈ. ઉસ્કે બાદ મિસર કા દર્જા હૈ. ઔર અબ ઈન નાયાબ કિતાબોં કી બારી બારી ઈશાઅત હોને લગી હૈ. હિંદુસ્તાન-પાકીસ્તાન મેં નાયાબ કિતાબોં કા ઝખીરા કાફી મૌજુદ હૈ. ઔર કીસી દર્જેમેં ઉન્કી ઈશાઅત હો રહી હૈ.

પીછલે દૌરમેં બડે બડે સાહીબે તસ્નીફ (કિતાબેં લીખને વાલે) ઉલ્મા પૈદા હુએ. જો અપની જાતસે તસ્નીફો તાલીફ કા એક ઈદારા થે.

ઈમામ તિબરી, ઈમામ ઈબ્ને જવઝી, ઈમામે જહબી, હાફિઝ ઈબ્ને હજર, ઈમામ સુયુતી, હાફીઝ સખાવી, ઈમામ ઈબ્ને કસીર, ખતીબ બગદાદી, જૈસે બેશુમાર મુસન્નેફીન અપની જાતસે એક ઈદારા હૈ. જીન્મેંસે હર એકને ઈત્ની ઝયાદા કિતાબેં લીખી હૈ કે હમ ઈન સબકો પઢ નહીં સકતે. ઉન્કી કિતાબોંમેં સે બહોતસી કિતાબેં નાબુદ હો ગઈ. ઔર બહોતસી અબભી કુતુબખાનોંમેં પાયી જાતી હૈ. ઔર ઉન્મેંસે બહોતસી છપ ગઈ હૈ. ઔર હમ ઉન્સે ફાયદા ઉઠા રહે હૈ.

આજ કે દૌરમેં કિતાબેં લીખના આસાન હૈ. કાગઝ-પ્રિન્ટીગ ઔર ઈશાઅત કે અસ્બાબ આમ હૈ. પુરી દુનિયાસે ઈલ્મી તઅલ્લુકાત કાયમ હૈ. ઘર બેઠે દુનિયા ભરકે કુતુબખાનેં ઔર કિતાબોંસે ફાયદા હાસિલ કરને કી આસાન સુરતેં વુજુદ મેં આ ચુંકી હૈ.

અલ્લાહ તઆલા અસ્લાફ પર રહમ ફરમાયે જીન્હોંને હર કિસમ કે વસાઈલ કી નાયાબી કે બાવુજુદ હમારે લીયે કિતાબોં કા બહોત કિંમતી ખઝાના છોડા હૈ. ઉમ્મતે મોહંમદીયહ કી યે કરામત હૈ.

(નિદાએ શાહી-૧/૧૯૯૩/૧૯)

લોગ અસ્લાફ કી કિતાબોં સે નફા નહીં ઉઠાતે. ન ઉન્કા મુતાલા કરતે હૈ. અસ્લાફકી તસાનીફ કો શાયેઅ કરના. ઔર ઉન્કી તરફ વતજ્જુહ દીલાના જરૂરી હૈ.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ